

”Vahva täytyy olla että pärjää yksin”

Diskurssianalyttinen tutkimus yksinelävistä, heidän taloudellisesta asemastaan ja diskursiivisesta vallasta Taloussanomien nettikeskustelussa.

Pro gradu -tutkielma

Raija Eeva

77105

Syksy 2014

Sosiaalitieteiden laitos,

sosiaalityön oppiaine

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkistettu Turnitin Originality Chek-järjestelmällä.

Tiivistelmä

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos

EEVA, RAIJA: ”Vahva täytyy olla että pärjää yksin” Diskurssianalyttinen tutkimus yksinelävistä, heidän taloudellisesta asemastaan ja diskursiivisesta vallasta Taloussanomien nettikeskustelussa.

Pro gradu -tutkielma, 131 sivua, 5 liitesivua

Sosiaalityö

Elokuu 2014

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan, miten yksinelävistä ja perheellisistä ja heidän talouteensa liittyvistä asioista keskustellaan netissä, ja ilmeneekö keskustelussa yksinelävien vähempiarvoisuuteen ja syrjintään viittaavia piirteitä. Tutkimukseni pohjaa sosiaaliseen konstruktionismiin ja kulttuurisen toiminnan teoriaan sekä yksinelävien sosiaalisesta todellisuudesta tehtyihin huomioihin. Tutkimusmenetelmänä on kriittinen diskurssianalyysi.

Aineistona oli Taloussanomien artikkelista ”20 000 euroa – sinkku maksaa tuplasti” seurannut nettikeskustelu (Taloussanomien 2010). Nettikeskustelu koostui 256 nettikommentista. Nettikeskustelu valikoitui aineistoksi sen sisältämän runsaan yksineläviä kuvailevan ja taloutta käsittelevän aineiston vuoksi.

Artikkelin synnyttämän nettikeskustelun diskurssisisällöissä oli yhteneväisyyttä yksinelävistä samanaikaisesti käydyn yhteiskunnallisen keskustelun ja yksinelävistä aikaisemmin tehtyjen tutkimusten kanssa, siten tutkimustuloksilla voidaan ajatella olevan nettikeskustelua laajempaan yleistettävyyttä. Tutkimustuloksena voidaan todeta, että parisuhde- ja perhenormilla on vahva asema elämisen normittajana, yhteiskunnallisen tiedon suuntaajana ja vallan keskittäjänä. Parisuhdenormi on niin itsestään selvyys, että se on muuttunut tiedostamattomaksi. Parisuhdenormin vaikutuksia yksinelävien elämään ei huomioida tai kyseenalaisteta. Parisuhdenormin täyttäminen oikeuttaa enemmän omistamiseen sekä saamaan yhteiskunnassa etuoikeutetun aseman ja hyvän kansalaisen statuksen. Parisuhdenormi on sisäistynyt myös yksinelävien ihanteeksi, jota he ylläpitävät mutta jota kohtaan he myös osoittavat kritiikkiä. Miehuusdiskurssin kritiikki kohdistuu parisuhteen muotoihin, ja pariutumisdiskurssilla kyseenalaistetaan parisuhdenormin toteuttaminen yksinomaan normin olemassa olon vuoksi.

Yksineläviin kohdistunut syrjintä tuli keskustelussa esiin yksinelävien vähättelynä, nimittelynä ja stereotyyppienä sekä perheellisten osoittamassa ja yksinelävien kokemassa vähempiarvoisuudessa. Yksin eläminen nähtiin mustavalkoisesti joko huolettomana valittuna vapautena tai kurjuutena.

Talouteen liittyvässä keskustelussa perheelliset vetosivat hyvän kansalaisen statukseen, perustuslakiin ja lapsiin oikeuttaakseen perheet ensin -diskurssia. Perheellisten talouteen liittyvät vaikeudet nähtiin yhteiskunnallisina ongelmina, joita tulee ratkaista yhteiskunnallisin toimenpitein. Yksinelävien taloudellisten ongelmien katsottiin olevan henkilökohtaisia ja siten myös yksilöiden ratkaistavissa. Yksinelävät osoittivat kyvykkyyttään selvitä taloudellisista haasteista pärjäämisdiskurssilla, joka sisälsi vaatimattomuuden hyveen. Tutkimustulokset osoittivat, että yksinelävillä on yksilöön keskittyvä maailmankuva ja huono yhteenkuuluvuuden tunne ryhmäänsä, ja näillä seikoilla näytti olevan yhteys sekä alisteiseen asemaan että parisuhdenormiin.

Avainsanat: yksinelävät, yksin asuvat, yksin asuvien köyhyys, taloudellinen hyvinvointi, parisuhdenormi, perhenormi, syrjintä, valta, nettikeskustelua yksinelävistä, sosiaalinen todellisuus

Sisällysluettelo

<u>”Vahva täytyy olla että pärjää yksin”</u>	1
<u>1. Johdanto</u>	1
<u>2. Yksin asuvat ilmiönä, käsitteinä ja lukuina</u>	3
<u>2.1. Yksin elämiseen liittyvät käsitteet</u>	6
<u>2.2. Yksin asuvan väestön määrän kehitys vuosina 1991 – 2006</u>	11
<u>2.3. Yksin asuvien köyhyys ja pienituloisuus tilastoissa</u>	14
<u>3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys</u>	15
<u>3.1. Sosiaalinen konstruktionismi</u>	16
<u>3.2. Kulttuurisen toiminnan teoria</u>	20
<u>4. Yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentuminen</u>	23
<u>4.1. Sosiaalisen todellisuuden muodostuminen köyhyystutkimuksissa</u>	27
<u>4.2. Yksinelävät lainsäädännössä ja politiikassa</u>	30
<u>5. Aikaisempia tutkimuksia</u>	35
<u>6. Tutkimuksen toteuttaminen</u>	40
<u>6.1. Tutkimuksen taustaa, tavoitteet ja tutkimuskysymykset</u>	41
<u>6.2. Aineisto</u>	46
<u>6.3. Diskurssianalyysi metodina</u>	51
<u>6.3.1. Diskurssianalyysi diskursiivisen maailman tulkitsijana</u>	52
<u>6.3.2. Analyyttinen ja kriittinen diskurssianalyysi sekä valta</u>	54
<u>7. Tutkimustulokset</u>	55
<u>7.1. Parisuhde ja perhe normina</u>	57
<u>7.1.1. Yksinelävien puhetta parisuhdenormista</u>	65
<u>7.1.2. Parisuhde edellytys aikuisuudelle ja hyvälle kansalaisuudelle</u>	69

<u>7.2. Yksinelävien ja perheellisten tyypitykset ja elämäntapakuvaukset</u>	72
<u>7.2.1. Yksinelävät ja perheelliset yksilöinä</u>	78
<u>7.2.2. Yksin eläminen ja perheellisyys elämänmuotona</u>	82
<u>7.3. Yksinelävien ja perheellisten talouteen liittyvät kysymykset</u>	87
<u>7.3.1. Talouteen liittyvän tiedon valta ja sen legitimointi</u>	88
<u>7.3.2. Elämäntapojen vaikutukset talouskeskusteluun</u>	93
<u>7.3.3. Taloudellisten vastuiden jakautuminen</u>	100
<u>7.3.4. Yksinelävien ja perheellisten taloudellisten ongelmien korjaaminen</u>	107
<u>8. Johtopäätökset</u>	114
LÄHTEET	
LIITE	

1. Johdanto

Turun Sanomat julkaisee 29. lokakuuta 2008 mielipidekirjoituksen, jossa nimimerkki ”perheellinen” nimittää yksineläviä epatoiksi (epäkelpo, mitätön) ja kyselee kirjoituksessaan, mitä kyseiset henkilöt antavat yhteiskunnalle. Kesäkuun kuudentena 2011 Kelan johtava tutkija Mikko Niemelä ehdottaa Taloussanomissa naurahtaen yksinelävien mahdollista parittamista sosiaalipoliittisena toimenä (Kanninen 2011). Syyskuussa 2011 Helsingin yliopisto lähettää sosiaalityöntekijöille ja diakoniatyöntekijöille kyselyn, jonka tarkoituksena on tarkastella ammattiryhmien näkemyksiä huono-osaisuudesta ja sosiaalipolitiikasta. Yksin asuvat puuttuvat kokonaan tarkastelluista ryhmistä.

Yksin asuvista ja yksin asuvien taloudellisesta ahdingosta on olemassa erilaisia mielikuvia, jotka tulevat jossain määrin esiin mm. yhteiskunnallisessa keskustelussa ja tiedotusvälineiden välittämässä kuvassa yksin asuvista. Köyhyys näyttäytyy yhteiskunnallisessa keskustelussa lähinnä yksinhuoltajien ja lapsiperheiden ongelmana, jota ratkotaan perhepoliittisin keinoin. Yksin asuvien köyhyys nousee harvoin tiedotusvälineiden otsikoihin, poliittiselle agendalle, palvelurakenteiden keskiöön tai köyhyystutkimusta tekevien prioriteetiksi.

Yksinelävien yhteiskunnallisesta unohtamisesta kertoo sekin, että heistä on olemassa tutkimuksia vain vähän (Kärkkäinen 2010, 211; Mäkinen 2008, 19, 22; Ojala & Kontula 2002, 10). Tutkimukseen liittyvä suuri kysymys on, millaista tiedon tuottamista pidetään arvostettavana (Kivipelto 2004, 269). Yksinelävistä olevan vähäisen tutkimustiedon perusteella voitaisiin vetää johtopäätös, ettei tiedon tuottamista yksinelävistä pidetä arvostettavana. Tutkimuksen vaarana onkin vallitsevien olojen ja tietoisuuden muotojen vahvistaminen.

Yksin asuvat ovat näkymätön ryhmä yhteiskunnassamme lukumääränsä kasvusta huolimatta (Kärkkäinen 2010, 211; Ojala 2006). Oikeastaan vasta viime vuosina he ovat alkaneet saavuttaa yhteiskunnallisen ryhmän asemaa. Heidät on aikaisemmin huomioitu, mutta ehkä enemmän yksilöinä kuin yhteiskunnallisena ryhmänä. Yksin asuvia yhdistävät kotitalouden yhdet tulot, korkeammat elinkustannukset sekä yksin elämiseen liittyvät eri ikäryhmiä koskettavat

taloudelliset, terveydelliset, henkiset ja sosiaaliset haasteet, joita yhteiskunnassamme ei ole tiedostettu riittävästi.

Tämä pro gradu-tutkielma tarkastelee sitä, miten yksin asuvista ja perheistä ja heidän taloudellisesta tilanteestaan keskustellaan Taloussanomien nettikeskustelussa, sekä näkykö käydyssä keskustelussa mahdollisesti yksin asuvien vähempiarvoisuuteen ja syrjintään viittaavia piirteitä. Yksinelävät kokevat, että heidän väestöryhmäänsä pidetään vähempiarvoisena kuin muita ryhmiä ja että heidät on unohdettu sosiaalipalveluita suunnattaessa (Tasa-arvoasian neuvottelukunta 2011, 16; Ojala & Kontula 2002, 68). Yksineläjät, jotka olivat joutuneet turvautumaan sosiaalipalveluihin, olivat kokeneet, etteivät he ole tarpeeksi arvokkaita ansaitakseen edes tilapäistä tukea ja apua yhteiskunnalta. Osa kunnista ja myös yksittäiset sosiaalityöntekijät priorisoivat muut avuntarvitsijat yksineläjien edelle (Ojala & Kontula 2002, 67 – 69), vaikka yksin elävien aikuisten on todettu olevan suurin syrjäytyneitten ryhmä yhteiskunnassamme (Mäntysaari 2006, 123). Yksinelävät olivat kokeneet syrjintää työntekijöinä, sosiaalipalvelujen käyttäjinä ja ostopäätöksiä tekevinä kuluttajina (Mäkinen 2008, 250). Sosiaalityössä on tärkeää tutkia epätasa-arvoisia käytäntöjä.

Tutkimusotteeni on kriittinen. Tarkastelen aineistoa yksin asuvien näkökulmasta. Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen ensiksi yleisesti yksin asuvia yhteiskunnallisena ryhmänä, yksineläviin liittyviä käsitteitä, yksin asuvien ryhmän lukumääräistä kehitystä ja ikäryhmittäistä jakautumista sekä yksin asuvien osuutta köyhistä Tilastokeskuksen tilastotietoihin ja köyhyystutkimuksiin nojaten. Sen jälkeen esittelen sosiokonstruktivismin ja kulttuurisen toiminnan teorian sekä yksinelävien todellisuuden rakentumista yhteiskunnassa. Seuraavaksi tarkastelen aikaisempia yksinelävistä tehtyjä tutkimuksia. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen taustaa, aineistoni sekä tutkimustulokset, joissa tarkastelen, miten yksinelävistä ja perheistä sekä heidän taloudellisesta tilanteestaan keskustellaan Taloussanomien -lehden nettisivuilla, ja löytyykö keskustelusta viitteitä yksin asuvien vähempiarvoisuudesta. Lopuksi esitän johtopäätökset.

2. Yksin asuvat ilmiönä, käsitteinä ja lukuina

Yhden hengen kotitalouksien määrä on kasvanut (Haataja 2014, 122; Tilastokeskus 2010 a; Juntto 2010; Kärkkäinen 2010, 188; Pitkänen & Jalovaara 2007, 133; Kukko 2006, 11). Suomessa oli yksin asuvia toiseksi eniten EU-maista (Juntto 2010). Yksin asuvia on 24 prosenttia Suomen aikuisväestöstä (Tilastokeskus 2008). Suurin osa asuu yksin, koska on eronnut puolisostaan tai puoliso on kuollut. Vain noin joka kymmenes suomalainen ei solmi koko elämänsä aikana avo- tai aviosuhdetta. (vrt. Haataja 2014, 129; Ojala & Kontula 2002, 10; Pitkänen & Jalovaara 2007, 134.)

Yksin asuvien ryhmän heterogeenisuudesta (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2011, 16; Kangas, 2008) puhutaan paljon, ja yhteiskunnassamme vallitsee näkemys, että yksin asuvat olisivat jotenkin sekakoosteisempi ryhmä kuin perheet. Tällä väitteellä perustellaan mm. yksin asuviin kohdistettavien etuisuuksien kohdentamisen vaikeutta (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta 2011, 16; Kangas, 2008). Jää kuitenkin epäselväksi, mihin väite perustuu, koska perhe-käsite on monimuotoinen, ja avio- ja avoliitossa olevilla niin ikä- kuin tulomuodot vaihtelevat yhtä laajasti kuin yksin asuvilla. Perhe on käsite, mutta miten yhteiskunnassamme puhutaan yksin asuvien ryhmästä?

Yksinelävien ajatellaan yleensä olevan nuoria opiskelijoita tai eläkeläisiä (ks. Pitkänen & Jalovaara 2007, 133). Mielikuva yksinelävistä nuorina tai eläkeikäisinä pohjaa sekä väestön väestöryhmittäiseen tarkasteluun (Pitkänen & Jalovaara 2007, 115 - 167) että yhteiskuntamme tapaan hahmottaa jäsenensä perheen elinvaiheiden pohjalta. Perheen elinvaiheissa yksin asuminen nähdään ajanjaksona ennen pariutumista ja elämän vaiheena sen jälkeen, kun puoliso on kuollut. Nuoret ja iäkkäät yksinelävät sopivat hyvin perheellistymisen elämäntapaan. Heidän kohdallaan puhutaankin elinvaiheen mukaisesta yksin asuvien joukosta (Kärkkäinen 2010, 187, 190). Tutkimukset ja artikkelit käsittelevät pääsääntöisesti kyseisiä ryhmiä (Euroopan

unioni 2007, 9; Koski 2007; Nikander 2009; Lehtinen & Varjonen & Raijas & Aalto & Pakoma 2010; Antila-Peltonen 2011).

Työikäisten yksinelävien joukko puuttuu sekä tutkimuksista että yhteiskunnallisesta keskustelusta (ks. Ojala & Kontula 2002), vaikka työikäiset yksin asuvat ovat lukumääräisesti yksinelävien suurin joukko ja heidän määränsä kasvaa koko ajan (Kärkkäinen 2010, 191; Tilastokeskus 2008; ks. Pitkänen & Jalovaara 2007, 133). Väestötieteessä yksineläviä ei tarkastella omana erillisenä ryhmänä. Ehkäpä siksi, että yksinelävää on vaikeata sovittaa väestötieteen perheellistymisen elämäntapaan varsinkaan työiässä. Työikäinen ihminen ja perheellistymisen sidotaan yhteiskunnassamme voimakkaasti yhteen. (ks. Pitkänen & Jalovaara 2007, 115 – 155.) Esimerkiksi köyhyystutkimuksissa työikäisten kokemaa köyhyys linkitetään perheiden ongelmiin (Kangas & Ritakallio, 2003, 27, 31; Moisio 2004, 356; Kautto 2006, 350) ja työikä määritellään jopa parisuhde- ja perheiksi (Martelin & Karvonen & Koskinen, 2002, 84).

Työikäisten yksinelävien huomiotta jättämiseen saattaa vaikuttaa myös työikäisten yksinelävien hahmottaminen ongelmallisesti, ei väestöryhmän näkökulmasta. Vihreiden puoluesihteerin Panu Laturi kuvaa Keskisuomalaisessa yksineläviä seuraavasti: Yksinelävät ovat laaja ja epäyhtenäinen ryhmä, johon lukeutuu sekä nuoria että vanhoja. Osalla on erityisiä ongelmia, jotka koskevat pelkästään heitä. (Parkkila 2010, 9.) Kyseisestä kannanotosta voitaisiin päätellä, että Laturi jakaa yksinelävät nuoriin, vanhoihin sekä erityisiin ongelmaryhmiin.

Yksin asumisen lisääntymisen selitetään johtuvan lähinnä kolmesta syystä: nuorten varhaisesta poismuutosta kotoa, avioerojen lisääntymisestä sekä yksin asuvien vanhusten määrän kasvusta (vrt. Haataja 2014, 129; Antila-Peltonen 2011, 2; Kärkkäinen 2010, 181 -182; Nikander 2009; Pitkänen & Jalovaara 2007, 133 - 134). Nuorten kotoa lähdön tärkeimpiä syitä ovat olleet opiskelu, yhteen muutto kumppanin kanssa sekä halu tulla toimeen omillaan ja itsenäistyä. Monet nuorista muuttavat kuitenkin suoraan kotoaan avoliittoon, ja osalle nuorista jää yksin elämisen vaihe varsin lyhyeksi (Pitkänen & Jalovaara 2007, 120). Eniten yksin asuvia nuoria on 25-vuotiaiden joukossa, heistä joka kolmas asuu yksin. Kaupungeissa nuorten yksin asuminen on yleisempää kuin maaseudulla. (Nikander 2009.) Keski-ikäisten miesten yksin asuminen on yleistynyt avioerojen määrän lisääntyttyä 1980-luvun lopulta lähtien (Kärkkäinen 2010, 182).

Avioerojen lisäksi avoliittojen määrän kasvu on vaikuttanut yksin asumisen lisääntymiseen, sillä avoliittojen on todettu purkautuvan avoliittoja herkemmin. Yksin asumista lienee lisännyt myös muuttunut käsitys parisuhteiden sisällöstä sekä yhteiskunnassa tapahtuneet asenne- ja arvomuutokset, jotka ovat mahdollistaneet sen, ettei henkilön ole enää sosiaalisen paineen vuoksi pakko elää epätydyttävässä parisuhteessa (ks. Ojala & Kontula 2002, 128). Perhekäsitys on muuttunut joko tai -asetelmasta (elinikäinen naimattomuus tai elinikäinen perheellisyys) monivaiheisemmaksi. Ihmisen elämässä näyttää lisääntyvän vuorottelu: jaksot, jolloin eletään parisuhteessa ja jaksot, jolloin eletään yksin. Lisäksi yksilöiden halu tehdä elämäänsä koskevia valintoja yksilöllisistä lähtökohdista on lisääntynyt. Perheen ja lasten etu on vaihtunut yksilöllisyyteen. (Pitkänen & Jalovaara 2007, 121, 138 – 139.)

Yksin elämisen yhdeksi syyksi on esitetty ihmisen tekemää valintaa parisuhdenormin ja yksin elämisen välillä. Sinkkuelämää Suomessa -tutkimuksessa (2005) kysyttiin tutkimukseen osallistuneilta yksin asuvilta, perustuuko heidän yksin asumisensa valintaan vai ei. Tutkimuksen mukaan 24 prosenttia ilmoitti yksin asumisen olevan oma valinta, mutta tutkimuksesta ei käynyt ilmi, minkälaisista valinnoista olisi kyse (Svartstöm 2005). Sirkka-Liisa Kärkkäinen (2010) toteaa artikkelissa ”Yksin asuminen Suomessa” yksin asumisen olevan monelle tietoinen valinta ja useimmille myönteinen asia. Mihin Kärkkäinen perustaa toteamuksensa, ei artikkelista selviä.

Ei liene laajasti tutkittu, missä määrin edellä mainitut syyt ovat todellisuudessa vaikuttaneet yksin asumisen lisääntymiseen. Yksin asumisen lisääntymistä on saattanut edesauttaa mahdollisesti oletettua enemmän myös itsenäisen selviytymisen mahdollisuuksien lisääntyminen (joko omin tuloin tai yhteiskunnan tukijärjestelmien kautta).

Yksin elämisen lisääntymiseen on saattanut olla vaikutuksensa myös maailman globalisoitumisella ja siitä nousevalla yksilön liikkuvuuden vaatimuksella (ks. Júlíusdóttir 2010, 91) kuin myös työaikojen ja työelämän muutoksilla ja vaatimusten lisääntymisellä. Opiskelun etusijalle laittaminen, naisten kohonnut koulutustaso (mikä on hankaloittanut sosiaalisesti tasapainoiseksi koettujen parisuhteiden solmimista) sekä myöhempään ikään siirtynyt parinmuodostus ovat myös yksin asumista lisääviä tekijöitä. Yksinelävät itse ovat nostaneet esille parisuhteiden esteiksi myös elämän monimutkaistumisen, vaihtoehtojen lisääntymisen

ihtissuhteissa ja elämäntavoissa, elämän eriytymisen yhä pienempiin ja erikoistuneempiin harrastusryhmiin, jolloin ajanvietto erilaisten ihmisten kesken on vähentynyt huomattavasti, kuin myös teknologiahuuman, jossa ihmiset uppoutuvat teknisiin laitteisiin niin, että ympäröivä maailma unohtuu. (Ojala & Kontula 2002, 9, 128, 147.)

Tutkimuksessa ”Intimitet familj och vardagsliv i nya (sam)levnadsformer” tulee esille näkökulma, joka on saattanut olla vaikuttamassa yksin asuvien määrän lisääntymiseen erityisesti Suomessa ja Ruotsissa. Naisten vahvalla työmarkkina-asemalla, tasa-arvolla sekä lyhyellä kotiäiti-ihanteen perinteellä näytti olevan vaikutuksia tutkimuksessa mukana olleiden iäkkäiden yksin asuvien kokemuksiin yksin elämisestään. Edellä mainitut asiat ovat synnyttäneet naisille taloudellista riippumattomuutta ja identiteetin, joka ei yksipuolisesti ole sidottu kotiin ja perheeseen. (Evertsson & Nyman 2010.) Näillä tekijöillä saattaa olla vaikutusta yleisemminkin yksin asumisen lisääntymiseen.

2.1. Yksin elämiseen liittyvät käsitteet

Teen yksinelävät-käsitteen määrittelyä erityisen laajasti, koska määritteet ja käsitteet tai niiden puuttuminen ohjaavat yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentumista ja koska haluan luoda pro gradu -tutkielman yhteydessä materiaalia, jota voin hyödyntää muun muassa Suomen Yksinelävät ry:n toiminnassa.

Yksin asuvat ovat eri-ikäistä aikuisväestöä: nuoria aikuisia, keski-ikäisiä sekä eläkeläisiä. Yksin asuvissa on niin työssä käyviä, työttömiä, yrittäjiä, opiskelijoita kuin eläkkeen saajia. (Tilastokeskus, 2008.) Arkipäivän elämässä teemme kanssaihmisistämme tyypittelyjä, jotka jäsentävät keskinäistä vuorovaikutusta. Sosiaalisen todellisuuden katsotaan rakentuvan tasavertaisten yksilöiden vuorovaikutuksena. Tyypittelemme ihmisiä, kunnes joku kyseenalaistaa tyypittelyn ja vaatii sen muuttamista. (Berger & Luckman 1966, 40 – 41, 44.) Jos käytössämme ei ole yhtenäistä käsitettä jollekin ilmiölle, tällä on taipumusta jäädä maailmamme ulkopuolelle. Määriteltyjen käsitteiden vakiintumiseen yhteiskunnassamme vaikuttaa paljon määrittäjien yhteiskunnallinen valta (ks. Berger & Luckmann 1994, 133). Tästä voisimme päätellä, että perheillä on yhteiskunnassamme enemmän valtaa, sillä perheillä on olemassa vakaa ja yleisesti käytetty määritelmä ryhmästään.

Yksin elämiseen liittyviä käsitteitä on yhteiskunnassamme runsaasti. Kielenkäyttöömme ei ole vakiintunut yhtenäistä käsitettä yksinelävistä, vaan esimerkiksi kukin tutkija ja instituutio näyttävät määrittelevän omat käsitteensä (Mäkinen 2008, 29; Hiilamo 2009, 29; ks. Kärkkäinen 2010, 187), jotka näyttävät määrittävän tutkijan tai instituution omien näkemysten ja tarkoituksen näkökulmasta. Esimerkiksi Mäkinen perustelee oman väitöskirjansa yksineläjä-käsitettä siten, että käsitteen alkuosa yksin viittaa samassa taloudessa asuvien henkilöiden määrään (ei yksinäisyyteen) ja loppuosa tuo mieleen omanlaisensa elämäntilanteen iloineen, suruineen ja haasteineen. (Mäkinen 2008, 31.) Yksinelävien on ollut vaikea löytää heitä kuvaavaa sanaa, koska sana yksilö on kielen käytössä varattu koskemaan kaikkia yksilöitä, niin perheellisiä kuin yksin asuvia.

Kielitoimisto suosittaa yksin asuvien ryhmästä käytettäväksi ilmausta yksinelävät tai yksineläjä. Suomen kielen perussanakirjassa ei ole sanana yksineläviä tai yksinasuvia, mutta kylläkin yksineläjä (Suomen kielen perussanakirja 1994, 625). Yksineläjä näyttää olevan yleisessä kielenkäytössä kuitenkin harvinaisempi nimitys yksinelävistä kuin esimerkiksi yksin asuva tai yksinelävä. Löysin yksineläjä käsitteen lukemastani materiaalista muutamasta lehtiartikkelista ja kahdesta tutkimuksesta (Mäkinen 2008; Ojala & Kontula 2002).

Väestötieteen keskeisestä sanastosta ei löydy määritelmää yksinelävistä. Väestötieteen sanastosta löytyy sen sijaan uusperhe käsite (Pitkänen 2007, 338 – 350), joka on yhteiskunnassamme yksin asuvia uudempi ja laajuudeltaan pienempi ilmiö. Myöskään tilastokeskuksella ei ole määritelmää yksin asuvista tai yksinelävistä. Määritelmien puuttuminen ja se, ettei yhteiskunnassamme näytä olevan kenenkään intressissä määritellä tätä ryhmää väestölliseksi ryhmäksi ja luoda ryhmää kuvaava yhtenäinen käsite, lienee merkki yleisestä välinpitämättömyydestä yksinelävistä ja yksinelävien alisteisesta asemasta sekä osoitus yhteiskunnassamme olevasta tavasta hahmottaa sen jäsenet. Yksinelävät määrittyvät hyvin monista eri lähtökohdista, joita seuraavaksi tarkastelen. Ensin on kuitenkin syytä katsoa Tilastokeskuksen määritelmää perheestä, sillä perheen määritelmä määrittää monissa yhteyksissä myös yksin asuvia.

Tilastokeskuksen mukaan perheen muodostavat samassa asunnossa asuvat lapsettomat tai lasten kanssa asuvat avio- ja avoparit, rekisteröidyt mies- ja naisparit sekä yhden vanhemman perheet.

Kasvattilapsia ja huollettavia lapsia ei kuitenkaan lasketa perheen lapsiksi. Perheessä voi olla korkeintaan kaksi perättäistä sukupolvea. Asuntokunnassa asuvat useammat sukupolvet muodostetaan perheeksi nuorimmasta sukupolvesta lähtien. Avopariksi määritellään samassa asunnossa vakituisesti asuvat 18 vuotta täyttäneet eri sukupuolta olevat puolisoittomat henkilöt, joiden ikäero on alle 16 vuotta, ja jotka eivät ole sisaruksia. Mikäli parilla on yhteinen lapsi, nämä säännöt eivät päde. Samaa sukupuolta olevia yhdessä asuvia henkilöitä ei katsota avopuolisoiksi. (Tilastokeskus, 2009b.) Perussanakirjassa perhe on yhdessä asuvien ihmisten ryhmä (Kotimaisten kielten keskus, 2008). Lapsiperheeksi luokitellaan perhe, johon kuuluu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Yksin asuva tai samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa asuva henkilö eivät siis kuulu perheväestöön. (Suomen virallinen tilasto 2012.)

Tilastokeskuksen perhemääritelmän rajauksista huolimatta yksin asuvia pyritään erilaisissa yhteyksissä määrittelemään perheeksi. Saatetaan puhua siitä, miten yksineläväkin on perhe (Helsingin kaupunki 2012; Yhdenhengentaloudet 2012). Keskustapuolueen poliittisessa puheessa yksinelävät ovat osa perhepolitiikkaa, oma perhetyyppi, yksineläjäperhe (Björklund 2010, Parkkila 2010, 9). Kristillisdemokraattien puolueohjelmassa yksin asuva katsotaan kuuluvan laajempaan lähiomaisten muodostamaan perheyhteisöön (KD 2012, 4). Kun yksineläjiä on yhä enemmän, perinteinen ydinperheen arvo tulee uhatuksi. Yksikin erilaisen merkitysmaailman esillä pitäjä koetaan uhkana, minkä vuoksi hänet on joko yritettävä muuttaa samanlaiseksi tai uhka on pyrittävä torjumaan. (Ojala & Kontula 2002, 9, 80.) Mahdollisesti perhemäärittelyn käytön tarkoituksena on pyrkiä poistamaan eroja, joita ryhmien välillä on. Perhe-käsitteen käytön tarkoituksena saattaa olla myös ajatus siirtää jotenkin syrjässä olevat keskiöön samanarvoiseksi perheellisten kanssa. Tarve liittää yksin asuvat perheisiin kertoo yhteiskuntamme perhekeskeisyydestä. Esimerkiksi hollantilainen yksin asuvien etujärjestö katsoo, ettei yksinelävien tilanne tule paranemaan lainsäädännössä ilman yksinelävien mieltämistä perheeksi ja siksi se pyrkii vakiinnuttamaan hollantilaiseen yhteiskuntaan sosiaalinen perhe -käsitystä, jossa yksin asuva voisi itse määritellä perheensä. (Cisa 2012.)

Yleisempi tapa määritellä yksinelävät on perheen puutteen kautta. Virallisessa väestötilastossa yksin asuvasta käytetään tilastointimerkintää perheeseen kuulumaton, yksin (Tilastokeskus 2013b; Pitkänen & Jalovaara 2007, 120). Yksin asuvista käytetään myös määritelmää perheetön

esimerkiksi lakiteksteissä (Verohallinto 2012; SVT 2011; Parkkila 2010, 9; Kotimaisten kielten keskus, 2008; HE 57/2007; STM 2001). Perheetön-määritelmässä tulee esille yhteiskunnan rakentuminen perhenormin ympärille. ”Perushenkilö on se, jolla on perhe. Muut ovat sen negaatioita, perheettömiä” (Yhdenhengentaloudet 2012). Määritelmä on hyväksytty ilman kritiikkiä. On kuitenkin muistettava, että monella yksinelävällä on huollettavanaan alaikäisiä lapsia tai hänellä on aikaisemmin ollut perhe tai hän saattaa asua lapsensa perheen kanssa (SVT 2011). Onko silloin sopivaa puhua perheettömästä?

Asuntokuntatilastoissa yksin asuva määrittyy asuntoon rekisteröitymisen kautta. Tässä määritelmässä asumiseen liittyvät asiat ovat olennainen kriteeri, ei yksilö. Asuntokuntatilastoissa yksin asuvaa kutsutaan yhden hengen asuntokunnaksi. Asuntokunnat muodostavat ns. asuntoväestön, joka koostuu vakinaisesti varsinaisissa asunnoissa asuvista henkilöistä. Laitoksissa eläviä, asunnottomia ja ulkomailla tai tietämättömissä olevia henkilöitä ei lasketa asuntokuntaväestöön. Tilastokeskuksen julkaisemat asuntotiedot saadaan Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä, johon kuntien rakennusvalvontaviranomaiset ilmoittavat rakennuksia ja asuntoja koskevat olennaiset tiedot. (Tilastokeskus, 2009a.) Yksin asuvalla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, joka asuu yksin. Tätä määritelmää käytetään googlen hakuviteturlostien (2011) perusteella lähinnä tilastoissa ja tilastopohjaisissa tutkimuksissa sekä asumiseen liittyvissä aiheissa. Tiedot yksin asuvista kansalaisista saadaan pääasiassa asuntokuntatilastoista.

Yhden hengen asuntokunta -käsite jättää ulkopuolelle henkilöitä, jotka mahdollisesti itse kokevat olevansa yksineläviä, vaikka eivät asu yksin. Tällaisia henkilöitä voisivat olla esimerkiksi 1) yhdessä vanhempansa tai vanhempiensa kanssa asuva aikuinen lapsi, 2) vanhempi, joka asuu aikuisen lapsensa kanssa 3) henkilö, joka asuu sisaruksensa kanssa. Myös yksinhuoltaja saattaa kokea itsensä yksineläväksi. Esimerkiksi Keskustan puoluepoliittisessa ohjelmassa yksin asuvat ja yksinhuoltajat määritellään yksineläviksi (Suomen Keskusta r.p. 2014, 107 – 108).

Yksin asuvia määritellään myös yhden hengen kotitalouksina tai ruokakuntina (Haataja 2014, 125 – 126; Pitkänen 2007, 342). Tässä määritelmässä yksin asuva voi asua myös samassa

huoneistossa yhdessä muiden kanssa tai asua asuntolassa (Kärkkäinen 2010, 187). Tämä määritelmä huomioi yhden hengen asutokuntaa laajemman joukon yksinelävistä.

Joissakin yhteyksissä yksin asuvia määritetään siviilisäädyn mukaan (ks. Haataja 2014, 129; Tilastokeskus, 2009c). Yksinelävien määrittäjänä pelkkä siviilisäätö on kuitenkin huono, sillä siviilisäädyltään naimaton, eronnut tai leski voi siviilisäädystään huolimatta olla avoliitossa tai yksinhuoltaja, jotka yhteiskunta määrittää perheiksi (ks. Pitkänen & Jalovaara 2007, 134). Siviilisäätö määrittää oikeastaan vain henkilön suhdetta avioliittoinstituutioon, ei väestöryhmää, johon henkilö kuuluu.

Tutkimuksissa, tilastoissa, tiedotusvälinekielessä ja jopa sanakirjassa yksinelävä määrittyy yleisesti yksinäinen-sanasta kautta (Ara 2013, 4; SVT 2011; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2011; Saari 2010; Kärkkäinen 2010, 193, 202; Sallinen 2009, 141, Kangas 2008; Rekiaro & Robinson 2005, 656, 700; Takala 2005, 10; Ritamies 1988, 110; Ritakallio 1986, 48). Sanakirjassa yksinäinen määritellään ilman seuraa tai kumppania olevaksi sekä yksin ja itsekseen olevaksi kuin myös muista erillään olevaksi. Esimerkkinä sanan käytöstä on yksinäinen vanhus. Yksinäinen-sanalla on myös toinen merkitys. ”Yksinäinen” kuvaa sanana myös yksinäisyyden tunnetta ja siitä seuraavaa yksinäisyyden ongelmaa. (Suomen kielen perussanakirja 1994, 625 – 626.) Yksinäiset -käsitteen ylläpitäjinä ovat asiantuntijat, joille monimuotoisessa ja eriytyneessä yhteiskunnassa on uskottu legitimoinnin vastuu ja joiden kautta legitimaatiot välittyvät. (ks. Berger & Luckmann 1995, 66, 110.)

Toinen yleisesti käytetty määritelmä yksinelävistä on sinkku-sana. Englannin kielestä tullut sinkku-sana tarkoittaa naimatonta yksinelävää. Sinkku-sana oli vuoden 1994 sanakirjassa vielä arkikieltä. Nykyisin se on yleiskielen sana. (Suomen kielen perussanakirja 1994, 91; Suomen kielen perussanakirja 2011.) Sinkku-sanaa käytetään nykyään alkuperäistä merkitystään laajemmin. Varsinkin tiedotusvälineet käyttävät sinkku-sanaa myös muista kuin nuorista tai naimattomista sinkuista. Googlen hakuvuotteista (2011) voidaan päätellä, että sinkku-sanaa käytetään lähinnä yksin asuvien ajanviettoon ja parin etsintään liittyvissä yhteyksissä. Merkityssisältönsä vuoksi sinkku, tutkimuskielestä tuttu määritelmä yksinäinen tai lakiteksteissä esiintyvä perheetön sopivat huonosti kuvaamaan yksinelävien yhteiskunnallista ryhmää (ks.

Kärkkäinen 2010, 187). Niiden käyttö on kuitenkin varsin yleistä puhuttaessa yksinelävistä ryhmänä. Voidaankin ehkä kysyä, onko näkemys toimijoiden vastavuoroisesta osallistumisesta tyypittelyyn tapahtunut vaikkapa näiden käsitteiden muotoutumisessa (ks. Berger & Luckmann 1995, 66, 110). Minkä verran yksinelävillä itsellään on todellisuudessa ollut mahdollisuuksia määritellä käsitettä, jolla heitä yhteiskunnallisessa keskustelussa tai tutkimuskielessä kutsutaan?

Aikaisemmin yksinelävistä on käytetty nimitystä vanhapiika ja -poika, joita vielä nykyäänkin jonkin verran käytetään. Vanhapiika tarkoittaa keski-ikäistä tai vanhempaa naimatonta naista, ikäneitoa. Vanhapoika on määritelty piintyneeksi mieheksi. (Rekiaro & Robinson 2005, 656, 700; Suomen kielen perussanakirja 1994, 481). Lapsen asemassa olevia varttuneita poikalapsia, jotka ovat asuneet vanhempiensa kanssa, on kutsuttu aikamiespojiksi tai toisinaan heitä on kutsuttu hieman alentavaan sävyyn ”peräkammarin pojiksi” (Pitkänen & Jalovaara 2007, 119). Usein jo määritelmät leimaavat yksineläviä. Jotkut määritelmistä saattavat sisältää tietynlaisia yksineläviin liitettyjä ominaisuuksia esimerkiksi citysinkku, uranainen tai itsellinen (ks. Mäkinen 2008, 29 – 31; Laaksonen 2002, 4, 5, 18).

Määritelmistä voisi vetää sen pelkistetyn mutta epätarkan johtopäätöksen, että yksinelävä on henkilö, joka ei ole parisuhteessa. Yksinhuoltajat ovat tässä kohdin poikkeus, sillä heidät määritellään perheiksi. Yksin eläminen näyttää määrittävän pääasiassa parisuhteen, joko virallisen tai epävirallisen, olemassaolon perusteella. Olen huomannut yksinelävien määrittävän itseään kahdesta näkökulmasta, joko suhteessa parisuhteeseen tai asumisen muotoon. Vetäessäni sinkkutoimintaa huomasin, että olemassa oleva parisuhde oli varsin usein ratkaisevassa asemassa määriteltäessä sisäistä yksin elämisen kokemusta. Moni toiminnassa mukana ollut jäi pois toiminnasta ryhtyessään seurustelemaan, koska ei kokenut olevansa enää yksinelävä vaikka asuikin yksin. Yksin asumista sen sijaan näytti määrittävän yksin maksetut maksut ja erilliset elinkustannukset.

Yhdysvalloissa yksin asuvia määritellään joko virallisiksi sinkuiksi tai sosiaalisesti sinkuiksi. Viralliset/lailliset sinkut ovat eronneita, leskiä ja niitä, jotka ovat aina olleet sinkkuina. Amerikkalaisten tutkijoiden mielestä jokapäiväisessä elämässä siviilisäätystä merkityksellisempää on se, onko sinkku sosiaalisessa merkityksessä yksin vai sosiaalisesti parillinen. Yksinelävät,

joilla on vakavan luonteinen seksuaalisuhde toisen ihmisen kanssa, katsovat olevansa parillisia. Samoin ajattelevat muut heidän ympärillään. Siten he ovat sosiaalisesti parillisia. Vakavan luonteinen seksuaalisuhde riippuu ajasta, jonka osapuolet ovat olleet yhdessä, sekä suhteen säännöllisyydestä ja kiinteydestä. Kiinteydeksi katsotaan se, että yhdessä olevat ovat jollakin tavalla sitoutuneet toisiinsa, joko näyttävät olevan yhdessä tai asuvat yhdessä. (DePaulo & Morris 2006, 251.) Sosiaalisesti yksin ja sosiaalisesti parillisen ristiriita tulee esille suomalaisessa yhteiskunnassa, kun esimerkiksi ruoditaan toimeentulotuen väärinkäytön yhteydessä ihmissuhteiden luonnetta. Silmätikuksi joutuvat tällöin tiiviit, pitkäaikaiset naisten ja miesten väliset ihmissuhteet, joissa ei kuitenkaan asuta virallisesti yhdessä. Tällaiset ihmissuhteet mielletään useammin parisuhteeksi kuin esimerkiksi kahden yksin asuvan ystävyudeksi. Haavio-Mannila ja Kontula (2001) käyttivät tällaisista ihmissuhteista nimitystä erillisliitto. Näitä erillisuhteita oli noin kolmasosalla yksinelävistä (Ojala & Kontula 2002, 10). Jostain syystä erillisliitto sanana ei ole vakiintunut kielenkäyttöömme.

Tässä pro gradu -tutkielmassa käytän monista edellä esitellyistä yksinelävien määritelmistä kahta: käsitettä yksin asuva, kun tarkastelen tilastoihin liittyviä asioita, ja yksinelävät, kun kirjoitan yksinelävistä yhteiskunnallisena ryhmänä. Käytän yksinelävät-käsitettä samalla tavoin kuin perhe-käsitettä yhteiskunnassamme käytetään. Käytän yksinelävät-sanaa, koska se sopii mielestäni paremmin kuvaamaan ryhmää kuin esimerkiksi yksineläjät-sana, jossa mielestäni korostuu enemmän yksilö. Lisäksi yksinelävät-sana on mielestäni vielä suhteellisen vapaa erilaisista yksilöön kohdistuvista ja yksin elämiseen liittyvistä mielikuvista.

2.2. Yksin asuvan väestön määrän kehitys vuosina 1991 – 2006

Tarkastelen yksin asuvien väestön määrän kehitystä 15 vuoden ajalta, jotta väestössä tapahtuneet muutokset nousisivat esille. Käytettävissäni olevan yksin asuvan väestön määrän kehityksestä kertovan tilastotiedon puutteena ovat ikävuosien epätasainen jakautuminen ja ikävuosien suuret ryhmittelyt, mikä haittaa tarkkojen tulkintojen tekemistä. Yksin asuvien määrän tarkastelu pohjaa yhden hengen asutokunnista saataviin tilastoihin.

Taulukko 1. Yksin asuvien prosenttiosuudet 18 vuotta täyttäneestä väestöstä ikäryhmittäin tarkasteltuna 1991 – 2006

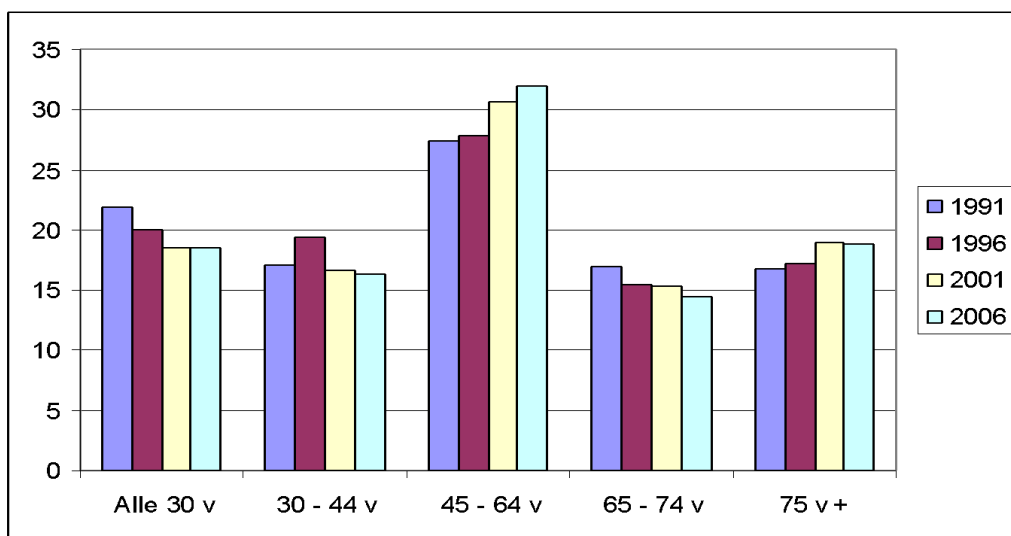
Vuosi	18 - 29 v	30 – 44 v	45 - 65 v	65 - 74 v	75 + v	Yht.
1991	21	11	20	36	55	21
1996	23	15	19	32	53	22
2001	22	14	20	32	52	23
2006	23	15	21	30	47	23
Muutos	+ 2	+ 4	+ 1	- 6	- 8	+ 2

Lähde: Tilastokeskus (2008)

Taulukosta 1 voimme todeta, että viidentoista vuoden aikana täysi-ikäisten yksin asuvien osuus koko väestöstä on kasvanut kaksi prosenttiyksikköä. Kun tarkastelemme yksin asuvien osuuksia koko väestön ikäryhmistä, huomio kiinnittyy muutokseen 65 – 74-vuotiaiden sekä yli 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä. Näissä yksin asuminen on vähentynyt merkittävästi vuosien 1991 – 2006 aikana. Tähän lienee mahdollisesti vaikuttanut sodan läpikäyneen ikäluokan vähittäinen poistuminen ja sitä kautta sotauskien lukumäärän vaikutusten väheneminen sekä miesten eliniän pidentyminen. Yksin asuminen on silti varsin huomattavaa yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä.

Yksin asuvien osuus 45 – 64-vuotiaiden ikäryhmästä on pysynyt tarkasteluvuosien aikana jokseenkin samana. Yksin asuminen näyttää lisääntyneen eniten 30 – 40-vuotiaiden ryhmässä. Nuorimman ikäryhmän yksin asuminen lisääntyi vuosina 1991 – 1996 parilla prosenttiyksiköllä. Tähän muutokseen lienee vaikuttanut osittain vuonna 1994 voimaan tullut uusi kotikuntalaki. Ennen vuotta 1994 opiskelijat olivat virallisesti kirjoilla vanhempiansa luona. Uuden kotipaikkakuntalain myötä opiskelijat saivat valita asuinkunnakseen myös opiskelupaikkakuntansa. (Nikander, 2009; Kärkkäinen 2010, 181; Pitkänen & Jalovaara 2007, 133.) Tilastokeskuksen tilastojen pohjalta vuoden 1996 jälkeen ei nuorimmassa yksin asuvien

ikäryhmässä näytä tapahtuneen kasvua. Kärkkäinen toteaa kuitenkin artikkelissa ”Yksin asuminen Suomessa” kasvun jatkuneen (Kärkkäinen 2010, 181 – 182).

Kuvio 1. Yksin asuvien ikäryhmittäinen jakautuminen 1991 – 2006

Lähde: Tilastokeskus (2008)

Kun tarkastelemme yksin asuvien ryhmän sisäistä jakautumista, huomaamme kuviosta 1, ettei yli 65-vuotiaiden yksin asuvien osuus yksin asuvista olekaan niin suuri kuin voitaisiin olettaa sillä perusteella, että heidän osuutensa yli 65-vuotiaista on huomattavan suuri. Yli 75-vuotiaiden yksin asuvien vanhusten määrä kohosi erityisesti vuosien 1996 ja 2001 välisenä aikana, minkä jälkeen heidän osuutensa yksin asuvista ei ole kasvanut.

Tarkastelussa nousee esille erityisesti 45 – 64-vuotiaiden ryhmä, jonka osuus vuosina 1991 – 2006 kohosi noin viidellä prosenttiyksiköllä. Ikäryhmän suhteellinen osuus kaikista yksin asuvista on noussut koko tarkastelujakson ajan. Yksin asuvien määrän kasvu on ollut kaikkein suurinta 55 – 64-vuotiaissa (Kärkkäinen 2010, 191). Kun keski-ikäisten yksin asuvien osuus kaikista yksin asuvista on ollut kasvava, alle 30-vuotiaiden osuus on ollut laskeva. Laskua on tapahtunut myös 65 - 75-vuotiaiden ja 30 – 44-vuotiaiden ryhmissä. Vaikka yksin asuvien 30 – 44-vuotiaiden prosentuaalinen osuus nousikin suhteessa siihen, mikä on tämän ikäisten osuus koko väestöstä, laski heidän prosentuaalinen osuutensa kaikista yksin asuvista vuosina 1991 –

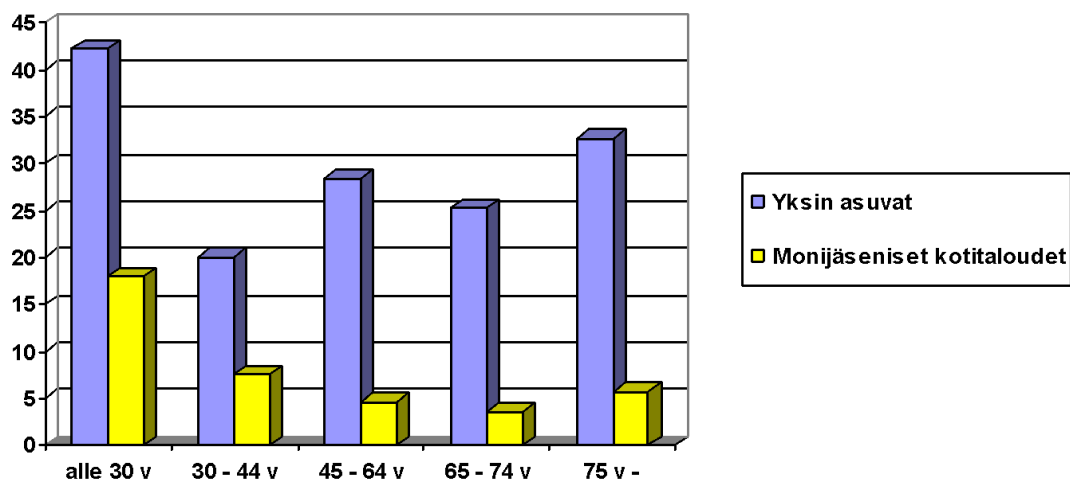
2006 (taulukko 1). Olisiko tähän laskevaan suuntaan vaikuttamassa mahdollisesti nuorempien ikäluokkien koon pieneneminen?

Tällä hetkellä kaksi suurinta yksin asuvien ryhmää ovat yli 75-vuotiaat naiset ja 35 – 54-vuotiaat miehet (Kärkkäinen 2010, 191). Kuviosta 1 voimmekin olettaa perhesuhteiden ja mahdollisesti väestön ikärakenteen lukumääräisten muutosten (suuret ikäluokat) vaikuttavan tulevaisuudessa yksin asuvien lukumäärän kasvuun enemmän kuin esimerkiksi nuorten poismuuton kotoa (ks. Kärkkäinen 2010, 211). Yksinasuvien määrän kasvua ei voi enää jättää huomiotta.

2.3. Yksin asuvien köyhyys ja pienituloisuus tilastoissa

Yksin asuminen on noussut tutkimusten mukaan yhdeksi köyhyyden riskiksi (Ritakallio 2007, 130). Kun tarkastelemme köyhiä, voimme todeta vuonna 2000 köyhyysrajan alittaneista yksin asuvia olevan 40 prosenttia. Vuonna 2011 pienituloisista oli jo 49 prosenttia yksin asuvia. Vähävaraisimpaan kymmenesosaan kuuluvista talouksista 76 prosenttia oli yhden hengen kotitalouksia (Tilastokeskus 2006). Määrä on huomattava verrattuna yksin asuvien osuuteen väestöstä.

Merkille pantavaa on, että yksin asuvien köyhyysriski, jolla kuvataan eri väestöryhmiin kuuluvien todennäköisyyttä joutua suhteellisen köyhyysrajan alapuolelle (Kautto & Moisio 2002, 319; Moisio 2006, 641), on pysynyt parin vuosikymmenen ajan huomattavan suurena. Vuonna 1991 yksin asuvien köyhyysriski oli 22 prosenttia. Vuonna 2008 se oli noussut 30 prosenttiin. Vuonna 2011 yhden hengen talouksien pienituloisuusaste oli 33 prosenttia. Yksin asuvien köyhyysriski on ollut huomattavasti suurempi kuin muiden väestöryhmien, sillä vuonna 1991 parien, joilla oli lapsia, köyhyysriski oli 4 prosenttia ja vuonna 2011 pienituloisuusaste oli 8 prosenttia. Vastaavina vuosina lapsettomien parien köyhyysriskiluvut olivat 5 prosenttia ja 6 prosenttia sekä yksinhuoltajien 11 prosenttia ja 22 prosenttia. (Tilastokeskus 2010; Tilastokeskus 2008; SVT 2013.)

Kuvio 2. Pienituloisten osuus prosenttina väestöryhmästä vuonna 2008

Lähde: Tilastokeskus (2010)

Kun tarkastelemme kotitalouksien ikäryhmittäistä pienituloisuutta, voimme todeta kuviosta 2, että yksin asuvien pienituloisuus on huomattavan suurta jokaisessa ikäryhmässä. Eniten pienituloisuutta esiintyy alle 30-vuotiailla yksin asuvilla ja vähiten 30 – 44-vuotiailla. Monijäsenisissä kotitalouksissa pienituloisuus on yksin asuviin verrattuna vähäistä. Suurin pienituloisuuden ero monijäsenisten kotitalouksien ja yksin asuvien kotitalouksien väliltä löytyy yli 75-vuotiaiden kohdalta. Tosin erot ovat huomattavan suuria kaikissa ikäryhmissä. Pienin ero pienituloisuusasteessa väestöryhmien välillä on 30 – 40-vuotiaiden ikäryhmässä. Köyhiä yksin asuvia naisia oli yksin asuvia miehiä enemmän (Tilastokeskus 2008).

Toimeentulotuen tilastoista käy ilmi, että toimeentulotukea saavista kotitalouksista 71 prosenttia oli yhden hengen asuntokuntia vuonna (THL 2011). Yksinäisten henkilöiden kotitalouksien määrä tuen saajissa lisääntyi 1,6 prosenttia edellisvuodesta. (THL 2011.) Vuodesta 1996 kasvua oli tapahtunut 9 prosenttiyksikköä (Tilastokeskus 2010). Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen 25 – 64-vuotiaista saajista oli yksin asuvia 60 prosenttia (Kela 2010c). Yksin asuvien taloudellinen ahdinko tulee esille myös ulosottorekisterin häätöasioista. Häädön kohteena olevista henkilöistä lähes puolet on yksin asuvia. Valtaosalla häädettävistä häädön syynä ovat vuokratavelat. (Salovaara-Karstu & Muttilainen 2004, 37, 52.) Yksinelävien taloudellisilla vaikeuksilla on

todettu olevan yhteys yksinelävien suurempaan kuolleisuuteen (Roelfs & Shor & Kalish & Yoger 2011).

3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tutkimuksessani käytän kahta teoreettista viitekehystä, Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin sosiaalista konstruktionismia ja Paulo Freiren kulttuurisen toiminnan teoriaa. Sosiaalisessa konstruktionismissä todellisuus on sosiaalisesti rakentunutta.

Sosiaalinen konstruktionismissa nähdään yhteiskunta ihmisen tuotoksena, joka syntyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja jossa asiantuntijoilla on merkittävä rooli instituutioiden legitimoinnissa. Valtaa teoriassa käyttävät asiantuntijat ja muut legitimointiin osallistuvat. (Berger & Luckmann 1994, 11 – 13, 61, 125.) Tiedon välittämisellä on merkittävä rooli instituutioiden säilymisessä. Institutionaaliset merkitykset käsitetään tiedoksi ja välitetään tietona. Merkityksiin liittyvä tieto edellyttää jonkinlaista yhteiskunnallista järjestelmää, missä tietoa siirretään tietäviltä vähemmän tietäville ja missä jotkut toiset toimivat tiedon välittäjinä ja toiset vastaanottajina. (Berger & Luckmann 1994, 83 – 84.)

Todellisuutta ylläpidetään ja tuotetaan diskursseissa eli puhetavoissa. Sosiaalisen konstruktivismin mukaan asiat puhutaan todeksi. Niitä asioita, joita halutaan vahvistaa, pidetään esillä. Niiden merkityksiä valotetaan monilta eri puolilta ja niitä prosessoidaan yhdessä muiden kanssa. Toisaalta jotakin jätetään pois, jolloin joidenkin todellisuuden alueiden itsestään selvä luonne heikentyy toisen vahvistuessa. Jos jostakin asiasta ei koskaan puhuta, se vaietaan kuoliaaksi. (Berger & Luckmann 1994, 173.) Sosiaalisissa käytännöissä tietyt sosiaalisen todellisuuden tulkinnat saavat helposti muita vahvemman aseman, mikä liittyy toimijoiden erilaisiin positioihin. (Juhila & Suoninen 1999, 247.) Sosiaalisen todellisuuden ymmärtäminen edellyttää yhteisöä ja kulttuuria, ja toisaalta yhteisöelämä edellyttää ymmärrettävyyttä eli merkityksien antamista ja tulkitsemista. (Sulkunen 1997, 13 – 14.) Sosiaalinen konstruktionismi tutkii prosesseja, joilla yhteisesti hyväksytyt todellisuuskäsitykset vakiintuvat ihmis yhteisöissä, ja sitä, mitä ihmiset tietävät todelliseksi jokapäiväisessä elämässä (Berger & Luckmann 1994, 11 – 13) sekä sitä, mitkä ovat todellisuudelle annettujen merkitysten ja itse todellisuuden väliset rajat. (Sulkunen 1997, 13.)

Paulo Freiren kulttuurisen toiminnan teoria katsoo yhteiskunnan muodostuvan valtasuhteiden kamppailuna. Kamppailun seurauksena yhteiskuntaan muodostuvat sortajien ja sorrettujen ryhmät. Vallan jakautuminen vaikuttaa koko yhteiskuntarakenteeseen, jossa valta keskittyy sortajien ryhmälle. Tiedon lisäämisellä on merkittävä rooli sorron kriittisen tiedostamisen prosessissa. Tiedostaminen käynnistyy yksilön siirtyessä naiivista ajattelusta kriittiseen tarkasteluun. Tiedostamisen prosessissa sorrettujen tulee tiedostaa sekä objektiiviset olosuhteet että myös tapansa hahmottaa maailma. (ks. Freire 2005.)

3.1. Sosiaalinen konstruktionismi

Ihminen kehittyy ja kasvaa vuorovaikutuksessa sekä ympäristön että kulttuurisen ja sosiaalisen järjestelmän kanssa. Todellisuus sisäistetään primaarisosialisaatiossa, joka paikantuu lapsuuteen. Ympäristöön ja sosiaaliseen järjestelmään liittyvä tieto välittyy yksilölle hänen kehittyessään emotionaalisesti latautuneessa ympäristössä merkityksellisten toisten yksilöiden kautta. Heidän välityksellään yksilö omaksuu sosiaalisen todellisuuden ja yhteiskuntarakenteen keskeiset elementit osaksi identiteettiään (Aittola & Raiskila 1994, 223) ja maailmasta tulee ainoa kuviteltavissa oleva maailma, joka säilyy tietoisuudessa koko ihmisen elämän ajan. Tämän primaarisosialisaatiossa rakentuneen todellisuuden varaan rakentuvat myös kaikki myöhemmin sisäistetyt uudet sisältökokonaisuudet. (Berger & Luckmann 1994, 60, 74 - 75, 149, 150, 153, 156, 159.)

Sekundaarisosialisaatiossa tapahtuu institutionaalisten ja instituutioperusteisten osamaailmoiden sisäistämistä. Sekundaarisosialisaatiossa hankitaan tietoa institutionaalisia merkityskenttiä luonnehtivista sanattomista sopimuksista sekä omaksutaan niitä koskevia arvoja ja tunnelatautumia. Tapa toteuttaa sekundaarisosialisaatiota on koulutus. Sekundaarisosialisaatiossa sisäistetyt maailmat ovat osittaisia todellisuuksia, jotka ovat alttiita syrjäytymään. (Berger & Luckmann 1994, 157, 165, 167.)

Sosiaalinen konstruktivismi näkee ihmisen ja yhteiskunnan suhteen dialektisena. Yhteiskunta vaikuttaa ihmiseen ja ihminen vaikuttaa sosiaaliseen maailmaan. Yhteiskunnassa tapahtuu ulkoistamisen, objektivoinnin, ja sisäistämisen, subjektiivisen todellisuuden, jatkuva prosessi. Ulkoistamisessa yksilö siirtää merkityksiään luontoon ja sosiaaliseen todellisuuteen, kun hän

tuottaa kielellistä toimintaa. Objektivointi tapahtuu, kun yksilön tai ihmisryhmän toiminta synnyttää esimerkiksi tapoja ja rutiineita, joiden yhteys sosiaaliseen alkuperäänsä häviää, ja tavanmukaistunutta toimintaa aletaan pitää itsestään selvänä. Sisäistämisessä tiettyyn kulttuuriin syntyneet ja siihen sosiaalistuneet ihmiset omaksuvat nämä objektivoituneet asiat sisäiseen tietoisuuteensa. (Aittola & Raiskila 1994, 221 – 223; Burr 1995, 10.)

”Todellisuus” ja ”tieto” ovat teorian keskeisiä käsitteitä. Sosiaalisessa konstruktivismissa todellisuus nähdään tahdosta riippumattomana ilmiöiden maailmana ja tieto varmuutena ilmiöiden todellisuudesta. Jokapäiväinen arki näyttäytyy sosiaalisessa konstruktivismissa ihmisen tulkitsemana todellisuutena ja subjektiivisesti merkityksellisenä yhtenäisenä maailmana. Yksilöt tuottavat todellisuuden ajattelullaan ja toiminnallaan, ja se myös säilyy heidän ajattelunsa ja toimintansa kautta. Tavallinen ihminen pitää todellisuutta ja sitä koskevaa tietoaan itsestään selvänä. Tiedon itsestäänselvyys, yhteiskunnassa olevat arvot ja yhteiskunnassa vallitseva maailmankuva ovat yhteiskunnallisesti sidottuja ja vaihtelevat eri yhteiskunnissa. Arkielämän vakaa toimintaympäristö on tärkeä ihmiselle. Ihminen pyrkii säilyttämään yhteiskunnallisen järjestyksen, joka on muodostunut aiemman inhimillisen toiminnan tuloksena. Yhteiskunnallinen järjestys säilyy, mikäli ihminen jatkuvasti tuottaa ja uusintaa sitä toiminnallaan. (Berger & Luckmann 1994, 11 – 13, 15, 29 – 30, 65, 197.)

Jokapäiväisen elämän sosiaalinen tietovaranto sisältää tiedon mm. omasta asemasta ja sen rajoituksista sekä olemassa olevat tavanomaisemmat tyypitykset. Se myös jakaa todellisuuden tuttuuden asteisiin. Mitä tutumpi elämän alue on yksilölle ja mitä useammin yksilö joutuu tekemisiin tietyn asian kanssa, sitä enemmän hänellä on siitä yksityiskohtaista informaatiota. Niistä asioista, joiden kanssa hän ei ole juurikaan tekemisissä, hänellä on paljon epätarkempaa ja yleisempää tietoa. Arkitieto on tässä ja nyt tietoa, eikä sitä kyseenalaisteta kovin helpolla. Arkitieto kyseenalaistetaan vasta sitten, kun esille tullut ongelma ei ratkea arkitiedon avulla. Arkitietoon liittyvissä ongelmatilanteissa ongelma pyritään liittämään arkitodellisuuden vyöhykkeeseen, joka on ongelmaton. (Berger & Luckmann 1994, 35, 52, 54, 57 – 58.)

Instituutioitumista tapahtuu, kun usein toistuva inhimillinen toiminta saa vakiintuneen muodon ja muuttuu selviönä pidetyksi toiminnaksi. Tavanmukaistunut toiminta luo yksilöiden kaipaamaa

vakaata ympäristöä. Totunnaistuminen säästää yksilöiden energiaa ja helpottaa heidän päätöksen tekoaan, koska jokaista tilannetta ei enää tarvitse määritellä uudelleen, ja vaihtoehtoisille toimintamalleille voidaan määritellä keskinäinen vakioarvostus. Tavanmukaistuneen toiminnan tyypittelystä, jota eri toimijatyypit ovat vastavuoroisessa toiminnan tyypittelyssä tehneet, syntyy instituutio. (Berger & Luckmann 1994, 65 – 67.)

Instituutioitumisessa vaihtoehdot häipyvät taka-alalle ja toiminnasta tulee ennustettavaa ja kontrolloitua. Toisaalta instituutiojärjestelmä voi segmentoitua, tieto jakautua ja merkitysmaailmat eriytyä, mikä vaikeuttaa vakaan symbolisen suojakatoksen rakentamista koko yhteiskunnalle. Yhteiskunnan segmentoituminen sekä tiedon jakautuminen saavat aikaan tarpeen tuottaa yhteiskuntaa yhteen liittäviä merkityksiä, jotka kattaisivat koko yhteiskunnan ja asettaisivat yksilön pirstoutuvan sosiaalisen kokemusmaailman kaikenkattavaan objektiivisesti merkitykselliseen viitekehykseen. (Berger & Luckmann 1994, 67, 75 -76, 99, 100, 108.)

Instituutioitumisen laajuus riippuu eri yhteiskuntaryhmien keskuudessa yhteisössä jaettujen relevanssirakenteiden yleisyydestä tai pirstoutumisesta. Instituutiot säätelevät inhimillistä käyttäytymistä asettamalla sille ennakolta määriteltäviä käyttäytymismalleja, jotka kanavoituvat tietyllä tavalla. Instituutioita pönkitetään sosiaalisen kontrollijärjestelmän avulla. Instituutioitunut sosiaalinen maailma saatetaan joidenkin yksilöiden taholta kokea käsittämättömäksi tai tukahduttavaksi. (Berger & Luckmann 1994, 67 – 68, 73, 89, 94 – 96.)

Historiallisesti kiteytyneillä instituutioilla, jotka koetaan objektiiviseksi todellisuudeksi, ei enää ole suoraa yhteyttä yksittäisiin yksilöihin, vaan ne ilmentävät omaa todellisuuttaan. Todellisuutta, joka asettuu yksilöä vastaan ulkoisena ja pakottavana tosiseikkana: vastaansanomattomana, muuttumattomana ja itsestään selvänä todellisuutena, jota on vaikea muuttaa tai vältellä. Instituutiojärjestelmän uhkana ovat todellisuudet, joilla ei ole mieltä sen näkökulmasta. Saattaa olla myös, että yksilö ei halua hyväksyä jotakin ilmiötä selviönä tai hyväksyä instituutiojärjestelmää, joka ei ole hänelle mielekäs. Tällöin tulee tarve selvittää ilmiötä tiedon muodossa. (Berger & Luckmann 1994, 71 – 73, 78, 107, 119.)

Hyökkäyksistä instituutiojärjestelmää vastaan syntyy tarve legitimoida instituutioiden maailma, toisin sanoen selittää ja oikeuttaa se. Legitimaatiot yrittävät pitää kaaoksen loitolla luomalla

järjestystä jokapäiväiseen elämään (Berger & Luckmann 1994, 74 – 75, 112, 119) tekemällä institutionaalisista rakenteista ja niihin liitetyistä merkityksistä hyväksyttäviä, uskottavia ja yleispäteviä (Aittola & Raiskila 1994, 224). Instituutiojärjestelmä legitimoidaan tekemällä sen objektivoituneista merkityksistä kognitiivisesti päteviä. Legitimaatio oikeuttaa instituutiojärjestelmän arvottamalla instituutioiden vakiintuneet toimintakäytännöt positiivisesti. Legitimaatio sisältää sekä normatiivisen että kognitiivisen ulottuvuuden. Siinä on kyse sekä arvoista, tiedosta että myös etiikasta. Ollakseen vakuuttavaa ja vaikuttavaa legitimoinnin tulee olla johdonmukaista ja kattaa koko instituutiojärjestelmä. Legitimointi onnistuu sitä paremmin mitä aktiivisemmin yksilöt itse osallistuvat instituutioiden vakiinnuttamiseen. (Berger & Luckmann 1994, 75, 108.)

Legitimaatiota tapahtuu neljällä eri tasolla. Ensimmäisellä tasolla inhimillinen kokemus puetaan kielellisten objektivaatioiden järjestelmiksi. Toisella tasolla käytetään käytännön läheisiä ja suoraan konkreettiseen toimintaan viittaavia alkeismuotoisia teoreettisia väittämiä, selitysmalleja. Kolmannella tasolla yksityiskohtaiset teoriat legitimoivat instituutioiden maailman eriytyneen tietovarannon avulla. Legitimaatiot, jotka tarjoavat varsin kattavia viitekehyksiä instituutioituneen käyttäytymisen eri alueilla, uskotaan monimutkaisuutensa ja eriytymisensä vuoksi erikoistuneiden henkilöiden vastuulle, joilla on konkreettinen asema ja konkreettisia yhteiskunnallisia intressejä. Näiden henkilöiden kautta legitimaatiot välittyvät formaalien perehdyttämismenetelmien avulla. (Berger & Luckmann 1994, 109 – 110, 145.)

Neljäs taso muodostuu symboliuniversumeista. Legitimaatio tapahtuu symbolisten kokonaisuuksien avulla, joita ei voida kokea jokapäiväisessä elämässä, mutta jotka kuitenkin pitävät sisällään kaiken inhimillisen kokemuksen, niin historiallisen yhteiskunnan kuin yksilön elämän kulun. Kognitiiviset teoreettiset traditiot, symboliuniversumit, integroivat kaikki instituutiojärjestelmän alueet kaikenkattavaan viitekehykseen ja luovat järjestystä, johon tukeutuen yksilö tulkitsee omia elämäkokemuksiaan. (Berger & Luckmann 1994, 111, 114 – 115, 120.)

Symboliuniversumilla on ensisijainen asema inhimillisen kokemuksen hierarkiassa. Se myötävaikuttaa turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen syntymiseen sekä määrittää

yhteiskunnassa sosiaalisen todellisuuden rajat sen pohjalta, mikä on relevanttia sosiaalisen vuorovaikutuksen kannalta. Lisäksi se sijoittaa eri ilmiöt olemisen hierarkian eri tasoille. Symboliuniversumissa esiintyy ongelmia, jos yksilöt tai ryhmät omaksuvat kilpailevia versioita samasta universumista. Vaihtoehtoisia todellisuuden määritelmiä ja identiteettejä saattaa syntyä, jos joukko toisenlaisen todellisuuden omaavia yhdistyy pysyväksi sosiaalisesti ryhmäksi. Todellisuus saattaa muuttua, jos ryhmästä tulee niin suuri ja pysyvä, että se voi toimia vallitsevan todellisuuden vastaisten määritelmien vastaboolina. Sekä uusien että vanhojen käsitejärjestelmien menestyminen riippuu soveltajien ja legitimoijien yhteiskunnallisesta vallasta. Tasapainoa horjuttavissa tilanteissa yksittäisen yksilön todellisuutta järkyttää vähemmän oman yhteiskunnan poikkeava vähemmistö, jonka kapinointia tämä voi pitää järjettömyytenä tai kiusantekona, kuin kokonaan toisenlaisesta yhteiskunnasta tuleva uhka. (Berger & Luckmann 1994, 114 – 115, 117 – 118, 121 – 123, 125, 131, 133, 187.)

Legitimointi perustuu kieleen. Kielellä on juurensa arkielämässä ja sillä on tärkeä osa sosialisatiossa, todellisuuden rakentumisessa ja yhteiskunnallisen tiedon välittämisessä. Intersubjektiivinen maailma, jokapäiväisen elämän todellisuus, joka jaetaan toisten yksilöiden kanssa, mahdollistuu merkittävin osin kielen avulla. Kieli jäsentää merkitysjärjestelmän nimiksi ja sanoiksi ja toimii merkitysten ja kokemusten varastona. Se objektivoi kokemuksia ja tyypittää niitä, mikä mahdollistaa kokemusten kategorioinnin. Kielen avulla objektivoitunut yhteiskuntajärjestelmä asetetaan loogiseen viitekehykseen. (Berger & Luckmann 1994, 32 – 33, 47 – 49, 52, 77, 152.) Kieli toimii myös uudelleentulkinnan välineenä (Aittola & Raiskila 1995, 222; Suoninen 2004, 18).

Tärkein todellisuutta ylläpitävä mekanismi on keskustelu, jonka taustalla on useimmiten selviönä pidetty maailma. Ylläpitääkseen subjektiivista todellisuutta ja ollakseen tehokasta keskustelun tulee olla jatkuvaa ja johdonmukaista. Jos jostakin asiasta vaietaan, sen subjektiivinen todellisuus alkaa heiketä. Kielen ja keskustelun avulla yksilö kiteyttää ja vakiinnuttaa omaa subjektiviteettiä. Puhumalla yksilö oppii tuntemaan itseään. (Berger & Luckmann 1994, 49, 172 – 174.) Kielellinen kehittymättömyys vaikeuttaa mahdollisuuksien jäsentämistä, kyseenalaistamista tai omien mielipiteiden perustelemista. Kielellä voidaan sulkea toisten suu, tehdä osattomaksi tai joukkoon kuulumattomaksi (Petrelus & Auvinen 2003, 185.)

3.2. Kulttuurisen toiminnan teoria

Paulo Freiren kulttuurisen toiminnan teorian pohjavirtana on Hegelin dialektinen tulkinta ihmisen minuuden ja itsetietoisuuden kehittymisestä. Itsetietoisuus kehittyy Hegelin mukaan tunnustussuhteissa toisiin ihmisiin, joissa toiset ihmiset tunnustavat yksilön suhteiden osapuoleksi ja yhteisön jäseneksi. Ihminen on ihminen suhteiden kautta. Itse ihmistä ei ole olemassa, on vain konkreettisia paikkoja ja asemia. Suhteet ovat valtasuhteita, joissa tietoisuudet kamppailevat asemastaan. Kamppailun tuloksena toisen asemaksi tulee herra ja toisesta tulee renki. Herra on itsenäinen ja olemassa itseään varten. Renki on epäitsenäinen ja olemassa toista varten. (Tomperi 2005, 20, 27.)

Kulttuurisen toiminnan teoria on tyypillistä vastakkainasettelun teoriaa, joka muistuttaa kristillistä hyvän ja pahan kamppailua. Oikea ratkaisu on olemassa, mutta on vaikeasti tavoitettavissa. Teoria pitää ihmisryhmien välistä kamppailua yhteiskunnan rakenteen ja historian kulun perustekijänä. Marxin porvariston ja työväestön kamppailu on muuntunut Freiren teoriassa sorrettujen ja sortajien vastakkainasetteluksi. Sorto on teorian mukaan toisen pyrkimystä estää toisen mahdollisuuksia tulla enemmän ihmiseksi. Sorto rajoittaa jokaisella ihmisellä olevaa ehdotonta oikeutta ja tasavertaista mahdollisuutta kehittyä elämänsä hallitsevaksi subjektiksi ja kehittää ihmisyytensä eri puolia. Alistava toiminta on antidialogista ylhäältä saneltua yksisuuntaista hallintaa, jonka tarkoituksena on valloittaa hallinnan kohteena olevien ajattelu sekä passivoida heidät hyväksymään asemansa. Sortaja ylläpitää sorrettujen alisteista asemaa ohjailulla, mikä tarkoittaa toisen pakottamista toisen yksilön valintoihin. Ohjailu saa toisen ihmisen tietoisuuden mukautumaan ohjailijan tietoisuuteen. Valtasuhteita tukeva ideologia saa vallitsevan tilanteen näyttämään luonnolliselta ja välttämättömältä. Tulevaisuus nähdään ennalta määrätyksi, vaikka vallitsevat olosuhteet ovat ihmisten aikaansaamia ja ihmisten olisi niitä mahdollisuus muuttaa. Sorron seurauksena sorretut ovat sisäistäneet käsityksen hallitsevien luokkien ylemmyydestä ja oman alemmuuden. Sortava todellisuus tukahduttaa ihmisen tietoisuuden ja saa aikaan sopeutumista. (Freire 2005, 46 – 50, 52 – 53; Tomperi 2005, 21, 24, 25, 28 – 29.)

Kulttuurisen toiminnan teoriassa ihmisyyden etiikan toteutumisen vaatimus synnyttää tarpeen poliittisiin uudistuksiin, jotka toteutuvat ainoastaan kulttuuristen uudistusten kautta. Kulttuuristen uudistusten kautta ihmiset oppivat tarkastelemaan yhteiskuntaa uudella tavalla, tiedostamaan sen puutteet ja ongelmat sekä toimimaan niiden muuttamiseksi. (Tomperi 2005, 12, 18 – 19, 26.)

Sortavasta todellisuudesta voidaan vapautua dialogin eli tasavertaisen vastavuoroisuuden ja molemminpuolisen tunnustamisen ja arvonannon kautta. (Tomperi 2005, 21.) Vapautus on mahdollista ainoastaan alistettujen tietoisuuden ja toiminnan kautta (Freire 2005, 44). Sortavasta todellisuudesta vapautuminen on kaksivaiheinen. Ensiksi tarvitaan tavallisten ihmisten tietoisuuden nousu naiivista kriittiseen. Tämä tapahtuu prosessin kautta, jossa ihmiset ottavat etäisyyttä omaan elämäntilanteeseensa ja tarkastelevat omaa tilannettaan problematisoivasti, tutkien ja kyseenalaistaen. Tällaisessa kriittisen tiedostamisen prosessissa syntyy tiedostamista ja havahtumista vallitsevien epäoikeudenmukaisuuksien ymmärtämiseen, ja tiedostaminen muuttuu toiminnaksi, joka muuttaa epäoikeudenmukaista todellisuutta. Problematisoinnissa elämäntilanteet nähdään ongelmana eikä itsestäänselvyytinä. Problematisoinnin vastakohtana on sopeutuva asenne. Toisessa vaiheessa sortotodellisuus on muutettu ja vapauttavasta pedagogiikasta tulee kaikille kuuluva päättymätön vapautuksen prosessi. Vapauttava toiminta on dialogista, ja se perustuu yhteistyöhön sekä toimijoiden tasavertaisuuteen aktiivisina subjekteina. Sorrettujen pedagogiikka alistaa sorron ja sen syyt sorrettujen tarkastelun kohteeksi. (Freire 2005, 48 – 49, 52 – 53, 56; Tomperi 2005, 26 – 29.)

Vapauttavan toiminnan esteenä on sorrettujen sisäinen ristiriita. Sorrettujen ristiriita on se, että he ovat yhtäaikaaisesti sekä oma itsensä että sortaja, jonka tietoisuuden he ovat sisäistäneet. Sortajana oleminen on heidän ihmisyytensä malli, ja he omaksuvat sortajiinsa kiinnittyvän asenteen. Vastapuolta ei nähdä sortajana, josta pitäisi vapautua, vaan pikemminkin sellaisena, johon pitäisi samaistua. Sisäisen ristiriidan olemassaolo ei tarkoita, etteivätkö sorretut näkisi alisteista asemaansa, mutta heidän käsityksensä itsestään sorrettiina on hämärtänyt vallitsevan todellisuuden paineessa. He eivät kykene näkemään uutta ihmistä, joka syntyisi vastakkainasettelun ratketessa. Tämä johtaa siihen, etteivät sorretut pysty tarkastelemaan

sortajaansa kyllin objektiivisesti oman itsensä ulkopuolella olevana. Sorretut voivat ylittää vastakkainasettelun vain, jos he tiedostavat asian ja jos tiedostaminen johtaa heidät toimimaan itsensä vapauttamiseksi. (Freire 2005, 46 – 48, 65 – 66.)

Sorrettujen sisäinen ristiriita johtaa sorretut toisaalta vapauden kaipuuseen, toisaalta vapauden pelkoon. Vapautta pelätään, koska vapaus vaatisi sorrettuja luopumaan ihannoimastaan ihmisyydestä ja korvaamaan sen itsenäisyydellä ja vastuulla. Toisaalta vapauden pelko voi johdattaa sorretut tavoittelemaan sortajan roolia tai sitoa heidät sorretun rooliin. Tällöin sorretuista tulee usein itse sortajia tai sortajien apulaisia ja he sortuvat hyökkäämään omien tovereidensa kimppuun. (Freire 2005, 46 – 48, 65 – 66.)

Vapauttava toiminta tarvitsee radikaalisuutta päästäkseen päämääriinsä. Vapautta ei synny ilman konkreettisen todellisuuden muuttamista. Todellisuuden muuttamista ei tapahdu, jos tyydytään pelkkään todellisuuden havainnointiin ja jatketaan elämää muuttamatta mitään objektiivisesta todellisuudesta poikkeavassa todellisuudessa. Muutosta todellisuudessa ei myöskään tapahdu, jos tosiasiat rationalisoidaan siten kuin sortajan edut vaativat. Vapauteen pyrkivä toiminta vaatii riskien ottoa ja merkitsee riskiä niin toiminnan toteuttajalle kuin sorron alla oleville tovereille. Sorretut pelkäävät vapauden puhujia ja vapaudesta puhumista, sillä he pelkäävät olojensa tiukentuvan sen johdosta entisestään. Ennenmin he turvautuvat mukautumisen tuomaan turvallisuuteen ja välttävät oman ryhmänsä yhteisöllisyyttä. Ne yksilöt, jotka ryhtyvät taisteluun sortoa vastaan, hahmottavat taistelunsa usein omaksi yksityiseksi taistelukseen. Vapaus voi muuttua todeksi vain, jos vapauden kaiho herää vapaudesta puhujien tovereissa. Vapaus vaatii jatkuvaa ja vastuullista taistelua. Sorrettujen on taisteltava itse, sillä sortaja ei sovellu vapauttajaksi. (Freire 2005, 39 – 41, 46 – 51, 53 – 54, 61.)

Sortajat eivät halua nähdä itseään sortajina. Yksittäiset sortajat voivat kokea syyllisyyttä ja tuskaa tunnistaessaan sorron, mutta se ei välttämättä johda solidaarisuuteen sorrettuja kohtaan. Syyllisyyden rationalisointi saattaa ilmetä sorrettuja holhoavana kohteluna. Sortaja tuntee solidaarisuutta sorrettuja kohtaan vasta sitten, kun hän lakkaa ajattelemasta sorrettuja abstraktisina kategorioina ja näkee heidät ihmisinä, joita on kohdeltu epäoikeudenmukaisesti, ja ryhtyy konkreettisiin tekoihin. (Freire 2005, 50 – 51, 159.)

Kritiikkiä kulttuurisen toiminnan teoriaa kohtaan on esitetty siitä, keitä sortajilla ja sorretuilla oikeastaan tarkoitetaan, millaisia yhteiskunnallisia ryhmiä nämä ovat ja miten ne erottautuvat toisistaan. (Tomperi & Suoranta 2005, 214 – 216.) Yksin asuvien ja perheellisten välillä perinteistä luokkaerottelua on mahdotonta tehdä, eikä teorian käyttö tässä yhteydessä perustu tällaiselle erolle. Tässä tutkielmassa teorian soveltamisessa luokkaerojen roolin saavat perhearvot ja perhenormi. Sovellan teoriaa hienovaraisempiin kulttuurillisiin erotteluihin väestöryhmien välillä sekä valta- ja vähemmistöasemien välisiin eroihin. Yksin asuvien ja perheellisten väestöryhmien eroja ei perinteisesti ole nähty yhteiskunnassamme tekijänä, joka aiheuttaisi syrjintää tai hyvinvoinnin eroja ihmisryhmien välille. Hyvinvoinnin erot on paikannettu mm. sosioekonomiseen asemaan, koulutukseen, etniseen taustaan tai sukupuoleen. Teoria antaa erityisesti tukea ja ymmärrystä sorron sisäistymiseen ihmisen mieleen.

4. Yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentuminen

Seuraavaksi käsittelen yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentumista yhteiskunnassamme. Nostan esille yksin asuviin liittyviä käytäntöjä ja yhteiskunnallista keskustelua, joiden avulla pyrin liittämään analysoimani nettikeskustelun laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin ja tarkastelemaan sen kulttuurista kattavuutta. Pyrin esimerkeillä osoittamaan yksin asuvien ja perheellisten yhteiskunnallisia suhteita ja niiden muotoutumista erilaisissa yhteiskunnallisissa instituutioissa, joilla on vaikutuksensa yksin asuvien aseman muotoutumiseen yhteiskunnassa. Pyrin nostamaan esille yksin asuviin kohdistuvaa huomaamatonta, mahdollisesti sanoittamatontakin hiljaista epätasa-arvoista kohtelua, tai ainakin tarjota esille nostamiini asioihin toisenlaista näkökulman. Keskityn instituutioihin ja asiantuntijoihin, joilla ajatellaan olevan yhteiskunnassamme legitimoivaa valtaa. Esimerkkien tarkoitus ei ole olla kaiken kattavaa selontekoa. Olen poiminut esimerkkejä asiantuntijoiden kommentaareista (joita oli ylipäättään erittäin vähän), köyhyystutkimuksesta, lainsäädännöstä sekä poliittisesta keskustelusta samalta ajanjaksolta kuin nettikeskustelua on käyty. Johtopäätöksissä tarkastelen, toistuvatko tietyt aikakauden merkityksellistämisen tavat sekä esittelemissäni yhteiskunnallisissa käytännöissä että aineistossa. (ks. Jokinen & Juhila 1999, 62 – 64.)

Suomen vanhempainliitto ry:n toiminnanjohtaja Tuomas Kurttila vastaa Helsingin Sanomissa mielipidekirjoitukseen, jossa todettiin perhekeskeisten arvojen jyräävän yhteiskunnassa. Hänen mielestään vastakkainasettelu perheiden ja yksinelävien välillä on keinotekoinen, koska jokainen kasvaa perheessä. Hänen näkemyksensä mukaan kaiken perhepolitiikan kohteena ovat lapset, eikä kyse ole aikuisväestön eri ryhmien suhteista. Kurttilan mielestä lapset ovat hyvinvoinnin tae, ja kasvavan vanhusväestön määrän tulisi viimeistään herättää yhteiskunta lapsi- ja perheystävälliseksi. Hän päättää kirjoituksensa nostamalla esiin yksinhuoltajat, joiden yhdenvertaisuudesta tulisi olla aidosti huolestunut. (Kurttila 2010.)

Heikki Hiilamo nostaa Motiivi-lehden kolumnissa esille tekijöitä, jotka hänen mielestään mahdollisesti liittyvät yksin asuvien unohtamiseen yhteiskunnassamme. Hänen mielestään perhettä pidetään normina, mikä estää keskustelua yksin asuviin liittyvistä kysymyksistä. Hän arvelee lapsiperheiden suosimisessa näkyvän yhteiskunnan laskelmoidun edun eli perheiden, sukujen, kaupunkien ja valtioiden eloonjäämiskamppailun. Hän nostaa yksinelävien huomioimisen vastakohtaksi lapset, jotka hän näkee vanhempiensa tulevaisuuden turvana. Lapset pitävät huolta talouskasvusta, maksavat palkoistaan eläkkeet ja puolustavat tarvittaessa maata. Hän toteaa lasten olevan haavoittuvammassa asemassa, siksi yhteiskunnan tulee kiinnittää huomionsa lapsiperheisiin. Koska lapsi ei voi valita millaiseen perheeseen hän syntyy, lapsilla ei ole vastuuta omasta pahoinvoinnistaan. (Hiilamo 2009, 29.)

Ilkka Taipale on nostanut esiin yksinelävien asemaa yhteiskunnassa. Pentti Takalan (2005) toimittama kirja, *Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin*, on eräs Turun yliopistossa opiskelevien sosiaalityöntekijöiden tenttikirjoista. Kirjan johdannossa todetaan: ”On kannatettavaa nostaa Taipaleen tapaan esille unohdettujen kansanosien asiaa, mutta tätä ei välttämättä ole viisasta tehdä siten, että asetetaan vastakkain eri syistä yhteiskunnan tukea tarvitsevia väestöryhmiä.”

Koska todellisuutta määrittelevät konkreettiset yksilöt ja ryhmät ja koska yksilöt saattavat omaksua kilpailevia näkemyksiä samasta symboliuniversumista, on uhat pyrittävä neutraloimaan mitätöinnillä (Berger & Luckmann 1994, 122, 131, 133). Vastakkainasettelun korostaminen tai sen kieltämien kokonaan kertonee vakiintuneen merkityks maailman kohtaamasta uhasta. Silloin kun yksin asuvien kysymyksiä nostetaan esille, vastakkainasettelun näkökulma nousee esiin (ks.

Akimo 2011; ks. Helsingin Uutiset 2011; ks. Kurttila 2010; ks. Hiilamo 2009). Vastakkainasettelua ei pidetä hyvänä, mutta miten herättää keskustelua, jos vastakkainasettelua ei sallita vetoamalla esimerkiksi tunnepitoisesti toisiin tukea tarvitseviin väestöryhmiin? Onko vastakkainasettelun toista osapuolta oikeasti olemassa? Onko olemassa yksin asuvien politiikkaa perhepolitiikan rinnalla? Mistä oikeastaan on kyse kun yhden ihmisen ajatukset koetaan väärin esitetyksi kirjassa, jossa viisitoista asiantuntijaa kirjoittaa perheiden tilanteista ja niiden parantamisesta?

Merkitysmaailmojen eriytyminen ja niiden lisääntyvä autonomia saavat aikaan legitimaatio-ongelmia. Yhteiskunnan monimuotoistuminen murentaa perinnäisten todellisuuden määritelmien asemaa ja rapauttaa asiantuntijoiden mahtia. Asiantuntijat tulee pitää normein, kontrollijärjestelmin ja tieteellisen tiedon avulla ruodussa vallalla olevassa merkitysmaailmassa. Tiedostavat ulkopuoliset, jotka vaativat omalle, muusta vallalla olevasta merkitysmaailmasta poikkeavalle merkitysmaailmalleen tunnustusta muulta yhteiskunnalta, on pyrittävä pitämään ulkopuolisina ja heidät on saatava vakuuttuneeksi tämän menettelyn oikeutuksesta. Menettelyn oikeutetuksi tekemisessä käytetään hyväksi esimerkiksi rationaalista ja irrationaalista propagandaa sekä vedotaan ulkopuolisten tunteisiin tai heidän olemassa oleviin etuisuuksiinsa. Merkitysmaailman ulkopuoliset henkilöt, jotka eivät vielä itse ole tiedostaneet tilannettaan, tulee pyrkiä pitämään tietämättöminä erilaisten merkitysmaailmojen olemassaolosta. (Berger & Luckmann 1994, 100, 102.) Ilman jonkinlaista vastakkainasettelua ei kuitenkaan synny muutosta. (ks. Tomperi 2005, 21).

Arja Mäkinen kertoo Kaleva-lehden haastattelussa yllättyneensä yksineläviin kohdistuvien ennakkoluulojen määrästä sekä niiden vahvuudesta. Hänen mielestään yksineläviin kohdistuvat ennakkoluulot ovat hyvin voimakkaita, mutta toisaalta hyvin vaimennettuja. Yhteiskunnassamme normaaliuden ideaan kuuluu aina olla perheen puolella. Jos ajattelee toisin, henkilöä ei pidetä henkisesti normaalina. Monia yhteiskunnassa tehtäviä ratkaisuja perustellaan tunteisiin vetoavasti lapsiperheiden eduilla. Todellisuudessa monien etuuksien saamiseen riittää parisuhteessa eläminen. Mäkinen toteaa artikkelissa myös, että rahoitusta yksinelävien tutkimukselle on vaikea saada, koska yksineläviin kohdistuvalla tutkimuksella ei ajatella olevan yksinelävää itseään laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. (Akimo 2011, 10 – 11.)

Keskustan varapuheenjohtaja Annika Saarikko toteaa Kaleva-lehden haastattelussa perheiden olevan poliittisessa puheessa itseisarvo ja etuoikeutettu ryhmä suhteessa yksineläviin. Yksinelävien edunvalvonta on vähäistä eikä ryhmää ole tunnistettu yhteiskunnassamme. (Akimo 2011, 11.) Keskusta ja Kristillisdemokraatit esittivät ennen vuoden 2011 eduskuntavaaleja perheministeriä uuteen hallitukseen, jotta perhepolitiikka saataisiin yhden ministerin vastuulle. Perheministerin tehtäväksi katsottiin mm. työn ja perheen yhteensovittamisen helpottaminen sekä perheiden huonovointisuuden kasvattamien sosiaali- ja terveydenhuollon menojen hillitseminen. (Yle 2011a; Uusi Suomi 2011a.) Jos katsomme perheiden koostuvan sekä avo- tai avioliitossa elävistä pareista että lapsiperheistä, ministeritasoisen edunvalvonnan ulkopuolelle olisivat jääneet yksinomaan yksinelävät. Perheiden etu on myös monien etujärjestöjen tavoite. Esimerkiksi potilasjärjestöt esittivät lääkekattouudistusta perhekohtaiseksi (Lääkärilehti 2007) siitäkin huolimatta, että yksin asuvilla on korkeampi kuolleisuus (Koskinen & Martelin 2007, 228) ja heidän terveytensä on kohentunut hitaammin kuin avioliitossa elävien ja vaikka he ovat kaikilla terveystilastoilla tarkasteltuna huonoimmassa asemassa muihin väestöryhmiin nähden (Joutsenniemi 2007).

Selventääkseni vielä yksinelävien arjessa kohtaamia asenteita otan esille esimerkin ihmisten kohtaamisesta, jossa olin mukana sivustaseuraajana ja osallistujana. Kirjoittaessani tutkielmaa osallistuvin Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman (Kaste 2012 – 2015) tilaisuuteen. Kaste-ohjelman tarkoituksena on poistaa väestöryhmien terveydellisiä eroja, vaikka ohjelman seurantaindikaattorit eivät mittaakaan väestöryhmien, esimerkiksi perheellisten ja yksinelävien, välisiä terveydellisiä eroja (STM 2012a, 22 – 23). Olin ilmoittautunut tilaisuuteen Suomen Yksinelävät ry:n edustajana erään toisen yhdistyksen jäsenen kanssa. Eläkkeelle jäänyt yhdistyksen jäsen oli aikoinaan työskennellyt johtavassa asemassa eräässä kaupungissa. Tilaisuuteen saapui myös joukko samaisen kaupungin johtavia virkamiehiä, jotka tunnistivat entisen työtoverinsa, tervehtivät häntä ja tiedustelivat häneltä, mitä varten hän oli paikalla. Entisen työtoverinsa vastatessa edustavansa Yksinelävien yhdistystä joukko purskahti nauramaan. Arvailun varaan vain jäi, miten kyseiset henkilöt olisivat mahdollisesti reagoineet entisen työtoverinsa kertoessa edustavansa Mannerheimin lastensuojeluliittoa tai Syöpäyhdistystä. Seminaarissa yksinelävien väestöryhmää koskenut kysymys käsiteltiin

erityisryhmien sekä vanhusten ja nuorten kysymyksenä. Ottaessani tilaisuuden tauolla esille yksinelävien ahdingon kahdenkeskisessä keskustelussa puheenvuoron käyttäneen ministerin kanssa hän vetosi vastauksessaan hyvinvoivaan yksinelävään äitiinsä.

4.1. Sosiaalisen todellisuuden muodostuminen köyhyystutkimuksissa

Yksin asuvien köyhyyden kohtaaminen on yhteiskunnassamme erilaista kuin esimerkiksi lapsiperheiden köyhyyden kohtaaminen, jolloin lapseen voidaan liittää erilaisia etuuksia perherakenteesta riippumatta. Yksin asumiseen ei yhteiskunnassamme liity sellaisenaan mitään etuuksia. Ryhmälle on myös vaikea löytää yhteistä intressiä tai edunvalvontaa. (Kangas 2008; THL 2012.) Onko todella näin vai olemmeko väitettä kyseenalaistamatta sopeutuneet asiantuntijoiden kannanottoihin?

Tutkin kandidaatin tutkielmassa 2000-luvulla tehtyjä suomalaisia köyhyystutkimuksia työikäisten yksin asuvien näkökulmasta. Kartoituksessa nousi esiin työikäisten yksin elävien näkymättömyys köyhyystutkimuksissa. Alkaneelta 2000-luvulta ei löytynyt yhtään erityisesti yksin elävien köyhyyteen tai huono-osaisuuteen kohdistunutta tutkimusta. Yksin asuvat tulivat kuitenkin esille muissa köyhyyttä ja huono-osaisuutta kartoittavissa tutkimuksissa, tosin usein lyhyinä mainintoina ja usein ilman yhteiskunnallisten muutosten tai sosiaalipolitiikan selitystaustaa, joka muiden väestöryhmien kohdalla tuli esille.

Yksin asuvien on todettu olevan suurimmassa köyhyysriskissä, ja he ovat suurin ryhmä niistä, jotka ovat suhteellisen köyhyysrajan alapuolella (Moisio 2008, 260; Ritakallio 2007, 137; Mosio 2006, 643; Mosio 2004, 353). Yksin asuvia tarkasteltiin tutkimuksissa lähes poikkeuksetta nuorten ja jo eläkeikään ehtineiden yksin asuvien näkökulmasta. Työikäisiä yksineläviä ei mainittu yhdessäkään tutkimuksessa erikseen, vaan heidät sisällytettiin tutkimuksissa kokonaismainintaan yksin asuvat, silloinkin kun työikäisten osuus tutkitusta taloudellisesta tai aineellisesta hyvinvoinnin vajeesta tai vaikeudesta oli suuri tai se ylitti nuorten tai eläkeläisten yksin asuvien kokemuksen. Tutkijoiden linjauksiin lienee vaikuttanut yksin asuvien nuorten suuri köyhyysprosentti, sosiaalipolitiikan toimenpiteiden kohdentuminen yksin asuvista juuri nuoriin ja vanhuksiin sekä mahdollisesti tutkijoiden käyttämä väestön ikäryhmittäinen tarkastelu.

Ihmisten kokeman köyhyyden kohdalla työikäisten köyhyys ja taloudellinen ahdinko korostui, mikä antaa olettaa, että suhteellisen köyhyysteorian näkökulma siitä, että yksilön tai ryhmän syvä huono-osaisuus tulee erityisesti ilmi silloin, kun sitä verrataan muihin samassa elämäntilanteessa oleviin. Keski-ikäisillä oli suurin koetun köyhyyden riski (Kangas & Ritakallio 2003, 31). Työikäisten kohdalla palkkatuloon tai työttömyyteen liittyvät hyvinvointierot korostuvat eri tavalla kuin nuorempien tai vanhempien ikäluokissa, joissa ryhmäkohtainen vertailu kohdistuu lähinnä opintotukien ja eläkkeiden suuruuteen. Työikäiset yksin asuvat jätettiin mainitsematta koetun köyhyyden yhteydessä mm. kulutuksesta tinkimisestä kertovassa osuudessa kuin myös toimeentulo-ongelmien yhteydessä (Moisio 2008, 267; Martel ym. 2002, 117).

Työttömyyden on todettu olevan yksi merkittävimmistä taloudelliseen ja aineelliseen köyhyyteen ja huono-osaisuuteen johtavista yksittäisistä tekijöistä (Karvonen & Lahelma & Winter 2006, 99 - 100; Kautto & Papro & Sallinen 2006, 258; Kautto 2006b, 351; Kangas & Ritakallio, 2003, 26, 40). Kuitenkaan missään tutkimuksessa ei tarkasteltu työttömien väestöryhmittäistä jakautumista. Työttömyyden väestöryhmittäinen jakautuminen olisi kuitenkin syytä selvittää, jotta työttömyyteen kohdistuvien toimenpiteiden väestöryhmittäistä jakautumista voitaisiin tarkastella yksinelävien näkökulmasta.

Köyhyystutkimuksissa nousivat esiin myös mielikuvat, joiden mukaan työikäiset yksin asuvat ovat hyvinvoiva väestönosa tai kuuluvat opiskelijoihin (Ritakallio 2007, 130 – 131; Moisio 2004, 354, 356; Kangas & Ritakallio 2003, 30). Jo 1980- ja 1990-luvuilta köyhyystutkimuksissa tuli ilmi yksinäisten suuri huono-osaisuus. Kuitenkin vuosien 2003 ja 2007 köyhyystutkimuksissa todetaan yksin asuvien heikon taloudellisen aseman olevan 1990-luvun uusi asia. (Ritakallio, 1986, 48; Ritakallio 1994, 115; Kangas & Ritakallio 2003, 30; Ritakallio 2007, 130 – 131.) Tämä ristiriita herättää kysymyksen, miten mielikuva vauraista yksinelävistä on syntynyt? Onko mielikuvan syntyyn ollut mahdollisesti vaikuttamassa köyhyystutkimuksissa käytetty elinvaihteoria, yhteiskunnan perhearvot, sosiaalipolitiikan linjaukset tai asiantuntijoiden omat mielikuvat yksinelävistä (ks. Kangas & Ritakallio 2003, 30; Ritakallio 2007, 130 – 131). Tilastollista tukea mielikuvat eivät saa.

Tutkimuksissa ja tieteellisissä artikkeleissa yksin asuvien taloudellista ja aineellista köyhyyttä oli tutkittu pääasiassa kysely-tutkimuksin ja lähinnä subjektiivisen köyhyyden kokemuksen kautta. Työikäisten yksin asuvien näkymättömyys tarkastelemissani köyhyystutkimuksissa nosti esille pohdiskelevan kriittisyyden tarpeen myös suhteessa tutkimuksissa esitettyihin kysymyksiin, tutkijoiden arvolähtökohtiin ja raportoinnin näkökulmiin sekä näiden lähtökohtien mahdollisesti eri väestöryhmille aiheuttamiin seurauksiin. Kriittisyyttä tarvittaisiin myös köyhyystutkimusten Rowntreen elinvaihteorian (pohjaa perheen elinvaiheisiin) käytössä nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa yksin asuvien määrä lisääntyy köyhissä. Uudelleen arviointia tarvittaisiin myös siihen, miksi Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos rajaa yksin asuvat erityistutkimuksensa ulkopuolelle (Kautto 2006a, 29).

Tarkastelemissani tutkimuksissa ei huomioitu elinkustannusten osuutta ja erilaisuutta yhden ja kahden tulonsaajan kotitalouksissa tai niiden mahdollisesta yhteydestä yksin asuvien köyhyyteen. Samoin vähälle tarkastelulle jäi yksien tulojen vaikutus kotitalouksien köyhyyteen, vaikka yhteiskunta rakentuu kahden ansaitsejan mallin mukaan (ks. THL 2012). Vasta 2000-luvun loppupuolella on tutkimuksissa mainintoja siitä, että yksillä tuloilla on vaikea tulla toimeen (Ritakallio 2007, 134; Airio 2007). Tarkastelemieni tutkimusten tuloksista pystyi päättämään kotitalouden yksillä tuloilla olevan yhteys köyhyyteen, sillä tutkimuksissa köyhyyden keskiöön nousivat usein yksin asuvat, yksinhuoltajat ja monilapsiset perheet. Yksin asuvilla ja yksinhuoltajilla on kotitaloudessaan yhdet tulot, mahdollisesti myös monilapsisilla perheillä.

Yksin asuvat eivät näy vielä uusimmissakaan köyhyystutkimuksissa. Sain syyskuussa 2011 Helsingin Yliopistolta sähköisen kyselytutkimuksen, jossa kartoitettiin hyvinvointivaltion keskeisten ammattiryhmien näkemyksiä huono-osaisuudesta ja sosiaalipolitiikasta. Kysely oli lähetetty osalle sosiaalityöntekijöistä ja diakoniatyöntekijöistä. Tutkimuksessa selvitettiin vastaajien mielipidettä siitä, kuinka suuressa köyhyysriskissä erilaiset väestöryhmät heidän mielestään ovat. Vaihtoehtoluettelossa oli mainittu lapsiperheet, nuoret aikuiset ja opiskelijat, vanhuksat, työttömät, vammaiset ja pitkäaikaissairaat, mielenterveysongelmista kärsivät, yksinhuoltajat, vähän koulutetut, maahanmuuttajat ja päihdeongelmaiset. Luettelossa listattiin

sekä väestöryhmiä että syitä, jotka mahdollisesti aiheuttavat taloudellista niukkuutta. Luetelluista väestöryhmistä puuttui kuitenkin suurimmassa köyhyysriskissä olevien ryhmä, yksinelävät (Tilastokeskus 2010; Moisio 2008, 260; Ritakallio 2007, 137; Mosio 2006, 643; Mosio 2004, 353).

Lähetin tutkijalle sähköpostia ja kysyin yksinelävien ryhmän puuttumisen syytä. Tutkija yllättyi kysymyksestäni ja vastasi minulle käyttäneensä hyväksi todettuja kyselypatteristoja sekä tarkastuttaneensa kysymykset useilla asiantuntijoilla. Kukaan asiantuntijoista ei ollut kiinnittänyt huomiota yksinelävien ryhmän puuttumiseen, vaan asiantuntijoiden mukaan kysymykset olivat moitteettomat. Lisäksi tutkija perusteli vastauksessaan ryhmän pois jättämistä sillä, etteivät hänen kiinnostuksensa kohteena olleet yksinelävät vaan työttömät, toimeentulotuensaajat ja maahanmuuttajat. Mielenkiintoiseksi tutkijan vastauksen teki se, että yksin asuvat ovat peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien suurin ryhmä, samoin valtaosa toimeentulotukea saavista on yhden hengen kotitalouksia (Kela 2010; Tilastokeskus 2010). Yksinelävien nähtiin sisältyvän erityisryhmiin. Osaa institutionaalisten merkitysten tiedosta pidetään kaikkia koskevana, osaa yksinomaan tietyille tyypeille relevanttina (Berger ja Luckman 1994, 84).

4.2. Yksinelävät lainsäädännössä ja politiikassa

Laki-instituutio on yksi yhteiskunnallinen kontrollimekanismi, joka kanavoi, asettaa rajoja ja vaikuttaa yksilön toimintaan (Berger & Luckmann 1994, 204). Lain syntyprosessit ovat kielellisen, retorisen vakuuttelun ja suostuttelun läpitunkemaa toimintaa (Juhila & Suoninen 1999, 238). Lait syntyvät poliittisesta toiminnasta. Suomessa lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta. Vuonna 2011 aloittaneessa eduskunnassa ylliedustettuina ovat avio- tai avoperheiden lasten vanhemmat sekä yksinhuoltajat. Perheettömiä on eduskunnassa vähemmän kuin kansassa keskimäärin. (Yle 2011b.)

Perheellä on vahva lain suoja, mikä nousee esille monen eri lain yhteydessä. Erilaisille väestöryhmien elämänmuodoille ei laissa ole yhdenvertaisuuden vaatimusta tai syrjinnän kieltoa. Suomen perustuslain mukaan valtiosäännön tulee turvata ihmisarvon loukkaamattomuus ja yksilön vapaudet ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa. Perustuslaissa (11.6.1999/731) todetaan ihmisten olevan yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa ilman

hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksessa (SopS 85-86/1998) nostetaan esille lisäksi kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuva syrjintä. Perustuslaissa (11.6.1999/731) todetaan, että jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Sosiaaliturvan yhteydessä perustuslaissa nostetaan esille perheet. Siinä todetaan, että julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi.

Suomi on sitoutunut Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimukseen (SopS 85-86/1998), kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia (SopS 7/1976.) sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia (SopS 6/1976) koskeviin kansainvälisiin yleissopimuksiin. Näissä sopimuksissa todetaan perheen olevan yhteiskunnan luonnollinen ja perustavaa laatua oleva yhteisö, ja sillä on suurin mahdollinen oikeus yhteiskunnan ja valtion suojeluun. Lisäksi avioliittoiässä oleville miehille ja naisille on tunnustettava oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe. Avioliittolaissa (13.6.1929/234) todetaan, että kummankin puolison tulee kykynsä mukaan ottaa osaa perheen yhteiseen talouteen ja puolisoiden elatukseen. Elatus käsittää puolisoiden yhteisen ja kummankin henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisen. Suomen lainsäädännössä perhe käsitetään ydinperheeksi eli parisuhteessa eläviksi ja lapsiperheiksi ellei toisin mainita (Kairinen 2012). Suojelun perusteena eivät ole yksinomaan lapset vaan myös kahden aikuisen ihmisen parisuhde. Yksinelävien näkökulmasta lait turvaavat yhteiskunnassamme olevaa enemmistöä. Usein lakien tarkoituksena on suojata vähemmistöjä enemmistön ja heikkoja vahvemman vallalta.

Myös muissa laissa yksinelävien erilainen kohtelu tulee esille. Työttömyysturvalain (30.12.2002/1290) mukaan perheetön työnhakija ei voi kieltäytyä, toisin kuin perheellinen, ottamasta vastaan työtä, joka osoitetaan hänelle työssäkäyntialueen (80 kilometrin säde) ulkopuolelta ja jossa hänen on mahdollista saada asunto. Työmarkkinoilla työehtosopimusten osana olevissa irtisanomissuojasopimuksissa huomioidaan irtisanomisperusteissa työntekijän huoltovelvollisuuden määrä (Kairinen 2009, 354). Perintö- ja lahjaverotuksessa yksinelävän perinnön tai lahjan saaja maksaa samastaan korkeampaa veroa (Gottberg 2011, 104 – 105).

Eronneet ja naimattomat yksinelävät jäävät perhe-eläkkeiden ulkopuolelle, vaikka he osallistuvat työurallaan vastaavalla tavalla kuin perheelliset perhe-eläkkeiden kustannuksiin. (Lilja 2012, 91.)

Joitakin aikoja sitten käytiin vääntöä Yle-verosta. Kun Yle tiedotti kotitalouskohtaisen Yle-maksun kaatumisesta, asia uutisoitiin poliittiseksi repeämäksi kotitalouksilta perittävän maksun kannatuksesta ja asian siirtymisestä seuraavalle vaalikaudelle (YLE 2010). Kun kotitalouskohtainen Yle-maksu muuttui poliittisessa päätöksenteossa henkilökohtaiseksi Yle-veroksi, Yle uutisoi muutoksesta, että yksin asuvat ja pienituloiset hyötyvät uudistuksesta. Muutos kurittaa kahden työssäkäyvän keskituloisen perhettä ja toisaalta armahtaa hyvätuloisiakin yksin asuvia. (YLE 2011c.) Kotitalouskohtaisen Yle-maksun aiheuttama poliittinen epäsopeus muuttui uutisoinnissa perheitä kurittavaksi Yle-veroksi. Yle ei huomionnut uutisessa lainkaan sitä, että kotitalouskohtaisessa Yle-maksussa yksin asuvat olisivat joutuneet maksamaan saman summan, minkä kaksin asuvat parit olisivat maksaneet yhdessä. Kotitalouskohtaisen televisiolupamaksukäytännön muuttaminen henkilökohtaiseksi Yle-veroksi on ollut yksi harvoista yksineläviä huomioivista päätöksistä.

Uusi laki takuueläkkeestä tuli voimaan vuonna 2011 (Laki takuueläkkeestä 703/2010). Uudessa takuueläkkeessä ei huomioida elinkustannusten eroja eikä yhdessä asumisesta johtuvaa skaalaetua (Haataja 2013, 50), vaan yksin asuvan ja pariskunnan oletetaan elävän yhtä suurilla elinkustannuksilla. Yksin asuvien elinkustannukset on kuitenkin todettu korkeammiksi parisuhteessa eläviin verrattuna. Koska takuueläke ei huomioi kansaneläkkeen tavoin väestöryhmien elinkustannusten eroja, se parantaa oleellisesti pariskuntien taloudellista tilannetta ja lisää eläkeläisryhmien tuloeroja. Takuueläkkeeseen ei vaikuta puolison saama eläke (Laki takuueläkkeestä 703/2010). Yksin asuvat eläkeläiset ovat huomattavasti eläkeläispariskuntia köyhempiä. Pienituloisuusaste yli 64-vuotiaiden pariskuntien kotitalouksissa oli 5,4 prosenttia. Yksin asuvilla vastaava luku oli 37,2 prosenttia. (Tilastokeskus 2013.) Tiedotusvälineet, tutkijat tai kansanedustajat eivät puuttuneet yksin asuvien aseman muutokseen tai muutoksen vaikutuksiin eläkeläisryhmien välillä.

Vuoden 2012 alusta yksinhuoltajien toimeentulotuen perusosaa korotettiin yksinelävien perusosaa enemmän. Eritasoisella korotuspäätöksellä hallitus teki eroa toimeentulotukea saavien yhden aikuisen kotitalouksien välille. Aiemmin toimeentulotuen perusosa oli sama yksinhuoltajille ja yksin asuville. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012; HE 69/2011.) Lain esittelytekstissä hallitukselle todetaan, että toimeentulotuessa lapsista aiheutuvat menot otetaan melko hyvin huomioon toimeentulotuen perusosassa. Lisäksi siinä todetaan, ettei ole olemassa tarkkaa selvitystä siitä, ovatko yksinhuoltajakotitalouksissa olevien lasten menot muita suuremmat. Korotustarvetta ei katsottu siis lasten näkökulmasta vaan aikuisten. Laissa oletetaan, että yksinhuoltajalla on yksinhuoltajuudesta johtuvia menoja, joita ei ole sisällytetty yksin asuvan aikuisen perusosassa. Mitä nämä mahdolliset oletetut menot ovat, ei esityksestä selviä. Muutoksella katsottiin voitavan ehkäistä köyhyiden kasvua. (HE 69/2011.) Lain sisällöstä voidaan päätellä, että erityisesti perheiden köyhyiden ehkäiseminen on tärkeää. Sen seurauksena yksinelävät aikuiset voidaan asettaa toimeentulotuen normeissa eriarvoiseen asemaan.

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston taloudellisen ja sosiaalisen tuen päällikön Leila Palviaisen mielestä lapsiperheiden puolesta puhutaan paljon, ja hän on huolissaan toimeentulotukea saavien yksin asuvien jäämisestä sivuun keskustelusta. Pelkästään lapsiperheille tehtävät muutokset toimeentulotuessa eivät hänen mukaansa olisi tasapuolisia toimeentulotuen asiakaskuntaa ajateltaessa. (Kanninen 2011.)

Vuonna 2008 tuli voimaan uusi verovähennys, työasuntovähennys (Laki tuloverolain muuttamisesta 1141/2007). Vähennyksen saajiksi oikeutettiin perheet (alaikäisiä lapsia) ja pariskunnat. Perheellinen henkilö saa vähentää verotuksessa työasuntovähennyksen joutuessaan työskentelemään toisella paikkakunnalla, kuin missä vakituinen asunto sijaitsee. (VaVM 2007.) Uudella verovähennyksellä haluttiin lisätä työn vastaanottamisen kannustavuutta, työvoiman liikkuvuutta ja kattaa lisääntyviä elantokustannuksia, joita työn perässä liikkuminen perheellisille aiheuttaa. (Yli-Parkas 2011, 9; VaVM 2007).

Työasuntovähennystä ei kohdistettu suurimpaan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajien ryhmään, yksineläviin (Kela 2010c). Perheetön henkilö voi saada työasuntovähennyksen vain poikkeustapauksissa, jos hänellä on samanaikaisesti vähintään kaksi eri paikkakunnalla

sijaitsevaa varsinaista työpaikkaa ja kaksi eri asuntoa näiden työpaikkojen etäisyyksien vuoksi. (VaVM 2007; Verohallinto 2010.) Yksin asuvalla ei ole oikeutta työasuntovähennykseen ottaessaan vastaan esimerkiksi kolmen kuukauden työn yli sadan kilometrin etäisyydeltä vakituisesta asuinpaikastaan ja vuokratessaan työpaikkakunnalta asunnon työn ajaksi. Perusteena hallituksen esityksessä oli se, ettei yksin asuva ole yhtä lailla sidottu asuinpaikkaansa kuin perhe, ja katsottiin, että yksin asuva voi muuttaa perhettä helpommin uudelle paikkakunnalle. Esityksessä katsottiin, että yksin asuva voi vuokrata vanhan asuntonsa määräaikaisten työn vuoksi. Tuen tarpeen ja yhteiskuntapoliittisen perusteltavuuden ei katsota olevan samanlaista kuin perheellisillä. (VaVM 2007.) Valtiovarainministeriön erityisasiantuntijan Ilkka Lahden mukaan yksinelävälle, joka muuttaa työsyistä toiselle paikkakunnalle, mutta jolla on toinen asunto lähtöpaikkakunnalla, ei perhesyiden puuttumisen vuoksi synny ongelmatilannetta eikä tällöin myöskään aiheudu epäoikeudenmukaisuutta. (Yli-Parkas 2011, 9.)

Suomen perustuslaissa taataan kansalaisille liikkumavapaus ja oikeus valita asuinpaikkansa. Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa todetaan, että jokaisella on oikeus liikkua vapaasti ja valita vapaasti asuinpaikkansa. Mainittua oikeutta ei saisi rajoittaa muutoin kuin laissa säädetyllä tavalla, milloin rajoitukset ovat välttämättömiä valtion turvallisuuden, yleisen järjestyksen, yleisen terveydenhoidon tai moraalin tahin muiden oikeuksien ja vapauksien takia. Työasuntovähennyksen yhteydessä verottaja määrittelee yksin asuvan asuinpaikan. Työasuntovähennykseen liittyen yksinelävällä ei ole myöskään oikeutta vähentää verotuksessa viikonloppumatkoja, kun hän työskentelee toisella paikkakunnalla ja käy viikonloppuisin kotona (Verohallinto 2012; VaVM 2007), vaikka hänellä olisi alaikäisiä lapsia huollettavanaan tai hänellä olisi huoltovelvollisuuksia vanhempiaan kohtaan.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) esityksessä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista esitettiin kustannusneutraalia asumistukiuudistusta, jossa yksin asuvien asumistukia leikattaisiin ja asumistukea ohjattaisiin erityisesti lapsiperheille (SATA -komitea 2009, 38; Asumistukityöryhmän raportti 2009, 1,8,10). Siitäkin huolimatta, että asumistuen saajista 56 prosenttia on yksin asuvia (Asumistukityöryhmän raportti 2009, 32) ja heidän määränsä on kasvussa (Kela 2010b, 3). Asumistukea saavilla yksin asuvilla asumismenojen

osuus oli peräti 78 prosenttia tuloista ja he olivat pienituloisempia kuin asumistuen saajat keskimäärin. (Kela 2009.) Asuntomarkkinoilla oleva kova puute kohtuuhintaisista pienistä asunnoista lisää yksin asuvien asumiseen liittyvää ahdinkoa (Kärkkäinen 2010, 197 – 198; Kela 2010b, 2).

Sata-komitean perusturvajaoston jäsen Helena Hiila raottaa päätöksen taustaa kertoessaan asumistuen alkuperäisenä tarkoituksena olleen taata pienituloisille lapsiperheille mahdollisuus kunnolliseen asumiseen. Asumistuen uudistuksen erityisenä tavoitteena oli saada perheet pois pitkäaikaisesta toimeentulotukiasiakkuudesta. Lapsiperheitä toimeentulotuen kotitalouksista on 21 prosenttia, joista yli puolet oli yksinhuoltajan kotitalouksia (THL 2011, 3). Hiilan mielestä asumistuen taso on rapautunut, ja siitä on tullut lähinnä työttömien yksinäisten miesten ja yksinhuoltajaäitien tukimuoto. Hän on huolissaan perheiden ahtaasta asumisesta ja pakkomuutoista kauas vanhempien työpaikkojen läheltä. (Hiila 2009, 13.) Hiila ja Heikki Hiilamo ilmaisivat avoimesti tyytyväisyytensä siitä, miten komitean työskentelyn tuloksena perheiden asumistukea onnistuttiin parantamaan (Hiilamo & Hiila 2009). He eivät nostaneet esille uudistuksen vaikutuksia yksin asuville.

Sata-komitea esitti asumistukeen liittyvien muutosten yhteydessä myös toimeentulotuen asiakkaiden asumiskustannusten siirtämistä kuntien maksettaviksi (Hiilamo 2011, 29). Tarkoituksena oli pitkään yleisen asumistuen piirissä olleiden asuttamista valtion ja kuntien tukemiin vuokra-asuntoihin nykyistä enemmän (SATA 2009, 38 -39). Toteutuessaan tämä uudistus tarkoittaisi yksin asuvien vastentahtoisia muuttoja halvempiin, keskustasta etäämpänä oleviin asuntoihin (ks. Hiilamo 2011, 29). Köyhiä yksin asuvia saatettaisiin asuttaa alueille, jotka eivät vastaa heidän asumiseen liittyviä tarpeitaan. Onkin vaarana, että kyseisen esityksen kohdalla sosiaalisten ongelmien määrittely tapahtuu siten, että taloudellista valtaa omaavat intressiryhmät määrittelevät sosiaalisten ongelmien sisältöä tavalla, joka ei vastaa olemassa olevaa todellisuutta (ks. Juhila 1999, 168).

5. Aikaisempia tutkimuksia

Eija Maarit Ojalan ja Osmo Kontusen tutkimuksen ”Tarvitseeko minua kukaan? Keski-ikäiset yksineläjät perhekeskeisessä yhteisössä” aineisto koostui 35 – 54 -vuotiaista yksineläjistä, jotka

eivät olleet koskaan eläneet parisuhteessa, vaan yksin asumisesta oli muodostunut heille vakiintunut elämäntapa. Tutkimus selvitti, miten yhteisön ja kulttuurin suhtautumistavat ja normiodotukset välittyvät tutkimusryhmään kuuluvien kokemuksista. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös, miten yksineläjä itse suhtautuu yksin elämiseensä. Tutkimusaineisto koostui 69 kirjoitelmasta ja 15 haastattelusta. Kirjoitelmat olivat autenttisia tarinoita tutkimukseen osallistuneiden yksineläjien todellisuudesta ja kokemuksista. (Ojala & Kontula 2002, 13, 119 – 120.)

Tutkimukseen osallistuvat yksineläjät tunsivat olevansa ulkopuolisia perhekeskeisiä arvoja korostavassa kulttuurissa ja kokivat, etteivät he ole osa yhteiskuntaa. Lähes kaikilla tutkimukseen osallistuneilla yksineläjillä oli runsaasti kokemuksia ulkopuolisuudesta ja syrjityksi tulemisesta. Yleisin yksinelävien syrjinnän tapa oli huomiotta jättäminen. Huomiotta jättämisen lisäksi oli esiintynyt aktiivista, pahansuopaa syrjintää, mikä tuli esille vähättelynä ja naurunalaiseksi saattamisena. Tutkimukseen osallistuneiden yksinelävien mielestä perhettä ja parisuhdetta pidetään normaalina elämäntapana. Yksin eläminen koettiin normaalista poikkeamiseksi. Yksinelävät eivät olleet kokeneet tulleen ymmärretyksi ihmisenä. Esimerkiksi sosiaalipalvelut ja ammattiauttajat eivät olleet osanneet kohdata ja auttaa yksineläjiä. Yksineläjät olivat kokeneet diskriminoivia asenteita viranomaisten taholta ja heidän näkemyksensä oli, että he olivat arvottomia viranomaisten silmissä ja suhteessa perheellisiin avunhakijoihin. (Ojala & Kontula 2002, 46, 80, 88, 90, 122, 131, 146, 149.)

Suuri osa yksineläjistä oli sosiaalistunut perhekeskeisen yhteisön parisuhdenormiin, vaikka kapinoikin sitä vastaan. Tutkimuksessa näkyi normien vaikutus mm. siinä miten yksinelävä selviää yksin elämisensä kanssa. Ne yksinelävät, jotka kykenivät määrittämään elämänsä noudattamatta monia kulttuurin normeja, pärjäsivät muita paremmin. Heidän elämänsä ei ollut joukossa kulkemista vaan itsenäisesti ja omaehtoisesti luotua. Henkinen riippumattomuus ja itsenäisyys olivat edellytys yksin elämisen hyvälle elämänlaadulle. Usein se tarkoitti aktiivista sopeutumattomuutta sellaisiin kulttuurisiin arvoihin, joita he eivät hyväksyneet. Toisaalta yksin elämisensä kanssa pärjäsivät ne, jotka olivat hyväksyneet kulttuurin tavanomaiset arvot niitä kyseenalaistamatta. He olivat sopeutuneet ja kulkivat enemmistön mukana tuntematta kohdallaan kulttuurin normipaineita. He uskoivat, että yksilön oma käytös ratkaisee muiden suhtautumisen

yksineläjääkin kohtaan. Ne yksineläjät, jotka olivat sisäistäneet parisuhteen ainoaksi oikeaksi elämäntavaksi tai ainoaksi mahdollisuudeksi onnelliseen elämään, olivat onnettomimpia ja yksinäisimpiä. He eivät tunnistanee tai kyseenalaistaneet yksipuolista ja syrjivää parisuhdenormia ongelmallisena ja epäoikeudenmukaisena vaan elämään normaalisti kuuluvana. (Ojala & Kontula 2002, 80, 121 – 122.) Yksinelävien henkisen itsenäisyyden lisäksi yksin elämistä edesauttoi hyvä tai vähintäänkin kohtalainen sosioekonominen asema. Hyvä sosioekonominen asema loi yksineläville mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja löytää yksin elämisen hyviä puolia. Tutkimuksen mukaan ne sosiaalisesti syrjäytyneet yksineläjät, jotka elävät heikoimmassa sosioekonomisessa tilanteessa, eivät selviydy ilman ulkopuolisten apua. (Ojala ja Kontula 2002, 121 – 122, 124 – 126.)

Tutkimuksen lopussa esiteltiin toimenpide-ehdotuksia yksineläjien hyvinvoinnin lisäämiseksi. Toimenpide-ehdotuksissa todettiin yksinelävien heterogeenisyyden johtavan siihen, ettei heille voida osoittaa mitään yhteisiä intressejä. Siksi sosiaalipolitiikassa yksineläjät tulisikin huomioida tasavertaisena ryhmänä muiden joukossa siten, että yksineläjät tulisi integroida osaksi muita ryhmiä, sillä omaksi ryhmäkseen eristämällä yksineläjistä tehtäisiin marginaalia. Yksin elämistä ei ole tarpeen korostaa, vaan kaikkiin väestöryhmiin olisi suhtauduttava palveluissa tasapuolisesti. Toisaalta yksineläviä ei tulisi kuitenkaan unohtaa palveluissa, ja apua tulisi saada siviilisäädystä riippumatta.

Tutkimuksessa todetaan, että yleisin yksineläviin kohdistuva syrjinnän muoto on huomiotta jättäminen. Tutkimuksen toimenpide-ehdotuksissa sorrutaan samaan kuin muukin yhteiskunta: unohdetaan yksinelävät omana ryhmänään ja omine elämäntilanteeseen liittyvine kysymyksineen pyrkimällä sulauttamaan heidät muihin ryhmiin. Tutkimuksen toimenpide-ehdotuksista herää kysymys, miten yksinelävien palvelutarpeeseen voidaan vastata, jos heidät sisällytetään muihin ryhmiin eikä erityistä tietoa yksinelävien elämän kysymyksistä hankita ja tuoda esiin. Miten yksinelävien tarpeet tulisivat otetuksi huomioon tasapäistetyssä perhepalvelukulttuurissa? Miten ehkäistä syrjintää, jos syrjittävää ryhmää ei saa nostaa esille? Toimenpide-ehdotusten yhteydessä jäi vain miettimään, näkyivätkö toimenpide-ehdotuksissa enemmän väestöliiton perhesuuntautunut tutkimuskulttuuri ja perhekulttuurin valta-asema kuin tutkimuksesta esiin nousseet syrjintään liittyvät kysymykset.

Yksineläjien ryhmän merkitystä sen sijaan korostettiin (sosiaalipolitiikasta ja sosiaalipalveluista poiketen) paikallistason järjestötoiminnassa, missä keskityttäisiin yksineläjien sosiaalisen verkoston luomiseen ja vahvistamiseen sekä yhteiseen harrastustoimintaan. Toimenpide-ehdotuksista on tulkittavissa, että tutkimus rajaa yksin elämiseen liittyviä kysymyksiä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Yksinelävien kysymysten liittäminen perinteiseen tapaan ihmissuhteisiin ja ajanvietteeseen ei edesauta yksineläviä pois yhteiskunnallisesti syrjitystä asemasta, ei varsinkaan, kun toimenpide-ehdotuksena on yksinelävien kutsuminen perhejuhliin. Tutkimuksen sisältö ja toimenpide-ehdotukset olivat hyvin ristiriitaiset.

Yhdysvalloissa tutkittiin lähes tuhannen yliopisto-opiskelijan ajatuksia siitä, mitä heille tulee mieleen naimisissa olevista ja mitä yksinelävistä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että yksineläviin kohdistetaan enemmän negatiivisia stereotypioita aviopareihin tai parisuhteessa eläviin verrattuna. Naimisissa olevien katsottiin olevan aikuisia, vakaita, rehellisiä, onnellisia, ystävällisiä ja rakastavia. Yksinelävien oletettiin olevan kypsymättömiä, itsekeskeisiä, yksinäisiä, rumia, onnettomia ja sopeutumattomia. Positiivisena puolena esiin nostettiin yksinelävien riippumattomuus. (Morris, DePaulo, Hertel ja Ritter 2006.)

Tutkijat löysivät todisteita yksinelävien syrjinnästä, singlismistä. Singlismi on väkivallaton ja pehmeämpi muoto suvaitsemattomuudelle, kuin mitä esimerkiksi mustiin ja homo- ja lesbopareihin kohdistuva suvaitsemattomuus on (DePaulo & Morris 2006, 251). Toisin kuin muut ismit, esimerkiksi rasismi ja seksismi, singlismi on usein tunnistamatonta. Tutkittaessa eroja syrjinnän tunnistettavuudessa tutkittavia pyydettiin listaamaan ryhmiä, jotka voisivat olla negatiivisten stereotyyppien tai syrjinnän kohteena. Ainoastaan neljä prosenttia yksinelävistä mainitsi yksinelävät kyseisenlaisiksi ryhmäksi. Homoseksuaalisuuteen liittyvä syrjintä tunnistettiin sataprosenttisesti. Kun tutkimuksessa kysyttiin, mahtaisivatko yksinelävät kohdata ennakkoluuloja, 30 prosenttia yksinelävistä ja 23 prosenttia pariskunnista oli yhtä mieltä stigman olemassaolosta. (Morris 2005.) Yksineläviin kohdistuvaa syrjintää pidettiin ongelmattomana (Morris & DePaulo & Hertel & Taylor 2008).

Yhdysvalloissa selvitettiin myös yksineläviin kohdistuvaa syrjintää asunnon vuokraajina. Tutkimuksessa kartoitettiin yliopisto-opiskelijoiden ja vuokravälitysyriyksissä työskentelevien

asenteita yksineläviä kohtaan sekä sitä, asetetaanko naimisissa olevat pariskunnat yksinelävien edelle asunnon vuokraustilanteissa, ja nähdäänkö yksin eläviin kohdistuva syrjintä oikeutettuna. Tutkimus osoitti, että suurin osa tutkittavista valitsi lukemistaan asunnon hakijakuvauksista naimisissa olevan pariskunnan vuokra-asunnon asukkaaksi siitäkin huolimatta, että hakijoiden välillä ei ollut muita olennaisia eroja. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista perusteli valintaansa yksinkertaisesti sillä, että naimissa oleva pariskunta oli naimisissa. Tutkittavat arvioivat naimissa olevan pariskunnan positiivisemmin kuin erityyppiset yksin asuvat. (Morris ym. 2007, 459, 461- 463.)

Samaisessa tutkimuksessa tutkittiin myös yksineläviin kohdistuvan syrjinnän oikeutusta. Tutkimuksessa yliopiston psykologian opiskelijat lukivat erilaisia tapauskuvauksia, joihin sisältyi mahdollista syrjivää käyttäytymistä. Tapauskertomuksissa kerrottiin, miten vuokralaiseksi hakevasta mies- ja naisehdokkaasta vuokranantaja valitsi miehen, lihavasta ja laihasta valittiin laiha, homo- ja heteroseksuaalista valittiin hetero ja naimissa olevasta ja yksinelävästä valittiin naimisissa oleva, siitäkin huolimatta, että oletetun leimatun ryhmän jäsen tarjoutui maksamaan vuokranantajalle asunnosta korkeampaa vuokraa. Tapauskertomukset luettuaan tutkimukseen osallistujien tuli arvioida, kuinka oikeutettua vuokranantajan päätös oli. Tutkimukseen osallistujien mielestä vuokranantaja oli todennäköisemmin tehnyt oikean ratkaisun, kun kohteena oli yksinelävä. Tutkimus osoitti, että yksineläviin kohdistuva syrjintä katsottiin oikeutetummaksi kuin muut paremmin tunnistettavat syrjinnän muodot. Yksineläviin kohdistuvaa syrjintää pidettiin hyväksyttävänä ja oikeutettuna eikä se herättänyt epäoikeudenmukaisuuden tunteita. Tutkittavat eivät tunnistaneet vuokranantajan käyttämiä stereotypioita yksineläviä kohtaan yhtä todennäköisesti kuin muiden syrjinnän muotojen kohdalla. Tutkimukseen osallistuvien taustalla eli sillä, olivatko he itse parisuhteessa vai eivät, ei ollut vaikutusta tutkimustuloksiin. Yksinelävät tutkimukseen osallistujat harjoittivat yhtä todennäköisesti syrjintää yksineläviä kohtaan ja näkivät sen yhtä oikeutettuna kuin parisuhteessa elävät tutkimukseen osallistujat. (Morris ym. 2007, 463 – 466.)

Johtopäätöksissä tutkijat pohtivat yksinelävien syrjinnän ja yksinelävien muotoutumattoman ryhmän yhteyttä. Yleensä ihmiset ajattelevat syrjintää ryhmien välisinä eroina ja huomaavat stereotypiat yleisesti tunnustetuista leimatuista ryhmistä. Tutkijat arvelevat, etteivät yksinelävät

tunnista itseään ryhmäksi, ja siksi yksinelävien saattaa olla vaikea huomata heihin kohdistuvaa syrjintää. Samaisesta syystä yksinelävät eivät näe kaltoin kohtelua epäoikeudenmukaisuutena tai ryhmään kohdistuvana syrjintänä. Oletamus yksin elämisen tilapäisyydestä saattaa vaikuttaa siihen, että yksineläviin kohdistuva syrjintä koetaan oikeutetuksi. Tutkijat katsoivat ennakkoluulojen ja naimisissa olevien ja yksinelävien erilaisen kohtelun olevan seurausta amerikkalaisesta avioliitto- ja perheideologiasta. (Morris ym. 2007, 467 – 468.) Tutkijoiden mielestä sekä yksinelävät että naimisissa olevat ovat hyväksyneet ilman kritiikkiä avioliiton ja pariutumisen ihannoinnin. Pariutumisen myytti houkuttaa, koska se näyttää tarjoavan helpomman tien sekä palkitsevan ja mielekkäämmän elämän. (DePaulo & Morris 2006, 253.) Yhdysvalloissa yksinelävien etujärjestötoiminta keskittyy erityisesti vastustamaan avioliitoinstituutioon liittyviä etuisuuksia (Alternatives to Marriage Project 2012).

Arja Mäkinen haastatteli väitöskirjassaan ”Oikeesti aikuiset” 34 yksineläjänäistä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin tutkimukseen osallistuneet yksineläjänaiset kuvailevat itseään normaaleina, hyväksyttävinä ja aikuisina naisina. Luodakseen itsestään kuvaa normaalina, hyväksyttävänä ja aikuisena yksineläjänäisten tuli kyetä vakuuttamaan olevansa ”oikeanlainen” niin työntekijänä, seksikumppanina, puolisoehdokkaana kuin äidin tehtäviä hoitamaan kykenevänä naisena. Tutkimuksessa todetaan, etteivät normit ja mielikuvat jätä yksineläjänaisille positiivisia mahdollisuuksia samaistua yksineläjänaisen kategoriaan. Normien ja oman elämäntilanteen kohtaamattomuuden yksineläjänaiset toivat ilmi normeja kyseenalaistavina kärkevinä kannanottoina ja puolustautumisena yksineläjiin liitettyjä mielikuvia vastaan. Tutkimuksen mukaan tulisi selvittää, missä määrin universaaleiksi mielletyt elämäntilanteen mallit liittyvät perhetilanteesta lähtöisin oleviin haasteisiin, ja mikä elämäntilanteen malleissa liittyvät yksilön itsensä ikääntymiseen ja kehittymiseen. Lisäksi tarvittaisiin tutkimusta yksineläjien syrjimiskokemuksista työelämään liittyvissä tilanteissa ja sosiaalipalveluiden käyttäjinä ja kuluttajina. (Mäkinen 2008, 85, 89, 244 – 247, 249 – 250.)

Kuluttajatutkimuskeskus julkaisi 2010 tutkimuksen ”Mitä eläminen maksaa? kohtuullisen elämän viitebudjetit”. Tutkimuksessa määriteltiin kohtuullisen minimin mahdollistavaa kulutusta ja rakennettiin viitebudjetteja lapsiperheelle (lapset 4 v. ja 10 v.), lapsettomalle keski-ikäiselle pariskunnalle sekä alle 45-vuotiaalle ja yli 65-vuotiaalle yksin asuvalle. Viitebudjettien

rakentamiseen osallistuivat asiantuntija- ja tutkijaryhmä sekä kuluttajatutkimuskeskuksen kuluttajapaneelista ja Takuu-Säätiön asiakkaista koostuneet kuluttajaryhmät. (Lehtinen & Varjonen & Raijas & Aalto & Pakoma 2010, 10,16, 21.)

Tutkimusprosessista syntyneet viitebudjetit asettivat yksin asuvat ja kaksin asuvan pariskunnan hyvin erikoiseen asetelmaan. Lapsettomat pariskunnat oikeutettiin viitebudjeteissa saamaan kotiin liittyviä tarvikkeita yksin asuvia enemmän. Siinä missä yksin asuvat saivat viitebudjettiinsa kolme lakanaa, tyynyliinaa ja pyyhettä sekä kaksi mattoa, sai pariskunta kymmenen lakanaa ja tyynyliinaa sekä kahdeksan pyyhettä ja viisi mattoa. Lisäksi pariskunta oli oikeutettu ylimääräiseen sänkyyn ja patjaan lapsille sekä kahteen kotimaan matkaan. Alle 45-vuotiaat yksin asuvat saivat iäkkäitä yksin asuvia vähemmän asuinpinta-alaa, koska viettävät tutkimuksen mukaan aikaa vähemmän kotona. Lisäksi he jäivät ilman kynttilää, seinäkalenteria, kotitossuja ja pakastinta mutta olivat etuoikeutettuja kondomeihin. (Lehtinen ym. 2010, 25, 2 (10), 5 (10), 8 (10).) Tutkimuksesta kävi ilmi, että yksin asuville määriteltiin vähemmän materiaalisia tarpeita kuin pariskuntana eläville aikuisille ja että alle 45-vuotiaalle yksin asuvalle suodaan mukavuuksia vanhempaa yksin asuvaa vähemmän.

6. Tutkimuksen toteuttaminen

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen Taloussanomien verkkolehdestä ilmestyneen yksin asuvien taloudellisesta tilanteesta julkaistun artikkelin herättämää nettikeskustelua. Rakensin teoriaosuuttani yksinelävien yhteiskunnallisen todellisuuden rakentumisesta alustavan aineiston lukemisen perusteella sekä käyttämällä apuna tietoa, jota olen saanut työstäni ja luottamustoimistani. Teoriat olen valinnut käyttämäni tutkimusmenetelmän ja tutkimuskysymysteni pohjalta. Tutkimuksessani tarkastelen yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentumista sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sosiaalisen konstruktivismin viitekehyksestä. Kulttuurisen toiminnan teorian valitsin ymmärtääkseni toiseen tutkimuskysymykseeni liittyvää vähempiarvoisuuden kokemusta ja syrjintään liittyvää näkökulmaa. Lisäksi käytän teoreettisena viitekehyksenä tutkimuksen aikana käytyä yhteiskunnallista keskustelua, instituutioiden käytäntöjä sekä aiempia tutkimuksia.

Tutkimusmenetelmänä käytän kriittistä diskurssianalyysia. Diskurssianalyysin avulla etsin nettikeskustelusta esiin nousevia diskursseja yksinelävistä ja perheellisistä taloudellisen keskustelun viitekehyksestä. Pysin löytämään nettikeskustelun keskeiset sisällöt sekä mahdollisesti syrjintään ja vähempiarvoisuuteen liittyviä diskursseja. Käyttämäni teoriat ohjaavat tarkastelemaan aineistoa havainnoimalla, kyseenalaistamalla ja tiedostamalla yhteiskunnassa vallitsevia käytäntöjä.

Tutkimusotteeni on kriittinen. Tarkastelen aineistoa erityisesti yksin asuvien näkökulmasta liittäen sen laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Käytän perheistä esiin nostamiani diskursseja lähinnä vertailukohtana yksin asuvista käytetyille diskursseille ja havainnollistaakseni yksinelävien tilannetta. Kiinnitän nettikeskustelussa huomiota yksineläviä sortaviin diskursseihin. Tulkintani mahdollisesta yksineläviä syrjivästä ja sortavasta diskurssista perustan eroihin, joita mahdollisesti esiintyy diskursseissa, joita nettikeskustelussa käytetään yksin asuvista ja toisaalta perheistä. Lähdän liikkeelle olettamuksesta, että perhearvot ja perhe- ja parisuhdenormi ovat yhteiskunnassamme valtaa pitävä elementti eli sortaja, ja yksin asuvien kohtaloksi on yhteiskunnassamme tullut sorrettujen asema. Perustan sorron olemassaolon lähtöolettamukseni yksin asuvia tutkineiden tutkijoiden Ojalan, Kontulan, Mäkisen sekä perheitä tutkineen Hiilamon kommentteihin perheestä yhteiskunnallisena normina (Akimo 2011; Hiilamo 2009; Ojala 2006; Ojala & Kontula 2002, 9).

Lähtökohtani on, että perhearvot ovat yhteiskunnassamme vahvat, ja oletan niistä muodostuneen symboliuniversumin yhteiskuntaamme. Perustan oletukseni siihen, että perhearvoilla on pitkä historia yhteiskunnassamme ja että yksilöt ovat primaarisosialisaatiossa sisäistäneet perhearvoisen maailman omakseen eläessään lapsena perheessä. Primaarisosialisaatiossa sisäistetty todellisuus säilyy vahvana ja sitä on vaikea horjuttaa. Perustan lähtökohtani myös teoriaosuudessa esiin nostamiini yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Yksilöiden tietoisuus yhteiskunnasta määrittyy sosiaalisesti. Yhteiskunta on olemassa ainoastaan, jos yksilöt ovat tietoisia siitä. Jos yksilöllä on vaikeuksia sovittaa yhteen omaan elämänhistoriaansa liittämänsä merkitykset yhteiskunnan hänelle määrittelemien merkitysten kanssa, syntyy ongelma. (Berger & Luckmann 1994, 92, 96.)

6.1. Tutkimuksen taustaa, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni aihe nousee kokemuksistani diakoniatyössäni ja Turun kaupungin luottamustehtävissä sekä sosiaalityön opiskelijana että Suomen Yksinelävät ry:n puheenjohtajana. Toimiessani näissä tehtävissä olen huomannut yksinelävien jäävän syrjään niin yleisestä yhteiskunnallisesta keskustelusta, tutkimuksesta, koulutuksesta kuin hyvinvointipalveluistakin.

Aloittaessani Turun tuomiokirkkoseurakunnassa sinkkutoiminnan vuonna 1998 yllätyin toiminnan saamasta vastustuksesta. Sinkkutoiminnan alkutaival oli uuden toiminnan käynnistämisen ohella mitä suurimmassa määrin sekä yksin asuvien puolustamista että toiminnan olemassaolon oikeutuksen perustelemista. Sinkkutoiminnan myötä tulin itse tietoiseksi yksin asuviin liittyvistä stereotypioista sekä heidän näkymättömyydestään yhteiskunnassamme. Ryhdyin huomioimaan yksin asuviin liittyviä käytäntöjä. Aluksi kiinnitin huomiota siihen, miten diakoniatyöntekijät kommentoivat köyhyyshaastatteluissa asiakkaittensa köyhyyttä. Diakoniatyöntekijät eivät maininneet haastatteluissa yksin asuvia, vaikka yksineläviä on yli puolet diakoniatyön taloudellisen avun asiakaskunnasta (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010). Esiin nostettiin perheet. Tämä huomio lisäsi kiinnostustani yksin asuvia kohtaan. Lähdin etsimään yksinelävistä tilastoja ja tutkimuksia, joita en löytänyt. Etsiessäni tilastotietoja esimerkiksi yksin asuvien ikäjakautumasta niitä oli erikseen pyydettävä Tilastokeskukselta. Otin yhteyttä tutkimuslaitoksiin ja ehdotin tutkijoille tutkimuksen tekemistä yksin asuvista. Sain heiltä lähes aina samankaltaisen vastauksen, ettei ryhmässä ole mitään tutkittavaa tai että ryhmä on sekakoosteisuudessaan liian vaikea tutkittavaksi. Havaitsin asenteellisuutta esittämäni asiaa kohtaan.

Luottamustehtävässäni huomasin hyvinvointipalveluiden keskittyvän perheellisten kaupunkilaisten hyvinvoinnin parantamiseen, vaikka turkulaisista yksin asuvista joka neljäs jää pienituloisuusrajan alapuolelle, ja kehitys näyttää jatkuvan. Myös muilla yksittäisillä hyvinvointimittareilla tarkasteltuna yksinasuvien työikäisten tilanne heikkenee Turussa. (Inkeroinen & Rasinkangas & Kyheröinen 2008, 51, 52, 66.) Tein valtuustoaloitteen muutaman muun kaupunginvaltuutetun kanssa turkulaisten yksinelävien palvelujen parantamiseksi.

Aloitteessa pyysimme kokonaisvaltaisen selvityksen tekemistä työikäisistä yksinelävistä palveluiden käyttäjinä ja saajina, koulutuksen aloittamista yksin elämiseen liittyvästä problematiikasta sosiaali- ja terveystoimen henkilöstölle sekä tilastoinnin muuttamista siten, että yksinelävät nousisivat ryhmänä esiin asiakaskunnassa. (Turun kaupunki 2010.) Peruspalvelulautakunta vastasi valtuustoaloitteeseen vetoamalla Turun kaupungin ja Terveystoimen ja hyvinvoinninlaitoksen yhteistyössä toteutettuun alueelliseen terveys- ja hyvinvointitutkimukseen, jossa oli tutkittu turkulaisten hyvinvointia ja terveyttä ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Vastauksessa ei tosin mainittu, ettei kyseisessä tutkimuksessa tutkittu lainkaan väestöryhmien, perheellisten ja yksin asuvien, väestöryhmittäisiä eroja. Lisäksi peruspalvelulautakunta totesi vastauksessaan, ettei tämänhetkisen tiedon mukaan yksin asuviin kohdistuvan työn priorisoinnille ole perusteita eikä tilastointikäytäntöjen muuttamiselle nähty tarvetta. Perusturvalautakunnan mukaan yksineläviin kohdistetaan huomiota työikäisten hyvinvointistrategioita suunniteltaessa, mutta vastauksesta ei selvinnyt, mitä tämä huomioiminen käytännössä on. (Turun kaupunki 2010.) Vastauksen perusteina oli tämänhetkinen tieto, jonka mukaan yksin asuvien erilliselle huomioimiselle ei ole tiedollisia perusteita. Vastauksessa nojaututtiin asiantuntijoiden ja tutkijoiden rakentamaan todellisuuteen yhteiskunnasta, jossa ristiriitaa tiedon suhteen ei näyttänyt esiintyvän.

Ryhtyessäni opiskelemaan sosiaalityötä tulivat opinnoissa varsin pian esille vakiintuneet sosiaalityön jäsennostavat. Ihmisiä katsottiin karkeasti ottaen kahdesta näkökulmasta: perheenjäsenenä, tai ihmisenä, joilla oli ongelmia. Yksinelävien väestöryhmä puuttui tarkastelusta. Sosiaalityön tenttikirjassa Social work and child welfare politics todetaan, että lapset ja perheet ovat sosiaalityön ydin kaikkialla maailmassa (Forsberg & Kröger 2010, 2). Tämä sosiaalityön ydin jättää huomion ulkopuolelle suuren sosiaalityön kohderyhmän, yksinelävät. Yksin asuvat tulivat esille koulutuksessa lähinnä lyhyinä mainintoina köyhyyden yhteydessä. Perheiden elämänvaiheita ja problematiikkaa käsiteltiin sen sijaan useammassa opintokokonaisuudessa (Turun Yliopisto 2011.) Valmistuvat sosiaalityöntekijät saivat tietoa perheiden ongelmista ja siitä, miten perheiden ongelmia voitaisiin ratkaista yhteiskunnallisilla toimenpiteillä. Yksin asuvien ongelmia tai keinoja heidän tilanteensa parantamiseksi yhteiskunnallisilla toimenpiteillä ei käsitelty. Se, mitä sosiaalityöntekijät tietävät yksin asuvien

ongelmista ja keinoista tukea heitä, vaikuttaa kuitenkin merkittävästi siihen, miten sosiaalityöntekijöiden ja yksin asuvien kohtaamiset onnistuvat.

Kiinnostukseni aiheeseen nousee myös Suomen Yksinelävät ry:n puheenjohtajan tehtävän kautta. Ollessani yhdistyksen puheenjohtajana sain yhteydenottoja toimittajilta, jotka olivat kiinnostuneita tekemään lehtijuttuja yksinelävistä. Toimittajat halusivat tehdä juttuja tyytyväisistä yksinelävistä, joiden parisuhteeseen liittyvät toiveet ja ihmissuhdehistoria olisivat jutun keskipisteenä. Toimittajat halusivat tietää yksinelävien parisuhdehistorian, yksin elämiseen johtaneet syyt, yksin elämiseen liittyvät hyvät ja huonot puolet sekä sen, olisivatko yksinelävät avoimia uudelle parisuhteelle. Harvan lehtijutun ytimessä on pariskunnan aikaisempi ihmissuhdehistoria tai pohdinta naimisiin menon syistä tai se, ajatteleeko haastateltava pari mahdollisesti jossain vaiheessa erota. Harvoin perheitä käsittelevissä jutuissa tehdään myöskään luetteloa perheellisyyden hyvistä ja huonoista puolista. Oma kokemukseni oli, että tiedotusvälineiden näkökulma yksineläviin oli stereotyyppinen ja rajoittunut.

Kokemukseni herättivät minut kysymään, olemmeko sokeita perhekeskeisen ajattelutavan vallalle, vai onko perhekeskeinen toiminta tietoista perhekeskeisten toimijoiden oman aseman vahvistamista. Ehkäpä toisenlaisen sosiaalisen todellisuuden vahvistaminen, johon kuuluisi myös yksin asuvien rinnakkaistodellisuus, johtaisi legitimointivaltaa käyttävät asiantuntijat tilanteeseen, joka horjuttaisi heidän asemaansa.

Toinen teema pro gradu -tutkielmassani on köyhyys. Olen erityisen kiinnostunut köyhyyden väestöryhmittäisestä jakautumisesta yhteiskunnassamme ja köyhyydestä käytävästä keskustelusta, koska kohtaan päivittäin työssäni taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevia ihmisiä. Seuratessani yleistä köyhyyskeskustelua huomasin suurimman asiakaskuntani, työikäisten yksinelävien, puuttuvan keskustelusta. Tein kandidaatin tutkielmani työikäisistä yksin asuvista 2000-luvun köyhyystutkimuksissa. Köyhyystutkimuksista ei löytynyt vastauksia yksinelävien sivuuttamiselle ja tutkielmasta jäi paljon avoimia kysymyksiä esimerkiksi väestöryhmien vallan eroista. Olen hyödyntänyt tutkielmani tuloksia teoriaosuudessa.

Valitsin pro gradu -tutkielmani aineistoksi nettikeskustelun, sillä päätin, etten saisi esille yksin asuviin mahdollisesti liittyvää vähempiarvoisuutta tai syrjintää kyselytutkimuksilla tai

haastatteluilla. Yksin asuvien vähempiarvoisuus on vaikeasti tutkittava aihe, koska siihen liittyy usein tiedostamattomuutta ja kieltämistä (DePaulo & Morris 2006, 251 – 252). Jos yksin asuvien vähempiarvoisuus tai toissijaisuus puettaisiin jossakin sanoiksi, uskoin sen tapahtuvan juuri internet-keskustelussa. Etäisessä vuorovaikutuksessa on helpompi ylläpitää asenteita tai oletuksia toisista kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa (Berger & Luckmann 1966, 41). Oletan löytäväni internetissä käytävästä keskustelusta tavallisen kansan käsityksiä yksin asuvista sekä rohkeita ilmiäsuja yksin asuvien yhteiskunnallisesta paikasta. Lähdän tutkimuksessani liikkeelle olettamuksesta, että internetissä käytävä keskustelu saattaa toimia peilinä myös yleisemmille yhteiskunnassa vallitseville käsityksille, ja oletan löytäväni tutkimuskysymysteni kautta syitä ja vastauksia työikäisten yksinelävien tarpeiden ohittamiselle esimerkiksi koulutuksessa ja sosiaalipalveluissa sekä köyhyystutkimusten ja lakiuudistusten yhteydessä.

Internet on nykypäivänä tehokas tiedon välittäjä, mutta myös kanava ihmisille saada julki mielipiteensä ja keskustella itseään kiinnostavista asioista. IRC-gallerian perustajan Matti Karin mukaan netissä tapahtuva viestintä on tasa-arvoista eri toimijoiden välillä tapahtuvaa viestintää, jossa viestinnän sisältö on keskeistä. Sosiaalinen media on matalan kynnyksen paikka tuoda esille mielipiteitään etenkin anonyymisti. Vuorovaikutus netissä perustuu tekstiin, joka on jotain tekstin ja puheen väliltä, jonkinlaista tekstin muotoista puhetta. Merkitykselliseksi muodostuu sekä sisältöjen tuottaminen että niiden jakaminen. Verkossa käyty keskustelu on osallistumista muun muassa kommentoimalla asioita tai houkuttelemalla toiset viemään eteenpäin itselle merkityksellisiä asioita. Verkko on kiinteä osa yhteiskuntaa, ja siellä näkyy, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Sosiaalinen media muuttaa yhteiskunnassa vallitsevia vuorovaikutuksellisia toimintatapoja. (Kari 2012.) Nettikeskusteluun osallistuvien mielipiteet tulevat julkisiksi, kaikkien luettavaksi ja arvioitavaksi.

Sosiaalisessa mediassa käyttäjät itse tuottavat sisällön. Sosiaalisen median yhteiskunnallista vaikutusta ei ole vielä ymmärretty. Sosiaalisen median keskusteluun aktiivisesti osallistuvien lisäksi kirjoituksia lukee suuri joukko ihmisiä, jotka sivusta seuraamalla muodostavat hiljaisesti näkemyksiä ja omaksuvat mielipiteitä, jotka voivat realisoitua sopivan tilaisuuden tullen. Sosiaalisessa mediassa käyty keskustelu ohitetaan helposti sillä perusteella, ettei se edusta kansalaisten harkitsevaa pohdintaa, vaan keskustelu on vapaan assosiaation tapaista keskustelua,

jossa hypitään aiheesta toiseen. Merkityksellistä ei olekaan se, miten vahvasti tai harkitusti asiat esitetään, vaan miten asiat ylipäätään ovat esillä. Pienissäkin huomioissa voi olla valtava potentiaali. Internetissä tieto leviää nopeasti, vääräkin tieto. Poliittisen päätöksenteon olisi erityisesti syytä huomioida sosiaalisessa mediassa oleva hiljainen tieto. Poliittiset päätöksentekijät turvaavat nykyisin pitkälti esimerkiksi medioiden tekemiin gallupeihin, joihin päätyvät jo tunnistetut ilmiöt. Sosiaalisia medioita seuraamalla voisi kuitenkin löytyä asioita, joita emme vielä edes osaa kysyä. Niin sanotut heikot signaalit sosiaalisessa mediassa ovat erittäin merkittävässä asemassa ennakoidessamme tulevaisuuden muutoksia ja riskejä. (Juholin 2008.) Julkisen keskustelun välityksellä neuvotellaan julkisesta mielipiteestä ja sen kautta välitetään ihmisten kokemuksia ja tarpeita julkiselle päätöksentekokoneistolle. Diskurssien kamppailun näkökulma tarkastelee, millaiset diskurssit ovat hallitsevassa asemassa ja millaista valtaa diskurssit oikeuttavat. (Reunanen 2008.)

Sosiaaliseen konstruktivismiin pohjaavan semioottisen teorian näkemyksen mukaan todellisuutta tarkastellaan aina jostakin näkökulmasta, mistä seuraa näkökulman siirtyminen tekstiin tai puheeseen. Toiseksi todellisuuden tekeminen ymmärrettäväksi tuottaa todellisuuteen arvoja. (Sulkunen 1997, 14 -15.) Tutkimukseen vaikuttaa näkökulma, josta tutkimusta tehdään. Tieto on aina tulkintaa (Foucault 2010, 57). Teen tutkimustani yksin asuvien näkökulmasta, ja tulkintaani vaikuttaa oma ymmärrykseni yksinelävien yhteiskunnallisesta asemasta. Pyrin olemaan avoin aineistoani kohtaan omasta etukäteisymmärryksestäni huolimatta. Tutkimukseni tavoitteena on lisätä tietoa yksin asuvista ja heidän yhteiskunnallisesta asemastaan. Tutkimustuloksilla pyrin vaikuttamaan yksin asuvien aseman parantamiseen yhteiskunnassamme. Teen tutkimusta, jossa pyrin hiljaisen tiedon etsimiseen ja esiin saattamiseen sekä pukemaan sanoiksi jotain ennen sanomatonta.

Tutkimuskysymykseni ovat 1) miten yksinelävistä ja perheistä sekä heidän talouteensa liittyvistä asioista keskustellaan netissä ja 2) ilmeneekö keskustelussa vähempiarvoisuuteen tai syrjintään viittaavia piirteitä.

Tarkastelen sekä aineiston todellisuuden moninaisuutta ja toiminnan vaihtelevuutta että aineistossa ilmeneviä valtasuhteita. Pyrin analysoimaan, miten yksin eläminen ja perheellisyys

esitetään nettikeskustelussa, mitä siihen liittyviä itsemäärättelyjä ja keskinäisiä eroja tuotetaan ja missä yhteyksissä ne nousevat esille sekä miten faktoja ja kategorioita tuotetaan ja miten niitä oikeutetaan. (ks. Suoninen 1999, 21 – 23.) Pysin löytämään aineistosta jännitteitä, ristiriitaisuuksia, vakiintuneita käytäntöjä kuin myös sanoiksi pukemattomia merkityksiä. Koska jotkut diskurssit saattavat yhteiskunnan valtasuhteiden vuoksi saada muita vahvemman aseman, pyrin tarkastelemaan, esiintyykö nettikeskustelussa yhteisesti jaettuja totuuksia, jotka ovat vaientaneet mahdollisia vaihtoehtoisia totuuksia. Tiedyt jäsennostavat voivat vakiintuessaan tukahduttaa moninaisuutta, mikä nostaa tarkastelun keskiöön valtasuhteet (Jokinen & Juhila 2004, 75 – 77).

Alussa teen analyttisen aineistolähtöisen tarkastelun, minkä jälkeen tarkastelen tekstiä kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta. Kriittinen tutkimus ei ole absoluuttisen totuuden etsimistä, vaan ajattelijan kokemuksen ja käytännön laajentamista ja luokitusten tietoisuuteen saattamista (Dant 1991, 87). Teen kriittisiä huomioita ja kyseenalaistuksia koko tutkimusprosessini ajan. Otan kantaa niin teoriaosuudessa kuin käsitellessäni aineistoa. En jätä huomioitani yksinomaan johtopäätösosaan, sillä katson huomioiden antavan enemmän lukijalle, kun ne on esitelty asiayhteydessä.

Pro gradu -tutkielmani nimeksi valitsin nettikeskustelun viimeisimmissä keskustelukommenteissa olleen toteamuksen ”Vahva täytyy olla että pärjää yksin.” (Yksi yli miljoonasta).

Yksineläminen on oma valinta. Kaksineläminen vaatii kompromisseja ja pitkäjänteisyyttä, mihin joistakin ei ole/ Yksineläminen vaatii omatoimisuutta ja itsenäisyyttä, mihin joistakin ei ole/ Just niin. Vahva täytyy olla että pärjää yksin. (Yksi yli miljoonasta)

6.2. Aineisto

Aineistoni on julkista ja se on kaikkien saatavilla. Aineistoni koostuu ns. luonnollisesta aineistosta, jonka tuottamisessa en ole ollut mukana, vaan aineisto on syntynyt minusta riippumattomista tekijöistä. Nettikeskustelulla ei ole ollut toimijaa, joka olisi ohjannut keskustelua, vaan keskustelu on syntynyt vapaasti keskustelijoiden käymässä vuorovaikutuksessa. Ulkopuoliset tekijät eivät esimerkiksi ole olleet vaikuttamassa aineiston

sisällään pitämiin merkityksiin tai retorisiin keinoihin. Tällaiset luonnollisesti syntyneet aineistot sopivat hyvin diskurssianalyysin aineistoksi, erityisesti silloin kun niitä tarkastellaan osana sosiaalisia käytäntöjä. (ks. Juhila & Suoninen 1999, 236 – 237.)

Tutkimusaineistoni nettikeskustelu syntyi Taloussanomien verkkojulkaisussa 29.9.2010 Outi Kokon kirjoittamasta artikkelista ”20 000 euroa – sinkku maksaa tuplasti”. Artikkelia kommentoitiin 256 kertaa lehden keskustelusivulla. Artikkelin käsitteli yksin asuvien unohdettua asemaa yhteiskuntamme köyhyyskeskustelussa, heidän suurta määräänsä pienituloisten joukossa ja toimeentulotukea saavissa kotitalouksissa, yksin asuvien korkeampia elinkustannuksia suhteessa pariskuntiin sekä taloudellisia haasteita, jotka liittyvät yksin asumiseen. Artikkelissa on haastateltu Anu Raijasta Kuluttajatutkimuskeskuksesta sekä kotitalousneuvoja Hilikka Huttusta Uudenmaan Martoista. Raijas nostaa artikkelissa esille yksin elämisen kalleuden ja yksinelävien ruokalaskun korkeamman hinnan sekä vertaa yksin asuvia yksinhuoltajiin ja toteaa, että käytännössä yksinhuoltajat ovat usein vielä tiukemmalla kuin lapsettomat sinkut. Huttunen puuttuu artikkelissa yksin asuvien puolitoistakertaisiin pakollisiin menoihin verrattuna parisuhteessa elävien kuluihin, yksin asuvien taloudelliseen haavoittuvuuteen sekä yksin asuvien asumisen ja matkustuksen kalleuteen. (LIITE 1.)

Artikkelissa verrataan yksin asuvien ja parisuhteessa elävien kulutusta ja todetaan, että yksinelävät kuluttavat parisuhteessa eläviä enemmän. Kahdessa parhaiten ansaitsevassa tulokymmenyksessä yksin asuvat kuluttavat jopa enemmän kuin pariskuntien puoliset yhteensä. Artikkelin lopussa Raijas vertailee eri väestöryhmien ruokailutottumuksia ja toteaa yksin asuvien ruokalaskun olevan muita suurempi, koska yksin asuvat ostava valmisruokia tai käyvät ravintoloissa eivätkä viitsi kokkailla pelkästään itselleen. Artikkelin päättyy kahteen tilastotaulukkoon, joista toisen otsikko on ”Varakkaat sinkut kuluttavat hyvätuloisia pareja enemmän” ja toisen ”Miehen menot ovat liki 1 500 euroa kuukaudessa, suomalaisten talouksien keskimääräisiä kulutusmenoja”. (LIITE 1.)

Taloussanomien lukee viikoittain keskimäärin 589 000 eri lukijaa. Verkkopalvelu tavoittaa erityisesti päättäjiä ja eri alojen asiantuntijoita kuin myös taloudesta kiinnostuneita ihmisiä. Verkkolehden lukijoissa on enemmän miehiä kuin naisia ja suurin osa on johtavassa asemassa

olevia, yrittäjiä tai toimihenkilöitä. Lukijatutkimuksen mukaan tyypillisimmät vuosiansiot ovat 50.001 – 85.000 euroa vuodessa. Alle 20.000 euron ansioita on 12 prosentilla lukijoista. Lehden lukijoista 11 prosenttia ilmoittaa olevansa eläkkeellä ja 7 prosenttia työttömänä. (Taloussanomat 2011.)

Lukijakunta jakautuu iän suhteen (15 – 69 vuotta) erittäin tasaisesti. Koulutuksellisesti lukijat painottuvat ylemmän opistoasteen, ammattikorkeakoulun, sekä alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneihin. Tyypillisin kotitalouden koko on kaksi henkilöä. Kolmen ja yhden hengen kotitalouksia on lukijoista prosentuaalisesti saman verran. Taloussanomien verkkosivuilla kävijät ovat aktiivisia internetin käyttäjiä, perheen parissa viihtyviä ja luonnosta kiinnostuneita ihmisiä, jotka kutsuvat mielellään vieraita kotiinsa ja tuntevat kiinnostusta muita kulttuureita ja musiikkia kohtaan. (Taloussanomat 2011.) Taloussanomien verkkopalvelun lukijat ovat todennäköisesti myös heitä, jotka osallistuvat lehden nettikeskusteluun.

Taloussanomien artikkeli ”20 000 euroa – sinkku maksaa tuplasti” ja siitä seurannut nettikeskustelu valikoitui tutkimusmateriaaliksi nettikeskustelun runsauden ja sisällön vuoksi. Nettikeskustelu sisälsi muita lukemiani aineistovaihtoehtoja enemmän keskustelua talouteen liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi nettikeskustelu käsitteli yksin asuvien taloudellisia vaikeuksia ja köyhyyttä suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Muut tutkimusaineistoksi ehdolla olleet Taloussanomien nettikeskusteluaineistovaihtoehdot sisälsivät varsin runsaasti pariutumiseen liittyvää keskustelua, mikä väistämättä nousee esille puhuttaessa yksinelävistä. Myös tutkimusaineistoksi valitsemani nettikeskustelu sisälsi pariutumiseen liittyviä kommentteja, mutta huomattavasti vähemmän kuin muut ehdolla olleet aineistot. Lukiessani ehdolla olleita muita nettikeskusteluja huomasin niissä nousevan esille pääosin samojen teemojen kuin valitsemassani aineistossa. Päädyin käsittelemään yhtä nettikeskustelua rajatakseni työni laajuutta. Diskurssianalyysi menetelmänä ei myöskään määrittele tutkittavana olevan aineiston määrällistä kokoa.

Olen kopioinut nettikommentit tietokoneelleni ja tulostanut ne paperille. Olen käyttänyt aineistoviittauksia kuten ne on aineistoon kirjoitettu. Kaikki artikkeliin tulleet nettikommentit olivat mukana tutkimusaineistossa. Aluksi tosin aioin rajata aineistosta pois kuusi homo- ja

lesbosuhteisiin liittyvää kommenttia, mutta päädyin pitämään kommentit tutkimusaineistossa mukana aikaisemmissa tutkimuksissa yksineläviin kohdistuneiden homo- ja lesboepäilyiden vuoksi (ks. Ojala & Kontula 2002, 85; ks. Mäkinen 2008). Harkitsin alustavassa aineiston tarkastelussa rajata ulkopuolelle myös nettikommentteja, jotka sisälsivät kirjoittajien kumppanikaipuuta tai miesten näkemyksiä naisista ja seksuaalisuudesta. Kyseiset diskurssit eivät ensin tuntuneet lainkaan sopivan taloutta käsittelevään aiheeseeni tai tutkimuskysymyksiini. Päädyin kuitenkin pitämään kommentit aineistossa, ja niistä muodostuikin tarkemmassa tarkastelussa tärkeä osa tutkimustuloksia.

Koska aineistoni on kirjoitettu nimimerkkien suojassa, ei tekstin kirjoittajista voi todeta varmasti mitään. Moni nettikeskustelija kuitenkin kertoi kommenteissa itsestään tai toisesta väestöryhmästä siten, että tekstin sisällöstä pystyi päättämään kirjoittajan väestöryhmän. Nettikeskustelijat puhuivat itsestään yksinelävinä, yksinhuoltajina tai perheellisinä. Kommentoijan puhuessa itsestään yksinelävänä, yksinhuoltajana tai perheellisenä katsoin kyseiset kommentoijat perheellisten, yksinhuoltajien ja yksinelävien näkökulman edustajiksi.

....Me ollaan lapsiperhe mk

On kokemusta kummastakin, nykyään sinkku Hesus

Sisällytin edellä mainittuihin ryhmiin myös kirjoittajia, joiden kommenteissa ei ollut selkeää minämuotoa, mutta keskustelijan esittämä asia ja nimimerkki yhdessä saattoivat antaa olettaa kommentoijan taustan.

Yksinasuvat yleensä pörräävät myös enemmän kuin parisuhteessa elävät..... Rva savosta

.... Ja näen ihan PUNAISTA mediamaksukeskustelun tiimoilta, se ei saa olla talouskohtainen!..... Neiti Sinkku

*Olen suht hyvätuloinen 'v***n yhäri' yhäri*

Väestöryhmäluokittelusta jäivät ulkopuolelle kommentit, joissa ei ollut selkeää minämuotoa tai kommentin sanomaa vahvistavaa nimimerkkiä. Luokittelemattomiksi jääneistä nettikommenteista olisi toki voinut tehdä päätelmiä mahdollisesta kirjoittajan väestöryhmästä

kommentin sisällön ja tekstin tyylin ja sävyn perusteella, mutta en tehnyt sitä, koska nettikommenttoija ei itse tuonut esille väestöryhmäänsä.

...Tarkoitatko lapsilisiä, no sillä ikisinkut pieneltä osalta osallistuvat tulevien veronmaksajien elättämiseen. Ne veronmaksajat maksavat sinkkujen eläkkeet ja toimeentulon...(HT)

Lapsettomuus ja pariutumattomuus on nykymaailmassa yleistä Joku sellainen, joka ei syystä tai toisesta ole onnistunut saamaan lapsia, varmaankin voi laskeskella happamasti, että hänenkin verotuloillaan hoidetaan ja koulutetaan muiden lapset. Mutta niin se hyvinvointivaltiossa menee...(Klaukkalan mies)

Näin 257 nettikommentin kirjoittajasta 55 luokitui yksineläväksi, 47 perheelliseksi ja 3 yksinhuoltajaksi.

Taulukko 2. Nettikeskustelijoiden väestöryhmätausta

Tausta	Yksinelävä	Perheellinen	Yksinhuoltaja	Luokittelemattomia
	55	47	3	152

Tutkimuksessani tarkastelen nettikommentin sisältöä: mistä väestöryhmästä kommentin sisältö puhuu, miten puhuu ja mahdollisesti myös kuka puhuu. Tutkimustulosten yhteydessä joudun tekemään tulkintoja puhutusta ryhmästä ja ryhmästä, joka puhuu. Tämän vuoksi liitän tutkimustuloksiin runsaasti aineistosta otettuja esimerkkejä, jotta lukija itse voisi tarkistaa tekemiäni johtopäätöksiä ryhmästä ja siitä, miten ryhmästä puhutaan. Käytän termiä yksinelävät, kun kommenttien sisältö puhuu yksinelävistä tai yksinelävien näkökulmasta ja perheelliset termiä kun kommenttien sisällössä puhutaan perheistä tai perheellisten näkökulmasta.

Nettikirjoittajien tekemät tarkennukset omasta elämäntilanteestaan tai väestöryhmästään olivat apuna sisällön analysoimisessa. Nettikeskustelijoiden joukossa oli 16 kirjoittajaa, jotka nettikommentissaan kertoivat olevansa tai olleensa puolisonsa elättäjiä tai elätettävänä. Lisäksi kommentteista löytyi mainintoja, joissa kirjoittaja kertoi olleensa entinen sinkku (7) tai entinen perheellinen (4). Kirjoittajien sukupuoli tuli esille joissakin kommentteissa.

Seuraavaksi tarkastelin nettikommenttien asiasisältöjä. Luin aineistoni läpi useampaan kertaan. Poimin teemoja, jotka toistuivat nettikommenteissa. Kun olin löytänyt aineistossani olevat teemat, kävin aineistoni läpi teemoittain. Merkitsin esille nousseet teemat erivärisillä kynillä nettikommenttipapereihin. Sen jälkeen laskin yhteen niiden nettikommenttien lukumäärät, joissa kutakin teemaa esiintyi. Esimerkiksi aineistoni 256 nettikommentista 113 kommentissa käsiteltiin yksinelävien tai perheellisten luonteenpiirteitä tai elämäntavan kuvauksia.

Aineisto koostui kymmenestä teemasta. Eniten nettikommenttien asiasisältönä olivat yksinelävien ja perheellisten luonteenpiirteiden luonnehdinnat tai elämäntavan kuvaukset. Toiseksi eniten keskustelua herättivät lapset. Kolmanneksi eniten nettikommenteissa pohdiskeltiin oman valinnan ja kohtalon merkitystä yksin elämisessä. Lisäksi kirjoitettiin artikkeliin liittyvistä aiheista kuten elinkustannusten eroista, asumiseen liittyvistä kysymyksistä, verotuksesta, yhteiskunnan tekemistä tulonsiirroista ja yhteiskunnan tarjoamista palveluista. Lisäksi esiin nousivat puolison elättämiseen liittyvät kysymykset, perhe normina -teema sekä artikkeliin kohdistettu kritiikki. Tiivistettynä teemat olivat: väestöryhmien luonnehdintaan liittyvä teema, talusteema ja perhenormiteema.

Taulukko 2. Nettikeskustelun asiasisällöt esiintymistiheyden mukaan

	Teemat
Väestöryhmien kuvaukset	113
Lapset	95
Valinta/Kohtalo	58

Elinkustannukset	53
Asuminen	51
Verotus	43
Tulonsiirrot	41
Elättäjät	40
Perhe normina	19
Artikkelin kritiikki	16

Luin läpi aineistoani kymmeniä kertoja tutkimuskysymysteni näkökulmasta. Etsin vastauksia esimerkiksi ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, miten yksinelävistä ja perheellisistä puhutaan nettikommenteissa, tarkastelemalla aineistoa värikynien kanssa. Merkitsin kopioituihin nettikommenttipapereihin tietyllä värillä yksinelävistä esitetyt kuvaukset. Tein samoin perheellisten kohdalla. Etenin läpi koko aineiston käyttäen samaa tekniikkaa. Kommenttien viereen kirjoitin ylös asioita, joita puheenvuoroissa ei mainittu, mutta jotka saattoi aistia kommentin sisällöstä, sekä merkitsin mahdollisia diskurssiehdotuksia tulevaa tutkimustulososiota varten. Huomatessani myöhemmässä vaiheessa tutkimuskysymyksiini liittyvän oleellisen näkökulman luin aineistoni uudelleen läpi löytämästäni näkökulmasta ja merkitsin siihen liittyvät huomiot.

6.3. Diskurssianalyysi metodina

Käytän tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi pohjautuu teoreettis-metodologisesti sosiaaliseen konstruktionismiin, joka on toinen teoreettisista viitekehysistäni. Diskurssianalyysi ei ole selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan pikemminkin väljä teoreettinen viitekehys. Diskurssianalyysin viitekehys rakentuu seuraavista teoreettisista lähtökohtaolettamuksista: 1) kieli toimii sosiaalista todellisuutta rakentavasti, 2) on olemassa rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia merkityssysteemejä, 3) merkityksellinen toiminta on

kontekstisidonnaista, 4) toimijat kiinnittyvät merkityssysteemeihin ja 5) kielen käyttö tuottaa seuraamuksia. (Jokinen & Juhila & Suoninen 2004, 17 – 18, 29.)

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla pyrin analyttisen diskurssianalyysin kautta hahmottamaan nettikeskustelun diskursiivista maailmaa sen suhteen, miten yksinelävistä ja perheistä sekä heidän talouteensa liittyvistä asioista keskustellaan. Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla keskityn valtasuhteiden analysoimiseen kriittisen diskurssianalyysin avulla. Käytän tutkimuksessani diskurssin käsitettä. Diskurssin käsite sopii hyvin tutkimuksiin, joissa painopiste on ilmiöiden historiallisuuden tarkastelussa, valtasuhteiden analyysissä tai institutionaalisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym. 2004, 26 – 27).

6.3.1. Diskurssianalyysi diskursiivisen maailman tulkitsijana

Diskurssianalyysin lähtökohtana ovat erilaiset diskurssit. Diskurssi tulee ranskankielestä ja tarkoittaa puhetta, esitelmää tai jutustelua (Anttila 2008). Diskurssit välittävät jotain todellisuuden luonteesta ja samalla rakentavat todellisuutta (Jokinen ym. 2004, 41). Diskurssi on vuorovaikutusprosesseja (Jokinen ym. 2004, 29), joissa tuotetaan kulttuurisia merkityksiä, joissa kielenkäyttöä lähestytään toimintana (Suoninen 1999, 17, 18), joka saa aikaan jotain.

Diskurssianalyysi on kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta, jossa analysoidaan, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. Diskurssianalyysissä analysoidaan kulttuurisia merkityksiä, jotka syntyvät yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa sekä niitä merkityksiä, jotka rakentuvat, uusiintuvat ja muuntuvat ihmisten kanssakäymisessä. (Jokinen & Juhila 1999, 54.) Merkitysjärjestelmät ja diskurssit syntyvät historiallisten vuorovaikutusprosessien tuloksena (Suoninen 1999, 19; Jokinen 1999, 39). Diskurssianalyysissä kiinnostus kohdistuu siihen, miten toimijat tekevät ymmärrettäväksi asioita kielenkäytöllään (Dant 1991, 18). Kielenkäyttö ja muu todellisuus ovat erottamattomasti yhteen kietoutuneita (Jokinen ym. 2004, 21, 41). Kielenkäyttö pitää sisällään niin tietoisia pyrkimyksiä kuin arvoja, normeja tai muita sääntöjä. Diskurssianalyysi tarkastelee erilaisia sisäisiä ja ulkoisia syitä ja sitä, miten ne viestitetään toisille esimerkiksi selontekojen kautta. (Juhila & Suoninen 1999, 248.)

Diskurssianalyysissä tutkijan ja tutkimuskohteen välinen suhde nähdään konstruktiivisena. Tutkija kuvaa sosiaalista todellisuutta tutkimustulostensa kautta, mutta tutkimustulosten kautta hän on myös luomassa sosiaalista todellisuutta. (Jokinen 1999, 41.) Analyysi tekee diskurssista diskurssianalyysin. Diskurssianalyysissä on kyse perustellusta tulkinnasta, joka pohjautuu tutkijan ja aineiston väliseen vuoropuheluun. Merkityksellistä on, miten diskurssit aktualisoituvat erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Jokinen ym. 2004, 28.) Olennaista on, että tehtyjä tulkintoja osoitetaan ja perustellaan kielen kautta – analyysi tuodaan näkyväksi. Tekstit ovat avoimia erilaisille tulkinnoille. (Fairclough 1992, 75; Suoninen 1999, 18 – 20; Jokinen 1999, 39; Suoninen 2004, 42, 48.)

Diskurssianalyysia voidaan tehdä aineistolähtöisesti, jolloin päättely etenee induktiivisesti ja jolloin aineisto ohjaa teoriaa, tai sitä voidaan tehdä teorialähtöisesti, jolloin käytetään deduktiivista päättelyä, jossa teoria on tarkastelulähtökohta aineistolle. Diskurssianalyysiä voi ohjata myös teoriasidonnainen analyysitapa, jossa edetään abduktiivisesti ja jossa aineisto ja teoria vaikuttavat toinen toisiinsa. (Anttila 2008.) Käytän tutkimuksessani abduktiivista lähestymistapaa.

Diskurssianalyysiä tehdessään tutkija voi ottaa itselleen neljä erilaista positiota. 1) Analyytikon positiossa tutkija analysoi ihmisten kielellistä toimintaa ja pitäytyy toimijoiden omissa kuvauksissa ja selonteoissa. Tutkija pitää oman osallisuutensa kontrolloituna ja pienenä suhteessa analysoitavaan aineistoon. Tutkija katselee aineistoa unohtaen omat motivaationsa. (Juhila 1999, 203.) 2) Asianajajan positiossa tutkija pyrkii tutkimuksellaan ajamaan tai edesauttamaan jotakin asiaa. Tutkija pyrkii muutokseen. Analysoidessaan aineistoa asianajajan positioista tutkija ei yksinomaan tutki, miten toimijat sosiaalisen todellisuutensa rakentavat, vaan hän myös pohtii, miten nuo sosiaaliset todellisuudet voisi rakentaa toisin. Tutkija on kriitikko suhteessa olemassa oleviin todellisuuksiin sekä poliittinen toimija, joka valitsee, kenen puolella hän seisoo. Hän tarkastelee kielenkäyttöön liittyviä valta- ja alistussuhteita sekä nostaa esille vaiennettua ääntä ja vastarinnan ituja. (Juhila 1999, 202, 207 -208.) 3) Tulkitsijan positiossa keskeistä on tutkijan ja tutkittavan, analyysin ja aineiston välinen vuorovaikutuksellinen suhde. Tutkimusaineisto on se, johon tutkija nojaa ja jota hän tarkastelee valitsemansa lähestymistavan

kautta. Tutkijan on huomioitava kulttuuriset vaikutukset omassa taustassaan. (Juhila 1999, 212-213.) 4) Keskustelijan positiossa tutkija on mukana julkisen mielipidevaihdon areenalla analyysiin perustuvien tutkimustuloksien kanssa. Myöhemmin erilaisten tilanteiden yhteydessä keskustelijan positiossa oleva tutkija voi tutkimustulostensa esittämisen lisäksi asettua puolustelemaan tai perustelemaan esimerkiksi jotakin aineistossa esiin noussutta näkökulmaa. Keskustelijan positio on tällöin poliittista toimintaa. (Juhila 1999, 203, 207- 208, 212, 219 – 220.) Tutkimuksessani liikun erilaisten tutkijan positioiden välillä. Alussa olen analyytikon positiossa. Aineiston käsittelyn edetessä siirryn asianajan ja tulkitsijan positioihin. Tutkimuksen jälkeen tulen olemaan myös keskustelijan positiossa.

6. 3.2. Analyyttinen ja kriittinen diskurssianalyysi sekä valta

Analyyttinen diskurssianalyysi on aineistolähtöinen. Aineistolta voi vapaasti kysyä jotain (Dant 1991, 86 -87). Analyysin pyrkimyksenä on sosiaalisen ja kulttuurisen todellisuuden yksityiskohtainen erittely. Analyytisessä diskurssianalyysissä korostetaan dialogisuutta ja tilannekohtaisuutta sekä vuorovaikutuksen analyysia. Tulkinnoilla etsitään uutta tietoa, jota käytetään vahvistamaan tai kumoamaan vallalla olevaa tietoa. (Jokinen & Juhila 1999, 86 – 87; Anttila 2008.)

Analyysi aloitetaan tematiikan ja sanaston tarkastelulla (sisällönanalyysi), jossa kysytään, mikä on pääteema, mistä puhutaan ja mitä termejä ja kuvauksia käytetään. Sen jälkeen merkitysjärjestelmien konstruoinnissa kysytään, mitä teemoja esiintyy paljon, millaisia kielikuvia käytetään tai mitkä termit esiintyvät tavallista useammin. (Suoninen 1999, 18 -19; Anttila 2008.) Analyysin kolmannessa vaiheessa luodaan kategorioinnit, tehdään eroteot, luokittelut ym. Tällöin kysytään vaikkapa, millaisia ryhmiä muodostetaan tai millaisia suhteita ryhmien välille luodaan. (Anttila 2008.) Tiedyt sosiaaliset asemat tuotetaan järjestelmällisesti etuoikeutettuina, toiset taas alistettuina, siten etuoikeudet ja epätasa-arvot voivat molemmat kasaantua. (Aapola-Kari 2008.)

Kriittisen diskurssianalyysin lähtökohtana on yleensä oletus joidenkin alistussuhteiden olemassaolosta. Analysoitaessa vallan ja diskurssien suhteita valtaa ei tarkastella yksilön ominaisuutena tai diskursseja ulkopuolelta määrittävänä voimana vaan sosiaalisiin käytäntöihin

kietoutuneena ilmiönä (Jokinen & Juhila 2004, 75). Yhteiskunnassa sosiaalinen todellisuus voi jäsentyä monella eri tavalla. Moninaisuus saattaa kuitenkin tukahtua joidenkin jäsennostapojen saadessa totuuden aseman vakiintuneessa sosiaalisessa todellisuudessa. Tämä nostaa esille sosiaalisen todellisuuden jäsennostapoihin liittyvät valtasuhteet ja ylipäättään sen, miten valtasuhteita tuotetaan sosiaalisissa käytännöissä. (Fairclough 1992, 12, 36; Jokinen ym. 2004, 11; Jokinen & Juhila 2004, 75 – 77.)

Kriittistä diskurssianalyysia tekevä tutkija pyrkii vallankäytön paljastamiseen, kyseenalaistamaan itsestäänselvyksiä, astumaan alistettujen rinnalle sekä tekemään tilaa vaihtoehtoisille diskursseille ja tiedolle. Kriittisen diskurssianalyysin taustalla on halu muuttaa ja paljastaa kurjia käytäntöjä. Analyysissa kysytään millaisesta valtakamppailusta on kysymys, ketkä alistavat ja keitä alistetaan, ja miten alistussuhteita ylläpidetään ja oikeutetaan. Toisaalta on tärkeää, että tutkija säilyttää avoimuuden etukäteisoletusten vastaisille tuloksille. (Dant 1991, 86 - 87, 165.) Kriittisessä diskurssianalyysissa analyysitapa on yleensä teorialähtöinen.

Kriittinen diskurssianalyysi on käyttökelpoinen erityisesti mediatekstien analyysissa, jossa voidaan tarkastella diskursiivista kamppailua puhetapojen valta-asemasta ja jossa rakennetaan, vahvistetaan ja muotoillaan uudelleen sosiaalisia identiteettejä, sosiaalisia suhteita ja tieto- ja uskomusjärjestelmiä. Kriittinen diskurssianalyysi tähtää siihen, että teksti kuvataan, tulkitaan ja selitetään sen tuotannon, käytön ja vastaanoton kannalta sekä kytketään sosiaaliseen selittämiseen. Kriittisessä analyysissä tutkija saa ja voi ilmaista oman kannan. (Fairclough 1992, 12 – 13; Jokinen & Juhila 1999, 86 – 87, 89; Anttila 2008, Pälli 2008.)

Analysoidessani tekstin muodossa olevaa aineistoani käytän ontologisen konstruktionismin näkökulmaa. Ontologisessa konstruktionismissa oletetaan tutkimuskohteena olevan tekstin ulkopuolella olevan ei-diskursiivisia maailmoja, joilla on vaikutuksensa tutkittavaan tekstiin. Nämä ei-diskursiiviset maailmat voivat olla vaikkapa instituutioiden tai mielen maailmoja. (Edwards 1997, 47 – 48.) Ontologisessa konstruktionismissa tutkimuskohteena olevan tekstin rajat voidaan täten ylittää ja liittää aineistosta konstruoituvat merkitykset laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, ihmismieleen tai kokemuksiin (Jokinen & Juhila 1996). Ontologisen todellisuuden piirissä olevilla asioilla ja ihmisen merkityksellistämien asioiden eli

tiedon välillä on yhteys. (Burr 1995, 85 – 89.) Ontologisoituneet diskurssit saattavat tukea yhteiskunnassa olevia instituutioita, jotka ylläpitävät esimerkiksi valtasuhteita. (Dant 1991, 164.) Analyysissä pohditaan ei-diskursiivisten maailmojen ja diskursiivisten käytäntöjen välistä vastaavuutta ja kysellään, mitä instituutioita diskurssit vahvistavat, mitä vaientavat, ketkä diskursseista hyötyvät ja ketkä niitä ajavat. (Parker 1992, 17 -20.) Tutkijan positiona on usein vastaan asettuminen eli ontologisoituneiden totuusdiskurssien horjuttaminen (Dant 1991, 165; Juhila 1999, 165).

7. Tutkimustulokset

Tutkimustuloksia tarkastellessa tulee ottaa huomioon, että sekä tekstin tuottaja eli nettikirjoittaja että minä tutkijana olemme tehneet tulkintatyötä suhteessa tuotettuun tekstiin. Minulle tutkijana tekstin yksityiskohdat ovat olleet merkkejä nettikirjoittajan tulkinnoista. Tutkijana olen käyttänyt tutkimuksen eri vaiheissa tulkinnan apuna omaa kulttuurista pääomaani. Tällöin analyysi laajenee kattamaan myös asioita, jotka eivät ole yksinomaan aineistosta luettavia vaan ovat luonteeltaan spekuloiivia (ks. Suoninen 2004, 59; Jokinen ym. 2004, 230).

Talouselämä-lehden artikkeli tarkasteli yksinelävien talouteen liittyviä kysymyksiä. Artikkelista syntynyt nettikeskustelu painottui sen sijaan karkeasti jaotellen yksineläviin persoonina sekä perheellisten kokemaan epäoikeudenmukaiseen taloudelliseen asemaan. Parisuhdenormi sekä perheellisten tarpeet talouteen liittyvissä kysymyksissä ohjasivat keskustelua. Nimesin diskurssin perheet ensin -diskurssiksi. Diskurssi oli jonkinlaista perheellisten etuoikeutettuna olemista. Tutkimustuloksissa tulee esille, miten diskurssia vakiinnutetaan ja miten yksin asuvat reagoivat diskurssiin.

Artikkelin näkemys yksinelävien heikosta taloudellisesta asemasta kääntyi nettikeskustelussa päinvastaiseksi, ja yksinelävien toimeentuloon liittyvät kysymykset jäivät sivurooliin. Nettikeskustelussa tapahtui oikeastaan se, mitä jo itse artikkelissakin tapahtui, kun asiantuntijana haastateltu Raijas totesi, että käytännössä yksinhuoltajat ovat usein vielä tiukemmalla kuin lapsettomat sinkut. Jotta voidaan keskustella yksineläviin liittyvistä kysymyksistä, heidän paikkansa tulee osoittaa vähempiarvoiseksi. Yksinelävistä ei voida puhua ilman huolta perheiden hyvinvoinnista. Vastakkainasettelua syntyy luonnostaan, kun vakiintuneisiin

merkitysrakennelmiin esitetään niistä poikkeavia erillisiä merkitysmailmoja. Ryhmien välille syntyy konflikteja tai kilpailua. Yhteiskunnalliset ristiriidat muuttuvat kilpailevien ryhmien välisiksi konflikteiksi kunkin pyrkiessä vakiinnuttamaan asemansa ja heikentämään kilpailevan erityistiedon uskottavuutta. Tavanmukaistuneen toiminnan taustalta voi vastakkainasettelun kautta kuitenkin avautua mahdollisuus harkitsemiseen ja uuden luomiseen. Uudistukset johtavat uusiin totunnaistumisprosesseihin, jotka laajentavat yhteistä taustamaailmaa. Vastavuoroista käyttäytymisen tyypitystä tekevä toimii objektiivisesti. (Berger & Luckmann 1994, 66 – 67, 70 – 71, 100.)

Nettikeskustelussa vastakkainasettelun aloittivat perheelliset, mihin yksinelävät vastasivat. Perheelliset keskustelivat yksinelävien tilanteesta osittain epäasiallisesti tai epäasiallisia nimittelyjä käyttäen, mikä oli keino osoittaa yksineläville heidän vähempiarvoisuutensa ja perheellisten etuoikeutettu asema. Valta-asemasta voi sanoa mitä vain.

lisäksi parisuhteen puolesta puhuvat vielä lapsilisät ja koulusta tulevat ruuat ja muu hyvä./ aloitteen pohjalta ehdotamma komiteamietintönä vääryyden oikaisemiskompensaatioksi sinkkulisää, soppalasta saatavia rautaisannoksia ja yhteishyvää... (erikoistutkija-hutkija leiviskä)

Jälleen yllättävä ja käänteentekevä tutkimus. Nyt pika pikaa muutama komitea miettimään miten näitä raukkoja voidaan yhteikunnan toimesta tukea verotuksellisesti ja suorien tulosiirtoin. ... tietoo

Käsittelen ensimmäiseksi tutkimustulokset, jotka liittyivät parisuhde- ja perhenormin olemassa oloon. Normit nousivat esille, kun yksin elämisestä ja perheellisyydestä keskusteltiin. Normitarkastelun jälkeen esittelen, miten yksinelävistä ja perheistä keskustellaan yksilöinä, ryhmänä ja elämänmuotoina. Kolmanneksi tarkastelen, miten nettikeskustelijat puhuvat yksinelävien ja perheellisten talouteen liittyvistä kysymyksistä. Toista tutkimuskysymystäni, yksinelävien vähempiarvoisuutta ja syrjintää, käsittelen esiin tulleiden asioiden yhteydessä.

7.1. Parisuhde ja perhe normina

Kulttuuri ohjaa yksilöä normistonsa kautta. (Berger & Luckmann 1994, 61 – 62, 65.) Aineistossa parisuhde oli normi. Parisuhdetta pidettiin luonnonlain ja jonkinlaisten kosmisten lakien

ilmentymänä. Parisuhde näytti muodostuneen symboliuniversumiksi, joka loi yleisen teorian maailmasta ja yleisen teorian ihmisestä. Symboliuniversiumina parisuhde asettaa ihmisiä tietynlaisiin hierarkioihin antaen joillekin korkeamman ihmisarvon kuin toisille. Parisuhde legitimoit yksilön elämänsä sekä institutionaalisen järjestyksen. Se antaa järjestyksen ihmisen elämänvaiheille, joilla kullakin oli merkitys kokonaisuudessa. Ihmisen kulkiessa läpi parisuhteen eri elämänvaiheita hän koki toistavansa järjestystä, joka oli luonnonjärjestyksen mukainen, ja voitiin vakuuttaa elävänsä oikealla tavalla. Samoin hän kykeni ajattelemaan tulevaisuuttaan kulkien läpi tiettyjen vaiheiden. Jotkut yksilöt pohtivat parisuhdetta, useimmille se oli itsestään selvä. Yksineläviin, jotka kyseenalaistivat parisuhteen symboliuniversumina, kohdistettiin tukahduttavia toimenpiteitä todellisuuden virallisen määritelmän edustajien taholta. (ks. Häyrynen 1979, 18 – 21.) Nettikeskustelussa tämä tuli ilmi monin tavoin.

Kenkään ei pitä olla sinkku. (Karhu Repo)

*Yksinäisiä hesassa jo 60 % talouksista ... Ihmiskunnan hyvin vointi romahtaa ...
Yhteiskunnan pitäisi auttaa jotenkin yksinäisiä yhteen. (HD)*

*Yksin tulet...Ei siihen vaikuta joku mystinen satuolento joiden vaikutukseen nämä
avioliitotkin osaltaan pohjautuvat. ... (joku taho asiakaspulassa vissiin)*

*... Voihan sitä omaa vanhapiikuutta/poikuuuttaan selitellä miten vain ... / Miksi selitellä?
Miksi oletat että kaikkia kiinnostaa vanhan liiton perhearvot? Itse arvostan vapauttani yli
kaiken. (Amiga 500)*

Aineistosta voidaan vetää johtopäätös, että myös nettikeskustelun yksinelävät ovat lapsuuden primaarisosialisaatiossa sisäistäneet ympäristön ja sosiaalisen todellisuuden parisuhde- ja perhearvot (ks. Ojala & Kontula 2002, 80; ks. Laaksonen 2002, 80). Parisuhdenormista oli muodostunut myös yksinelävien ihmisyyden malli. Seurakuntien sinkkutoiminnasta tehdystä kyselytutkimuksesta voidaan todeta toimintaan osallistuneiden arvomaailman rakentuneen ensisijaisesti vakinaisen parisuhteen ja perheen varaan. Ilman näitä he eivät tunteneet itseään täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi, vaan kokivat, että ainoastaan perheenjäsenenä he voivat olla jotain. Ilman perhettä oleva on syrjitty marginaalinen henkilö. Näin heidän ainakin annetaan tuntea. (Laaksonen 2002, 80.) Ojalan ja Kontulan (2002) tutkimukseen osallistuneista

yksineläjistä lähes jokainen koki olevansa yhteisön silmissä poikkeava. He kokivat joutuvansa jatkuvasti puolustamaan elämäntapaansa. Yksineläjien huolet nähdään todisteena yksineläjän kumppanittomuudesta, ja normaalit elämäntapoihin kuuluvat ongelmat selitetään yksin elämisellä. Heidän mielestään kumppanin olemassaolo teki ihmisestä näkyvämmän yhteisön silmissä ja arvostettavan yksilön yhteisön erilaisissa toiminnoissa. Lähes kaikkien tutkimukseen osallistuneiden naisten mielestä perhettä ja parisuhdetta pidettiin yhteisön taholta naisen elämän mittarina.

Ennako-olettamuksena on, että kaikki aikuiset menevät naimisiin tai ainakin haluavat naimisiin (Morris & DePaulo & Hertel & Taylor 2008). Parisuhteen kohdalla näytti tapahtuneen instituution reifikaatio (ks. Berger & Luckmann 1995, 105), jossa unohtuu se, että inhimillinen maailma on ihmisen tekemä. Reifikaatiossa yhteiskunnallinen todellisuus nähdään kohtalon välttämättömyytenä. Tällöin mm. avioliiton status ja sen näkeminen inhimillisenä tuotoksena hämärtyy. (Berger & Luckmann 1994, 103, 105 – 107.) Tietoisuudesta häviää tuottajan ja tuotteen välinen dialektiikka. (Häyrynen 1979, 17.) Jokaiselle yksilölle, joka poikkeaa sosiaalisesti objektivoidusta tiedosta ja instituutiojärjestelmästä, on seuraamuksia. Seurauksena on alempiarvoinen kognitiivinen status sosiaalisessa maailmassa. (Berger & Luckmann 1995, 79.)

Nettikeskustelussa ihmisen arvo liitettiin siihen, elikö hän parisuhteessa vai ei. Parisuhdenormin täyttäminen toi parisuhteessa eläville yksinelävien yläpuolella olevan aseman. Parisuhteen ja perheen arvo luokiteltiin myös suuremmaksi kuin yleinen yksilön ihmisarvo. Tämä arvojärjestys ilmenee mm. lainsäädännössä perheen erityisenä asemana. Nettikeskustelussa yksinelävillä oli selkeästi toissijainen asema suhteessa perheellisiin. Yksineläviin kohdistuva ihmisarvosyrjintä nähtiin keskustelussa jotenkin ongelmattomana, hyväksyttävänä ja oikeutettuna, eikä se herättänyt epäoikeudenmukaisuuden tunteita syrjinnän esittäjissä (ks. Morris ym. 2007, 463 - 466).

Jos ei onnistu kumppania löytämään, niin tilanne on aina eriarvoinen yleiseen toivottuun perhemalliin verrattuna. ... (Jes)

... Ei ole ihme, että jotkut tyytyvät onnettomaankin parisuhteeseen, koska yksineläjänä saat yhteiskunnassa toisarvoista kohtelua.... (Mieluummin yksin kuin huonossa suhteessa)

... Paikkansa pitää notta jos ei ole opiskeluaikoina iskenyt kaveria itselleen niin yksinäiseksi jäävät eivätkä kyllä pysyvää puolisoa löydä./ ... Pitkään seurustelleilla maailmankuva menee tämän kommentoijan tällaiseksi, valitettavasti. Olen huomannut monen ystäväni kohdalla. Sääli kun kaikki alkaa pyöriä skidin ympärillä, ja vähitellen aletaan halveksua sinkkuja... (Zink)

... Yksinasuvia ei ole olemassakaan, ei päättäjille, ei seurakunnille (poikkeuksia toki on), ei kunnille, kaupungeille jne.... Surkeaa!

...koska onhan ihmisen perhetilanteen huomiotta jättäminen paljon suurempi tasa-arvoloukkaus... (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

... Olen monta kertaa ihmetellyt, miksi demaritkin vastustavat perheverotusta kirkkain silmin "tasa-arvon nimissä". Onko se tasa-arvoa, että perheen terve ja työllinen osapuoli nyljetään verotuksella (joka on siis yhtä ankara kuin perheettömällä ja lapsettomalla) ja tapetaan työllä, samalla kun toinen (enimmäkseen) tahtomattaan häärii kotona kiviriippana. Sellaisessa parisuhteessa on kohta kaksi masentunutta ja maksukyvyttöä. Sekö sitten on hyvinvointiyhteiskunnan edun mukaista? Tasa-arvoisesti pettuleipää ja masennuslääkettä puolisoille, joista toinen on työkyvytön tai -paikaton. (Mää vaan)

Oma kokemukseni seurakunnan sinkkutoiminnasta sekä Suomen Yksinelävät ry:stä on, että monen yksinelävän toiveena on solmia joskus parisuhde. Monen yksinelävän ihanteena on ihmisyyys, joka saavutetaan pariutumalla. Tämä johtaa siihen, etteivät yksinelävät kykene tarkastelemaan parisuhdenormia kyllin objektiivisesti oman itsensä ulkopuolella olevana. Parisuhdenormia ei nähdä sortajana vaan pikemminkin sellaisena, johon pitäisi samaistua. Yksineläville syntyy sisäinen ristiriita vallitsevan normin ja oman elämäntilanteensa välille. Yksinelävät (sorretut) kantavat sisällään sekä tietoisuutta siitä, että on sorrettu yksinelävä kuin myös sitä, että pyrkii itse parisuhteen (sortajan) asemaan minuudessa. (ks. Freire 2005, 46 – 48, 65 – 66.)

Yksinelävien sisäinen ristiriita suhteessa parisuhdenormiin ja siihen suunnatut puolustuskeinot ilmenevät kolmella tavalla nettikeskustelussa:1) toiset pyrkivät parisuhdetta kohti, 2) toiset

vähättelevät sen merkitystä tai 3) korostavat yksilökeskeisyyttä, siten kuin yksinelävillä ei olisi mitään yhteistä. Yksinelävien kannalta myönteisin puolustuskeino oli parisuhteen tavoittelu, sillä parisuhteen normin tavoittelusta seurasi yksineläville ymmärrystä ympäröivältä yhteisöltä. Pyrkimys kohti hyväksyttyä instituutiota toimi pehmentävänä elementtinä parisuhteessa elävien ja yksinelävien välillä. Nettikeskustelijoilla heräsi huoli parittomista yksinelävistä. Parisuhteen löytymiseen liittyvät neuvot olivat nettikeskustelun yksineläviin kohdistuvista kommenteissa myötätuntoa herättävin osa.

... yksinäiset joutuvat riekkumaan raflaissa illat pitkät löytääkseen kaverin ja joutuvat ilta-illan jälkeen pettymään ... / Kyllä HD on oikeassa, on helppo erottaa raflassa notkuvat yksinäiset joilla näyttää olevan hirmu hinku löytää parisuhteeseen sopiva kaveri, mutta se on vaikeaa jos ei jo opiskeluaikana ole ollut noheva ja etsinyt itselleen elämän kumppanin. Taitanevat joutua elämään yksinäisenä ja lapsettomana elämänsä, ei voi kuin pahoitella ja toivottaa onnea! (Onnellisesti perheellinen 50v)

Ehkä minäkin pääsen joskus parisuhteeseen. ...(toivottoman yksinäinen) / Aivan varmasti pääset jos et ole valikoiva. (M)

Tsemppiä sinulle, olet varmasti ihana ja tunnollinen. Missä sinä niitä vaativaisia naisia näet? Ehkä paikka on väärä. Naisilla on myös tapana porukassa panna miehiä halvalla, mutta se on vain kulissia ja typerää. Ne eivät itsekseen ole samanlaisia kuin ryhmässä. Heei, lähde johonkin iltakielikurssille, vähän kysele ensin osallistujien iäkiä ettet joudu eläkeläisten kanssa. (Tuhma kiltti tati)

Ideologia avioliitosta ja perheestä esittää avioliittoa tärkeänä ihmiselämän tavoitteena, joka on jokaisen saavutettavissa riittävän kovalla yrittämisellä. (Morris & Sinclair & DePaulo 2007, 458.) Myös perheellisten nettikeskustelijoiden mielestä parisuhteen saavuttaminen on tahdosta ja riittävästä yrittämisestä riippuvaista. Yksinelävät saivatkin keskustelussa ohjeita, miten parisuhde olisi yksinelävien saavutettavissa. Ohjailulla perheelliset pyrkivät vaikuttamaan yksinelävien tietoisuuden mukautumiseen perheellisten tietoisuuteen. Ohjailun kohteena oleminen ilmensi yksinelävien alisteista asemaa, sillä neuvojen ja ohjeiden antajaa pidetään yleensä viisaampana tai jotenkin yläpuolella olevana. (ks. Freire 2005, 46 – 48.) Perheellisten myötätuntoiset neuvot olivat ristiriitaisia, sillä ne saattoivat sisältää yksineläville osoitetun

myötätunnon lisäksi myös yksinelävien persoonaan tai toimintaan liittyvää arviointia. Erään nettikeskustelijan mielestä perheellisten näkemykset parisuhteen löytymisen helppoudesta olivat epärealistisia.

...En itse ainakaan rumana, ylipainoisena , ... ole löytänyt puolisoa rinnalleni / Et jos et kelpuuta rumaa ylipainoista frigidää rinnallesi. ... vakavammin sanottuna se on sosiaalisesta rohkeudesta kiinni. Gigolot sanoo että ne yrittää kahtakymmentä ja saa yhden positiivisen vastauksen. Ujo yrittää yhtä ja pettyy loppuelämäkseen kun se ei johdakaan mihinkään (hö)

...Ei muuta kuin maailmalle etsimään naisia. Naiselle oven avaava kohtelias keskustelutaitoinen, naisesta aidosti kiinnostunut mies saa yleensä positiivisen vastaanoton, vaikka olisi tukeva ja ruma. Naiset kaipaavat ennen kaikkea seuraa ja seksi ei ole välttämättä kaikille tärkeä asia. (Mikä parasta kohteliaisuus ei maksa mitään)

Yksineläminen on oma valinta... Ei sitä nyt ketään voi kadulta kaapata kanssaan asumaan, vaikka kuinka mieli tekis. (plörö)

Jos ihminen haluaa elää yksin tai parin muodostus ei onnistu tai yrittäminen ei tuota tulosta, on vastassa asenteita. Olemassa olevat perhearvot ja jokaiselle avoinna olevat mahdollisuudet solmia avioliitto saavat aikaan sen, että jokainen, joka ei ole naimisissa, on kyseenalaistettavissa, erityisesti henkilöt, jotka ovat ylittäneet normatiivisen avioitumisiän. (Morris & Sinclair & DePaulo 2007, 458.) Tutkimuksessa, jossa tutkittiin sekä yliopiston opiskelijoiden ryhmiä että yhteisöjen jäsenten ajatuksia eri-ikäisistä yksinelävistä, huomattiin, että stereotypiat lisääntyivät sitä enemmän mitä enemmän kuvailun kohteena olevalla yksinelävällä oli ikää. (DePaulo & Morris 2006, 251.) Alle kolmekymmenvuotiaat sinkut esitetään itsellisinä, vapaina ja kadehdittavina, mutta yli kolmekymmenvuotiaat saavat otsaansa negatiivisia leimoja (Ojala & Kontula 2002, 43). Nettikeskustelu vahvisti aikaisempien tutkimusten tuloksia yksinelävien eri ikäryhmiin kohdistuvista asenteista.

...Paikkansa pitää notta jos ei ole opiskeluaikoina iskenyt kaveria itselleen niin yksinäiseksi jäävät eivätkä kyllä pysyvää puolisoa löydä. .../ Sinkku eli vanhapiika tai vanhapoika, miten vain. Voihan sitä omaa vanhapiikuutta/poikuuuttaan selitellä miten vain - tosiasia on kuitenkin se, että "sinkku" ei vain ole kenellekään kelvannut. ...

Kirjoituksessa annetaan kuva, että sinkkuus olisi kohtalo. Monille se on myös oma valinta. / Niinhän sinä itsellesi uskottelet kun et ole naista löytänyt. Sinkuista suurin osa on myös rumia. Onko sekin oma valinta? (rumat)

Parisuhde ja perhe olivat normeja, joihin yhdistyi valinnan vapaus siinä suhteessa, että valinnan vapautena pidettiin yksin elämistä tai lapsettomuutta. Vain yhdessä kommentissa avioliiton katsottiin olevan valinta. Nettikeskustelussa pohdiskeltiin niin kuin myös samaan aikaan tapahtuneessa yhteiskunnallisessa keskustelussa, onko yksin eläminen yksinomaan yksilön oma valinta, vai onko siinä osansa myös kohtalolla.

Kirjoituksessa annetaan kuva, että sinkkuus olisi kohtalo. Monille se on myös oma valinta. (Pohtija)

... Olet osittain oikeassa, monet valitsevat sinkkuuden koska haluavat itselleen vapauden päättää menoistaan ja tuloistaan sekä missä yönsä viettää. Mutta niille jotka eivät halua olla yksin sinkkuina eivätkä löydä itselleen kumppania vaikka etsisivätkin aktiivisesti sitä, niin heille sinkkuus on kohtalo. ... (Aika hyvin kirjoitettu juttu. Tasavero pahentaisi sinkkujen kuluja.)

Yksineläminen on oma valinta. ..(O tempora, O mores!)

... Ja luulisin että yksineläjät haluavat itse asua yksin, ... (Rva savosta)

Avioliitto on valinta. Yksineläminen ei todellakaan ole aina valinta. (Rebekka)

Useimmat nettikeskustelijat pitivät yksin elämistä pääasiassa yksilön valintana, vaikka Nordean (2005) tekemässä tutkimuksessa ainoastaan neljännes yksinelävistä katsoi elämäntilanteensa olleen oma valinta. Muutamat nettikommentoijat vastustivat tutkimusaineistossa esiin tullutta mielikuvaa siitä, että yksin eläminen olisi pääasiassa yksilön tekemä valinta. Yksinelävillä valinnan merkitys korostui silloin, kun taustalla oli ollut toimimaton ja rankka parisuhde. Yksinelävistä tehdyssä tutkimuksessa on todettu, että harvalle yksin eläminen on ollut selkeä valinta. Monet ovat huomaamattaan ajautuneet yksineläviksi. Monelle yksin eläminen on ollut alussa vastentahtoista, mutta myöhemmin sopeutumisen myötä yksin asuminen on koettu omaehtoiseksi elämäntavaksi. Syitä yksineläjäksi päätymiselle on ollut vaikea osoittaa. (Ojala & Kontula 2002, 31, 36, 99, 146.)

Nettikommentti ”Yksineläminen on oma valinta. Kaksineläminen vaatii kompromisseja ja pitkäjänteisyyttä, mihin joistain ei ole”. (O tempora, O mores!) synnytti yksinelävissä tarpeen selittää, miten henkilö oli tahtomattaan joutunut yksineläjien joukkoon. Puheenvuoroista pystyi päättämään, etteivät kirjoittajat olisi halunneet tulla samaistetuksi yksinelävien joukkoon. Yksinelävien selittämisen tarve yhdistettiin kommentteissa yksilöiden huonoon itsetuntoon ja kulttuuriseen tapaan toimia, ei yksinelävien alisteiseen tai syrjittyyn asemaan.

jaa oletkos ajatellut että sinkkuus voi johtua leskeksi jäämisestä?(juu juu)/ Miksi pitäisi puolustella sinkkuuttaan? Suomalainen huono itsetuntoko? (Jep jep) / Suomi on maa, jossa aina pitää selitellä tekemisiään, ihan sama mitä.

Keskustelusta pystyi päättämään, kuin joku yksinelävien yläpuolella olisi vaatimassa selitystä. Yksinelävien selittämisen tarve todensi parisuhdenormiin liittyvää valta-asemaa sekä toi esiin mahdollista parisuhteessa elävien valtaa päättää puhujan yhteiskunnallisesta asemasta. Selityksillä puolustauduttiin ja haettiin jonkinlaista hyväksyntää omalle elämäntilanteelle. Yksinelävät esittivät kahdenlaisia selitysmalleja yksin elämiselleen. Toinen selitysmalli perustui omaan valintaan ja toinen kohtaloon. Oma valinnan selitysmalli ei kaivannut lisäselvityksiä yksin elämisen syistä, mutta siihen liitettiin niin yksinelävien kuin perheellistenkin taholta vahva yksinomaan yksinelävillä oleva valinnanvapauden mahdollisuus päättää omasta elämänmuodostaan. Tällaisesta yksinomaan yksinelävillä olevasta valinnan vapauden mahdollisuudesta seuraa nettikeskustelijoiden mielestä vastuu valitusta elämänmuodosta ja sen mukanaan tuomista haasteista.

Oman valinnan selitysmallista poiketen kohtalon selitysmallissa yksinelävien tuli tehdä lisäselvitystä kohtalonsa syistä. Yksin elämistä kohtalona perusteltiin tutkimusaineistossa leskeydellä, ujoudella, pettymyksillä ihmissuhteissa, huonolla itsetunnolla, vammalla tai ulkomuodon poikkeavuudella (ks. Ojala & Kontula 2002, 99, 107 - 108, 123). Kohtaloon liittyi tekijöitä, joihin yksilöllä ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa, esimerkiksi vamma tai toisen ihmisen aikaansaamat pettymykset.

Äläpä yleistä. Voi olla vamma, tai useampi, kuten itselläni. En halua rasittaa kenenkään elämää sillä, vaan selvitä itse. (oikeudenmukainen)

Kyllä minä omaan vaatimukset, mutta minusta tuli leski muutama vuosi sitten....(yksin hankalaa)

Yksineläminen ei välttämättä ole valinta, vaan olosuhteiden mukanaan tuoma pakko. Ikävät kokemukset vastakkaisesta sukupuolesta voivat saada aikaan mm. arkuutta... oma itsetuntokin kaipaisi kohennusta. ... (työtön akateeminen sinkkunainen)

Yli miljoonasta yksinasuvasta eivät kaikki halua elää yksi. Syitä on erilaisia, ei itsekäistä syistä....

Kohtalon selitysmallissa myötätuntoa saivat osakseen erityisesti lesket, ehkäpä siksi, että leskeksi jäämiseen on vaikeampi sijoittaa moraalisia tai persoonallisuuteen liittyviä stereotyyppisiä oletuksia, sillä vastassa on instituutionaalista järjestystä ravisteleva rajatila, kuolema. Moraalikysymykseen liittyvät asiat voi nostaa esille vain, jos toimija pystyy tekemään valintoja (Jokinen 2004, 198). Leskillä oli muita siviilisäätynä myönteisempi asema. Toisaalta nettikeskustelijaleski joutui luopumaan keskustelun aikana positiivisesta asemastaan, kun keskustelussa nostettiin esille parisuhteen mahdollisuus lähitulevaisuudessa.

... minusta tuli leski muutama vuosi sitten. ... (yksin hankalaa)/ Otan osaa. Tämäkin puoli yksin elämisessä on... (Mä vaan)/ Hetkellisesti. Sinkkuuden jatko omasta valinnasta. Vai onko leskeys jotenkin ikuista sinkkuutta? Kyllä maailmassa on paljon leskiä, joilla on uusioperheitä tai parisuhteessa eläviä. Tietysti on iitä, jotka kokevat leskeyden olevan ikuista sinkkuutta. (Niih

Parisuhdetta ei tarvinnut perustella, selittää eikä puolustella eikä parisuhteeseen katsottu liittyvän valintaa. Sen sijaan nettikeskustelijat katsoivat perheellisillä olevan valinnan vapauden siitä, elättääkö hän perheensä yksin ja tekeekö hän lapsia elätettäväkseen. Tästä valinnasta perheellisten katsottiin olevan vastuullisia.

Lasten hankkiminen on oma, vapaaehtoinen valinta, josta tietenkin joutuu maksamaan. ... (lo)

...jokaisen oma valinta jos on päättänyt olla suhteessa ja hommata lapsia. ... (johndoe13)

...täällähän on monesti jo todettu, että "sinkkuus on oma valinta". Myös toisen aikuisen elättäminen on oma valinta.; (D)

...Aiemmat kommentoijat ovat pitäneet sinkkuutta omana valintana. Eikös tämä teidänkin tilanne ole oma valinta? Sinun ja puolisosasi oma valinta. Olette sopineet, että perheessänne on vain yksi elättäjä. ...

... Talous veti tiukalle vasta kun hankki puolison ja lapsia. / Lapset ovat aika kallis "harrastus", mutta lapsia hankkivat tietänevät tämän, tuskin he muuten siihen ryhtyisivätkään. (lo)

Aikaisemmissa tutkimuksissa oli noussut esille yksineläviin kohdistuvat homo- ja lesboepäilyt. Myös tässä nettikeskustelussa aihe tuli esille. Kommenteista tosin oli vaikea tulkita, kohdistuivatko epäilyt tässä yhteydessä aiheeseen liittyen yksineläviin vain yleensä esiin nousseeseen parisuhdenormiin.

Joskus avioliitto oli niin niinku miehen ja naisen välinen juttu. Sitten setatitarja lähetettiin idästä murentamaan tuokin moraalinen peruskäsite. ...Vain Ylen aivopesulla itseään ruokkiva tyhmäksi aivopiesty kansa voi hyväksyä tällaisen marginaaliryhmän stasikontrollin.... (DDRäivopesulan tuote: marjasisko)

7. 1.1. Yksinelävien puhetta parisuhdenormista

Yksinelävät reagoivat parisuhdenormiin kolmella tavalla yrittämällä pysytellä neutraaleina, kritisoimalla tai kapinoimalla. Neutraali tapa vastata parisuhdenormiin oli yksilöön keskittyvä maailmankuva eli yksilöllisyysdiskurssi. Yksilöön keskittyvällä maailmankuvalla tarkoitan tässä yhteydessä yksinelävien tapaa hahmottaa itseään pääasiallisesti yksilöinä, ei ryhmänä, joka koostuisi yksilöistä. Samaistuessaan sortajiin sorretut kadottavat tietoisuuden itsestään niin ihmisinä kuin sorretun luokan jäseninä. Tällainen tilanne on muokkaamassa ihmisten mielissä kuvaa ihmisyyden tavasta, joka on yksilökeskeinen. Alisteinen asema ilmenee yksilökeskeisenä ajatteluna. (Freire 2005, 47 – 48.) Yksilökeskeinen ajattelumaailma oli keino välttää parisuhdenormin kyseenalaistaminen sekä vastakkainasettelun syntyminen perheellisten ja yksinelävien välille. Kun vastapuolta, yksinelävien ryhmää, ei ole, ei ole myöskään ryhmien välistä vastakkainasettelua tai parisuhdenormia uhkaavaa toisenlaista elämänmuotoa. Yksi yksilö ei ole vaara tai uhka ryhmälle tai normille. Yksilöllisyysdiskurssi oli hiljaista normin olemassaolon hyväksymistä.

Pariutumisdiskurssissa yksinelävät hyväksyivät normin olemassaolon, mutta kritisoivat sen muotoja (ks. Ojala & Kontula 2002, 80,122). Pariutumisdiskurssin kritiikki kohdistui siihen, ettei parisuhteeseen tule pyrkiä vain parisuhteen normin tai etuuksien vuoksi.

Missään nimessä en väitä etteikö kivan puolison löytyminen olisi tavoitteena, mutta tuskin nyt sentään taloudellisilla perusteilla. ...Kunhan samanhenkinen ihminen jostain löytyy, niin kompromisseja olen kyllä valmis tekemään, mutta ketään en elättämään ala. ... (Itsensä herra)

... Sinkkuus ei todellakaan aina ole valinta, itsekin pidän silmiä koko ajan auki, mutta en todellakaan lyö hynttyitä yhteen kenen tahansa kanssa vain sen takia, että saisin jonkun maksamaan kanssani sähkölaskua, tai sen takia, että niin "pitää olla" kun se nyt vain on "oikea" tapa elää. (snk)

... Samoin. Sinkkuelämästä olen yrittänyt päästä eroon jo vuosia, mutta vielä ei ole tullut kohdalle miestä jonka ei tarvitse päästä viikonloppuisin pörisemään ravintoloihin ja hän olisi itsenäinen. (Miss Työnarkomaani 2010)

Miehuusdiskurssissa yksinelävät miehet kapinoivat parisuhdenormia vastaan. Miehuusdiskurssissa miehet kyseenalaistivat sitä, onko parisuhteen muoto avo- tai avioliitto yleensäkin välttämätön parisuhteelle tai seksuaalisten tarpeiden tyydyttämiselle. Seksuaalinen käyttäytyminen on vahvasti yhteiskunnan kanavoimaa. Vasta viimeaikoina avioliiton ulkopuoliset seksisuhteet ovat tulleet hyväksytyiksi. Avoliitot ovat lisääntyneet ja ehkäisyvälineiden käyttö on mahdollistanut tilapäistenkin suhteiden syntymisen. Yhteiskunta kanavoi seksuaalisuuden toteuttamista ja sitä, miten ihmisten tulisi etsiä seksuaalista tyydytystä. Toiminnan yhteiskunnallinen kanavoituminen on instituutioitumisen ydin, ja sosiaalisen todellisuuden rakentumisen perustana on instituutioituminen. Yksilö saattaa kuitenkin asettua vastarintaan yhteiskunnallista muokkausta vastaan. (Berger & Luckmann 1995, 204 – 205.) Yksinelävät miehet asettuivat parisuhdenormia vastaan ja kyseenalaistivat miehuusdiskurssissa seksuaaliseen käyttäytymiseen ja parisuhteeseen liittyviä yhteiskunnallisia rajoja sekä pyrkivät osoittamaan mieskuntansa perheellisille miehille. Miesten kommentit olivat epäasiallisia ja seksistisiä, mutta useamman lukukerran jälkeen kommentit näyttäytyivät enemmänkin yksin elämisen oikeutuksen ja ihmisarvon etsimisenä. Perheelliset keskustelijat tulkitsivat yksinelävien

miesten kertomukset yhden illan suhteista yksinelävien puutteelliseksi seksielämäksi eivätkä parisuhteeseen kohdistuvaksi kritiikiksi. Tilapäissuhteiden on kuitenkin todettu olevan erittäin harvinaisia yksineläjien keskuudessa (Ojala & Kontula 2002, 43).

Miehuusdiskurssissa tuli esille myös yksielävien ristiriitaa siitä, miten yksinelävät kamppailevat sisäistämänsä ihmisyyden ja tiedostamansa toisenlaisen tietoisuuden kanssa. Miehet todistivat seksuaalisuuden olevan riippumatonta parisuhteesta, toisaalta miehillä oli mielikuva pysyvän parisuhteen tuomasta seksuaalisesta tyydytyksestä.

Iten on 4 kynppinen keski tuloinen poika mies ja käyn Bordelleissa. Ei tulis mieleenkään ottaa itelle naista. Rahat riittää kun on velaton yksiö ja oon tyytyväinen ja suosittelen tätä muillekin. (Bordeli Reiska)

Jotenkin karsastan (ainakin toistaiseksi) muuttamista naisen kanssa yhteen. Voi sitä seurustella muutenkin. Ja harrastaa seksiä, kyseisen ihmisen kanssa. (Mies)

...kun tietää miten ikävää on palata tyhjään kotiin kun parilliset menevät koteihinsa keittävät teetä ja rakastelevat takkatulen ääressä lampaan taljan päällä...(Yksin yksinäinen)

Ehkä minäkin joskus pääsen parisuhteeseen. Seksielämän lisäksi paranisi näimmä talouskin...(toivottoman yksinäinen)

Miehuusdiskurssissa yksin elävien miesten mieskuntoisuus osoitettiin seksuaalikäyttäytymisen lisäksi miesten hyvällä taloudellisella asemalla ja työn teolla. Miehuusdiskurssin perusteella voi päätellä miehisyyteen liittyvän sekä seksuaalisen kyvykkyyden että taloudellisesti vakaan tilanteen. Yksinelävät miehet korostivat nettikommenteissa taloudellista hyvinvointiaan. Talouselämä-verkkolehden lukijoista enemmistö on miehiä (Taloussanomat 2011), mikä saattoi vaikuttaa siihen, mitä miehuusdiskurssi sisälsi, ja toisaalta siihen, että miehuusdiskurssi ylipäättään oli hyvin vahvasti läsnä nettikeskustelussa. Yksinelävillä miehillä oli todennäköisesti kovemmat paineet todistaa olevansa miehiä kuten muutkin miehet.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa yksinelävien miesten tilanteen arvioidaan olevan surkein. Käsitys yksinelävien miesten naisia kurjemmasta tilanteesta pohjaa todennäköisesti toimeentulotukitilastoihin, joissa yksinelävien miesten määrä on yksineläviä naisia suurempi

(THL 2011). Laajemmin asiaa ei kuitenkaan ole tutkittu. Aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu, että yksineläjämiehet olivat kokeneet poissulkevaa syrjintää juuri sosioekonomisen asemansa vuoksi. Miehet saivat negatiivisen leiman, jos he olivat sekä huonossa sosioekonomisessa asemassa että elivät yksin. Jos mies oli hyvässä asemassa työelämässä, hän sai arvotusta ja kannustusta eikä yleensä kokenut vähättelyä tai pilkkaamista. Taloudellinen hyvinvointi lisäsi lisäksi yksinelävien miesten mielestä mahdollisuutta tehdä positiivinen vaikutus toiseen sukupuoleen. Pienituloiset ja työttömät yksineläjämiehet kokivat, ettei heillä ole riittävästi taloudellisia resursseja edes suhteen solmimiseen. Miesten mielestä pelkästään miehen kunnollisuus ei riittänyt naisille, siksi miehet kokivat naiset vaativiksi. (Ojala & Kontula 2002, 71, 83 – 84, 86, 99, 100.) Myös nettikeskustelun miehet tulkitsivat joutuneensa naisten vaatimusten ja käyttäytymisen uhreiksi.

... Täällä on myös kolmevitonen sinkku/-poikamies, joka on jo opiskeluajoista lähtien hoitanut oman taloutensa. Nykyisin pariutumisessa on se ongelma, että naisille mikään ei tunnu riittävän, ja suhteelle sekä kumppanille asetetaan mitä ihmeellisempiä vaatimuksia. (NiinpÄ!)

Tulkintani mukaan nettikeskustelun yksinelävät miehet puhuivat miehille seksuaalisuudesta ja naisille omaan talouteensa liittyvistä kysymyksistä. Miehuusdiskurssit sisälsivät naisiin kohdistuvia syytöksiä. Yksinelävät miehet nostivat esiin parisuhteeseen liittyneitä taloudellisia vaikeuksia ja tulkitsivat aikaisemman avioelämän taloudellisen niukkuuden johtuneen naisten laiskuudesta tai liiallisesta kuluttamisesta. Taloudelliset vaikeudet nähtiin naisten aiheuttamiksi. Miehuusdiskurssissa purkautui monin tavoin avioelämään ja eroon liittyneitä katkeruuksia. Nyt asuessaan yksin yksinelävät miehet elivät vapaina naisten ja parisuhdenormien vallasta ja olivat saaneet taloutensa kuntoon, mikä oli leventelyn aihe toisille miehille.

On kokemusta kummastakin, nykyään sinkku. Aiemmin emäntä oli laiska eikä töistä tietoaakaan joten kalliiksi tuli, sinkkuna jää paljon enemmän hurvitteluun mikä on hienon hieno asia. Eipä otettu jutussa huomioon ettei ilmaista emäntää ole.. (Hesus)

Akasta eroaminen ei ainakaan käynyt lompakolle, päinvastoin. Jää käteen enemmän kuin ennen. Pitää varmaan seuraavaksi pokata feministi, niin ei tule minun lompakolleni enää. (Sinkkuna elämä parani)

Sinkkuna paras olla.Paras asia on se ,jotta minä määrään tällä hetkellä kaikesta mitä teen ja teen vain sitä mitä huvittaa, ... ,mutta ex nalkutti kokoajan niin en huoli mukaan enään muijia vaikka maksaisivat kaikki kuluni.Naista saa kun haluaa:=) ... Laskekaahan paljon se vaki muija maksaa loppujen lopuksi ja yleensä se on mies joka maksaa asunnon ja muut juoksevat kulut ja muija rellestää vaatteisiin sun muihin palkkansa jos ei lapsia ole. (Sakke.kl)

Perheelliset eivät korostaneet omaa mieskuntoisuuttaan, vaan he toivat esille olevansa parisuhdenormin täyttäneitä kansalaisia. Suhteessa naisiin perheellisten miehisyyks oli itsestään selvää. Perheellisten miesten miehisyyks kyseenalaistettiin kuitenkin heidän kyvyttömyydellään tarjota taloudellista turvaa lapsillensa. Lapsiperheen talouteen liittyvät asiat näyttivät olevan perheellisen miehen mitta ja asia, jota perheelliset joutuivat selittämään. Talouteen liittyvät asiat näyttivät siis olevan molempien väestöryhmien miesten miehisyyden mitta.

Mun tietääkseni lasten tekeminen on vapaaehtoista, eli jokainen tekee niitä vain sen verran, mihin on varaa. Turha rutina pois, jos on mennyt elämään/lisääntymään yli varojensa. (Ihme touhua)./ Lisääntyminen toki on vapaaehtoista, tosin "vahinkoja" sattuu. Ikävä kyllä lapsia suunnitellessa/tehessä ei voi määritellä tuleeko niitä kerralla yksi vai kolme. Yllätyksiäkin tulee. (Kolmosten isä.)

Mutta jos natiainen väittää elättävänsä lapsiperheitä... kyllä me ainakin elätämme itsemme ihan ilman tulonsiirtoja ja sossuluukkuja....(Kukahen maksaa eniten)

Aineistossa oli erittäin vähän yksinelävien naisten esittämää kritiikkiä parisuhdenormia kohtaan. Tähän saattaa vaikuttaa naisiin liitetty äitiys ja miesten seksuaalisena kohteena oleminen. Yksin eläminen leimaa naista enemmän kuin miestä. Yksineläjänaiset leimautuvat, koska ovat ”miehettömiä”. Nainen määritellään yhä miehen kautta. Menestyneetkään naiset eivät vältty vähättelyltä. (Ojala & Kontula 2002, 84, 86.) Naiset ja lapset liitetään yhteiskunnassamme vahvasti yhteen. Yksinelävillä naisilla ei ehkä tästä syystä ole samanlaisia mahdollisuuksia esittää kritiikkiä parisuhdenormia kohtaan kuin yksinelävillä miehillä, koska naisiin liitetty äitiys asettaa heidät helpommin vastakkain lasten tarpeiden kanssa.

Yksinelävien naisten katsotaan selviytyvän miehiä paremmin yksin elämisensä kanssa, vaikka syrjivä unohtaminen ja poissulkeminen kohdistuvatkin enemmän yksineläviin naisiin kuin

miehiin. Naiset pärjäävät paremmin, koska he ovat yleisesti ottaen aktiivisempia eivätkä helpolla anna periksi. Yhteisön suhtautuessa heihin nuivasti naiset kiinnittävät miehiä enemmän huomiota hyvinvointiinsa. Naisten elämäntaidot ovat paremmat, koska he ovat tietoisempia yksin elämisen eri puolista kuin miehet ja koska he ovat sopeutuneet elämäntilanteeseensa miehiä paremmin. Sopeutumista edesauttavat naisten paremmat sosiaaliset taidot. (Ojala & Kontula 2002, 86, 123.) Tutkimustulosteni näkökulmasta naisten parempi sopeutumiskyky ei ole pelkästään positiivinen piirre. Se saattaa osoittaa, että naiset ovat miehiä useammin ilman kapinointia hyväksyneet alisteisen asemansa suhteessa perheellisiin. Sopeutuminen helpottaa elämää alisteisessa asemassa, mutta ei saa aikaan muutoksia alisteisen aseman parantamiseksi. Lisäksi naisten kohdalla sosiaalisten taitojen korostaminen yksin elämisen elämänhallinnassa saa yksin elämisen näyttämään yksinomaan ihmissuhdekysymykseltä vailla yhteyksiä muuhun hyvinvointiin.

7. 1.2. Parisuhde edellytys aikuisuudelle ja hyvälle kansalaisuudelle

Parisuhde ja perheellisyys olivat edellytys aikuisuudelle ja hyvälle kansalaisuudelle. Nettikeskustelijoiden mielestä aikuisuuden ja hyvän kansalaisen tuntomerkkeihin kuului tyypillisen elämänkulun noudattaminen, mikä tarkoitti aikuisiässä pariutumista ja perheellistymistä sekä vastuunkantoa toisista (lähinnä perheenjäsenistä). Perheelliset täyttivät aikuisuuden ja hyvän kansalaisen tuntomerkit. Parisuhdenormiin perustuva aikuisuus toi mukanaan valtaa ja arvostusta normin täyttäneelle.

... Niiden ihmisten painoarvo, jotka eivät halua tai pysty osallistumaan tärkeimpään tehtäväänsä eli lajimme geneettiseen monimuotoisuuteen, ei ole kovinkaan suuri sivilisaation näkökulmasta.... (Mika Ruusunen)

...Kumma kun perheelliset ajattelevat aina olevansa yläpuolella, mikä siinä on?... Ei mene kait jakeluun kaikille, että jonkun toisen elämä ei ole samanlainen kuin sinun. (Walk alone)

Koska perheelliset olivat edenneet elämäntietoon liittyvällä tavalla, olivat he ansainneet myös hyvälle kansalaiselle kuuluvat etuudet. Yksinelävät sen sijaan eivät ole toimineet hyvän kansalaisen tavoin eli pariutuneet ja hankkineet lapsia, ja siksi heidän ei katsottu olevan oikeutettuja yhteiskunnalliseen tukeen.

mitä siitä tulisi jos sinkkuutta vielä yhteiskunta tukisi tulonsiirroilla? Tää on kuin laskisi housuun pakkasella, yhden sukupolven ajan lämmittäisi kun ei tarvis rakentaa kouluja ja päiväkoteja lapsille, sitten tulisi pää vetävän kätteen kun ei olisi enää niitä tulonsiirtojen maksajia. ...

...Entä sitten kun vertailuun otetaan perhe, jossa jompikumpi lasten synnyttyä jää kotiin ja eletään vain yhden palkalla, toki lapsilisät saatavissa ja rajattu muu tuki, mutta siitä huolimatta ollaan kuopassa ja kuitenkin annetaan jonkun toisen täyttää vapaaksi jätetty työpaikka. (Observer)

Lapsilla oli yhteiskunnallinen arvo ja merkitys keskustelussa. Lapset liitettiin sekä aikuisuuden että hyvän kansalaisuuden diskursseihin. Nettikeskustelijoiden mielestä lapsettomaksi jääneet sinkut eivät ole huolehtineet toivotulla tavalla kansalaisvelvollisuudestaan ja omasta vanhuudestaan. Tällainen poikkeavasti käyttäytyvä yhteiskunnan jäsen tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Perheelliset toivat kommenteissaan esille, että yhteiskunnan tulee huolehtia lapsista, myös yksin asuvien. Yksinelävien taloudellinen tuki lapsiperheellisille otetaan itsestään selvyytenä, koska tulevaisuudessa lasten katsotaan huolehtivan yksinelävien toimeentulosta ja hyvinvoinnista. Yksinelävien oman ryhmän antamaa taloudellista panosta toisille yksineläville tulevaisuudessa ei nähdä yhteiskunnallisesti merkittävänä. Tulevaisuuden taloudellinen kannattelukyky nähdään tapahtuvaksi yksinomaan lasten kautta. Yhteiskunnan näkeminen kokonaisuutena, johon myös yksinelävät kuuluvat, puuttuu. Monet yksinelävät kantavat huolta niin lähipiirinsä vanhuksista kuin lapsista tai tekevät yhteiskunnallisesti merkittävää vapaaehtoistyötä (ks. Ojala & Kontula 2002, 59). Kuitenkin perheelliset ihmiset, joihin yksineläjä tuntee kuuluvansa, eivät pidä häntä yhtä tärkeänä ja oleellisesti elämäänsä kuuluvana henkilönä (Ojala & Kontula 2002, 65).

...Ja pitkässä juoksussa sinkku tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi, ei ole puolisoa/lapsia huolehtimassa kun ikä alkaa painaa, vaan heti tarvitaan yhteiskunnan palveluita jne...(Kalevi)

Lapsettomuus ja pariutumattomuus on nykymaailmassa yleistä. Joku sellainen, joka ei syystä tai toisesta ole onnistunut saamaan lapsia, varmaankin voi laskeskella happamasti, että hänenkin verotuloillaan hoidetaan ja koulutetaan muiden lapset. Mutta niin se

hyvinvointivaltiossa menee: ei veroja ole maksettaessa korvamerkitty mihinkään, vaan ne menevät yhteiseen kassaan ja yhteiseen hyvään. (Klaukkalan mies)

Elä ht unohda kaiken maailman tulonsiirtoja perheille. / Tarkoitatko lapsilisää, no sillä ikisinkut pieneltä osalta osallistuvat tulevien veronmaksajien elättämiseen. Ne veronmaksajat maksavat sinkkujen eläkkeen ja toimeentulotuen. ... (HT)

...Voi sinkkua, kyllähän me lapsiperheelliset työssäkäyvät/kotona olevat osapuolet maksamme myös veroa työstämme. Jos tälle linjalle lähdetään niin meidän lapset maksaa sun eläkkeet.. :)

Lapsiin sijoitettu yhteiskunnallinen panostus katsottiin tulevan takaisin tulevaisuudessa lasten pitäessä huolta omista vanhoista vanhemmistaan. Tämä saa vaatimuksen yksinelävien taloudellisesta pakosta osallistua lapsiperheiden tukemiseen näyttämään ristiriitaiselta, koska panostuksen kohteen, lapsen, tulisi huolehtia lähinnä omista kasvattajistaan (ks. Hiilamo 2009, 29). Nettikeskustelussa yhteiskunnallisen tuen kohteena näyttikin itse asiassa olevan itse vanhempi, joka oli pakotettu jakamaan vanhuuden turvansa niiden kanssa, jotka eivät ole huolehtineet itse vanhuuden turvastaan kasvattamalla lapsia. Lasten näkeminen taloudellisena sijoituksena tai hyvän kansalaisen velvollisuuden täyttämisenä sai arvostelun eräältä kirjoittajalta.

Ole iloinen että jotkut tekevät lapsia että sitten niitä vaipanvaihtajia sinullekin vanhainkotiin ettei tarvi kuolla omaan sontaläjään.

... Sinkku hyvä, saat kyllä pyytämäsi veronpalautukset aikanaan, kun jonkun muun synnyttämät ja kasvattamat lapset hoitavat sinua vanhuksena.

...Oikein harmittaa: minun lapseni vielä maksavat noiden itsekkäiden vinkujen eläkkeetkin aikanaan! ... (Elvira Madigan)

Sellaisia, jotka hankkivat lapsia harrastuksena tai statuksen ylläpitoon, en pysty käsittämään ihmisinä. ... Elkööt hankkiko sellaiset lapsia jotka pitävät niitä sijoituksina tai rahareikinä. Kuvottavaa!

Yksinelävät reagoivat heihin kohdistuneeseen velvollisuuteen huolehtia muiden lapsista ja kyseenalaistivat perheellisten hyvän kansalaisuuden kautta saamia etuoikeuksia ekologisilla

arvoilla. Yksinelävät uskalsivat sanoa lapsiin liittyvät mielipiteensä ehkä siitä syystä, että perheellisten tekemät valinnat liitettiin juuri lapsiin.

Mitä h...ttiä? Miljoonat ihmiset on tuhoon tuomittuja jos jatketaan nykyisellä tiellä, että ihmisten määrä vaan kasvaa ja kasvaa. Uutta viljeltävää maata kun ei kauheasti löydy. Palkinto siitä pitäis saada jos ei hommaa yhtään lasta ikinä.

Odottelen tässä sinkkupohjaista veronpalautusta. En ole tehnyt yhtään lasta, joten olen kuormittanut luonnonvaroja ja aiheuttanut päästöjä paljon vähemmän kuin muut. ... Ottaisin takautuvasti nämä palautukset korkoineen kymmeneltä viime vuodelta, kiitos. Mutta ei, maksan heidänkin ilot ja kärsin pilatusta luonnosta ja omasta harmaantuneesta terveydestä. (lämpöinen mieli)

Perheellisten hyvän kansalaisuuden statukseen liittyi myös ajatus perheiden yksineläviä suuremmasta vastuunkannosta yhteiskunnan rakenteista sekä kulutuksesta. Tämä oli syy pitää perheellisiä merkityksellisempinä kansalaisina (ks. Hiilamo 2009).

Saman verran sinä sinkku maksat veroa kuin minun puolisoni, mikäli teidän tulonne ovat samat. Lapsivähennystä ei verotuksessa ole ollut noin kahteenkymmeneen vuoteen. Välillisissä veroissa eli kulutusveroissa me päihitämme sinut kirkkaasti suuremman kulutuksen takia. Alkoholi- ja tupakkaveroa emme maksa koska emme niitä käytä, mutta ehkä sinä ystävällisesti siinä kohtaa suoriudut paremmin kuin me. ... (Kukahen maksaa eniten)

...sinkkuja pidetään yhteiskunnan sakkana ja niitä vielä enemmän ketä ei ole jossain vaiheessa tuottanut lapsia valtiolle eli tulevaa työvoimaa. ja kun äänestysprosentit ovat vaan pienentyneet vuosi vuodelta niin ollaan ihmetelty miksi jotkut ei äänestä niin ollaan tultu tulokseen että sinkut eivät äänestä...(johndoe13)

7.2. Yksinelävien ja perheellisten tyypitykset ja elämäntapakuvaukset

Yksinelävät määrittyivät keskustelussa lähinnä nuoriksi ja lapsettomiksi. Nettiartikkelin otsikossa ja keskustelussa pääasiassa käytetty sinkku-sana sekä yleinen käsitys yksinelävistä lähinnä nuorina tai vanhoina lienee vaikuttanut mielikuvan syntyyn. Eräs keskustelija puuttuikin yksinelävien lapsettomuusolettamukseen ja kirjoitti, etteivät yksinelävät ole sama asia kuin

lapsettomat (Mika Ruusunen). Keskustelijat joutuivat osoittamaan poikkeavansa keskustelun oletetusta yksinelävästä. Nuoren yksinelävän mielikuvaa he ravistelivat määrittelemällä itsensä oletettua vanhemmaksi tai nostivat keskusteluun muita yksinelävien ikäryhmiä.

Sinkku on huono käsite, koska se pitää sisällään ajatuksen nuoruudesta ja vapaaehtoisesta yksinolemisesta. Parempi olisi puhua vain yksinasujista, joihin esimerkiksi 89-vuotias leski-isänkin kuuluu. ... Yksin siis asuu muitakin kuin nuoria ja bilettämishaluisia.

...Mä en tässä iässä ja 3-vuorotyötä tekevänä.....(helena)

Täällä on myös kolmevitonen sinkku/poikamies.....(NiinpÄ!)

Sinkku sanan käyttö saattoi olla tietoinen valinta sekä artikkelin kirjoittajalta että nettikeskustelijoilta. Osalle yksineläjistä sinkku-sanankäyttö on vastenmielistä sen herättämien mielikuvien vuoksi (Ojala & Kontula 2002, 43). Googlen hakukoneella sinkku-sanalla löytyy pääasiassa pariutumiseen ja yksinelävien ajanviettoon liittyviä asioita. Sinkku-sanankäytöllä haluttiin mahdollisesti keventää yksinelävien taloudellisten asioiden vakavasti otettavuutta. Sinkut todennäköisesti pariutuvat ja yksinelävän talouteen liittyvät haasteet poistuisivat siten luonnostaan. Tällöin taloudellisten haasteiden korjaamiseen tarvittaisiin lähinnä vain aikaa. Syrjintä katsotaan oikeutetuksi sen kohdistuessa väliaikaiseksi miellettyyn elämänmuotoon (Morris ym. 2007, 467 – 468). Yksin eläminen oli väliaikaista suhteessa parisuhdenormiin. Yksin elämisen väliaikaisuuden olettaus vahvistaa parisuhdenormin olemassa oloa. Onko yksin eläminen vain väliaikaisuutta suhteessa ihmiselämään? Väliaikaisuuden olettaus näkyi erityisesti kommentteissa, jotka sisälsivät parinhakuun liittyvää ainesta.

Suomi vihaa sinkkuja koska sinkut ”eivät lisäännä” mikä ei edes pidä paikkaansa! Sinkuista TULEE perheellisiä yleensä jossain vaiheessa!.....(JonesHenry)

Yksilöiden identiteetti muodostuu yksilön ja yhteiskunnan vuorovaikutuksesta. Identiteettityypit, jotka kertovat jonkun ryhmän tyypillisistä tyypityksistä, ovat yhteiskunnallisia tuotoksia. Vuorovaikutuksessa syntynyt identiteetti on ymmärrettävissä ainoastaan yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan. (Berger & Luckmann 1995, 65, 197.)

Sinkku-sanankäytön lisäksi yksineläviä kutsuttiin sinkkueläjiksi, ikisinkuiksi, yksineläviksi, yksinasuviksi, yksinäisiksi, yhden hengen taloudeksi, poikamieheksi, vanhapiiaksi,

vanhapojaksi, aikamiespojaksi, perheettömäksi, eronneeksi ja leskeksi. Tutkielman alun määrittelyosassa tekemäni määrittelyt olivat lähes kaikki läsnä nettikommenteissa. Yksilön identiteetti voi reifioitua, jolloin ihminen samastuu tai samastetaan täydellisesti sosiaalisesti määriteltyihin tyypityksiin. Hänestä tulee tietyn tyypin edustaja. Tietyn tyypin edustajana häneen saattaa kohdistua joko positiivisia tai negatiivisia arvo- ja tunnepainotuksia. Reifikaatio voi aiheuttaa inhimillisessä elämässä sosiaalista syrjäytymistä. Tällöin olisi tärkeää purkaa reifikaatiota ja pyrkiä dereifikaatiota suosiviin olosuhteisiin. (Berger & Luckmann 1994, 103, 105 – 107.)

Edellä mainittujen nimitysten lisäksi nettikommenteissa yksineläviä nimiteltiin keräilyeräksi, nenäkkääksi jakojäännökseksi, yksinäisiksi raukoiksi, höpsöiksi, urpoiksi, itsekkäiksi vinkujiksi ja natiAISiksi. Sortavassa kulttuuritoiminnassa on sortajien etujen mukaista heikentää sorrettuja, eristää heitä toisistaan sekä luoda ja syventää heidän välisiään eroja. (Freire 2005, 157.) Sortavassa toiminnassa sorroksi voidaan luokitella yksinelävistä käytettävät käsitteet, joissa on negatiivissävytteinen kaiku (DePaulo & Morris 2006, 251 – 252). Natiainen oli nettikeskustelun lainatuin nimittelysana yksineläville. NatiAIS-sanalla vahvistettiin mielikuvaa yksinelävistä nuorina henkilöinä, ei aikuisina. Nimittelysanoilla korostettiin perheellisten hyvän kansalaisuuden ja aikuisuuden diskurssia sekä toisaalta pyrittiin luomaan kuvaa yksinelävistä vähempiarvoisina, ei niin vakavasti otettavina yksilöinä (ks. Berger & Luckmann 1995, 122, 131, 133).

Mutta jos natiainen väittää elättävänsä lapsiperheitä...(Kukahen maksaa eniten)

Joo, kyllä yksinasuminen on mun tietoinen valinta. Niinhän ne aina sanovat, keräilyerät. (Arkadiankadun ajattelija)

NenäkäS jakojäännös joutaakin maksamaan elämisestään. (Ukkomies pohjanmaalta)

Yksinelävien vähempiarvoisuutta saatettiin korostaa liittämällä nimitysten eteen vielä lisämääreitä, esimerkiksi näitä raukkoja, voi sinkkua, nämä yksinäiset. Nimittelyt vaientavat sorrettuja. Yksinelävät eivät reagoineet yhtä kirjoittajaa lukuun ottamatta hyvinkin loukkaaviin nimityksiin, mikä antaa olettaa perheiden instituutionalisen vallan ja nimittelyoikeuden olevan ilmiselvää myös yksineläville ja yksinelävien hyväksymää.

Niin, aikaisemmin sinkun sijaan käytettyjä ilmaisia olivat vanhapiika ja vanhapoika. Eipä tuo merkitys ole niistä ajoista suuremmin muuttunut. Vähän niin kuin persaukinen on "tutorajoitteinen". (désenchantée) / Mitä?! Minä ainakin käytän itsestäni usein nimitystä vanhapoika, sehän on oikein sympaattinen ja positiivinen nimitys.... (Mitä sitä lehmällä, jos haluaa lasillisen maitoa päivittäin)

Sorto ja epäoikeudenmukaisuus ovat mahdollisia, koska sekä sortajat että sen uhrin hyväksyvät sortavat käytännöt ja tukevat omalla toiminnallaan vallalla olevia käytäntöjä, arvoja ja asenteita. Tämä johtuu siitä, että ihmisten tietoisuus ei ole kehittynyt tunnistamaan sortoa aiheuttavia merkityksiä, käytäntöjä ja rakenteita. (Dalrymple & Burken 1999, 15 – 17.) Yksinelävät tiedostavat huonosti heihin liittyvän stigman tai olevansa osa ryhmää, jota loukataan. Syrjintää on vaikea huomata, jos yksilöt eivät pidä kaltoin kohtelua epäoikeudenmukaisuutena. (Morris ym. 2007, 467.)

Amerikkalaistutkijat osoittivat tutkimuksissaan yksinelävien itsekkin osallistuvan syrjivään toimintaan (ks. Morris ym. 2007, 463 - 466). Yksinelävien määrittelyissä se näkyi mm. reagoimattomuutena ryhmän negatiivisiin ja syrjiviin määrittelyihin tai toisten yksinelävien nimittelyssä, vaikkapa joidenkin naisten luonnehtiessa miehiä reppanoiksi ja luusereiksi ja miesten luonnehtiessa naisia vaativaisiksi (ks. Ojala & Kontula 2002, 96, 99). Kulttuurisen toiminnan teorian näkökulmasta yksinelävät eivät joko ole siirtyneet naiivista ajattelusta kriittiseen tiedostamiseen tai he eivät halua reagoida tilanteeseen sisäisen ristiriidan olemassaolon vuoksi.

Yksinelävien määritelmässä yksinelävien sisäinen ristiriita parisuhdeihanteen ja todellisuuden välillä näkyi mm. siinä, että yksinelävät määrittelivät itsensä parisuhteelliseksi. Määrittelyosassa esittämäni oletamus siitä, että tiiviissä ihmissuhteessa elävä yksin asuva saattaisi mieltää itsensä parisuhteessa eläväksi, sai vahvistusta nettikeskustelusta. Kommentteista löytyi erillisliitossa elävä yksin asuva, joka määritteli itsensä parisuhteessa eläväksi.

Aika vanhanaikainen ajattelutapa, että automaattisesti yksinelävä ei olisi parisuhteessa. Me elämme kummatkin tahollamme, mutta olemme silti pari....(kahden kauppa)

Tällainen yksinelävien itsestään käyttämä määrittelytapa on vaikuttamassa yhteiskunnassa yksinelävien mahdollisuuksiin ajaa ryhmänsä etuja ja saattaa olla edesauttamassa yksinelävien sortoa ja alisteisen aseman säilymistä. Vaikka nämä yksinelävät eivät miellä itseään yksineläviksi, heihin kohdistuvat yksin asumiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset ja yksinelävien erilainen kohtelu lainsäädännössä. Itsensä pitäminen perheellisenä kertonee ajattelumaailmasta, jossa yksin eläminen nähdään lähinnä ihmissuhteisiin liittyvänä henkisenä, ei materiaalisena kysymyksenä.

Myös perheet horjuttivat yksinelävien määritelmää kuvaamalla nettikeskustelussa perhe-elämän arkea, niin kuin he olisivat itsekkin yksineläjiä taloudellisessa mielessä. Arjen kuvauksissa puoliso asui samassa taloudessa, mutta puolison tulot tai yhteiskunnan tarjoamat etuudet eivät näyttäneet olevan käytettävissä toisen puolison henkilökohtaisiin tarpeisiin. Perheelliset katsoivat olevansa huonommassa taloudellisessa asemassa kuin yksin asuvat, koska heidät jätettiin tietyissä tilanteissa kokonaan tulottomaksi, esimerkiksi kun toisen puolison tulot estivät toisen puolison työmarkkinatuen saannin. Perheellisten mielestä kyseisenlaista tilannetta ei saisi olla, koska he kantavat vastuuta itsensä lisäksi myös muista ihmisistä ja yhteiskunnasta. Asiaa esitettiin tutkimusmateriaalissa tunteisiin vetoavasti, ja niin kuin yksinelävät kantaisivat vastuuta vain itsestään.

... Mutta useiden kuukausien ajan puoliso maksoi meillä yksin kaiken. Itse minimoin kaikki menoni, käytin rahaa vain syömiseen. Nyt ostin vähän harjoittelussa säästämistäni rahoista työvaatteita, koska jatkuvassa vaativassa asiakaspalvelussa pitää olla siisti. ... (enää en tienaa nollaa)

On paljon perheitä, joissa toinen ei saa eläkettä, työmarkkinatukea eikä mitään muutakaan etuutta, mutta tekee silti tärkeää työtä huolehtimalla lapsista tai perheen vanhuksista (mikä säästää yhteiskunnan varoja). (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

Artikkeli tekee kyllä melkoisia oletuksia ja keskiarvoistuksia. On esimerkiksi paljon parisuhteita joissa vain toinen käy töissä jne.. ... (Kalevi)

Nettikeskustelua tarkastellessa huomasi perheiden puhuvan meistä, perheistä, kun taas yksinelävät puhuivat minusta, yksilönä. Yksineläjät kokevat erilaisuutta suhteessa perheisiin ja

pariskuntiin, mutta se ilmenee ainoastaan yksilötasolla. Erilaisuuden kokemus ei tule ilmi ryhmän tasolla. (Ojala & Kontula 2002, 82.) Yksinelävillä ei ollut samanlaista vahvaa ryhmätietoisuutta kuin perheillä. Tähän saattaa vaikuttaa yksinelävien tapa reagoida parisuhdenormin olemassaoloon korostamalla yksilöihin perustuvaa maailmankuvaa. Yksilöiden on vaikea olla me. Perheille ryhmällä oli suuri merkitys. He viittasivat kommentteissaan olevansa osa ryhmää tai käyttivät me-muotoa puhuessaan itsestään yksilönä. Useampi on aina enemmän kuin yksi. Ryhmän jäsenenä olo antoi tukea omillekin pyrkimyksille.

... on perheitä, joissa yksi joutuu maksamaan kaiken ja elättämään vielä sen aikuisen puolisonsa. Meillä oli tällainen tilanne... (enää en tienaa nollaa)

entäs me, jotka olemme myös puolisoidemme elättäjiä? Olen toistakymmentä ... (ylsinhuoltaja)

Yksinelävien ryhmätietoisuuden puuttumiseen vaikuttanee myös yhteiskuntamme rakentuminen perheellistymisen elämäkaariajatteluun, jossa työikäisten kansalaisten ongelmat hahmotetaan joko perheiden ongelmiksi tai yksilöistä koostuvien erityisryhmien ongelmiksi. Yleensä työikäiset yksinelävät sijoitetaan yhteiskunnassamme osaksi erityisryhmiä, jotka koostuvat niin yksinelävistä kuin perheellisistä. Tällöin yksinelävien on vaikea puhua väestöryhmänsä puolesta. Nettikeskustelussa tietyt työikäisen väestön ongelmat miellettiin yksinelävien ongelmiksi. Aivan kuin alkoholiongelmaa tai muita ongelmia ei olisi perheellisten joukossa. Alkoholiongelmaisten ja muiden elämänsä kanssa ongelmiaisten katsotaan muodostavan yhden ryhmän yksineläjien ryhmän sisällä (Ojala & Kontula 2002, 99).

*...Oletko arvoisa perhe-elämän edustaja sitä mieltä, että jos on sinkku, niin automaattisesti elämäntyylisiin kuuluu viina ja tupakka? Kuuluuko omaan sinkkuuteesi? Vai synnyitkö kenties suoraan parisuhteeseen, kun olet ilmeisestikin viinalta välttynyt? (voi ju*ankeuta mitä keskustelua...)*

Osa yksinelävistä itsekkin samaistui nettikeskustelussa yhteiskunnassa ja sosiaalipolitiikassa huomioituihin yksilöistä koostuviin erityisryhmiin eikä mieltänyt olevansa osa artikkelissa käsiteltyä yksinelävien ryhmää. Monet yksineläjistä eivät koe kuuluvansa mihinkään yhteiskunnallisesti merkittävään väestöryhmään, mutta toisaalta kaipaavat tunnetta siitä, että

kuuluisi johonkin ryhmään. He eivät kuitenkaan koe kuuluvansa omaa väestöryhmäänsä vaan heille kuulumisen tunne olisi saavutettavissa helpoimmin parisuhteen avulla, joka kiinnittäisi yksineläjän sukuun, ystäviin ja koko ympäröivään yhteiskuntaan. Parisuhde instituutiona on monopolisoinut tunteen kuulumisesta johonkin. (Ojala & Kontula 2002, 67, 73, 127.) Sortoa ja epäoikeudenmukaisuutta ylläpitävän, vallitsevan järjestelmän hyväksyminen voi ilmetä siten, että ihminen pyrkii sovittamaan asiansa muualla kohtaamiinsa näkemyksiin ja käytäntöihin (Kivipelto 204, 256.) Yksinelävien tulisi tiedostaa tapansa hahmottaa erilaisia ryhmiä. Väestöryhmätietoisuuden puuttuminen vaikuttanee yksinelävien mahdollisuuksiin ajaa omia asioitaan.

Olen työtön yksinasuva lapseton 40 -vuotias nainen työmarkkinatuella. Vuositulot ovat 6 663,80 € brutto, 5 331,04 € netto, kuukausiansio 440,84 €. Taaspa on tehty taulukot unohtaen yksi ihmisryhmä kokonaan. Tulisiko jo liian rumaa jälkeä, kun otettaisiin mukaan ihmiset joiden kuukausiansiot todellakin ovat 440,84 euroa? Monen on tuosta maksettava kaikki - ihan kaikki. Meitäkin kun on, jotka eivät ole oikeutettuja asumistukeen eikä toimeentulotukeen, vaikka työmarkkinatuella ovatkin. (yksin työmarkkinatuella)

Perheelliset määrittyivät nettikeskustelun aikuisiksi. Perheelliset kutsuivat itseään aikuisiksi, perheen tai puolison elättäjäksi, isäksi, puolisoiksi, pariskunnaksi, lapsiperheelliseksi, ja näin tekivät myös muut nettikommentoijat. Heistä ei käytetty nimittelysanoja, mutta ivallissävyyisiä kommentteja nettimateriaalissa löytyi jokunen. Nettikeskustelusta löytyi ainoastaan yksi negatiivissävytteinen määritelmä perheellisistä, jossa perheellinen oli kyllästynyt lusmuilevaan hulttioperheenjäsenensä.

*...Oletko arvoisa perhe-elämän edustaja...(voi ju*ankeuta mitä keskustelua)*

... aika sääliä että on perheellinen eikä osaa asioitaan hoitaa, vankilaan tuollaisesta vastuuttomuudesta. ... (johndoe13)

... Yksikin hulttio perheenjäsen ... Muut perheenjäsenet joutuvat siis paikkaamaan lusmuiljoitten jättämän vajeen. ... (Mitä Äksyin Ämmä)

Sen sijaan naisten ryhmään kohdistui negatiivissävyytteisiä nimittelysanoja miehuusdiskurssin yhteydessä, jota en tässä yhteydessä tarkastele, koska tutkimuskysymyksiini ei liity miesten ja naisten välisten erojen tarkastelua.

7.2.1. Yksinelävät ja perheelliset yksilöinä

Minuuden ymmärtäminen vaatii ymmärrystä siitä sosiaalisesta kehyksestä, jossa minuus on kehittynyt. Ihminen on sosiaalinen tuotos, jonka minuus kehittyy vuorovaikutuksessa. Ihmisen itsetiedostaminen ja itsetarkkailu käynnistyvät toisen itseen kohdistamasta asennoitumisesta, johon tulee tarve vastata. Tiedostaakseen oman itsensä yksilön on pysähdyttävä ja kohdistettava huomio tietoisesti omaan itseen. (Berger & Luckmann 1994, 40, 61 – 63, 74, 133, 151.) Yksinelävien kategorisoinnin ja luokittelun tarve nousee yhteisöstä, ei heiltä itseltään. Yksinelävät pitävät itseään tavallisina ihmisinä, vaikka asuvatkin yksin. Tosin yksin eläminen on yksinelävien mielestä yhteisön silmissä edelleen poikkeavaa. (Ojala & Kontula 2002, 42, 43.)

Nettikeskustelussa yksineläviä kuvailtiin negatiivisesti. Kuvatut luonteenpiirteet saatetaan nähdä toimintaa determinoivana asiana, mikä on siinä mielessä ongelmallista, että sen seurauksena pönkitetään staattista käsitystä ihmisestä ja saatetaan hämärtää ristiriitojen kulttuurista luonnetta (Suonine 2004, 143). Yksineläviä kuvailtiin itsekkäinä, kateellisina, ahneina, omien mielihalujensa johdettavina olevina, rumina, surkuteltavina, laiskoina, yksinäisinä, pienituloisina, ujoina ja kenellekään kelpaamattomina (ks. Ojala & Kontula 2002, 43, 46, 47, 131).

Tarkistakaapas vaikka, kateelliset...En kertakaikkiaan jaksa enää tuota itsekkäiden sinkkujen turhaa valitusta. Ahneita ovat ja lisää pitäisi saada! ... (Elvira Madigan)

Lisäksi monet sinkut ovat katellisia verotuksen lapsivähennyksestä, joka poistettiin joskus 1994 tjsp. (entinen puolisonsa elätettävä, nyt itsekin tienava)

Kirjoituksessa annetaan kuva, että sinkkuus olisi kohtalo. Monille se on myös oma valinta. Niinhän sinä itsellesi uskottelet kun et ole naista löytänyt./ Sinkuista suurin osa on myös rumia. Onko sekin oma valinta? (rumat)

Kun kuuntelee noita sinkkuvuodatuksia, ymmärtää hyvin miksi olette sinkkuja: ette pysty elämään edes itsenne kanssa!

Nettikeskustelun ylivoimaisesti kommentoiduin väittämä sisälsi yksineläviin sijoitettuja luonteenpiirteitä ”Yksineläminen on oma valinta. Kaksineläminen vaatii kompromisseja ja pitkäjänteisyyttä, mihin joistain ei ole” (O tempora, O mores!). Kommentointi kyseiseen lausumaan jatkui koko nettikeskustelun ajan. Monen muun nettipuheenvuoron kommentointi ajoittui vain tiettyyn keskustelun osaan. Nettikeskustelijat kyseenalaistivat esitettyä väitettä tai väitteen sisältämiä yksinelävien ominaisuuksia, joiden voitiin katsoa olevan yksilöiden ominaisuuksia. Yksinelävät tunnistivat aineistossa selkeämmin yksilöön kuin ryhmäänsä kohdistetut loukkaukset. Vaikka yksinelävät eivät reagoineet ryhmäänsä kohdistuviin nimittelyihin, yksilöön kohdistuvaan loukkaukseen reagoitiin.

... Kyllä se yksineläminenkin vaatii pitkäjänteisyyttä ja kompromisseja. (Mieluummin yksin kuin huonossa suhteessa)

...Ehkä joistakin pitkäjänteisistä olisi, mutta ei vain kiinnosta. (Pitkäjänteinen)

...Kompromisseilla ja pitkäjänteisyydellä en olekaan vielä koskaan iskenyt ketään. Sen sijaan olen nähnyt ystäviäni, jotka eivät ole pääkääkään pitkäjänteisiä tai kompromissikykyisiä, hyvinkin pitkissä ja vakaissa suhteissa. Eiköhän voida unohtaa, että noilla kahdella asialla olisi mitään tekemistä parin valinnan kanssa. Ja samalla se, että sinkkuus olisi pelkästään oma valinta (piste)

Yksinelävien ihmissuhdetaitoihin liitettiin pääasiassa negatiivisia stereotypioita, mikä toi ilmi sortoa ja vallankäyttöä ihmissuhteisiin liittyvissä kysymyksissä. Ihmissuhteissaan yksinelävien katsottiin olevan kompromisseihin kykenemättömiä, lyhytjännitteisiä, vaativia, kranttujia, valikoivia, sosiaalisesti arkoja ja ylipäättään kypsymättömiä ihmissuhteisiin. Yksinelävien ihmissuhteita katsottiin hankaloittavan heidän omiin tapoihinsa urautunut elämäntyylinsä ja luonteenpiirteensä.

...Siinä taitaa olla sinunkin ikävuosillasi ... olla se vaikeus, että olet tottunut omaan tapaasi elää ja huushollata. Niin ovat ikäisesi vapaat naisetkin. Ja sitten kun on urautunut

rutiineihinsa, on vaikea sopeutua siihen, että toisen ihmisen kanssa kumpikin joutuu tekemään kompromisseja. ... (Tuhma kiltti täti)

...Kyllä vaan ja nämä yksinäiset vielä sanovat, että he ovat niin vaativia, vapauden haluisia ja kranttuja puolison valinnassa, ja höpsöt, eivät vaan ole kypsiä muuttamaan yhteen ja saavat olla lopun elämänsä yksin. Paikkansa pitää notta jos ei ole opiskeluaikoina iskenyt kaveria itselleen niin yksinäiseksi jäävät eivätkä kyllä pysyvää puolisoa löydä. (yksinkö yksiössäsi yskiskelet?)

Yksinelävät luonnehtivat myös itse itseään negatiivisesti (ks. Ojala & Kontula 2002, 147). Negatiivinen itsemäärittely liittyi nettikeskustelussa erityisesti kumppanin puuttumiseen.

Sinkkuuskaan ole aina oma valinta. En itse ainakaan rumana, ylipainoisena, impotenttina ole löytänyt puolisoa rinnalleni... (Perheetön)

...Ikävät kokemukset vastakkaisesta sukupuolesta voivat saada aikaan mm. arkuutta. On vaikea lähestyä vastakkaisen sukupuolen edustajia, jos heihin ei pysty luottamaan ja oma itsetuntokin kaipaisi kohennusta. ... (työtön akateeminen sinkkunainen)

Epäonnistuttuaan täyttämään yhteiskunnassa olevaa parisuhdenormia kommentoijat kokivat epäonnistumisen tunteita, joihin kuului omaan itseen kohdistuva tutkiskelu ja jonkinlainen häpeä. Häpeää koetaan silloin, kun oma elämä ei vastaa ympäristön odotuksia. Häpeä liittyy hyväksytyksi tulemisen tarpeeseen. Monet yksineläjät kokevat, ettei heitä hyväksytä ihmisenä. (Ojala & Kontula 2002, 77.) Hallitsevan ryhmän tarve on hajottaa hallittavana oleva ryhmä, jotta se itse voisi säilyttää asemansa. Hallitseva ryhmä pyrkii käyttämään hyväkseen erityisesti yhtä hallittavana olevan ryhmän heikkoa kohtaa, heidän perusepävarmuuttaan. Sorretut ovat epävarmoja, koska kantavat sisällään sortajan ihanteita. Toisaalta he vastustavat niitä, toisaalta ihailevat. Näissä olosuhteissa hallitseva ryhmä saa hajottavalla toiminnalla helposti omalta kannaltaan myönteisiä tuloksia. Sorretuille tyypillinen itsehalveksunta nousee heidän sisäistämästään sortajien ylläpitämästä kuvasta heistä. (Freire 2005, 160 – 161.)

Harva yksinelävä toi keskustelussa esille omia positiivisia ominaisuuksiaan. Ne, jotka määrittelivät itseään positiivisesti, luonnehtivat itseään omatoimiseksi, itsenäiseksi, ahkeraksi, ekologiseksi, vaatimattomaksi, säästäväiseksi, pitkäjännitteiseksi, tavallista elämää viettäväksi ja

vapautta arvostavaksi. Yksinelävien on todennäköisesti vaikea tuoda esille omia positiivisia puoliaan, koska vaarana on yksinelävän luokittelu itsekääksi (ks. Ojala & Kontula 2002, 46 – 49). Yksinelävät varovat sanojaan sosiaalisissa tilanteissa suojellakseen itseään negatiivisilta kommenteilta ja välttääkseen leimaamista (Ojala & Kontula 2002, 43).

Yksineläminen vaatii omatoimisuutta ja itsenäisyyttä, mihin joistakin ei ole. (Mikko)

Nettikeskustelussa tuli esille työn tekemisen merkityksellisyys yksineläville yksilöinä. Työn tekeminen oli yksineläville väylä tulla yhteiskunnan hyväksytyksi jäseneksi. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että työn ja työn tekemisen merkitys yksineläjänaisille on merkittävä väylä luoda itsestään kuvaa normaalina, hyväksyttävänä ja aikuisena (Mäkinen 2008, 244 – 245). Miehillä työn teko liitetään miehekkyyteen ja työn merkitys korostuu naisia enemmän (Ojala & Kontula 2002, 52, 84).

On melkoista yleistystä sekä jutussa, että kommenteissa. Olen kohtuullisesti toimeentuleva, työssäkäyvä sinkku, en elä yli varojeni ja bilettää sain aivan tarpeeksi kymmenen vuotta sitten teini-ikäisenä. Järkeä käyttämällä pärjää ja elää aivan normaalisti...(snk)

...olen kuormittanut luonnonvaroja... vähemmän kuin muut. Kuitenkin niskalimassa painanut duunia. ... (lämpöinen mieli)

Perheelliset määrittivät nettikeskustelussa itseään hyvin positiivisin luonteenpiirtein. He olivat järkeviä, pitkäjännitteisiä, kompromissikykyisiä, kyvykkäitä solmimaan ihmissuhteita, vastuuntuntoisia, omista haluistaan toisten hyväksi luopuvia, säästäväisiä, viitseliäitä, ahkeria ja kiireisiä. Perheelliset katsoivat olevansa paheissa kohtuukäyttäjiä. Ainoastaan yhdessä kommentissa nousi esille perheellisen esiin tuomana perheisiin liittyvä negatiivinen käytös, nimittäin perheväkivalta. Nettikommentoijan mielestä perheissä ilmenevän perheväkivallan vuoksi yhteiskunnan tulisi turvata puolisoitten taloudellinen riippumattomuus toisistaan ja mahdollistaa siten toisen osapuolen poismuutto väkivaltatilanteesta. Yksinelävät esittivät suhteellisen vähän luonnehdintoja perheellisistä. Muutamassa kommentissa yksinelävät luonnehtivat perheellisiä pariutumis- ja lisääntymishaluisiksi sekä kykenemättömiksi olemaan yksin.

... Ne jotka haluavat pariutua ja lisääntyä, voivat sitten tehdä omat ratkaisunsa. Tai ne, jotka eivät tule itse toimeen. Sellaisiakin on, niin miehissä, kuin myös naisissa. (40v Sinkkumies vapaana)

... Kyllähän puoliset enimmäkseen toisistaan huolehtivat, mutta on toisenlaisiakin tilanteita. Ilman rahaa on vaikea lähteä yhteisestä kodista esim. väkivaltaa pakoo. ... (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

7.2.2. Yksin eläminen ja perheellisyys elämänmuotona

Yksin eläminen elämänmuotona merkitsi nettikirjoittajien mielestä elämäntapaa, jossa on mahdollisuus toteuttaa itseään ja halujaan, päättää itse asioista, tehdä enemmän töitä, harrastaa mielensä mukaan, olla kuuntelematta puolison narinoita, matkustaa ja lähteä ”radalle”, huvitella, bailata, pörrätä, rellestää, sekä tilaa, missä kaikki on järjestettävissä silloin kuin haluaa. Ravintolaelämä nousi vahvasti esiin. Yksinelävät katsoivat kuitenkin itse ravintolaelämän kuuluvan nuorempien ihmisten elämäntapaan (ks. Ojala & Kontula 2002, 102).

... bilettää sain aivan tarpeeksi kymmenen vuotta sitten teini-ikäisenä. ... (snk)

Yksinelävien elämänmuotoon liittyvät kuvaukset olivat lapsenomaisia ja sävyiltään väheksyviä. Yksin eläminen miellettiin pääasiassa itsekkään tai nuoren ihmisen elämänmuodoksi. Yksin eläminen kuvattiin jonkinlaiseksi mukavaksi ja vapaaksi elämäksi, jossa vaikkapa muutot työn perään onnistuvat vaivatta (ks. työasuntovähennys). Toisaalta yksin eläminen nähtiin jonkinlaisena kurjuutena. Yksin eläminen sisälsi turvattomuutta, yksinäisyyttä, seksin puutetta, yhdenillan suhteita, alkoholin liikakäyttöä, taloudellista niukkuutta sekä jonkinlaista ”elämän” puutetta.

...sinkku voi järjestää elämänsä itsekkäästi vain itseään ajatellen, vain omia halujaan noudattaen. ... (Ärsyttää itsekkäiden ruikutus)

Sinkku lähtee radalle silloin kun huvittaa... (hajoo siihen toppahousu)

Entäs kämppäkaverit, kaverin kanssa matkalle. Kaikki on sinkulle järjestettävissä. (Mä)

Outoja kommentteja, kyllä mä vaan voin lähteä radalle milloin huvittaa. Vaimolla ei olis taatusti sitä vastaan mitään. Sen sijaan radalle lähteminen on mielekästä vain sinkkuna,

sillä siinähan on kyse elämän etsimisestä. Sitten kun sellainen on, ei tarvitse enää könyttä radalle haisemaan. (get a life)

Mainitsematta tässä tapauksessa on sinkun vapaus muuttaa työn perään milloin ja minne tahansa; lisäksi on helpompi ottaa vastaan yli/ilta/viikonlopputyötä jos ei ole muuten elämää - sinkuilla on yleensä helpompi saada rahaa käyttöönsä.

Yksineläjänaiset ovat kertoneet kokemuksiaan siitä, miten ihmiset ajattelevat yksineläjien pääsevän liian helpolla, ja että he olisivat huolista ja sitoumuksista vapaita. Huolettoman elämäntapansa vuoksi heillä ei olisi myöskään muiden mielestä oikeutta valittaa. Yksineläjien mielestä perheelliset ajattelevat, etteivät yksineläjät selviytyisi perheiden kohtaamista haasteista totuttuaan helppoon elämään. Yksineläjänaiset ihmettelevät ihmisten suhtautumista. He kokevat joutuvansa jatkuvasti puolustelemaan elämäntapansa. Yksineläjä naiset kaipaavat hienotunteisuutta ja suvaitsevaisuutta parittomuutensa suhteen. (Ojala & Kontula 2002, 45 - 46.)

Yksin elämisen kuvauksilla oli niin perheellisten kuin yksinelävienkin kuvauksissa yhteys parisuhdenormiin. Yksinelävien miesten miehuusdiskurssissa, jossa vastustettiin perinteisiä parisuhteen muotoja, korostettiin yksin elämistä mukavana elämän muotona, kun taas niissä nettikeskustelijoiden kommenteissa, joissa esiintyi pariutumisdiskurssia (toiveena parisuhde), tuotiin enemmän esiin yksin elämisen kurjuutta (ks. Ojala & Kontula 2002, 80, 122). Myös perheelliset yhdistivät yksin elämisen myönteisen vapauden sekä kurjuuden parisuhteen puuttumiseen.

Yhteiskunnan jäsenenä yksinelävien katsottiin olevan unohdettuja ja passiivisia. Yksineläviä ei nähty aktiivisina toimijoina vaan henkilöinä, jotka odottavat valmista.

...Sinkuilla jos kenellä on mahdollisuus lähteä politiikkaan tekemään päätöksiä ja vaikuttamaan. Poliittiset ryhmät kokoontuvat iltaisin, jolloin perheelliset eivät pääse paikalle. Koska sinkut ovat passiivisia ja odottavat valmista, on päättämässä paikallispolitiikassa lähinnä eläkeikäisiä ihmisiä. Ei kukaan sinkkujen asiaa (mikä ihme se sitten olisikin) aja, elleivät sinkut itse. Sama koskee kaikkia intressipiirejä (Vaikuttakaa ihmiset)

Nettikeskustelussa yksin eläminen nähtiin siis hyvin ristiriitaisesti, joko huolettomana positiivisena vapautena tai negatiivisena kurjuutena (ks. Ojala & Kontula 2002, 44 – 45). Keskustelussa mustavalkoisena esitetty elämäntapa esti hahmottamasta yksin elämistä samanaikaisesti sekä hyvänä että haasteellisena. Perheellisyys sitä vastoin nähtiin moninaisena elämänmuotona. Yksineläjät kokevat, että yksin eläminen nähdään eri tavalla kuin perhe-elämä (Ojala & Kontula 2002, 44 – 45). Nettikeskustelusta välittyi kuva yksinelävien ryhmästä, jonka osaan kuuluukin kurjuus, joka olisi yksineläville jotenkin luonnollinen tila, jota ei tarvitse lähteä yhteiskunnallisin toimenpitein poistamaan. Tällainen tiedostamaton ajattelu kurjuuden kuulumisesta yksinelävien elämään saattaisi olla taustalla, esimerkiksi pienituloisuustilastoissa, joissa yksinelävien pienituloisuutta kuvaillaan tilaston tekstiosuudessa sanalla yleinen. Sen sijaan perheellisten pienituloisuutta kuvataan pienituloisuustilastoissa sanalla korkea, vaikka perheellisten pienituloisuus on vähäisempää kuin yksinelävien. Yleinen sanana on jotain hyvin tavanomaista, korkea on jotakin, josta on syytä olla huolestunut. (Tilastokeskus 2013.)

Yksin elämisen esittäminen mustavalkoisena toimii yhtenä hajota ja hallitse -keinoista, koska se pakottaa yksinelävät valitsemaan joko positiivisen vapauden näkökulman, jossa pärjätään yksin, tai kurjuuden näkökulman, jossa ollaan yhteiskunnan ulkopuolella. Tämä asetelma saattaa yksinelävät kannanotoissaan vastakkain. Hyvin toimeentulevat yksinelävät haluavat korostaa pärjäävyyttä välttääkseen kurjuuden leimaa ja jättävät huolehtimatta ryhmänsä heikoimmin pärjäävistä, mikä edesauttaa heikommin pärjäävien yksinelävien syrjäytymistä. Yksilöt, jotka ovat lähempänä sortajan tilannetta, sortavat, koska heidän on turvattava oma asemansa (Freire 2005, 65- 66). Yksinelävien joukko on hajalla, mikä näkyy yksinelävien toteuttamana syrjintänä, välinpitämättömyytenä, ryhmänsä toisia jäseniä kohtaan. Yksinelävien toisiin yksineläviin kohdistama syrjintä näkyi pärjäämisdiskurssin yhteydessä ja yksinelävien talouteen liittyvissä kysymyksissä toisten yksinelävien taloudellisten vaikeuksien vähättelynä. Sisäisesti hajalla olevaa ryhmää on helppo hallita.

Yksinelävien elämänmuotoon liittyi vahvasti vapausdiskurssi. Vapausdiskurssi korostui yksin elämisen elämänmuodon kuvailussa niin perheellisten kuin yksinelävienkin kommentteissa. Vapausdiskurssilla oli kuitenkin eri merkitys yksineläville kuin perheellisille. Yksinelävät

puhuivat vapaudesta kuvaillessaan yksin elämisen hyviä puolia. Yksinelävät käyttivät kuitenkin sanaa vapaus lähinnä vain yhdessä merkityksessä. Vapaus merkitsi heille vapautta toisen ihmisen heihin kohdistamasta epämiellyttävästä käyttäytymisestä tai liikkumista rajoittavasta toiminnasta. Joillakin vapautta korostavilla oli selvästi taustallaan erokokemus.

*Maksan enemmän ihan mielelläni siitä hyvästä, ettei tarvitse kuunnella akan kitinää 24/7.
(Sinkku omasta tahdostaan)*

...jos eläisin parisuhteessa.... Saapahan mennä ja tulla miten lystää... (Sinkkumies 43)

Sinkkuna paras olla.Paras asia on se ,jotta minä määrään tällä hetkellä kaikesta mitä teen ja teen vain sitä mitä huvittaa, ... ,mutta ex nalkutti kokoajan niin en huoli mukaan enään muijia vaikka maksaisivat kaikki kuluni.Naista saa kun haluaa:=-)

... aikaa kavereille ja omille harrastuksille ja ei pahemmin tarvi muilta kysellä milloin tulee ja menee. Oma vapaus on arvo itsessäänkin! (Itsensä herra)

... Itselleni tuo ajatus perhe-elämästä ei istu. Mieluummin rällään oman mieleni mukaan, niinkuin 35 v. toistaiseksi (Walk alone)

Perheelliset antoivat vapaus-sanalle yksinelävien käyttöyhteyttä laajemman merkityksen. Vapausdiskurssi merkitsi perheellisille yksinelävillä olevaa valinnan vapautta elää yksin, vapaata päätösvaltaa ilman toisten mielipiteiden huomioonottamista, runsasta vapaa-aikaa, kaikenlaisten omien halujensa vapaata toteuttamista sekä vapautta käyttää tienaanansa rahat itse. Talouteen liittyvissä vapauskommenteissa yksineläviin liitettiin vahva velvoittavan puheen diskurssi. Valinnan vapauteen liittyi vastuu omasta elämäntilanteesta, myös taloudesta. Perheellisten mielestä yksinelävien vapaus merkitsi talouteen liittyvissä kysymyksissä yksineläville tyypillistä tapaa kuluttaa rahaa turhanpäiväisyyksiin esimerkiksi baari-iltoihin ja design-tuotteisiin sekä toisaalta mahdollisuutta olla ostamatta mitään muuta kuin vain välttämätön. Tällainen vapaus ei ole mahdollista niille, jotka kantavat vastuuta muistakin kuin itsestään. Yksinelävien vapaus katsottiin etuoikeutetuksi asemaksi, josta kuului kirjoittajien mielestä hieman maksaa. Hieman-sanan käyttö kommenttien yhteydessä antaa kuvan, että kyseessä olisi vähäpätöinen taloudellinen rasite. Vapausdiskurssiin liitetyt erilaiset käsitykset saattavat olla taustalla myös

myöhemmin esitettävälle huomiolle siitä, että nettikeskustelussa perheelliset nähtiin oikeutetuiksi enemmän omistamiseen ja suurempaan yhteiskunnalliseen tukeen kuin yksinelävät.

Yksinasuvat yleensä pörräävät myös enemmän kuin parisuhteessa elävät. Ja luulisi että yksineläjät haluavat itse asua yksin, ja he saavat myös päättää kaikesta itse, siitä ehkä joutuu hieman maksamaan. Rva savosta

... Päinvastoin, ”mukavuudesta” pitääkin maksaa hieman ekstraa että pääsee paanalle kun mieli tekee.

... monet valitsevat sinkkuuden koska haluavat itselleen vapauden päättää menoistaan ja tuloistaan sekä missä yönsä viettää. ... (Aika hyvin kirjoitettu juttu. Tasavero pahentaisi sinkkujen kuluja)

Yksinelävien miehuusdiskurssin, joka korosti vapautta perinteisestä parisuhdemuodosta, yhteydessä esitetyt kommentit sisälsivät joskus ajatuksen siitä, että yksin elämisestä tuleekin maksaa enemmän. Yksinelävät miehet todistivat täten perheellisille miehille pärjäävänsä vaikka maksavatkin enemmän. Kommenteista pystyi tekemään päätelmän, että jos maksaa elämästään enemmän, säilyttää paremmin miehisen itsenäisyyden. Yksinelävien miehuusdiskurssin sisältäneissä kommentteissa asioita katsottiin hyvin henkilökohtaiselta tasolta, mikä oli hyvin tyypillistä yleensäkin kommentteille, jotka sisälsivät yksinelävien näkökulmia taloudesta. Ne yksilöt, jotka ryhtyvät vastustamaan esimerkiksi sortoa, hahmottavat taistelunsa usein omaksi yksityiseksi taistelukseksi. (Freire 2005, 47 – 48.)

Vapaudesta saapi ja pitääkin maksaa!! En voisi kuvitella asuvani kenenkään kanssa samassa taloudessa – ei tartte kuunnella narinoita! (Reijo N.)

Kaiken negatiivisen yksin elämiseen liittyvän luonnehdinnan keskellä jokunen yksinelävä yritti tuoda esille omaa elämäntapaansa hyvin tavallisena elämänä. Näissäkin tavallisen elämän kuvauksissa tosin korostettiin yksin elämisen mukavuutta. Tavallisuus oli sidottava positiivisuuteen ollakseen tavallista. Ainoastaan yhdessä yksinelävän kommentissa oli tavallisen elämän kuvauksissa mukana myös elämän ongelmat.

Kyllä sinkkuna eläminen on mukavaa! Miehenä tulee hyvin toimeen, jos on edes jonkinlaiset perusvalmiudet saanut lapsuudenkodistaan. Eli osaa hieman siivota ja laittaa ruokaa, sekä hoitaa esim. raha-asiansa. ... (40v Sinkkumies vapaana)

Olen kohtuullisesti toimeentuleva, työssäkäyvä sinkku, en elä yli varojeni ... Järkeä käyttämällä pärjää ja elää aivan normaalisti, elämässä ei säästy ongelmilta, olipa sitten sinkku, parisuhteellinen tai perheellinen. Ongelmia tulee joka tapauksessa jonkunlaisia, siksi tällainen marina puolin ja toisin on aika turhaa. ... (snk)

Perheellisten elämäntavan katsottiin liittyvän kotiin. Perheelliset viihtyivät kotona ja olivat vastuuntuntoisia vanhempia ja perheen elättäjiä sekä toisistaan vastuuta kantavia. Perheellisyys oli esteenä aktiiviselle yhteiskunnalliselle toiminnalle, mutta toisaalta jo itse perheellisyys kannattelee yhteiskunnan rakenteita. Perheellisyyden katsottiin aiheuttavan yhteiskunnallista epäoikeudenmukaisuutta perheen jäsenille, koska parisuhteen toisen osapuolen oli osallistuttava toisen puolison elättämiseen ja koska perheessä ei voinut käyttää omia tulojaan itse. Perheissä on lisääntynyt halu elää omien halujen ja tavoitteiden mukaisesti sekä laittaa oma etu ensisijalle (Pitkänen & Jalovaara 207, 121, 138 – 139). Perhe-elämä nähtiin taloudellisesta niukkuudesta huolimatta onnellisena ja henkisesti antoisana.

...Perheellinen jää kotiin lukemaan ”hyvää” kirjaa kun sinkut bailaa klubeissa ympäri maailmaa. (hajoo siihen toppahousu)

...Kyllä meidänkin nelihenkinen perhe lainoineen ja autoineen ja kaikkine maksuineen (monesti mainittu tv-lupa) elää puhtaasti minun tuloillani. Äiti saa kotihoitoon tukea vajaat 375 € (-verot totta kai) ja lapsilisät. Mutta ei ole helppoa ja työtä on, iltaisinakin. Ollaan kuitenkin onnellisia. ... (Joensuu)

... Olen murheissani, että noin miellyttävä ihminen on jäänyt ilman antoisaa parisuhdetta. En vaihtaisi nykyistä taloudellisesti niukkaa mutta henkisesti antoisaa perhe-elämää sinun vapaaseen, mutta ilmeisen puutteenalaiseen elämääsi. Ymmärrän hyvin, miksi olet yksin. Voimia. ... (Mää vaan)

Nyt on taas vähän vääristelty tosiasioita. Laskekaapa uudelleen ja ottakaa huomioon se tosiasia että lapsiperhe tarvitsee isomman asunnon...Ja ne ruokamenot, ei tässä kuulkaa ulos lähdetä syömään, kahvitkin keitetään kotona. (kuusi henkinen perhe)

7.3. Yksinelävien ja perheellisten talouteen liittyvät kysymykset

Perheet ensin - diskurssi oli voimakasta talouteen liittyvässä keskustelussa. Parisuhde- ja perhenormi ohjasivat keskustelua. Keskustelu painottui perheiden tarpeisiin ja keskustelussa pyrittiin todistelemaan, ettei enemmistön etu pääse toteutumaan egoististen yksilöiden (yksinelävien) vuoksi. Tällainen näkemys asioista vapauttaa enemmistön vastuusta (ks. Juhila 2004, 177). Talouteen liittyvissä kysymyksissä parisuhteen ja perheellisyyden etuoikeutettu asema suhteessa yksineläviin tuli selvästi esille.

Yksinelävien talouteen liittyvien kysymysten noustessa esiin keskustelussa se oli muiden mielestä yksinelävien marinaa ja ininää. Lapset ja nuoret inisevät tai marisevat, eivät aikuiset. Lasten marinaa ei tule ottaa kovin vakavasti, sillä aikuinen eli perheellinen tietää asiat paremmin. Yksinelävillä ei katsottu olevan oikeutta valittaa. Yksinelävien tieto omasta elämäntilanteestaan ja oikeus tuoda esiin oman elämänmuotonsa talouteen liittyviä kysymyksiä pyrittiin mitätöimään monin tavoin. Yksinelävillä ei tutkimusaineistossa ollut keinoja legitimoida omaa tietoaan ja heidän oli vaikea puolustautua perheellisten legitimoidessa omaa tietoaan. Yksinelävien oma kokemus ei riittänyt tiedon legitimointiin.

Älkööt sinkut vinkuko, voivat sentään itse valita mihin rahansa käyttää, se ei ole isossa perheessä ihan niin yksinkertaista. Kenellä on oikeasti vaikeata? (Papparainen)

...Ärsyttää kun sinkkuuden kustannuksista itketään koko ajan...(Omaehtoista kokemusta)

Paljon puhetta, mutta asialle ei kuitenkaan tehdä mitään... / No kun asialle ei oikeasti tarvitse tehdä mitään. Ei tässä mitään epätasapuolista ole. Suomessa edes verotus ei suosi perheitä, tämäkin juttu on vain jokavuotinen sinkkumarina. ... HT

Talouteen liittyvässä keskustelussa käsiteltiin asumista, tulonsiirtoja, erilaisia yhteiskunnan tarjoamia palveluita, perheellisten kokemaa verotuskäytäntöjen epätasa-arvoisuutta suhteessa yksineläviin, perheverotuksen puuttumista sekä toisen puolison surkeaa kohtaloa perheensä ainoana elättäjänä. Talouskeskustelu kiteytyi kolmeen pääaiheeseen. Ensimmäinen keskustelun aiheista oli se, kenellä on hallussaan se oikea tieto talouteen liittyvistä kysymyksistä. Toinen aihe käsitteli elämänmuotoihin liittyvää erilaista tarvetta rahalle ja taloudelliselle tuelle. Kolmas aihe

käsitteli sitä, kenen tulisi kantaa vastuuta eri elämänmuotoihin liittyvistä taloudellisista haasteista ja miten. Seuraavaksi esittelen näiden aiheiden sisältöjä.

7.3.1. Talouteen liittyvän tiedon valta ja sen legitimointi

Tiedon välityksellä on merkittävä rooli instituutioiden säilymisessä (Berger & Luckmann 1995, 133). Institutionaaliset merkitykset käsitetään tiedoksi ja välitetään tietona (Aittola & Raiskila 1994, 224). Instituutioiden jakaman tiedon varassa yksilöt rakentavat todellisuuskäsityksiään. Tiedolla on keskeinen vaikutus syrjäyttävässä toiminnassa. Hyvin sosiaalistettu yksilö pyrkii selittämään sosiaalisen maailmansa ja siihen tulevat häiriöt aikaisempaan tietoon nojautuen ja pyrkii säilyttämään johdonmukaisuuden sosiaalisessa maailmassaan. Yksilön toiminnoista tulee subjektiivisesti merkityksellisiä toisiinsa kytkeytyviä osia, joiden merkitykset eivät ole yksilökohtaisia vaan sosiaalisesti artikuloituja ja jaettuja. (Berger & Luckman 1966, 78.)

Todellisuutta koskevat käsitykset ovat niin itsestään selviä, ettemme edes huomaa niiden olevan tietoa, siis käsitteellisiä jäsennyksiä eli diskursseja. Puhetapoihin kätkeytyy valtaa ja niillä ylläpidetään valtasuhteita. (Sulkunen 1997, 14 – 15.) Diskurssit ovat kivettynyttä, korkeampaa järjestystä, jossa tieto, totuus ja valta ovat liittoutuneet keskenään (Juhila 1999, 164). Se, jolla on enemmän yhteiskunnallista valtaa, voi paremmin vakuuttaa toiset oman todellisuusmääritelmänsä oikeellisuudesta (Berger & Luckmann 1995, 133). Siellä missä työskennellään ihmisten hyväksi, joiden omat voimavarat oman tilanteensa parantamiseen ovat vähäiset, tulisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, minkälaista todellisuuskäsitystä vahvistetaan esimerkiksi ihmisten taloudellisista vaikeuksista ja minkälainen todellisuus unohdetaan lähes täysin. Erityisesti sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön opetuksessa tulisi asiaan kiinnittää huomiota.

Oikealla tiedolla oli suuri merkitys talouteen liittyneen nettikeskustelun sisällössä. Nettikeskustelussa perheellinen kuvailtiin oikean tiedon hallussapitäjänä. Seuraavaksi esittelen perheellisten faktuaalistamisstrategioita ja sitä miten perheelliset todistivat olevansa oikean tiedon hallussapitäjiä. Oikean tiedon hallussapitäjien osoittaminen alkoi jo artikkelista ja sen toimittajasta. Nettikeskustelussa artikkelin ja toimittajan esittämät väitteet yksinelävien

haasteellisesta taloudellisesta tilanteesta kyseenalaistettiin kuvailemalla koko artikkeli huonoksi ja tiedollisesti vääräksi. Artikkelissa olleella yksineläviä koskevalla tiedolla ei ollut totuusarvoa.

Mutta oli tuo alkuperäinen lehtijuttukin koko lailla huono. Viihdelehtien tasoa, mitä faktoihin ja kokonaisuuteen tulee. Tuksun kuva vain puuttui... (Kukahen maksaa eniten)

Nämä Kokon jutut on aina täyttä tuubaa! Oletuksia ja asiavirheitä.

No jo on taas tehty tutkimusta. Sanoma-konsernin todellista huippujournalismia.

Perheenelättäjänä ei voi kun todeta, että kulut ainakin 3 kertaa suuremmat kuin sinkkuna, mutta ansiot sinkun tasolla. (hohhoijaa)

... Tuo 40 saattaa kuitenkin olla lähellä jutun kirjoittaneen toimittajan älykkyydosamäärää./ Asian ytimeen. Luulen kuitenkin, että AO on lähempänä sataa, kun hän kuitenkin osaa auttavasti kirjoittaa, vaikkakaan ei laskea. Juttu oli kyllä huono, hävettää ex taloustoimittajaopiskelijana. Tämä keskustelu on paljon parempaa kuin sen käynnistänyt juttu. (146)

Perheellinen kuvailtiin nettikeskustelun järkevänä aikuisena, joka tietää enemmän ja paremmin ja joka perustaa mielipiteensä tietoon. Samalla annettiin ymmärtää, että muiden tieto ei ole tietoa. Eräs nettikeskustelija poimi ajatuksen seuraavasti: ”Joidenkin kommenttien perusteella elämä muuttuu älylliseksi/järkeväksi sillä suurella valaistumisen hetkellä, kun on luvattu ... lakimiehen tai papin edessä... (joopa)”. Perheelliset vahvistivat asemaansa ja tietoaan keskustelussa vetoamalla instituutioiden, esimerkiksi Kelan tai koulujärjestelmän antamaan tietoon, vähättelemällä toisenlaisen tiedon esittäjää, esittämällä itsensä oikean tiedon haltijaksi ja käyttämällä esitettyä tietoa kyseenalaistavia sanoja.

...Puolison tulot vaikuttavat työmarkkinatukeen. Kokemusta on. ...Niin ja hyviin tapoihin kuluu ilmoittaa lähde, ...<http://kela.fi>...Eli kirjoitan faktaa, en mututuntumaa. se joka väitti, että lapsiperheet saavat tukea verotuksen kautta...Voi olla vaan vaikeaa löytää ei-todelle mutumielipiteelle mitään faktalinkkiä.(entinen puolisonsa elätettävä, nyt itsekin tienaaava)

Yksinasuvan elämä käy selvästi kalliimmaksi kuin parisuhteessa tai perheen kanssa elävällä / Höpöhöpö. Lapsiperheillä elämä on varmasti paljon kalliimpaa kuin sinkuilla. ... (perheellinen)

...Mielipiteitähän sinullakin saa olla, mutta et osaa niitä perustella. Peruskoulussa jo opetettiin, että perusteeton mielipide on yhtä tyhjän kanssa eikä sellaista kannata esittää. (Kukahan maksaa eniten)

Kummallista sitten, että valtaosa vuokra-asunnoistakin on ollut ja tulee olemaan perheasuntoja kooltaan vaikka kysyntää olisi sinkkuasunnoista. / Siinä mättää se, että tietosi on väärä - se että pienistä asunnoista on kysyntää ei tarkoita että perhe-asuntoja olisi paljon. ...(HT)

...Ei sitä ihan noin vaan tavallinen ihminen käsitä, että jos kotivakuutusta maksaa kaksisyhden sijasta niin tämä yksinäinen raukka maksaakin kaksi kertaa korkeampaa vakuutusmaksua! Näinhän se menee?...(tietoo)

Perheelliset käyttivät tietonsa totuusarvon vahvistamiseen myös rationalisointia. Yksilöt pyritään integroimaan vakiintuneisiin sosiaalisiin instituutioihin osoittamalla niiden toimintakäytännöt objektiivisesti perustelluiksi ja subjektiivisesti mielekkäiksi (Aittola & Raiskila 1994, 224). Tietoa rationalisoitiin suuntaamalla katsetta pois tämänhetkisistä perheille suunnatuista palveluista kiinnittämällä huomio yksilön jo lapsuudessa käyttämiin etuuksiin tai ihmisen vasta vanhuudessa tarvitsemiin palveluihin.

Rationalisointia tapahtui myös, kun perheille suunnatut palvelut ja etuudet käännettiin keskustelussa kaikkia koskevaksi yleiseksi hyväksi, josta jokainen on päässyt tai pääsee joskus osalliseksi, myös yksinelävät. Rationalisoinnista syntyi mielikuva, että tämän hetken perheille kohdistettujen tulonsiirtojen tai perheille suunnattujen palveluiden käyttäjät eivät itse asiassa olekaan keskustelussa olevien etuuksien varsinaisia saajia. Rationalisoinnilla hämärrettiin etuuden luonnetta ja kohdetta. Osa perheiden sosiaalisista tuista ymmärrettiin kansalaisoikeuksiksi, joista vapaaehtoisesti luopumalla edistettiin yhteiskunnan hyvää ja nostettiin esiin omaa arvoa hyvänä kansalaisena.

Niin, todellakaan en pannut lapsiani päiväkotiin, vaan hoidin heidät itse säästäen kunnan varoja noin 4000 euroa kuussa. Tuo on pyöristetty nettosumma kotikunnassani, siis säästävät päivähoitopaikat-kotihoidontuki. Lapsilisä tulee automaattisesti jokaiselle kansalaiselle, myös sinä vanhempinesi olet siitä nauttinut. ...(Mää vaan)

Tosin olet itsekin todennäköisesti saanut lapsilisän (vanhempasi, jotka ovat käyttäneet sen sinun hyödyksesi) ja ollut hoidossa, käynyt koulua, jne, jne. Itse ajattelen asiaa niin, että nyt työikäisenä maksan valtiolle korkojen kera nämä itse käyttämäni etuudet takaisin. / Nyt saan omille lapsilleni vastaavaa avustusta/tukia, jonka lapseni maksavat veroina tulevaisuudessa saamansa edut takaisin valtiolle korkojen kera takaisin. (Lainaa se vain on)

Perheelliset vahvistivat omaa asemaansa oikean tiedon haltijana antamalla sinkuille ohjeita ja neuvoja aikuisuuteen liittyvästä tavasta käyttää rahaa ja osoittivat täten olevansa viisaampia ja vastuullisempia rahan käyttäjiä ja siten myös jotenkin yksinelävien yläpuolella (ks. Freire 2005, 46 – 48). Perheelliset kuvailivat kommentissaan perheellisten omaamia hyviä rahankäyttöön tarvittavia taitoja sekä perheellisten persoonallisuuden piirteitä, joilla on vaikutuksensa hyvään taloudenhoitoon.

Eikö täysvaltaisen aikuisen tule sovittaa menonsa käytettävissä olevien varojen mukaan? Olisiko niin, että sinkku ostelee kaikkea, kun ei ole puolisoa ja lapsia elätettävänä ja muistuttamassa siitä, ettei kaikkeen ole varaa. Perheelliselle kasvaa vastuuntuntoa, joka sinkuilta nähtävästi puuttuu. (Suu säkkiä myöten)

Meillä perheellisillä on tapana säästää ensin niska limassa...Sitten mennään asunto-ostoksille ja pankkiin. ...(Kalkylointia)

130 euroa elintarvikkeisiin kuussa??? / Kenellä tuo riittää tasapainoiseen ruokavalioon? / ei meillä noin paljoa ruokaan henkeä kohtijäänyt silloin, kun olin työttömänä ilman tuloja. Mutta silti syötiin täysin täyspainoisesti - koska minulla oli aikaa etsiä tarjouksia ja tehdä itse. Lihamyllyn omistaminen toki helpottaa ja kalaakin on ajoittain saatu onkimalla ja marjoja keräämällä itse. Perunat, tarjouslihasta tehty kastike ja porkkanaraaste on aika halpaa evästä ja kyllä siitä jo ravintoa saa. Leivät olen tehnyt itse. (entinen puolisonsa elätettävä, nyt itsekin tienaa)

Perheelliset käyttivät myös tunteisiin vetoavia lapsiin liittyviä diskursseja taloudellisen tietonsa vahvistamiseksi. Kynnys kyseenalaistaa lapsia koskevaa tietoa on yhteiskunnassamme korkea. Perheelliset käyttivät tietonsa vahvistamiseksi myös joukkovoimaa. Perheelliset osoittivat

tukensa väestöryhmänsä muiden jäsenten antamalle tiedolle, mistä johtuen perheellisten jakama tieto näytti keskustelussa saavan suuremman painoarvon.

...tervetuloa kaikki halukkaat tutustumaan perheeni budjettiin ja ihmettelemään, millä rahalla ruokin ja vaatetan lapseni ja kasvatan kunnon ihmisiksi. ... (Elvira Madigan)

entäs me, jotka olemme myös puolisoidemme elättäjiä?/... Totta töriset. Eläkkeellä/työttömänä/tulottomana olevan puolison kanssa joutuu koville. Mieheni elättää minua ja kahta lastamme, ja olen kovin pahoillani, etten pysty kovin isoa kortta kekoon kantamaan. Työkyvyttömyyseläkkeeni on työmarkkinatuen tasoa. ... (Mää vaan)

...Kuitenkin nelihenkisen perheen elättäjää verotetaan yhtä raskaasti kuin jos hän asuisi yksin ja saisi itse pitää tienaanansa rahat...(Isän on pakko tienata) / Erittäin samaa mieltä...(Omakohhtaista kokemusta)

...Älkööt sinkut vinkuko, voivat sentään itse valita mihin rahansa käyttää, se ei ole isossa perheessä ihan niin yksinkertaista. Kenellä on oikeasti vaikeata? (Joensuu) / Olipas hyvin kirjoitettu. Kyllä meidänkin...

Nettikeskustelussa perheelliset legitimoivat omaa tietoaan myös kertomalla kuvauksia tuntemiensa hyvin toimeentulevien sinkkujen elämästä, joilla ei ole rahallisen tuen tarvetta. Minämuotoinen puhe toimii faktuaalistamisen tehosteena, olipa se sitten itse koettua tai sivusta seurattua. Tarkkailukin riittää faktuaalistamaan tietoa: sitä faktuaalisempi tieto, mitä pitempään asiat on itse todettu. Määrällinen edustavuus jää sivuseikaksi, eikä kuulija ymmärrä esittää tilastolliseen yleistettävyyteen liittyviä epäilyjä. (Juhila 2004, 160 – 161, 163.) Tätä faktuaalistamisen keinoa käytettiin myös esimerkiksi osallistumassani Kaste-seminaarissa paikalla olleen ministerin vedotessa hyvin toimeentulevaan äitiinsä.

...sinkkukälyni on tällä hetkellä kahden velattoman vantaalaisasunnon omistaja ja muuttaa pian kolmanteen, itse rakennettuun omakotitaloon. ... (Kalkylointia)

Tutuistani kaikkein vauraimmin ovat eläneet vuosikymmeniä ehdottomasti ns. "vanhatpiiat" ja dinkut. ("freedom")

Perheelliset legitimoivat esittämänsä tietoa myös vertaamalla oman sinkkuelämän ja perheellisenä olon kokemuksiinsa toisiinsa. Henkilön vertaillessa elämäkokemuksiinsa toisiinsa

sinkkuna oleminen kuvattiin lähinnä huolettomaksi elämänvaiheeksi verrattaessa sitä nykyiseen velvollisuuksia täynnä olevaan ja taloudellisesti haastavampaan perheellisyyteen. Henkilöiden omien kokemusten perusteella ei yksinelävien talouden kohentamisen tarpeille ollut perusteita. Lausumaa tehostettiin laajentamalla oma kokemus koskemaan laajempaa joukkoa, jolla oli esittäjän mielestä samoja kokemuksia. Omasta kokemuksesta saatua tietoa pyrittiin laajentamaan näin yleiseksi tiedoksi. Oman lausuman perheellisyyteen liittyvän näkökulman painoarvoa kohotettiin vielä käyttämällä omista yksin elämisen kokemuksista vähätteleviä lapsenomaisia kuvauksia. Puheenvuorojen käyttäjät olivat usein entisiä sinkkuja.

Artikkeli on vain puoliksi totta. Meitä on monta miestä, joilla rahaa riitti sinkkuna harrastuksiin ja matkusteluun. Talous veti tiukalle vasta kun hankki puolison ja lapsia. (M)

Kyllä ainakin oma elämäni oli leveämpää sinkkuna tuhnuttaessani kuin nyt kahden lapsen asuntovelallisenä isänä. ... Pravda

Itse olen sinkkuna ollut suurimman osan aikuiselämästäni, on siinä puolensa. Ei mm. tarvitse ostaa mitään mitä ei itse halua tai tarvitse.

Olen elänyt sinkkuna noin 20 vuotta, nyt 3,5v dinkkuna yhteen muutosta laskien. Molemmat olemme töissä. En huomaa eroa kuluissa tai mahdollisuuksissa matkustaa. Olen ollut ja olemme nyt molemmat hieman keskituloa alempaa palkkaa saavia työssäkäyviä. Asumismenotkin suunnilleen samat, koska asumme nyt isommassa kuin sinkkukotimme olivat. Erittäin pienituloisella sinkulla varmaankin on tiukempaa, kuin kaksin elävillä keskituloisilla. Silti kirjoitus on aika kohtuuton yleistys. (Eevis)

7.3.2. Elämäntapojen vaikutukset talouskeskusteluun

Talouteen liittyvässä keskustelussa toinen pääaihe oli elämäntapojen vaikutukset perheellisten ja yksinelävien talouteen. Nettikeskustelussa käytiin väittelyä siitä, kenellä on elämäntilanteesta johtuva heikoin taloudellinen tilanne sekä siitä, ketä yhteiskunnan tulisi tukea ja miten. Nettikeskustelussa oli suhteellisen vähän pariskuntiin liittyviä kommentteja, vaikka he ovat suurin yksittäinen väestöryhmämme. Ehkäpä pariskuntien puuttuminen nettikeskustelusta kertoo sen, että hyvin harva parisuhteessa elävä on köyhä tai pienituloinen (Tilastokeskus 2013).

Keskustelua käytiin pääasiassa perheellisten, jotka elättävät yksin puolisoaan tai lapsiaan, ja yksinelävien tarpeiden välillä. Keskustelun pääpaino oli perhettään yksin elättävien tarpeissa. Perheet ensin -diskurssi oli vahvasti läsnä. Teksteistä voi poimia ajatuksen, että on korjattava perheiden kärsimät vääryydet ja taloudelliset puutteet, ennen kuin ryhdytään korjaamaan yksinelävien tilannetta. Perustuslain henki perheen suojelusta näkyi kommenteissa.

Aikuisuuden ja hyvän kansalaisuuden diskurssilla oli suuri osa talouteen liittyvässä keskustelussa. Parisuhteen ja perheellistymisen kautta saavutetun aikuisuuden ja hyvän kansalaisen statuksen katsottiin oikeuttavan ensisijaisuuteen yhteiskunnan taloudellisessa tuessa. Hyvinä kansalaisina perheellisten hyvinvointi on yhteiskunnallisesti merkittävämpää. Perheellisyuden elämänmuodolle muodostui siten oikeus omistaa enemmän ja käyttää rahaa väljemmin.

...sinkut eivät tuota yhteiskuntaan jatkuvuutta lapsen/lapsien kautta siksipä sinkkuja pitäisikin verottaa rankemmin. Ajatelkaapa kuinka paljon enempi valtiolle on hyötyä lapsiperheistä verrattuna sinkkuihin?! Yksinhuoltajat asia erikseen, heillä varmasti on todella tiukkaa. (j33j33)

Ei ole totta! Siis pitäisikö lapsiperheiden alkaa maksamaan enemmän veroja välillisesti tai välittömästi, että yksineläjät pärjäisivät paremmin?? Seurauksena olisi avioeroja ja toinen vanhempi olisi kirjoilla jossakin soluasunnossa. Kulutuksesta sen verran, että, mitä useampi asuja, sitä suuremmat on toki kulutkin. Pienessä yksiössä/ kaksiossa lämmitys, sähkö jne jäävät pieniksi verrattuna esim. viiden hengen talouteen verrattuna. Tämä sosialismi(varojen tasaaminen) on mennyt jo muutenkin liian pitkälle täällä Suomessa.

Ne, jotka sortavat toisia eivät ymmärrä yksinoikeuttaan omistaa enemmän erioikeudeksi, joka asettaisi muut epätasa-arvoiseen asemaan heidän kanssaan, vaan he ovat saavuttaneet oikeuden enemmän omistamiseen yritteliäisyyden ja oman riskinoton tuloksena. Jos toiset omistavat vähemmän, se johtuu heidän laiskuudestaan tai kyvyttömyydestään. Sortajat kokevat sorretut kiittämättömiksi ja kateellisiksi. (Freire 2005, 47 – 49, 61.) Tämä tuli ilmi myös nettikeskustelussa. Yksinelävät eivät ole yrittäneet riittävästi eikä heidän pitäisi kadehtia sitä, mihin eivät ole pystyneet.

Joku sellainen, joka ei syystä tai toisesta ole onnistunut saamaan lapsia, varmaankin voi laskeskella happamasti, että hänenkin verotuloillaan hoidetaan ja koulutetaan muiden lapset. Mutta niin se hyvinvointivaltiossa menee: / Oikeassa olet, kadehtiminen on turhaa...

(Jedem das Seine. Ihmisten puolue)

.... Perheellinen saa pitää irtisanomisuhan alla yöpaikkansa, kun kertoo, että on lapsia elätettävänä. Yleensä sinkku saa potkut herkemmin. Bonuksia jatetaan perheellisille useimmin kuin sinkuille. / Maailmassa on siis vielä oikeudenmukaisuutta! (Klaukkalan mies)

Kylläpä kirjoitus on laput silmillä tehty, onko sinkulla siis vaikeampi taloudellinen tilanne kun esimerkiksi nelilapsisella perheellä jossa toinen kotona hoitamassa lapsia. Tässä tapauksessa yhden henkilön palkasta elätetään kuusi ihmistä... Kenellä on oikeasti vaikeata? (Papparainen)

Kuitenkin nelihenkisen perheen elättäjää verotetaan yhtä raskaasti kuin jos hän asuisi yksin ja saisi itse pitää tienaa mansa rahat. / Erittäin samaa mieltä. Ärsyttää, kun sinkkuuden kustannuksia itketään koko ajan. Yksi elättäjä, yksi elätettävä. Mitä ihmeellistä siinä on? Sitten kun on yksi elättäjä ja vaikkapa vaimo kotona ja neljä lasta, niin johan on halpaa elämä!... (Omaehtoista kokemusta)

Taloudellisen keskustelun vastakkainasettelu sinkut vastaan lapsiperheet sai myös toisenlaisen näkökulman, kun muutama kommentoija toi keskusteluun mukaan dinkut ja miesparit, mistä ei kuitenkaan syntynyt laajempaa keskustelua. Eräs keskustelija toi esille sen, ettei talouteen liittyvissä kysymyksissä tulisi verrata sinkkuja ja lapsiperheitä vaan sinkkuja ja lapsettomia pareja. Taloudellista oikeudenmukaisuutta tulisi verrata aikuisten välillä.

Kaikkein kannattavinta on olla dinkku (Double Income, No Kids). Kaksi hyvin ansaitsevaa puolisoa vakiduunissa, ei lapsia ei autoa. sellainen elämä on melkein ainoa, joka on nyky-Suomessa taloudellisesti mielekästä. (Isän on pakko tienata)

... Dinkit pärjäävät, perheelliset eivät juurikaan. ... (Omaehtoista kokemusta)

Jos asiaa tarkastelee puhtaasti talouden kannalta niin paras järjestely on kahden miehen suhde. Miehillä ei ole tarvetta ostaa kaikkea tarpeetonta, tulot ovat hyvät jne. ...pelle

Lasten hankkiminen on oma, vapaaehtoinen valinta, josta tietenkin joutuu maksamaan. Ei vertailua kannatakaan tehdä sinkkuuden ja lapsiperhe-elämän välillä, vaan sinkkuuden ja lapsettoman parin elämän välillä. (Io)

Talouteen liittyneessä keskustelussa eivät juuri nousseet esille yksinelävien suuri köyhyysriski tai muut tilastolliset tosiasiat yksinelävien taloudellisista vaikeuksista. Tämä vahvistaa näkemystä siitä, ettei yksinelävillä itselläänkään ole tietoa ryhmänsä tilanteesta tai he joko karttavat liittymistä yhteiskunnalliseen ryhmäänsä tai eivät ylipäättään tunnista sen olemassaoloa.

Yksinelävien nettikeskustelijoiden mielestä perhe ei ole menettänyt merkitystään taloudellisena yksikkönä, vaan perheellä on edelleen merkitystä taloudellisen hyvinvoinnin perustana (ks. Laaksonen 2002, 80).

Ehkä minäkin joskus pääsen parisuhteeseen. Seksielämän lisäksi paranisi näimmät talouskin. Ja minua alettaisiin taas kohdella ihmisenä yhteiskunnassa. (toivottoman yksinäinen)

Totta..olen joskus ajatellut solmia tietoisesti liiton, joka perustuu taloudellisiin seikkoihin. Yksin elävä maksaa kaiken - TV-luvan, sähkön, lehdet,puhelimien, vakuutukset,huonekalut,remontit ym. yksin. Perheellisellä nämä menot puolittuvat....(yksin)

Nettikeskustelijoiden mielestä yksinelävien ja perheellisten erilaiset elämäntavat vaikuttavat ryhmien välisiin eroihin rahan käytössä sekä taloudellisten resurssien tarpeissa. Seuraava esimerkki kuvaa hyvin käytyä nettikeskustelua elämänmuotojen aikaansaamista eroista talouteen liittyvissä kysymyksissä.

Parisuhteessa käydään yhdessä ruokakaupassa, ja ostetaan 80 eurolla erilaisia ruokia, hedelmiä, herkkuja. Sinkkuna hakee kaappiin pari valmispitsaa ja makaronilaatikon 5 eurolla. Parisuhteessa täytetään keittiön kaappeja Arabialla, kulhoilla, pannuilla ja pienkoneilla kaikkiin tarkoituksiin. Sinkkuna käyttää sitä yhtä kahvimottia 15 vuotta, kunnes se särkyi tiskatessa. Parisuhteessa täytyy ostaa uusia kuteita, vain koska puolison mielestä takki on jo pari talvea vanha. Sinkkuna selviää parilla kauluspaidalla töissä ja parilla paidalla yöelämässä. Parisuhteessa tarvitsee keksiä yhteistä tekemistä; elokuvia,

museoita, matkoja, ravintolailtoja. Sinkkuna voi halutessaan röhnöttää kokopäivän sohvalla tai tietokonepelin edessä parin olusen kera. (Taloudellisia etuuksia....)

Elämäntapaeroista johtuen useiden nettikommenttoijien mielestä yksinelävälle jää perheellistä enemmän rahaa käyttöönsä (ks. Ojala & Kontula 2002, 131). Mielikuva hyvin toimeentulevista yksinelävistä on vahva mutta perusteeton. Mielikuva varakkaista yksinelävistä tuli esille myös mm. aiemmin tarkastelemistani köyhyystutkimuksista. Mielikuvan tahallinen ylläpitäminen mitätöi pienituloisten ja köyhien yksinelävien tarpeita ja estää yksinelävien taloudellisen ahdingon esiin pääsyä sekä sen, että yksinelävien köyhyydelle pitäisi ylipäätään tehdä jotain.

Tutuistani kaikkein vauraimmin ovat eläneet vuosikymmeniä ehdottomasti ns. "vanhatpiiat" ja dinkut. ("freedom")

Sinkuilla nimenomaan jää enempi rahaa käyttöön, ... (erheellinen)

Tietysti sinkut kulutavat enemmän heillä kun on käytettävissä yksinään reilu summa. Siksi sinkulle ei pitäisikään mistään hommasta maksaa yli 5000 € kk koska sillä tulee hyvin toimeen jos ei turhia levistele että minulla kyllä on varaa olen isopalkainen sinkku. (Maurits)

...Siinä elellään sitten yhden ihmisen tuloilla ja menot on taatusti isommat kuin sinkulla. Välillä käy kyllä kateeksi sinkkuja, jää varmasti rahaa säästöönkin. ("ei oo reilua")

Köyhän yksinelävän mielikuva nousi esille lähinnä ihmissuhdekysymyksien yhteydessä. Parisuhteen puute yhdistettiin köyhyteen siten, että köyhän on ylipäätään vaikea löytää elämänkumppania (ks. Ojala & Kontula 2002). Mahdollisesti sosiaalipoliittisena toimenpiteenä ehdotetulla parittamisella (Kanninen 2011) ei ehkä ajateltaisikaan poistettavan yksinelävien köyhyyttä, vaan mahdollisesti sillä pikemminkin haluttaisiin vahvistaa perhenormia ja yhteiskunnallista kulttuurillista vakautta.

...Ja onko syy vai seuraus että pieni tuloisia sinkkuja on enempi. kuka jaksaa katsoa köyhää nurkissaan? (Muna vai kana, kukko kuitenkin)

Elämäntapaerojen vuoksi perheellisten katsottiin tarvitsevan enemmän taloudellisia resursseja elämäntapansa toteuttamiseen. Kohtuullisen elämän viitebudjetteihin sisältyneiden tavaroiden määrä oli pienempi yksinelävillä kuin muilla väestöryhmillä (Lehtinen ym. 2010, 25, 2 (10), 5

(10), 8 (10)). Lapsiperheillä on ilmeisesti keskimääräistä enemmän pakollisen tuntuisia menoja (Takala 2005b, 50). Perheellisten taloudellisen niukkuuden nähtiin osittain johtuvan kyseiseen elämäntapaan kuuluvista kuluista. Perheellisyys vaatii omakotitalon, auton ja enemmän tavaroita (ks. Takala 2005b, 50). Esimerkiksi omistusasunnon katsottiin kuuluvan perheellisen välttämättömiin hankintoihin. Perheellisten asumiseen nettikeskustelijoiden mielestä kuului väljyys ja yksityisyys. Yksineläville riitti pieni vuokra-asunto tai kolhoosiasuminen. Nettikommenttien mukaan yksinelävien pieni yksityisyyden tarve tekee mahdolliseksi yksinelävien sopeutumisen yhteisöasumiseen. Yksinelävien naisten kokemusten mukaan yksiötä isompi asunto on aiheuttanut keskustelua, miten suureen asuntoon yksinelävillä olisi ylipäättään oikeus muiden mielestä (Ojala ja Kontula 2002, 48 – 49). Jos yksinelävä haluaa erityisesti yksityisyyttä, hänen tulisi siitä maksaa.

...Perhe on rasite ja kahle, koska perheen myötä tulee ASUNTOLAINA!... (JonesHenry)

... Lapsiperheellä ei ole käytännössä mahdollista asua vuokralla Helsingissä. Pravda

Sinkku voi asua järkevästi ja edullisesti jopa pääkaupunkiseudulla. Kun ostaa vaikka yksiön tai kaksion 100 000 eurolla, asumismenot eivät päätä huimaa. Lapsiperheellinen joutuu hankkimaan tilavamman asunnon, ja sekös maksaa. ... (Isän on pakko tienata)

Entäs kolhoosi? Maksat vain oman lokeron jääkaapista. Pesukone ja TV-ajat varataan jne. On halpaa, aina seuraa, eikä tarvi yksin itkeä maailman pahuutta (Tai Sovhoosi Takaisin Neuvostoliittoon)

... Ennenvanhaan otettiin kämppis, jos ei ollut vara yksin asua. Mikäli haluaa yksin olla hintaan mihin hyvänsä niin turha on asiasta kitistä. (Pöljiä)

Nettikeskustelijat katsoivat yksinelävillä olevan perheitä paremmat mahdollisuudet karsia jokapäiväisistä elinkustannuksista. Perheen jäsenellä ei katsottu olevan samanlaisia mahdollisuuksia tehdä henkilökohtaisia valintoja pienentääkseen arkeen liittyviä kustannuksia.

Itse olen sinkkuna ollut suurimman osan aikuiselämästäni, on siinä puolensa. Ei mm. tarvitse ostaa mitään mitä ei itse halua tai tarvitse.

...Omilla tuloillani pärjäisin paljon paremmin yksin - pienempi asunto ja pienempi auto/ei autoa ollenkaan, pienemmät vakuutusmaksut, pienemmät vesi/sähkö/lämmitys/jätemaksut,

*ei tontin vuokraa/lainaa, vaatteita ja elintarvikkeita ja muita hyödykkeitä vain yhdelle!
...(Joensuu)*

*Toki näin on laskennallisesti. Itse tosin pärjäsin taloudellisesti paremmin sinkkuna.
Mies tulee kalliiksi: pitää olla isompi kämppä, olutta, lihaa, solariumia, urheiluvälineitä,
viihde-elektroniikkaa jne. vaikkei ole kuin yhden ihmisen tulot. Miestä elättävälle naiselle
voisi myöntää 'olutlisää' anakin 200 e/kk. (yksinkuoltaja ilman tukia)*

*Useimmilla perheillä on kaksi autoa. Siis niillä, jotka asuvat pääkaupungin
kantakaupungin ulkopuolella. Sinkku voi ostaa monesta kodinkoneesta pienemmän mallin
ja vähäisemmällä käytöllä se kestää pidempään. Ainoastaan sinkkukodin perustaminen on
kallista. (Nukkumatvei)*

Taloudenpidossa yksinelävien katsottiin olevan tuhlailevia, kuluttavan rahansa turhanpäiväisyyksiin ja elävän yli varojensa. Koska yksinelävät ovat tuhlailevalla elämäntavallaan ja elämäntapavalinnallaan aiheuttaneet taloudelliset vaikeutensa, yhteiskunnan ei tulisi tukea heitä vaan yksilöitä, jotka ilman omaa syytään ovat joutuneet taloudellisiin vaikeuksiin. Ilman omaa syytään taloudellisiin vaikeuksiin joutuneet olivat perheellisiä. Yksinelävät naiset ovat kertoneet kokeneensa erilaisten aineellisten hankintojen ja lapsettomuuden olevan muiden mielestä todiste heidän itsekkyydestään (Ojala & Kontula 49).

*Ja juuri nämä ikisinkut ja juuri sinkkuuntuneet tulevat itkemään pankin tiskille kun on
luotot ylitetty maailman ympäri rellestäessä. ei tipu.(banka)*

...Joillakin raha katoaa baari-iltoihin ja design-leivänpaahtimiin. (Kalkylointia)

*...Ja mikä parasta kertaheitolla 60% Helsingin kotitalouksista ovat pienituloisia tai
ainakin "menovammaisia" potentiaalisia liian pienituloisia kulutustottumuksiin
verrattuna. ...(tietoo)*

*...Olisiko niin, että sinkku ostelee kaikkea, kun ei ole puolisoa ja lapsia elätettävänä...(Suu
säkkiä myöten)*

*Tutkimus näyttää summaavan, mutta ei paneudu syvyydessä kulutustottumuksiin, joiden
suhteen veikkaan syntyä suurimmat erot. Tuhlailevaisuus halutaan siis hyväksyttäväksi ja
nyt ilmeisesti halutaan sille poliittisesti kompensatiota. Entä sitten kun vertailuun otetaan
perhe, ... (Observer)*

Joissakin kommenteissa yksin eläminen nähtiin myös jollain lailla taloudellisesti kannattavana olotilana varsinkin köyhille. Tämä tuli esille toimeentulotukea käsitelävissä nettikommenteissa. Esimerkiksi parisuhteessa elävät kokivat yksinelävien heitä korkeamman toimeentulotukietuuden epäoikeudenmukaisuutena. Kommentissa ei huomioitu yksinelävillä olevia korkeampia elinkustannuksia, vaan yksin asuvan tuen suurempi määrä koettiin yksinelävien suosimisena. Tasasuuruinen etuus koettiin oikeudenmukaisena käytäntönä viimesijaisten etuuksien yhteydessä, mutta toisaalla oltiin vaatimassa epätasapuolista verotusta. Ristiriita kertoi siitä, että näkökulma talouteen liittyvissä kysymyksissä valittiin aina sen mukaan, mikä kulloinkin oli edullisinta perheellisille. Asioita pyrittiin rationalisoimaan perheiden etujen mukaiseksi. (ks. Freire 2005, 39 – 41, 51, 53 – 54.) Olisiko kyseisellä ajattelutavalla saattanut ollut vaikutuksensa myös uuden takuueläkkeen määräytymiseen?

...Yhteiskunta vielä tekee kaikkensa että, köyhällä olisi vaikeaa ja muutoin kuin yksin ei kannata asua

... Niin, toimeentulotuen saannissa systeemi suosii sinkkuja, pareilla puolison tulot vaikuttavat. (HT)

Yksinelämisen suhteellisesta kalleudesta huolimatta se on parempi vaihtoehto kuin toimimaton pari- tai perhesuhde. Yksikin hulttio perheenjäsen voi näet saada koko perheyksikön talouden sekaisin. Näin käy sitä varmemmin, mitä enemmän sosiaalietuksia ruokakunta saa - eli mitä pienituloisempia ja tiukemmalla he ovat. Etuusharkinnassahan lasketaan yhteen koko perheen tulot ja suhteutetaan ne menoihin riippumatta siitä, osallistuvatko kaikki perheenjäsenet(edellytetyjen) kykyjensä mukaisesti yksikön menoihin vai ei. Muut perheenjäsenet joutuvat siis paikkaamaan lusuilijoitten jättämän vajeen ... Köyhää rokotetaan rankasti siis tässäkin tilanteessa. (Mitä Äksyin Ämmä)

Tuohan on aika selvää, että useampi maksaja tuo skaalaetua. Miten sitten sellaiset lapsiperheet, joissa yksi elättää koko perheen ? Tosin halvempaa sekin kuin että koko perhe vanhemmat ja lapset olisivat "sinkkuja" ;-), tosin yhteiskunnan tuki olisi varmaan paljon parempi. (ei sinkku)

... Työssäkäyvällä perheellisellä ei käytännössä ole mahdollista päästä tuettuun asumismuotoon, kuten sinkun. Taas muuten tuki joka suosii sinkkuja. (HT)

7.3.3. Taloudellisten vastuiden jakautuminen

Taloudellisten vastuiden jakautumiseen liittyvässä nettikeskustelussa verotuksella oli keskeinen sija. Verojen tarkoitus vaihteli perheiden tarpeita huomioivasta käytännöstä jokaisen kansalaisen hyvinvointipalveluja ylläpitäväksi toiminnaksi. Perheellisten näkemykset verotuksesta olivat ristiriitaisia. Perheellisten mielestä henkilöverotukseen perustuva verotuskäytäntö ei ole heille oikeudenmukainen, vaan heitä tulisi verottaa eri tavalla kuin yksineläviä. Perheellisten kohdalla henkilöverotus tulisi muuttaa perheverokäytännöksi. Perheelliset toisaalta vaativat perheverotuksen ja sinkkuveron käyttöönottoa, mutta toisaalta perustelivat henkilöverotuksen olevan yksi oikeudenmukaisen yhteiskunnan perusta hyvinvointipalveluiden kohdalla. Rationalisoinnin avulla verotusnäkökulmaa vaihdettiin sen mukaan, mikä oli hyväksi perheellisille.

Yksinelävien osuudeksi näytti jäävän maksajan rooli niin perheverotuksen ja sinkkuveron palauttamisen näkökulmassa kuin henkilöverotuksenkin kohdalla. Perheitä suosivan perheverotuksen ja sinkkuveron kautta yksinelävät tukisivat suoraan perheitä yhteiskunnan jatkuvuuden säilymiseksi. Suomessa voimassa ollut vanhanpiian ja -pojan vero ei ole hävinnyt yhteiskunnallisesta keskustelusta. Sen osoitti myös pro gradu -tutkielmani teon aikana televisiossa esiin noussut julkinen keskustelu yksinelävien veron korotuksista (MTV 2012). Henkilöverotuksen kautta yksinelävät taas osallistuisivat perheitä tukevaan yhteiskunnalliseen toimintaan, koska hyvinvointipalveluiden tulee olla kaikkien käytettävissä. Perheellisten nettikeskustelijoiden mielestä yksinelävien tulee osallistua myös niiden palveluiden ylläpitoon, jotka on suunnattu yksinomaan perheellisille.

Perheellisten näkemys omasta etuoikeutetusta asemastaan tuli verotuksen yhteydessä esille muun muassa perheellisten esittämästä oikeudenmukaisuus-käsitteestä, jossa oikeudenmukaisuutta on tukea perheitä, sekä keskustelussa käytetyistä pienistä sanoista, kuten alla olevan esimerkin yhtä-sanasta, joka asettaa toisen osapuolen alempiarvoiseen asemaan.

...Kuitenkin nelihenkisen perheen elättäjää verotetaan yhtä raskaasti kuin jos hän asuisi yksin ja saisi itse pitää tienaaamansa rahat. ... (Isän on pakko tienata)

Perheverotukseen siirtyminen olisi oikeudenmukaisempaa, koska ainoaa tulonsaajaa verotetaan nyt täysin samoin kuin yksinäistä ihmistä. ... (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

Sinkuilla nimenomaan jää enempi rahaa käyttöön, mielestäni asia pitäisi korjata sinkkuverolla ja siitä kertyvät varat suunnata helpottamaan lapsiperheitä esim. vähennys päivähoitomaksuun. (erheellinen)

Lapsettomuus ja pariutumattomuus on nykymaailmassa yleistä. Joku sellainen, joka ei syystä tai toisesta ole onnistunut saamaan lapsia, varmaankin voi laskeskella happamasti, että hänenkin verotuloillaan hoidetaan ja koulutetaan muiden lapset. Mutta niin se hyvinvointivaltiossa menee: ei veroja ole maksettaessa korvamerkitty mihinkään, vaan ne menevät yhteiseen kassaan ja yhteiseen hyvään. / Oikeassa olet, kadehtiminen on turhaa. Jokainen meistä käyttää kuntien ja valtioiden palveluja; opiskeleminenkin on sitä, tien käyttäminen, kaikki infrastruktuuri, valtionhallinto, lainsäädäntö, oikeuslaitos, junamatka jne. Jokainen on saamapuolella osin eri asioista. Jokainen myös maksaa: se tuloton puliukkoparkakin maksaa alkoholiveroa ja arvonlisäveroa joka kerta hakiessaan pullon. (Jedem das Seine. Ihmisten puolue)

No kun asialle ei oikeasti tarvitse tehdä mitään. Ei tässä mitään epätasapuolista ole. Suomessa edes verotus ei suosi perheitä, tämäkin juttu on vain jokavuotinen sinkkumarina.

Perheelliset kokivat avioliittolain velvoitteen toisen puolison elättämisestä yhteiskunnallisena epäoikeudenmukaisuutena. Puolisoaan elättävät kokivat epäoikeudenmukaisena sen, etteivät he voineet käyttää itse tienaamiaan rahoja. Perheellisten näkemys itsestään hyvänä kansalaisena, joka kantaa vastuuta muista, joutui ristiriitaan yksilöllisten rahaan liittyvien toiveiden kanssa. Toisista vastuuta kantavat perheelliset näyttäytyivätkin talouteen liittyvässä keskustelussa enemmän yhteiskunnallisten epäoikeudenmukaisten käytäntöjen uhreina.

...Kuitenkin nelihenkisen perheen elättäjää verotetaan yhtä raskaasti kuin jos hän asuisi yksin ja saisi itse pitää tienaamansa rahat. ... (isän on pakko tienata)

...On perheitä, joissa yksi joutuu maksamaan kaiken ja elättämään vielä sen aikuisen puolisonsa. ... (enää en tienaa nollaa)

entäs me, jotka olemme myös puolisoidemme elättäjiä? Olen toistakymmentä vuotta elättänyt 5 henkisen perheemme yksin. Edes perheverotusta ei tässä maassa tunneta

helpottamaan tätä taakkaa. Vaikka tulot ovat hyvät, kolahtaa niistä yhteiseen kassaan.....(ylsinhuoltaja)

Perheelliset nostivat keskustelussa aktiivisesti esiin tilanteita, joissa vain toinen puolisoista oli palkkatyössä ja toinen hoitamassa lapsia kotona, ja sen, miten kyseinen tilanne vaikeuttaa perheen taloutta. Lapsilla oli keskustelussa korostuva tunteisiin vetoava rooli. Lisäksi perheelliset kertoivat usein tilanteesta, jossa puoliso ei saanut työmarkkinatukea siihen liittyvän harkinnan vuoksi. Kouriintuntuvien ja elävien yksityiskohtien myötä lukija ei huomaa esittää tilastolliseen yleistettävyyteen liittyviä epäilyjä (Juhila 2004, 161). Perheelliset rakensivat keskustelussa mielikuvaa siitä, että kyseiset tilanteet olisivat hyvinkin yleisiä perheellisten keskuudessa. Käsitystä vakiinnutettiin tukemalla toisten perheellisten lausumia. Epäselväksi jäi kuitenkin, monestako sellaisesta perheen jäsenestä oli todellisuudessa kyse, johon työmarkkinatukeen liittyvää harkintaa käytettiin. Keskustelulla oli yhteys yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun, mikä oli alkanut Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (2009) esityksestä poistaa työmarkkinatuesta puolisoiden tuloihin liittyvä harkinta. Tässä yhteydessä tulee muistaa, että työmarkkinatuen suurin saajaryhmä ovat yksinelävät (Kela 2010c). Vaikka työmarkkinatuella eläminen on yksinelävien keskuudessa yleisempää, ainoastaan yhdessä nettikommentissa pohdiskeltiin sitä, mitä on elää yksin työmarkkinatuen varassa ilman toisen henkilön tuloja.

...Ei tämä tilanne mitenkään epätavallinen on, Suomessa lienee satoja tai tuhansiakin perheitä, joissa toinen ei tienaa mitään työttömyyden takia ja toisen puolison tulojen vuoksi. (enää en tienaa nollaa)

Niin asuu, mutta mitä se hyödyttää jos neljästä perheenjäsenestä kaksi on lapsia ja aikuisista vain toisella on vakituinen työpaikka? Tämä on hyvin yleinen tilanne... (Isän on pakko tienata)

...On esimerkiksi paljon pariskuntia joissa vain toinen käy töissä jne....(Kalevi)

Kun köyhä ja työssäkäyvä muuttavat yhteen, niin Valtio nappaa jopa 100% köyhän tuloista pois. / Ja näin käy, vaikka olisi yhteisiä lapsia. Työssä käyvän verotus ei tästä kevene, eikä muuten niistä lapsistakaan. (Kohta 0-tuloluokassa)

Yksinelävät liittyivät kommentoijina taloudelliseen keskusteluun eniten lasten tarpeiden yhteydessä, mihin saattoi vaikuttaa se, että juuri lapset nähtiin yksinelävien taholta perheellisten valintana siihen kuuluvine taloudellisine vastuineen enemmän kuin esimerkiksi parisuhde. Tämä tuli esille muun muassa siinä, etteivät yksinelävät kritisoineet perheellisten vaatimusta poistaa työmarkkinatuesta puolisoon liittyvää harkintaa, mutta lapsiin liittyvissä asioissa yksinelävät katsoivat joutuvansa perheellisten kyseenalaisten hankintojen maksajiksi. Heidän kritiikkinsä kohdistui lähinnä näkemykseen siitä, mikä nykypäivän lapsille on tarpeellista. Joissakin kommenteissa tuotiin esille perheellisten tekemien valintojen johtavan muiden verottamiseen ja vastuun siirtymiseen muillekin kuin vain heille itselleen. Yksinelävien mielestä perheellisten tulisi kantaa vastuunsa omista lapsistaan. Miehuusdiskurssissa perheellisten mieskuntoisuutta kyseenalaistettiin juuri miesten kyvyllä huolehtia omista jälkeläisistään.

sinkkueläjät ovat tämän yhteiskunnan kustannusten maksajia, he tukevat lapsiperheitä verojen kautta ja nämä eivät muuta kuin marise että voi voi kun vaikeaa, kyllä pitää saada lisää lapsilisiä kun meidän pikku kullannuppu tarvitsee uuden pelikoneen ja yhteiskunnan pitää maksaa se. (iron mike)

... Jos lähdetään kaivelemaan, niin sinkku maksaa silti myös muiden perheiden koulutukset, terveydenhuollot, vanhempainrahat, vapaat, lapsilisät ja jne. verotuksessaan. (Jes)

Yksinelävien talouden haasteet tulivat esille lähinnä yksittäisten ihmisten huolesta heidän omasta taloudellisesta tilanteestaan. Yksinelävät kokivat maksavansa elämästään korkeampia elinkustannuksia ja tunsivat turvattomuutta ollessaan yksin vastuussa kotitaloutensa tuloista.

...Yksin elävä maksaa kaiken – TV-luvan, sähkön, lehdet,puhelimien, vakuutukset,huonekalut,temontit ym. yksin. Perheelliselle nämä menot puolittuvat. Pieni eläke ..1300 / brutto / kk. Tunnen suorastaan pakokauhua siitä, että sairastuisin. En pystyisi tulemaan toimeen. Jo jääkaapin osto aiheutti isoja maksujärjestelyjä. (yksin)

...minusta tuli leski muutama vuosi sitten. Talouteen kuuluvat menot jaettiin puolisoni kanssa, mutta nyt koetan pärjätä omilla tuloillani, mihin ennen oli käytettävissä kahden tulot. Taloudestani on tullut haavoittuva, kun työpaikallani on oolut lomautuksia vuoden

aikana jo useaan jaksoon. Liittomme aikana pystyimme samanlaisen tilanteen koettaessa auttamaan toisiamme. (yksin hankalaa)

Joo, kyllä yksinasuminen on mun tietoinen valinta. ... mua ärsyttää, että meitä sinkkuja rokotetaan siitä et ollaan sinkkuja. Ihan kuin yksineläminen olis joku "rangaistus". ainakin täällä pääkaupunkiseudulla ei meinaa tulla peruspalkalla (kun tekee 3-vuorota vaan arkisin ja lisät on olemattomat) millään toimeen, vaikka laskee budjettinsa aika tarkkaan.

Omistusasuntoa en edes kuvittele omistavani, koska en halua taakakseni isoa lainaa, mut vuokrakin on yksin maksettavana aika iso sekä päälle kaikki pakolliset maksut, niin kyllä sitä miettii välillä kaupassa voiko ostaa leivän päälle mitään vai meneekö laihialaisittain ylähuuli vaan-meiningillä. Jos sairastuis vakavasti ja joutuis ostamaan kalliita lääkkeitä, maksamaan sairaalamaksuja, yms. niin en tiedä voiko asua täällä enää vai pitääkö muuttaa pois. ... (helena)

Yksinelävät puhuivat keskustelussa pääsääntöisesti yksilön vaikeuksista, eivät yksinelävien ryhmän taloudellisista vaikeuksista, mihin saattoi vaikuttaa yksinelävien taloudellisten ongelmien näkeminen henkilökohtaisena ongelmana, jota yksinelävät itsekkin tietyllä tavalla vahvistivat puhuessaan itsestään yksilöinä. Toisaalta siihen saattavat vaikuttaa myös yksinelävien sisäiset näkemyserot taloudellisten asioiden merkityksestä. Yksineläjän huono taloudellinen asema vaikuttaa yksineläjän elämään oleellisesti, mutta ne yksineläjät, joiden taloudellinen tilanne on hyvä, eivät luultavasti näe asiaa merkityksellisenä ja pohdinnan arvoisena (Ojala & Kontula 2002, 47). Yksin asuvat tunnistivat kuitenkin yksittäisiä ryhmäänsä kohdistuvia epäoikeudenmukaisuuksia, kuten esimerkiksi televisiolupakäytäntöön tai kotitalousvähennykseen liittyviä taloudellisia epäoikeudenmukaisuuksia.

Olen kohtuullisesti toimeentuleva, työssäkäyvä sinkku, en elä yli varojeni ja bilettää sain aivan tarpeeksi kymmenen vuotta sitten teini-ikäisenä. Järkeä käyttämällä pärjää ja elää aivan normaalisti...siksi tällainen marina puolin ja toisin on aika turha. ... (snk)

Oma elintasoni on sinkkuna taatusti parempi, kuin jos eläisin parisuhteessa. Joten minä en valita. Saapahan mennä ja tulla miten lystää. Mutta minua kyllä paljon matkustavana risoo tuo yksin matkustavien rahastus erityisesti hotelleissa. Kaikki on tosiaankin rääpäilyä siten, että sinkku maksaa eniten. (Sinkkumies 43)

Viimeisin perheellisten ajama yksinasuvia sorsiva kuluerä oli ehdotus pakollisesta tv-maksusta. ... (perheille kaikki vaan)

Mielestäni kotitalousvähennyksen pitäisi olla asuntokohtainen. ... Nykyjärjestelmä sorsii yksinhuoltajia ja yksin asuvia. (Mymind)

Yksinelävät tuottivat vähän vastapuhetta perheellisten etuoikeutetulle asemalle. Tämä antaa olettaa perhenormin vahvaa vaikutusta, ei vain sosiaalisissa vaan myös talouteen liittyvissä kysymyksissä. Yksinelävät lähinnä puolustautuivat perheellisten etuoikeutetun aseman edessä. He puolustautuivat kannattamalla artikkelissa esitettyjä asioita, nostamalla esiin luontoon liittyviä arvoja vetoamalla luonnon rajalliseen väestökantokykyyn sekä korostamalla oman työn yhteiskunnallista merkitystä. Mielenkiintoista oli se, etteivät yksinelävät vedonneet perheiden tavoin ryhmänsä huonoon asemaan. He eivät myöskään tukeneet kommenteilla niitä yksineläviä, jotka nostivat asioita esille. Tämä antaa olettaa, että yksinelävien yhteiskunnallista ryhmää ei vielä ole.

Odottelen tässä sinkkupohjaista veronpalautusta. En ole tehnyt yhtään lasta, joten olen kuormittanut luonnonvaroja ja aiheuttanut päästöjä paljon vähemmän kuin muut. Kuitenkin niskalimassa painanut duunia.. (lämpöinen mieli)

Kirjoituksesta täysin samaa mieltä. Sinkku maksaa kaikesta kalliimman kautta... (Työtön akateeminen sinkkunainen)

Verotuksen yhteydessä yksinelävät tuottivat vastapuhetta perheellisten hyvän kansalaisen statukselle nostamalla esiin yksinelävien panosta perheille suunnattujen palveluiden ja tulonsiirtojen ylläpidossa. Lisäksi kommenteissa tuotiin esille valtion yksineläviltä saamat perinnöt, jotka hyödyttävät kaikkia.

Mutta jos natiainen väittää elättävänsä lapsiperheitä.../ Niin, tokihan maksat lapsesi päivähoidon (n. 1000€/kk jokaista lasta kohti). Ja lapsilisiäkään et varmaan nosta? Ihan yhtä paljon veroja maksava sinkku ei näitä rahoja koskaan näe...

Valtio sekä kurittaa että samalla myös rakastaa sinkkuja sillä se saa vuosittain PERINTÖNÄ lähes 30 miljoonan euron edestä lapsettomien sinkkujen omistusasuntoja. (Buhahhah)

Yksinelävät tuottivat pääasiallisen vastapuheensa perheellisten taloudellisesti etuoikeutettuun asemaan pärjäämisdiskurssilla. Pärjäämisdiskurssi sisälsi ajatuksen siitä, että olen pystyvä ja vaatimaton, minä ainakin olen vahva. Yksinelävät näkivät itsensä vähän kuluttavina ja säästäväisinä. Nettikeskustelun yksinelävät ylpeilivät taidoistaan elää vähällä. Se, missä he olivat hyviä, oli vaatimattomuus. Vaatimattomuuden korostamiseen hyvän luonteenpiirteen lisäksi saattoi olla myös toinen syy, nimittäin itsekkään yksinelävän leiman välttäminen.

130 euroa elintarvikkeisiin kuussa??? Kenellä tuo riittää tasapainoiseen ruokavalioon? / Ajatteletko perheen kautta? Ei minulla mene sinkkuna kuin kolmisen euroa päivässä, vaikka en köyhä olekaan. Sinkkuna ei vain tarvi hienostolla; saarioisten pitsat ja lootat käy hyvin. (Just)

130 euroa elintarvikkeisiin kuussa??? / Kenellä tuo riittää tasapainoiseen ruokavalioon? / Allekirjoittaneella (opiskelija) menee vielä vähemmän. Alta sataseen noi ruokakulut jää. Selviän hyvin halpis-pastapusseilla ja jauhomakkaroilla, ja alkoholiakaan ei tule kulutettua. Kampukselle kävelen päivittäin joten liikennelaitos jää nuolemaan näppejään, ja auto se vasta onkin porvarien hapatusta joten tuskinpa mokomaa kuluerää hommaan valmistuttuun aikaan.

...Ei ruokkomaksuja, teen kotiruokaa ei mene yhtään murua hukkaan sillä koira popsii jos jää jotain. Kaikki kodinkoneet on kestänyt jo 8 vuotta jolloin ostin muuttaessa eroon eli ei niitä uusita joka vuosi. ... (Sakke.kl)

Kulutus kuukaudessa 1468e, mahdotonta ainankin minulle, kun ei ole tulotkaan noin suuret ja silti hoidan maksuni ilman toimeentulotukia kun tuloni ovat moiseen liian suuret. (T.Kuusela)

20000 euroa vuodessa? Aika leveästi sitten eletään. Itse selviän 6000 eurolla vuodessa. Ei sinänsä etteikö olisi rahaa. Ei vain kiinnosta kuluttaa. Mieluummin säästän ja sijoitan. Tähän päästäkseni oli toki pakko ensin säästää se asunto. Nyt pääomaa sitten kertyy ihan kivasti. Autoa ei todellakaan ole enkä harrasta sosiaalisia tai pariutumis-pelejä. Sinkkuudestahan puhuttiin. (Teppo)

Kaiken kaikkiaan yksinelävien vastapuheeksi tarkoittama pärjäämisdiskurssi näytti kääntyvän itse asiassa heitä vastaan: jos kerran pärjäävät, ei ole syytä valittaa. Perheet tahtoivat lisää,

yksineläville riitti se, mitä heillä oli. Pienituloiset yksineläjät vaikuttivat olevan sopeutuneita pieniin tuloihinsa, eikä rahan merkitys noussut kovin suureksi heidän elämässään (Ojala & Kontula 2002, 47). Pärjäämisdiskurssi vahvistaa näkemystä siitä, että yksinelävät vastaavat syrjintään joustavuudella ja sitkeydellä (De Paulo & Morris 2006, 254), kuin myös näkemystä siitä, että sorretut pyrkivät mukautumaan tilanteeseen ja välttävät oman ryhmänsä yhteisöllisyyttä (Freire 2007, 47 – 49).

Miehuusdiskurssiin sisältynyt pärjääminen oli hieman muusta yksinelävien pärjäämisestä poikkeavaa. Monissa miehuusdiskursseissa taloudellisen hyvinvoinnin katsottiin olevan tulosta elämäntavasta, jossa pärjätään ilman kalliiksi tulevaa naista.

Eläkkeellä ja sinkkuna nyt tulot 11628€ brutto ja netto verot 0% ja hyvin tuolla sinkkuna tullut toimeen. Tänä vuonnakin ostin kajakin varusteineen käteisellä 2600€ + 500€ kulkuvälineen. Minulla jää säästöön joka kuukausi noin 400€ kun ei juokse ravintoloissa kertaakaan vuoden sisällä. Naista saa muutenkin. =) Aikoinaan kun olin naimisissa ei jäänyt penniäkään vaikka oli kaksi taloudessa kun muija tuhlassi kaikki omansa ja kävi minunkin tilipussilla, kunnes tulin järkiini je heitin sen ulos. (Sauli.k)

Maksan enemmän ihan mielelläni siitä hyvästä, ettei tarvitse kuunnella akan kitinää 24/7. (Sinkku omasta tahdostaan)

Olen ollut suhteessa jossa puolisoni on työtön, kouluttautumat yh äiti. Olen silti säästänyt rahaa ja nyt kasin verroin enemmän vaikka elän omistusasunnossa yksin ja oma auto. (Sairasta)

Talouteen liittyvän nettikeskustelun tulokset yksinelävistä pärjääjinä olivat aikaisemman sosiaalisen tuen näkökulmasta tehdyn tutkimuksen tuloksien kaltaisia. Sosiaalisessa pärjäämisessä yksineläjän tulisi aina esittää ulospäin pärjäämistä ja selittää elämäntapa omaksi harkituksi valinnaksi, muuten yksineläjää uhkaa leimautuminen epäonnistuneeksi tai jopa luuseriksi. Myytti yksineläjän pärjäämisestä ja henkisestä vahvuudesta nousee esteeksi silloin, kun tukea ja kannustusta tarvittaisiin. Monet yksineläjät ovat vahvoja pärjääjiä, mutta se ei poista tuen ja kannustuksen tarvetta. Toisaalta yksineläjät kokevat, etteivät he ole saaneet tukea silloinkaan, kun ovat sitä pyytäneet. Tämä johtaa yksinelävien kohdalla siihen, että he pitävät huolensa ominaan. Osa yksineläjistä koettaa pärjätä mahdollisimman riippumattomasti ja apua

toisilta pyytämättä. (Ojala & Kontula 2002, 53, 125 – 126.) Yksinelävien yritys pärjätä yksin vaikeuttaa ryhmän etujen ajamista.

7.3.4. Yksinelävien ja perheellisten taloudellisten ongelmien korjaaminen

Yksineläjien mielestä kukaan ei ole kiinnostunut heidän ongelmistaan, eivätkä viranomaiset puhu heistä julkisuudessa. Yksineläjät ovat niin tottuneita tukeutumaan itseensä, etteivät he odotakaan apua muilta. Heidän oman itsensä varassa eläminen on olosuhteisiin sopeutumista. (Ojala & Kontula 2002.) Koska nettikeskustelussa parisuhdetta ja perhettä ei ajateltu samalla tavalla valintana kuin yksin asumista, valinnan ja vastuun yhdistelmä taloudellisissa kysymyksissä koski lähinnä yksineläviä. Vapaus valita yksin asuminen merkitsi vapautta ja vastuuta selvitä itse myös taloudellisista haasteista. Yksinelävien talouteen liittyvät ongelmat nähtiin henkilökohtaisina ongelmina, joita voidaan ratkaista yksilöiden tekemillä valinnoilla. Perheelliset katsoivat, että yksinelävien tulee pärjätä, koska heille on kaikki järjestettävissä ja koska ovat valinneet itse elämäntapansa.

...Sinkut menkää itseenne ja katsokaa tulojanne/menojanne. Ratkaisu löytyy varmaan sieltä teidän ”rahanpuutteeseen”. ... (Joensuu)

...Kaikki on sinkuille järjestettävissä. (Mä)

Vai nyljetään sinkkua. Oman leivänpaahtimen kääntöpuoli on se, että muut eivät sitä käytä; sinkku voi järjestää elämänsä itsekkäästi vain itseään ajatellen, vain omia halujaan noudattaen. (Ärsyttää itsekkäiden ruikutus)

Taloudellisten tilanteittensa parantamiseksi yksinelävien tulisi tehdä vain oikeita valintoja ja säästää kustannuksissa. Yksinelävien katsottiin voivan säästää syömisessä, ostoksissa sekä muissa arjen kuluissa. Yksinelävien tulisi ylittää tyytyä vähempään. Jos he tyytyisivät vähempään, heidän taloudelliset ongelmansa poistuisivat. Pärjäämisdiskurssissa yksinelävät ovat sisäistäneet yhteiskunnassa valtaa pitävien ajatuksen vaatimattomuuden hyveestä.

... Sinkku voi ostaa monesta kodinkoneesta pienemmän mallin ja ... (Nukkumatvei)

... Ei sinkun ole pakko valita aina parasta, parisuhteelliset ja perheellisetkin joutuvat tinkimään ja tekemään kompromisseja. ... (Ärsyttää itsekkäiden ruikutus)

...Sinkkuna ja yksin elävänä säästää parhaiten syömisessä ja ostoksissa. Ja bonuksena voinee sanoa että jos sinkulla ei ole suurta tuttavapiiriä, niin puhelinlaskut voivat olla suht koht alhaiset. ... (Aika hyvin kirjoitettu juttu. Tasavero pahentaisi sinkkujen kuluja.)

...Enemminkin itse katson sinkun (joka itsekin olin aikoinani) kuluttavan enemmän mm. turhina neliöinä. Sinkkuna minulla oli 30 neliön kämpä kun nyt 5 henkisenä perheenä per henki neliöitä on vain 25. ... (777)

Toisena ratkaisuna yksinelävien taloudellisiin vaikeuksiin nettikeskustelijat ehdottivat yksineläville yhteisöasumista. Yksinelävien tulisi parantaa taloudellista tilannettaan yksin asumisen sijaan yhteisöasumisella. Yksinelävien katsottiin voivan asua perheitä vaatimattomammin. Ajatellaan, että yksinasuvat voisivat mielelläänkin jakaa kotinsa esimerkiksi ystävänsä tai sisaren kanssa. Sen, miksi näin ei tapahdu, liittyy yhteisöasumisen leimautumiseen: jos asuu jonkun muun kuin elämänkumppanin kanssa, on epäonnistunut elämässään. (Ojala & Kontula 2002, 46.)

Yhteisöasumisen yhteydessä ei yksinelävien henkilökohtaiseen tilaan liittyvää pohdintaa juuri ollut, mikä saattoi johtua yksinelävien mieltämisestä nuoriksi tai vanhemmiksi henkilöiksi. Yksin asuvilta edellytettiin sopeutumista ja yksityisyydestä luopumista taloudellisten olosuhteitten parantamiseksi. Ajatus yhteisöön muuttamisesta tuntui osasta yksinelävistä vastenmieliseltä. Vain yksi yksinelävä nosti esille yksin asuvien asumiskustannusten kohtuullistamiseksi yksineläjäille rakennetut asuintalot, joissa kustannuksia voisi jakaa paremmin. Yhteisöasumista tarjottiin ratkaisuksi myös yksinelävien sosiaalisiin ongelmiin esimerkiksi yksinäisyyteen.

Jos yksin asuminen on kallista, asu kimppakämpässä tai muuta asumaan tulojesi mukaiseen asuntoon. Niin tehdään muuallakin Euroopassa ... (Elvira Madigan)

...Jonkinlainen samanhenkisten ihmisten sinkkuyhteisö voisi olla ainakin osaratkaisu. (Perheellinen)

Tietenkin siinä säästää, kun muuttaa samankaton alle jonkun toisen kanssa. Suurin säästö tulee heti asumiskustannuksissa. Sinkut vaan toisten sinkkujen kanssa yhteen, mikäli haluaa säästää. ... (Pölijä)

Entäs kolhoosi? Maksat vain oman lokeron jääkaapista. Pesukone ja TV-ajat varataan jne. On halpaa, aina seuraa, eikä tarvi yksin itkeä maailman pahuutta (Tai Sovhoosi Takaisin Neuvostoliittoon)

Laskelmista puuttuu asuminen kommuunissa, mitä olisi hyvä alkaa harjoitella muidenkin kuin opiskelijoiden. Olemme menossa kohti yhteiskeittiöiden ja yhteiskylppäreiden aikaa, kun yksityisiin eivät tasaviiherverotetut rahat riitä. Hernesoppaa ja tonnikalorisottoa on edullista valmistaa saman tien kuudelle tai kahdeksalle. Ja mitäpä muuta nuo vanhusten palvelutalotkaan yhteisine piikoineen ovat kuin kommuuneja?(vänrikki S.)

... Mäen tässä iässä ja 3-vuorotyötä tekevänä mihinkään kommuuniin muuttais

Yhteisöllisyyden lisääntyminen auttaisi tässäkin asiassa. Yksineläjille rakennetut asuintalot ja vapaaehtoinen yhteistoiminta toisi ihmiset lähemmäksi toisiaan. Kustannukset voisi jakaa paremmin, esim. yhteisö voisi sopia erilaisia ryhmä-alennuksia tavaroista ja palveluista. Ja kun ihmiset tulevat toisiaan lähemmäksi, se mahdollistaisi myös uusien parisuhteiden syntymisen joko ystävyys- tai parisuhteena. Ainakin teoriassa voisi kuvitella myös onnellisuuden lisääntyvän. (Yksi sinkku)

Perheellisten talouteen liittyvät kysymykset nähtiin yhteiskunnallisina ja rakenteellisina ongelmina, joita voidaan ratkaista yhteiskunnallisin toimenpitein. Nettikeskustelijoiden mielestä perheiden tarvitsemat yhteiskunnalliset muutokset tulisi tehdä, koska he 1) täyttävät perhenormin, 2) osallistuvat suvun jatkamiseen ja tuottavat yhteiskunnalle sen tarvitsemia jäseniä ja 3) pyörittävät yhteiskuntaa suuremmalla kulutuksellaan. Näistä syistä perheiden taloudelliseen ahdinkoon tulisi puuttua ja tehdä tarvittavat toimenpiteet perheiden taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Perhe-etuuksia ei nähty etuuksina vaan kansalaisten oikeuksina, joista tulisi saada hyvitystä, jos ne jäävät käyttämättä.

...Jos joutuvutta elettemmeen testa tae äeti jiäp hoetamaan lasta/lapsia kottiin pittee tällasta hyvittee kunnallisverossa ku siästyypi muutama päivähoetopaekka muille. ... (Ukon kehveli)

...On paljon perheitä, joissa toinen ei saa eläkettä, työmarkkinatukea eikä mitään muutakaan etuutta, mutta tekee silti tärkeää työtä huolehtimalla lapsista ja perheen vanhuksista (mikä säästää yhteiskunnan varoja)... Perheverotukseen siirtyminen olisi

oikeudenmukaisempaa, koska ainoaa tulonsaajaa verotetaan nyt täysin samoin kuin yksinäistä ihmistä. Perheverotus on kuitenkin politiikoille vastenmielinen asia, ensiksikin tasa-arvon vuoksi, ja toiseksi rahasyiden. Ihmettelen tuota tasa-arvopointtia, koska onhan ihmisen perhetilanteen huomiotta jättäminen paljon suurempi tasa-arvoloukkaus...Toisaalta kaikki se tulisi valtion pussiin takaisin kulutusveroissa, sillä perheiden on syötävä, maksettava sähköt... (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

Perheelliset kokevat tulevansa kohdelluiksi epäoikeudenmukaisesti talouteen liittyvissä kysymyksissä ja haluavat lisää taloudellista turvallisuutta lakien ja verotuskäytäntöjen muutoksilla. Perheet vetosivat perustuslakiin vaatimuksissaan. He ehdottivat sinkkuveron käyttöönottoa tai verotuskäytäntöjen muuttamista perheellisiä suosiviksi. Perheelliset haluaisivat poistaa viimesijaisessa turvassa olevan yksinelävien korotuksen ja puolisoiden tulojen vaikutuksen työmarkkinatukeen. Perheelliset ehdottivat lakimuutoksia siten, että yhteiskunta kantaisi enemmän vastuuta tulottomasta puolisoista. Vastuun tulottomasta perheenjäsenestä nähtiin olevan yhteiskunnalla ja johtuvan yhteiskunnan epäoikeudenmukaisista käytännöistä, ei niinkään puolisoiden valintojen seurauksista esimerkiksi puolison jäädessä hoitamaan lapsia kotiin. Yhteiskunnan velvollisuus tukea perheellisiä sidottiin perheellisten hyvään kansalaisuuteen.

Mutta pienimmässä tuloluokassa pariskuntia sakotetaan. Esim. toimeentulotuessa huomioidaan avo- tai avioliitto: tulee automaattisesti useamman kympin alennus toimeentulotuen PERUSOSAAN. Vuokra maksetaan suoraan, jos se on tarpeeksi alhainen = tt-pariskunta ei hyödy sinkkuun verrattuna vuokrasta. ... (Jaahas) /

... Niin, toimeentulotuen saannissa systeemi suosii sinkkuja, pareilla puolison tulot vaikuttavat. (HT)

..... Ruikutetaan sinkkujen ja yksinhuoltajien kohtaloa. Surkein on tilanne, jossa pikkasen 'liikaa' tienaa puoliso on yksin töissä. Elätettävänä on lasten lisäksi puoliso, vaikka perustuslaki takaa kaikille riippumattoman toimeentulon (tai siis pitäisi taata).....(kurjat?)

...työtön puoliso putoaa työmarkkinatuelta pois. Eduskunnan piti korjata tämä perustuslain vastainen tilanne Sata-komitean ansiokas esitys kuitenkin lykättiin tuonnetuksi...Kyllähän puoliset enimmäkseen toisistaan huolehtivat...On paljon

perheitä, joissa toinen ei saa eläkettä, työmarkkinatukea eikä mitään muutakaan etuutta, mutta tekee silti tärkeää työtä huolehtimalla lapsista ja perheen vanhuksista (mikä säästää yhteiskunnan varoja)...Perheverotukseen siirtyminen olisi oikeudenmukaisempaa, koska ainoaa tulonsaajaa verotetaan nyt täysin samoin kuin yksinäistä ihmistä. ... (Sinkut eivät tee veronmaksajia)

Perheelliset onnistuivat vaateissaan jo pro gradu -tutkielman kirjoittamisen aikana. Perheellisille myönteiset lakimuutokset toteutuivat: Takuueläkeuudistus toteutui vuonna 2011, toimeentulotukeen tuli yksinhuoltajakorotus vuonna 2012 ja työmarkkinatukeen liittyvään harkintaan tehtiin muutos vuonna 2013 (Laki takuueläkkeestä 703/2010; HE 69/2011; HE 115/2012). Uudessa työmarkkinatuen tarveharkintaa koskevassa laissa todetaan, ettei tarveharkinta ole sopusoinnussa perustuslain kanssa perusoikeuksien yksilöllisen luonteen vuoksi (PeVL 46/2002 vp). Lisäksi puolison tulojen perusteella suoritettava tarveharkinta sopii huonosti yhteen tuloverojärjestelmän kanssa, jossa lähtökohtana on yksilökohtaiseen tarkasteluun perustuva erillisverotus ja jossa ei oteta huomioon mahdollista elatusvelvollisuutta puolisoon nähden. (HE 115/2012.) Väestöryhmien elinkustannusten eroja ei huomioida lakimuutosteksteissä. Lisäksi vuoden 2015 valtion budjettiin esitettiin verovähennystä pieni- ja keskituloisille lapsiperheille. (Yle 2014).

Talouskeskustelun valopilkku yksinelävien kannalta oli yksinelävien joissakin kannanotoissa orastanut kapinoiva henki sekä yksinelävien tietoisuuden herääminen yhteiskunnallisen ryhmänsä olemassaolosta ja sen yhteiskunnallisesta asemasta. Eräs keskustelija viittasi yksin elämisen olevan enemmän korkeampien elinkustannusten ongelma kuin ihmissuhdeongelma. Yksinelävien tiedon lisääntyminen tuli esille erityisesti tietoisuudessa yksittäisten yhteiskunnallisten epäoikeudenmukaisuuksien vaikutuksista yksineläville sekä tietoisuudessa väestöryhmien lukumääriäisten suhteiden muuttumisesta. Sen sijaan yksinelävien tiedostavuus palveluiden eriarvoisuudesta oli vielä hyvin heikkoa. Tähän saattaa vaikuttaa se, että ihmiset, jotka ovat tottuneet epätasa-arvoisuuteen ja epäoikeudenmukaisuuteen odottavat ylipäättään palveluilta vähemmän kuin muut (Kivipelto 2004, 267).

Ongelmaahan ei aiheuta yksin asuminen tai sinkkuus, vaan suhteessa korkeammat vuokrat (vrt. yksiöiden/kaksiöiden ja suurempien asuntojen vuokria), elintarvikkeiden suuret

pakkauskoot (tai vaihtoehtoisesti maksat tuplasti siitä pikkupaketista) ja hotelliyöpymisten kalleus, kun yhden hengen huoneita ei ole tarpeeksi tarjolla tai sinkku joutuu maksamaan yksin kahden hengen huoneesta. Turha marista, että mukavuudesta joutuu maksamaan jne.; moni sinkku asui mielellään halvemmassa asunnossa, mutta kun ei niitä ole!

(Sinkku)

Muutama epätasa-arvoinen juttu sinkkuudessa on. Esimerkiksi TV-lupa. Kohtuutonta, että sinkut joutuvat tavallaan maksamaan sitä tuplasti. Samoin kotivakuutus. Tottakai kahdelle käy enemmän "onnettomuuksia" kuin yhdelle.

Pariskunnat saavat edelleen esimerkiksi helpommin lainaa pankista kuin yksinelävät, vaikka mielestäni tulisi huomioida ilman luottohäiriöitä selvinnyt sinkku vähintään yhtä luottokelpoisena kuin pariskunnat. ... (Mieluummin yksin kuin huonossa suhteessa)

Poliitikkojenkin olisi aika herätä siihen, että yhä suurempi osa äänestäjäkunnasta asuu yhden hengen taloudessa. Köyhyys Suomessa keskittyy nimenomaan heihin, ja yhteiskunnan turvaverkotkin ovat heidän kohdallaan muita huonommat. Silti tulonsiirrot kohdistetaan lapsiperheille, jotka ovat jatkuvasti vaatimassa itselleen lisää etuuksia. (Äänekkäimmät saavat eniten)

Ai niin, sanotaanko kunnan päivähoito-, opetus-, terveydenhuolto- ym. toimintoja nykyisin tulonsiirroiksi? / Jos näitä ei pidä laskea tulonsiirroiksi, niin eikö silloin olisi tasapuolinen ja reilu järjestely, että ne jotka yo. palveluita käyttävät, maksaisivat niistä täyden markkinanhinnan? Nythän on kyse palveluista jotka on suunnattu vain ja yksinomaan lapsiperheille, mutta joiden kustannuksiin osallistuvat myös sinkut. Osaatko muuten mainita mitään yhteiskunnan tarjoamaa palvelua joka olisi suunnattu vain sinkuille?

Sinkkuna joutuu tekemään paljon enemmän työtä vuodessa kuin perheellinen, joilla on hyvä tekosyy viettää vapaapäivä, kun kertoo, että "lapsi on sairaana". Perheellinen saa pitää irtisanomisuhan alla yöpaikkansa, kun kertoo, että on lapsia elätettävänä. Yleensä sinkku saa potkut herkemmin. ... (cxz)

Yksinelävät katsoivat politiikan olevan avain yksinelävien aseman parantamiselle.

Väestömuutoksen toivottiin näkyvän poliittisessa elämässä erityisesti yksinelävien äänestäjien huomioimisessa. Myös eräs perheellinen nettikommentoija mainitsi yksinelävien poliittisen vaikuttamistyön olevan avain yksinelävien aseman parantamiselle. Mielenkiintoista kuitenkin

oli, että yksinelävien aseman parantamisen katsotaan olevan yksinomaan yksinelävien tehtävä, kun muiden vähemmistöryhmien esimerkiksi maahanmuuttajien ja seksuaalivähemmistöjen kohdalla juuri suuri enemmistö ja instituutiot ovat nousseet puolustamaan vähemmistöjä.

Yksinelävien yksin jättämiseen lienee vaikuttamassa parisuhteen hyvin vahva asema yhteiskunnassamme. Parisuhdenormin näkökulmasta yksin eläminen elämäntapana nähdään vain vääränä valintana. Parisuhteen puuttumista ei siten katsota samalla tavalla yksilöstä riippumattomaksi ominaisuudeksi kuten esimerkiksi rotu, seksuaalinen suuntautuminen, ihon väri tai kieli, joita suojataan syrjinnältä. Mitä enemmän erilaiset muistuttavat itseä, sitä enemmän erilaisuus horjuttaa turvallisuuden tunnetta ja sitä herkemmin se nähdään poikkeavuutena. Selkeä erilaisuus on helpompi hyväksyä, koska erilainen ei uhkaa omaa identiteettiä samalla tavalla kuin esimerkiksi yksineläjä, johon on helppo samaistua. Toisen samankaltaisuus kyseenalaistaa oman aseman. Kuka tahansa voi löytää itsensä elämästä yksin. (Helne 2000, 188; ks. Ojala & Kontula 2002, 81.) Syrjinnän yhteydessä tulee kuitenkin muistaa, että yksilön omaan päätökseen perustuva poliittinen vakaumus, mielipide tai uskonnollinen suuntautuminen on suojassa syrjinnältä. Miksi ei elämänmuoto?

”Esimerkiksi Helsingissä 60 prosenttia talouksista on sinkkotalouksia.” Vaalit tulossa, mutta kukaan EI aja yksinelävien oikeuksia ja etuja, koska on niin mediaseksikästä puhua kaikista muista väestöryhmistä. (Äänestäkää yksinasujien etuja kunnioittavia ja huomioonottavia edus)

Poliitikkojen olisi aika herätä siihen, että yhä suurempi osa äänestäjäkunnasta asuu yhden hengen taloudessa. Köyhyys Suomessa keskittyy nimenomaan heihin, ja yhteiskunnan turvaverkotkin ovat heidän kohdallaan muita huonommat. Silti tulonsiirrot kohdistetaan lapsiperheille, jotka ovat jatkuvasti vaatimassa itselleen lisää etuuksia. (Äänekkäimmät saavat eniten)

...Sinkuilla jos kenellä on mahdollisuus lähteä politiikkaan tekemään päätöksiä ja vaikuttamaan. Poliittiset ryhmät kokoontuvat iltaisin, jolloin perheelliset eivät pääse paikalle. Koska sinkut ovat passiivisia ja odottavat valmista, on päättämässä paikallispolitiikassa lähinnä eläkeikäisiä ihmisiä. Ei kukaan sinkkujen asiaa (mikä ihme se sitten olisikin) aja, elleivät sinkut itse. Sama koskee kaikkia intressipiirejä (Vaikuttakaa ihmiset)

...sinkut eivät äänestä koska kukaan ei koskaan puhu siitä miten yksin elävien etuja voisi parantaa, aina puhutaan vaan perheellisistä...(johndoe13)

Toisena valopilkuna yksinelävien aseman parantamisen kannalta oli muutamissa kommentteissa esiin noussut vaatimus yksinelävien elämänmuodon saattamiseksi tasa-arvoiseen asemaan perheellisyyden kanssa. Parisuhteen vahvaa normiasemaa ei horjuteta yksinelävien nykyisin puolustukseen käyttämällä yksilökeskeisellä maailmankuvalla, pariutumis- tai miehuusdiskursseilla, koska ne ovat kaikki omalla tavallaan suhteessa parisuhdenormiin. Sen sijaan parisuhdenormia horjuttaa uudenlaisen todellisuuskäsityksen luominen. Siinä yksin eläminen olisi samanarvoinen elämänmuoto perheellisyyden rinnalla, ei perheellisyyden välivaihe. Tästä todellisuuskuvan uudelleen muokkaamisesta oli joitakin pieniä viitteitä nähtävissä. Yksin elämisen ja perheellisyyden elämänmuotojen erilaisuuden tiedostaminen ja hyväksyminen mahdollistaa muutoksen.

Yksinelävien talouksien lisääntyessä myös yhteiskunnassa vallitsevien asenteiden pitäisi muuttua ripeämmin. ... (Mieluummin yksin kuin huonossa suhteessa)

*Sori, mutta mitä h****ttiä kommentoit toisten elämää? Itse olen saletisti ikisinkku ja vihaan lapsia. Tämä on minun elintapani, ja tuo on sinun. Älä moralisoi, tai tuo kristillisiä/apinakäyttämisarvojasi kaikille. Kiitos. (Amiga 500)*

... Jokainen perustakoon perhee tai olkoon sinkku. Siihen on jokaisella oikeutensa ja mielestäni tuolloin on turha syyllistää toista osapuolta omasta valinnastaan tai tahtomamattaan tulleet valinnasta. ... (777)

8. Johtopäätökset

Taloussanomien ”20 000 euroa – sinkku maksaa tuplasti” -artikkelista seuranneesta nettikeskustelusta ei voida vetää yleispäteviä johtopäätöksiä aineiston suppeuden vuoksi. Nettikeskustelu tarjoaa kuitenkin yksinelävien yhteiskunnallisesta asemasta ja kulttuurisesta todellisuudesta huomioita, jotka olivat varsin samansuuntaisia teoriaosuudessa esitettyjen yksinelävien sosiaalisen todellisuuden rakentumista käsittelevien kuvausten ja aikaisempien yksinelävistä tehtyjen tutkimusten kanssa. Tutkimustuloksilla voitaisiin siten ajatella olevan laajempaakin yleistettävyyttä. Nettikeskustelussa oli karkeasti ottaen kolme teemaa 1) parisuhde

ja perhe normina, 2) perheellisten näkemykset yksinelävien ryhmästä, persoonallisuudesta ja elämäntavasta sekä 3) perheellisten kokemukset heidän epäoikeudenmukaisemmasta taloudellisesta asemastaan suhteessa yksineläviin. Keskustelu ohitti artikkelissa esiintyneet kannanotot yksinelävien toimeentulovaikkeuksista ja heidän suuresta määrästä köyhien ryhmässä samalla tavoin, kuin tapahtui esimerkiksi köyhyystutkimuksissa tutkijoiden siirtäessä keskustelun perheiden köyhyyteen. Yksinelävillä ei näyttänyt olevan riittävästi tietoa ryhmänsä taloudellisesta tilanteesta vastatakseen perheiden ylläpitämään keskusteluun.

Neutraaliuteen pyrkimisestäni huolimatta johtopäätöksissä esittämiini näkökulmiin vaikuttavat omat pyrkimykseni saada aikaan muutosta yksinelävien asemassa ja pyrkimykseni nostaa yksinelävien asiat yhteiskunnalliseen keskusteluun, jossa voisi syntyä uudenlaista sosiaalisen todellisuuden määrittelyä. Lähtökohtani on siis, että yksinelävien tilanteessa on parannettavaa. Tämä näkökulmani ohjaa johtopäätöksiäni ja tulkintojani. Johtopäätökseni ovat tutkimusmateriaalista nousevia keskusteluavauksia, eräänlaisia toimenpide-ehdotuksia. Jos tutkimusaineistosta tekemäni tulkinnat ja johtopäätökset ovat vääriä eivätkä vastaa todellisuutta, uskon keskustelun kautta syntyvän uutta tulkintaa ja toisenlaista todellisuuden määrittelyä. Keskittymällä syrjinnän ja vähempiarvoisuuden näkökulmaan rajaan keskustelun ulkopuolelle osia yksin elämisestä, mikä on syytä ottaa huomioon tarkasteltaessa tekemiäni johtopäätöksiä ja tulkintoja. En esimerkiksi käsittele yleisesti ihmissuhteen tai parisuhteen merkitystä yksilölle tai yksin elämisen nostattamia tunteita yksilöissä.

Tiedostaminen on muutoksen edellytys ja sen tulisi tapahtua erityisesti niissä, jotka ovat sorron kohteena, sekä niissä, jotka ovat asiantuntijan roolissa yhteiskunnassamme tai tekemisissä kasvatuksen kanssa (ks. Freire 2005). Yksinelävät ovat avainasemassa oman asemansa parantamisessa, koska valta-asemassa olevilla perheellisillä ei ole tarvetta horjuttaa vakaata, heille edullista sosiaalista todellisuuskäsitystä. Ilman tiedostavan tietoisuuden lisääntymistä yksinelävien asema ei yhteiskunnassamme parane. Siksi keskityn johtopäätöksissäni niihin aineistosta nousseisiin näkökulmiin, jotka yleisemmin tiedostettuna kohentaisivat yksinelävien asemaa. Suuntaan näkökulmat yksineläville, tiedon instituutioiden asiantuntijoille sekä sosiaalityön kehittäjille.

Ensinnäkin yhteiskuntaan tulisi saada perhe-käsitettä vastaava määritelmä yksinelävien väestöryhmälle. Lisäksi yksinelävistä käytettyjen määritelmien tulisi tarkentua. Käsitteiden lukuisuus ja epätarkkuus viestittää yksinelävien keskuudesta puuttuvasta kantajakollektiivista, ryhmästä, joka tuottaisi kyseiset merkitykset ja jonka sisällä merkitykset olisivat objektiivisesti todellisia (Berger & Luckman 1995, 100). Asia on erityisen merkityksellinen, sillä asioilla, joilla ei ole yhtenäistä määritelmää, jäävät helposti keskustelun ulkopuolelle. Yhteiskunnassa on tällä hetkellä lukuisia virallislouhteisia määritelmiä (erilaiset asiakirjat) yksinelävistä niin yksilöinä kuin ryhmänä. Instituutioiden käyttämien määritelmien moninaisuus vahvistaa yksinelävien alisteista asemaa ja ylläpitää kuvaa yksinelävien hajanaisestä joukosta, jolle ei näytä löytyvän mitään yhteistä. Monet käsitteet ovat luomassa myös mielikuvaa, että yksinelävät olisivat perheitä heterogeenisempi ryhmä, jonka problematiikka on henkilökohtaisempaa ja yhteiskunnan rakenteista riippumattomampaa kuin perheiden. Tämä mielikuva johtaa siihen, ettei yksin asuvien ryhmän tutkimista tai sille kohdennettujen palveluiden luomista nähdä tärkeänä. (ks. THL 2012; ks. Parkkila 2010, 9).

Tämä vahvistaa yksinelävien ryhmän ulkopuolelle jäämistä niin sosiaalipolitiikassa kuin lainsäädännössäkin. Muiden on helppo hallita hajanaisesti määriteltyä ryhmää omien tarkoituksensa mukaisesti. Toivottavaa olisi, että yksinelävät -käsitteen käyttö vakiintuisi yksinelävien yhteiskunnallisen ryhmän nimityksenä. Yhtenäinen ryhmää kuvaava käsite edistäisi yksinelävien väestöryhmän nousua perheiden rinnalle ja heidän tarpeidensa ja ongelmiansa esillepääsyä.

Yhtenäisen määritelmän vakiinnuttamiseksi yksinelävien olisi syytä kyseenalaistaa ihmissuhteisiin keskittyvä näkökulmansa yksin elämiseen. Yksin asuvan, joka seurustelee ja kokee itsensä parisuhteessa olevaksi, tulisi tiedostaa yksin eläminen, ei vain parisuhdenormiin liittyvänä ihmissuhdekysymyksenä vaan laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä, johon liittyy niin materialistisia (esimerkiksi korkeammat elinkustannukset) kuin yhteiskunnallisia puolia (esimerkiksi lainsäädäntöön liittyvät asiat). Tiedostamista tulisi tapahtua myös niissä, jotka joskus ovat olleet perheellisiä ja kokevat sen vuoksi itsensä perheellisiksi, vaikka asuvatkin yksin, kuin myös niissä, jotka kokevat, että yksinomaan yksinäiset ovat yksineläviä. Sillä jos osa

yksinelävistä määrittelee itsensä ryhmään kuulumattomaksi, he osallistuvat ryhmää hajottavaan toimintaan ja ovat itse osallisena sortoa edistävässä toiminnassa siinä mielessä, ettei heidän toimintansa vuoksi yksinelävien väestöryhmää muodostu yhteiskuntaan, eikä yli miljoonan yksinelävän voima pääse esiin. Tilastokeskuksen asuntokuntamääritelmän mukaan he ovat kuitenkin yksin asuvia omasta kokemuksestaan ja omaksumastaan ihmissuhteenäkökulmasta huolimatta.

Yksinelävien tulisi käydä keskustelua yksinelävien ryhmästä käytetyistä määritelmistä, niiden sisällöistä ja käyttöyhteyksistä ja päästä yhteisymmärrykseen väestöryhmän nimestä ja määritelmästä sekä ryhtyä tietoisesti vakiinnuttamaan sitä. Tämän vuoksi yksinelävien tulisi reagoida nimittelyihin ja yksilöistä tai ryhmästä käytettyihin huonoihin määritelmiin ja pyrkiä oikaisemaan niitä. Näin toimimalla vakiinnutettaisiin sitä käyttötermistöä, minkä yksinelävät itsekin kokevat asialliseksi.

Toiseksi yksinelävien tulisi tiedostaa syrjintä ja ryhmänsä vähempiarvoisuuteen liittyvät käytännöt. Tutkimani aineisto vahvistaa aikaisempia tutkimustuloksia yksinelävien kokemasta yhteiskunnallisesta ulkopuolisuudesta, yksineläviin kohdistuvasta stereotyyppisestä negatiivisesta luokittelusta ja syrjinnästä. Aineistoa tarkasteltaessa voi huomata, etteivät yksinelävät itse tuottaneet kokemustaan tai vain kuvitelleet olevansa syrjittyjä, vaan syrjintä tapahtui systemaattisesti perheellisten nettikeskustelijoiden taholta. Ongelmana oli, että syrjintä oli jollain tavalla tiedostamatonta ja hyväksyttyä. Syrjintä ilmeni nimittelyinä, yksinelävien määrittelyiden monimuotoisuutena ja hämärtämisenä, stereotypioina, vähättelynä, yksinelävien yksilö- ja itsekeskeisyyden ja perheellisten etu-oikeutetun aseman korostamisena. Vastaavanlainen nimittely tai eriarvostava lainsäädäntö ei olisi mahdollista minkään muun väestöryhmän kohdalla ilman, että joku puuttuisi asiaan ja pitäisi käytäntöjä syrjivinä. Yksinelävien tulisi tiedostaa ryhmänsä entistä vahvemmin vähemmistöryhmänä ja vaatia lainsäädäntöön elämänmuodon syrjimättömyyttä. Myös yksinelävät itse osallistuivat syrjivään käyttäytymiseen vähättelemällä toisten yksinelävien tilannetta ja luonnehtimalla toisia yksineläviä negatiivisesti.

Kolmanneksi yksinelävien tulisi tiedostaa parisuhde- ja perhenormin vahva asema elämisen normittajana, yhteiskunnallisen tiedon suuntaajana ja vallan keskittäjänä. Parisuhdenormi oli niin itsestään selvä, että se oli muuttunut tiedostamattomaksi. Päätöksissä ja palveluissa ei osata huomioida tai kyseenalaisteta parisuhdenormin vaikutuksia yksinelävien elämään. Ne, jotka tiedostavat tai joiden ainakin pitäisi tiedostaa perhenormin olemassaolo, eivät halua kiinnittää asiaan huomiota pelätessään menettävänsä mahdollisesti oman asiantuntijuutensa, asemansa tai etuuksiaan. Yhteiskunnan vallitsevat yksipuoliset jäsennystavat tukahduttavat moninaisuutta ja estävät rinnakkaisten sosiaalisten todellisuuksien esille pääsyä (Jokinen & Juhila 2004, 77). Toisenlaisen sosiaalisen todellisuuskäsityksen syntyminen, johon yksin eläminen kuuluisi tasa-arvoisena elämänmuotona ja yksinelävät väestöryhmänä, vaatisi perhenormin vallan horjuttamista ja yksinelävien aseman tiedostamista. Yksinelävien tulisi löytää parisuhde- ja perhenormista vapaa tapa hahmottaa omaa elämäänsä, jossa itse elämä on merkityksellistä ja jossa elämä pystyy toteutumaan erilaisissa elämänmuodoissa.

Neljänneksi yksinelävien tulisi tiedostaa oman käyttäytymisensä ja ajattelumaailmansa vaikutukset yksinelävien tämänhetkisen alisteisen aseman vakiinnuttamisessa. Yksinelävät ovat sosiaalistuneet perhekeskeisen yhteisön parisuhdenormiin (ks. Ojala & Kontula 2002, 122). Yksinelävien sisäinen ristiriita, joka syntyy lapsuudesta ja ympäröivästä yhteiskunnasta sisäistetyn parisuhdenormin synnyttämän ihanteen ja yksin elämisen todellisuuden välille, estää heitä usein toimimasta niin kuin olisi parasta yksinelävien yhteiskunnalliselle ryhmälle. Yksinelävät eivät halua pettää sisäistä parisuhdeihannettaan eivätkä halua toimia sitä vastaan ryhtymällä puolustamaan omaa väestöryhmäänsä. Yksinelävien tulisi tiedostaa, että he voivat säilyttää ihanteensa ja pyrkiä sitä kohti ja samanaikaisesti ajaa oman ryhmänsä materiaalsen ja yhteiskunnallisen aseman vahvistamista ilman, että heidän tarvitsisi tuntea syyllisyyttä ihanteestaan poikkeamisesta.

Niiden yksinelävien, jotka kokevat olevansa lähempänä yhteiskunnallista valtavirtaa, tulisi olla erityisen tietoisia tästä sisäisestä ristiriidasta, koska heillä on hyvin suuri vaara toimia ryhmänsä etujen vastaisesti halutessaan säilyttää omat kasvonsa ja oma asemansa yhteiskunnassa. Nettikeskustelussa yksinelävät eivät tukeneet oman ryhmänsä heikkoja, vaan heitä kiinnosti

enemminkin saada oikeutus omalle valinnalle ja saavuttaa yksilöinä tasa-arvoinen asema perheellisten rinnalla. Yksilöistä, jotka nousevat ryhmästä lähemmäs sortajien tilannetta, tulee yleensä kovempia sortajia kuin itse sortajat ovat. Näin käy, koska heidän on turvattava oma asemansa. Epävarmuus kalvaa kaksijakoisessa minuudessa; olla sorretti ja pyrkiä sortajaksi (Freire 2005, 46 – 48, 65 – 66, 160.) Tämä yksin asuvien toimintatapa vaikuttanee yksinelävien mahdollisuuksiin viedä ryhmänsä asioita eteenpäin. Heidän tulisi tiedostaa ne yhteiskunnalliset vaikutukset, jotka seuraavat, jos he omien kasvojensa menettämisen pelossa eivät reagoi yksinelävien tilanteeseen. Perheiden kohdalla vastaavanlaista käyttäytymistä ei ollut, vaan perheelliset tukivat toistensa tarvetta yhteiskunnalliseen huolenpitoon. Perheiden tarpeet koettiin oikeutetuksi. Hyvinvoivien yksinelävien toiminnasta paljolti riippuu mahdollinen yhteiskunnallinen muutos, sillä heikossa sosioekonomisessa asemassa olevat eivät jaksu ryhtyä vaadittaviin muutostoiimiin.

Alisteinen asema saa yksilöt toimimaan yksilöinä (Freire 2005). Yksinelävät vakiinnuttavat alisteista asemaansa ylläpitämällä yksilöön keskittyvää maailmankuvaa. Alisteista asemaa myös ylläpidetään yksinelävien kohdalla korostamalla ryhmän heterogeenisyyttä ja yksilöllisyyttä. Yksinelävien yksilöön keskittyvän maailmankuvan tarkoituksena on välttää synnyttämästä vastakkainasettelua parisuhdenormin ja yksin elämisen välille sekä olla kyseenalaistamatta perheellisten valta-asemaa. Muutos on kuitenkin mahdollista ainoastaan vastakkainasettelun kautta (Freire 2005). Vastakkainasettelu tulisi nähdä muutosta tuovana voimana, jonka lopputuloksena on kummankin ryhmän hyvinvointi. Yksinelävien ei tulisi hyväksyä sitä, että he jättäytyvät tai heidät jätetään asiayhteyksien ulkopuolelle vain sen vuoksi, että vältettäisiin vastakkainasettelun syntyminen yksinelävien ja parisuhteessa elävien ja lasten välillä.

Yksilöön keskittyvän maailmankuvan neutraalisuus vaikuttaa myös toisella tavalla. Sillä ylläpidetään tämänhetkistä kulttuurillista käytäntöä ja vakautta, jossa yksinelävien vaikeudet ymmärretään yksilöistä johtuviksi perhenormista poikkeamisiksi. Yksin eläminen nähdään silloin valintana, johon kuuluu vastuu tehdystä päätöksestä, ja yksin eläminen ymmärretään yksilön oman mielen ja käyttäytymisen ongelmana tai sosiaalisena ihmissuhdekysymyksenä, ei materiaalisena tai yhteiskunnallisena väestöryhmään liittyvänä haasteena. Yksinelävien yksilöön keskittyvä maailmankuva on varsin suotuisa perheellisten näkökulmasta, sillä yksityishenkilöt

ovat pienempi uhka ryhmälle kuin toinen ryhmä. Siksi myös perheelliset haluavat korostaa yksinelävien yksilöllisyyttä. Yksinelävien mahdollisesti omaksi suojakseen tarkoittama yksilökeskeisyys on kääntynyt heitä vastaan, sillä se toimii yhtenä suurimmista esteistä yhteiskunnallisen ryhmän muotoutumiselle ja sitä kautta yksinelävien aseman yhteiskunnalliselle parantamiselle ja epäkohtien korjaamiselle. Yhteiskunnallisiin muutoksiin tarvitaan joukkovoimaa (Freire 2005).

Yksilöön keskittyvällä maailmankuvalla on myös kolmas vaikutus. Se johtaa siihen, että yksineläville ei synny yhteenkuuluvuuden tunnetta muihin ryhmänsä jäseniin, eivätkä he tunnista yksinelävien yhteiskunnallista ryhmää omakseen, vaikka tietoisuus siitä on lisääntymässä. Yksineläjien osakulttuurina ei selvästikään ole vielä muodostunut. Heille ei ole syntynyt yksilötasoa laajempaa yhteenkuuluvuudentunnetta muiden yksineläjien kanssa (ks. Ojala & Kontula 2002, 133). Nettikeskustelusta voikin todeta, etteivät yksinelävät ole kovin tietoisia yhteiskunnallisen väestöryhmänsä olemassaolosta, tai tietoisuus siitä on kovin ristiriitainen. Yksinelävien heikon yhteenkuuluvuuden tunteen huomasi siitä, että he puhuivat lähinnä itsestään, sekä siitä, etteivät yksinelävät vahvistaneet tai tukeneet nettikeskustelun aikana toisten yksinelävien mielipiteitä tai kannanottoja eivätkä he tukeutuneet muutenkaan ryhmäänsä. Voidakseen uskoa siihen, että hän todellakin on se, jona hän pitää itseään, yksilö tarvitsee sekä identiteettinsä epäsuoraa vahvistamista että ennen kaikkea merkityksellisten toisten antamaa suoraa ja tunnelautunutta vahvistusta. Todellisuuden ylläpito ja todellisuuden vahvistaminen sulkevat sisäänsä yksilön yhteiskunnallisen kokonaistilanteen. (Berger & Luckmann 1994, 170 – 171.) Heikko ryhmään kuulumisen tunne estää yksinelävien väestöryhmän tarpeiden esille tuloa ja siten on vahvistamassa yksinelävien alisteista yhteiskunnallista asemaa. Yksinelävien tulisi kyetä tiedostamaan, että heidän ryhmänsä hyvinvointi on sekä heidän että yhteiskunnan etu, ja ryhtyä toimiin asemansa parantamiseksi.

Yksilöön keskittyvällä maailmankuvalla on neljäskin osavaikutus. Yksilöön keskittyvä maailmankuva, yksinelävien sisäisestä parisuhdeihanteen ja oman tilanteen ristiriidasta johtuva häpeä sekä heikko yhteenkuuluvuuden tunne kuin myös perheellisyyden elämänmuodon vaatimat suuremmat etuudet ovat yhdessä olleet vaikuttamassa siihen, että yksinelävien paikka yhteiskunnassa on sijoitettu osaksi erillisryhmiä. Jos haluamme yhteiskunnallista muutosta,

yksinelävien selkeän yhteiskunnallisen ryhmän muodostaminen on ensimmäinen ja tärkein teko. Yksineläviä ei tule sulauttaa ja sijoittaa tutkimuksissa tai keskusteluissa yksinomaan yhteiskunnallisiin erillisryhmiin, sillä sulauttamalla yksinelävät erillisryhmiin heidät unohdetaan ryhmänä, ja he syrjäytyvät. Tällä hetkellä osa yksinelävistä hyväksyy heihin kohdistuvan huomiotta jättämisen, koska heidän pyrkimyksensä on sopeutua enemmän ympäröivään yhteiskuntaan kuin ravistella sitä tai luoda siihen jotain uutta. Perheellisten näkökulmasta yksinelävien sijoittaminen osaksi muita erillisryhmiä vahvistaa perheellisten asemaa ainoana merkittävänä yhteiskunnallisena elämänmuotona ja ryhmänä.

Voidakseen edesauttaa yksinelävien ryhmän syntyä yksinelävät tarvitsevat rohkeutta ja toistensa tukea. Yksineläjät ovat perhekeskeisestä yhteisöstä kulttuurisesti syrjäytyneitä ja protestoivat tätä vastaan, mutta konkreettisissa tilanteissa tyytyvät ja alistuvat osaansa. Protestoiva yksineläjä on merkki vahvemman integroitumisesta yhteisöön ja osoitus moniarvoisemmasta yhteisöstä. Juuri protestoimattomuus ilmentää kulttuurista syrjäytymistä perhekeskeisestä yhteisöstä. Protestoimisen edellytyksenä on luottamus siihen, ettei se johda poissulkemiseen yhteisöstä. (Ojala & Kontula 2002, 133.) Yhteiskunnan monimuotoistuminen kannustaa sekä epäilyjä että uudistuksia. Uudistukset tosin ovat mahdollisia vasta, kun epäilijät järjestäytyvät siten, että he pystyvät asettamaan haasteen virallisen tradition ylläpitäjille. (Berger & Luckmann 1994, 138, 143.) Yksinelävien tulisi rohkeammin puhua yksin elämiseen liittyvistä kysymyksistä sekä perustaa yksinelävien etuja ajavia yhdistyksiä. Kaikkien merkitysrakennelmien tavoin erillisillä merkitysmailmoilla pitää olla tietty kantajakollektiivi, ryhmä, joka jatkuvasti tuottaa kyseiset merkitykset ja jonka sisällä ne ovat objektiivisesti todellisia. Erilaiset merkitysmailmat tuottavat erilaisia näkökulmia yhteiskuntakokonaisuuteen. Kukin perspektiivi liittyy kantajaryhmänsä konkreettisiin yhteiskunnallisiin intresseihin. (Berger & Luckman 1994, 100.)

Yksineläviltä puuttuu selkeästi tällä hetkellä kantajakollektiivi ja konkreettiset tiedostetut intressit. Sinkkuyhdistykset, jotka keskittyvät yksinelävien vapaa-aikaan ja ihmissuhteisiin, eivät riitä, sillä niiden avulla pikemminkin vahvistetaan yhteiskunnassamme vallitsevaa näkemystä yksin elämisestä yksinomaan ihmissuhteisiin ja parisuhteen muodostamiseen liittyvänä ongelmana. Sinkku-yhdistykset eivät haasta yhteiskunnalliseen keskusteluun eivätkä ravistele tämänhetkistä kulttuurista käytäntöä, koska niiden tarkoituksena on olla väylänä pariutumiseen ja

poistaa yksinäisyyttä. Sinkkuyhdistysten tavoitteille on laaja perhenormiin liittyvä yhteiskunnallinen hyväksyntä. Sinkkuyhdistykset ovat kuitenkin vertaistuen näkökulmasta merkityksellisiä ja tärkeitä.

Talouteen liittyvissä kysymyksissä yksinelävien tulisi tunnistaa perheet ensin -diskurssin, hyvän kansalaisuuden, parisuhdenormin ja perheellisuuden etuoikeutetun aseman vaikutukset taloudellisesta hyvinvoinnista käytyyn keskusteluun samoin kuin perheellisten tavat oikeuttaa itselleen enemmän taloudellista hyvää. Perheelliset vetoavat ryhmänsä puolesta, tukeutuvat ryhmäänsä ja elämänmuotonsa mukanaan tuomaan etuoikeuteen enemmän omistamiseen. He vetoavat hyvän kansalaisen diskurssiin, perustuslakiin, tiedon instituutioihin ja lapsiin. Lisäksi he vetoavat heidän merkityksellisempään asemaansa yhteiskunnan jäsenenä. Näistä syistä johtuen keskustelu yksinelävien taloudellisista vaikeuksista siirtyy hyvin pian perheellisten taloudellisiin vaikeuksiin ja niiden suurempaan merkitykseen yhteiskunnassa. Perheiden tavat toimia tuottavat tulosta. Taustatukea pyrkimyksilleen perheelliset saavat tiedonasiantuntijoilta ja tiedostusvälineiltä.

Jos Tilastokeskuksen tilastot ohjaisivat yhteiskunnallista köyhyyskeskustelua, yksinelävien köyhyydestä olisi keskusteltu jo pitkään. Tutkimusaineistossa keskustelua hallitsivat lähinnä puolisoaan ja puolisoaan ja lapsiaan yksinelättävät perheelliset. Keskustelusta puuttuivat lähes kokonaan parisuhteessa elävät samoin kuin kahden tulonsaajan lapsiperheet, mikä antaa olettaa heidän voivan taloudellisesti hyvin, niin hyvin ettei näiden ryhmien edustajilla ollut henkilökohtaista tarvetta osallistua kyseiseen keskusteluun (ks. Tilastokeskus 2013). Talouskeskustelu painottui perheiden tarpeisiin nettikeskustelun herättämän artikkelin sisällöstä huolimatta, mikä on yksi osoitus perheellisten vallasta talouteen liittyvissä kysymyksissä. Nettikeskustelussa tapahtui se, mitä yleisessä yhteiskunnallisessa keskustelussakin tapahtuu: keskustelu painottui hyvin pian perheellisten köyhyyteen ja pienituloisuuteen.

Parantaakseen asemaansa esimerkiksi köyhyyskeskustelussa yksinelävien tulisi vastustaa köyhyiden yhdistämistä perheen elinvaiheisiin tai perheellisyteen työikäisten keskuudessa. Heidän (kuin myös tutkijoiden) tulisi kyseenalaistaa köyhyystutkimusten pääasiallinen, yksinomaan perhenäkökulmaan perustuva teoriapohja. Tutkimusaineiston perusteella köyhyys

näyttää keskittyvän yhden tulonsaajan kotitalouksiin. Sitä tukevat myös pienituloisuustilastot (Tilastokeskus 2013) ja aikaisemmin tehdyt köyhyystutkimukset. Muuttamalla näkökulmaa yhden tulonsaajan kotitalouksiin saataisiin rikottua nykyistä yleistä yksinomaan perheisiin keskittyvää köyhyystutkimusta ja -keskustelua.

Talouteen liittyvissä kysymyksissä yksinelävien tulisi tunnistaa myös ajattelumaailma, jossa yksinelävien köyhyyden ja pienituloisuuden katsotaan johtuvan yksilön ongelmista, joita voidaan poistaa yksilöiden tekemillä oikeilla valinnoilla tai yhteisöasumisella. Yksin elämisen katsotaan edellyttävän parisuhteessa elämistä vähemmän taloudellisia resursseja, ja yksinelävän oletetaan tyytyvän muita väestöryhmiä alhaisempaan elintasoon. Tutkimusaineiston perusteella yksinelävien tulisi tiedostaa, että perheellisten köyhyys nähdään yhteiskunnan käytännöistä johtuvana ongelmana, jota tulee korjata yhteiskunnallisilla toimenpiteillä, esimerkiksi lakeja muuttamalla. Parantaakseen oman väestöryhmänsä oloja yksinelävien tulee puuttua yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja epäoikeudenmukaisiin käytäntöihin ja kiinnittää huomiota esimerkiksi tasamaksujen tai -etujen (esimerkiksi takuueläke) vaikutuksiin yksinelävien talouteen ja eri väestöryhmien välisen erojen kasvuun sekä vaatia yksinelävien korkeampien elinkustannusten huomioimista kaikissa yhteiskunnallisissa muutoksissa.

Edellä olevasta johtuen yksinelävien tulisi rahasta puhuttaessa tarkoin miettiä pääasiallisen selviytymiskeinonsa, pärjäämisdiskurssin, käyttöä. Pärjäämisdiskurssi sisälsi ajatuksen siitä, että minä olen pystyvä ja vaatimaton, minä olen vahva. Yksinelävien tulee puolustaessaan ryhmänsä hyvinvointia hylätä pärjäämisdiskurssin vaatimattomuuden hyve sekä tiedostaa yksin pärjäämiseen liittyvä yhteisön hyväksyntää etsivä ja alistaiseen asemaan sopeutuva käytös. Pärjäämisdiskurssi nostaa mahdollisesti yksilön itsetuntoa, mutta ei tuota ryhmän hyvinvointia lisääviä tuloksia. Pärjäämisdiskurssi sisältää toisenkin vaaran, nimittäin sen, että yksinelävät jätetäänkin pärjäämään yksin. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu etteivät yksinelävät ole saaneet kaipaamaansa tukea. Pärjäämisdiskurssilla on taloudellisen puolen lisäksi sosiaalinen ulottuvuus. Pärjäämisdiskurssi saattaa johtaa taloudellisen niukkuuden lisäksi yksinäisyyteen ja sosiaalisen tuen puutteeseen, joiden on todettu olevan vakava terveydellinen riski yksineläville. (ks. Ojala & Kontula 2002, 87, 94, 122.) Ilman ihmissuhteita ja sosiaalista tukea yksineläjillä oli

vaarana menettää aloitekykynsä ja sitä kautta elämänhallintansa (Ojala & Kontula 2002, 87, 94, 122), mikä taas voi johtaa taloudenhallinnan puutteisiin.

Yksinelävien tulisi käyttää varoen myös toista termiä, nimittäin vapautta, kertoessaan yksin asumisen hyvistä puolista, koska yksinelävät käyttävät tutkimusaineiston perusteella vapaus-sanaa eri merkityksessä kuin perheelliset. Yksineläville vapausdiskurssi tarkoitti lähinnä toisen ihmisen käytöksestä riippumatonta elämää. Perheelliset liittivät vapausdiskurssiin myös vastuun omasta taloudellisesta hyvinvoinnista.

Yksinelävien tulisi tiedostaa elämänmuotonsa yhteiskunnallinen kaksijakoisuus, jolla on niin taloudellisen aseman parantamiseen kuin alisteisen aseman vakiinnuttamiseen liittyvä vaikutus. Koska yksinelävien elämäntapaa kuvailtiin tutkimusaineistossa mustavalkoisesti (joko huolettomana vapautena tai kurjuutena), se johti yksinelävät ristiriitatilanteeseen talouteen liittyvissä kysymyksissä, joko huolettomaan vapauteen liittyvään vastuuseen omasta taloudesta tai kurjuuden kuulumisena luonnollisena osana yksin elämiseen. Jos yksin elämisen luonnollisena osana on kurjuus, sen poistaminen käy mahdottomaksi eikä kurjuuden poistamattomuutta sen vuoksi nähdä myöskään epäoikeudenmukaisena käyttäytymisenä yksineläviä kohtaan.

Yksinelävien kysymysten esille nousussa on erityinen asema hyvin toimeentulevilla yksinelävillä. Pyrkiessään parantamaan yksinelävien hyvinvointia tulisi hyvin toimeentulevien yksinelävien olla tietoisia oman sopeutumishalunsa, häpeän tunteensa ja köyhiin yksineläviin välinpitämättömän suhtautumisensa (ks. Ojala & Kontula 2002) vaikutuksista koko yksinelävien ryhmään ja sen asemaan. Hyvin toimeentulevien yksinelävien tulisi luopua omien kasvojensa tai oman asemansa turvaamisesta ja nostaa esiin pienituloisten ja köyhien yksinelävien kysymyksiä. Näin toimiessaan he vahvistaisivat yksinelävien ryhmää ja olisivat luomassa moninaisempaa kuvaa yksinelävistä ja yhteiskunnasta, jossa yksinelävien elämänmuoto nousisi tasa-arvoiseksi tavaksi elää, rinnakkaistodellisuudeksi, jossa yksinelämistä ei nähdä uhkana vaan merkkinä pluralistisesta yhteiskunnasta. Pluralistisessa yhteiskunnassa yhteinen symboliuniversumi on jakautunut useiksi toisiaan suvaitsevaisiksi rinnakkaisiksi osauniversumeiksi, mikä vähentää ideologista vastakkainasettelua ja edistää yhteiskunnallista muutosta. Nyky-yhteiskunnassa

elävän yksilön maailmankatsomukseen voi sisältyä aineksia useista eri symbolisista perinteistä. (Aittola & Raiskila 1995, 225 – 226.)

Hyvinvoivien yksinelävien ohella merkittävä rooli muutosten aikaan saamisessa on tiedon asiantuntijoilla ja erilaisilla instituutioilla. Tiedotusvälineet ja tiedon instituutiot ovat olleet välinpitämättömiä yksinelävien tilanteesta. Huomiotta jättäminen on syrjintää (ks. Ojala & Kontula 2002, 132). Yhteisö suhtautuu yksin elämiseen poissulkevasti ja toisinaan jopa kielteisesti (Ojala & Kontula 2002, 132). Tiedon asiantuntijoiden keskuudessa tarvitaan asennemuutosta. Tutkimusaineisto osoitti, että perheelliset pitävät yksineläviä vähempiarvoisina ja perheellisillä on selvästi erilainen kuva yksin elämisestä kuin yksinelävillä itsellään. Toimittajien ja asiantuntijoiden tulisi olla tietoisia tällaisen ristiriidan olemassaolosta. Tiedon asiantuntijoiden tulisi rohjeta kriittisesti arvioida omia käsityksiään yksinelävistä ja aikaisempaa toimintaansa ja kyseenalaistaa esimerkiksi aikaisemmin käytetyt perheisiin keskittyvät köyhyysteorioiden tai köyhyyden perhepoliittinen näkökulma.

Yksinelävistä ja yksin elämisestä olemassa oleva vähäinen tieto ja yksinelävistä olevien väärin ja stereotyyppisten mielikuvien ylläpitäminen sekä tiedon tuottamisen keskittyminen lähes yksinomaan perheisiin on keino pitää yksineläviin liittyvät asiat poissa tietoisuudesta ja keskustelusta. Yhteiskunnassamme ei selvästikään ole riittävästi tietoa yksinelävistä ja yksin elämisestä elämänmuotona. Todellisuus ja tieto kytkeytyvät tietynlaisiin yhteiskunnallisiin asemiin (Berger & Luckmann 1994, 101). Moninaisessa tiedon yhteiskunnassa asiantuntijoiden rooli korostuu. Heistä tulee yhteiskunnallisen tiedon asiantuntijoita, jotka katsovat tietävänsä itse kunkin tekojen ja tietämyksen perimmäisen merkityksellisyyden ja vaativat tunnustusta asiantuntijuudelleen. Perimmäiset, abstraktiset legitimaatiot mukautuvat huonosti muuttuvien tilanteiden vaatimuksiin. Instituutiot voivat säilyä, vaikka ne ovat menettäneet toimivuutensa tai käytännöllisyytensä. Asioita ei enää tehdä siksi, että ne toimivat, vaan siksi, että niin kuuluu tehdä. Syntyy tapa tehdä niin kuin on aina ennenkin tehty, mikä perustuu pikemmin sosiaaliseen kuin empiiriseen tukeen. Asiat toimivat, koska niistä on tullut itsestään selvää tietoa yhteiskunnan jäsenille. Tämä toimintatapa takaa asiantuntijoiden kannatteleminen todellisuuden perusmääritelmien voimassaolon. (Berger & Luckmann 1994, 134 - 135, 137.)

Eri alojen asiantuntijoiden tulisi siksi aktiivisesti huolehtia yksineläviin liittyvän tiedon lisäämisestä, jotta yksinelävät voisivat itse kertoa, omin ehdoin, kokemastaan ja tulisivat sitä kautta paremmin kohdatuiksi yhteiskunnallisissa palveluissa. Tällä hetkellä yksineläjillä on harvoin mahdollisuuksia jakaa sitä, millaista on elää yksinelävänä yhteiskunnassa. (Ojala & Kontula 2002, 87, 94, 122.) Yhteiskunnassa on tärkeää tietää, kuinka yhteiskunnallinen tieto on jakautunut, ja mitkä asiat ovat relevantteja kullekin yksilölle. Tieto on yhteiskunnan tuotosta, mutta samalla myös sen yhteiskunnallinen muutostekijä. (Berger & Luckmann 1999, 57, 77 – 78, 101.) Tiedon instituutioissa työskentelevien asiantuntijoiden (esimerkiksi oppilaitokset, tutkimuskeskukset, yliopistot, tiedostusvälineet, johtavat virkamiehet, viranhaltijat) tulisi tiedostaa valtansa ja suuri vastuunsa epäoikeudenmukaisuuksien ylläpitäjinä, mielikuvien ja määritelmien luojina sekä pääasiallisina tiedon tuottajina tai vääryyksien esiin tuojina. Asiantuntijoilta edellytetään yleistä keskustelua laajempaa asioiden tiedostamista. Asiantuntijoiden tulisi ottaa vakavasti yksinelävien yhteiskunnallinen ryhmä ja yksin elämiseen liittyvät tarpeet, sillä ilman heidän toimintaansa yksinelävät pysyvät ulkopuolella yhteiskunnallisesta keskustelusta eikä heidän asemansa parane.

Ennen kaikkea asiantuntijoiden tulisi tiedostaa tiedostamattoman perhenormin olemassaolo (ks. Ojala & Kontula 2002, 69). Asiantuntijoiden tulisi tarkastella tiedostamattoman normin olemassaoloa siitä, keille tarjotaan palveluja tai keiden tarpeita pidetään esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Kun ryhmä koetaan jotenkin samankaltaisena, erilaisuus mielletään poikkeavuutena eikä poikkeavuuteen liitettyjä huomiotta jättämisiä tai nimittelyjä tunnisteta syrjivänä käyttäytymisenä (ks. Helne 2000, 188). Asiantuntijoiden tulisi kiinnittää huomiota toiminnassaan samankaltaisuuden sisältämään problematiikkaan ja sen syrjäyttävään vaikutukseen.

Tutkimuksen perusteella asiantuntijoiden tulisi kriittisesti pohtia omaa tapaansa hahmottaa yhteiskuntaa. Heidän tulisi tutkia ajattelutapaa, jossa perheen elämänkaari on kaiken yhteiskunnallisen toiminnan ydin ja jossa yksinelävät ovat elämänkaaresta poikkeavia yksilöitä. Asiantuntijoiden tulisi tiedostaa, että yksinelävien ryhmän heterogeenisyyteen vetoaminen, yksinelävien sijoittaminen erillisryhmiin tai -luokituksiin, merkitsee yksinelävien ryhmälle

totaalista näkymättömyyttä ja perheiden tietoista valta-aseman vahvistamista. Heidän tulisi tiedostaa käytettyjen määritelmien hajota ja hallitse -vaikutukset yksinelävien ryhmälle. Tiedon instituutioissa työskentelevillä asiantuntijoilla ja tiedotusvälineillä on keskeinen merkitys määritelmien ylläpitämisessä ja vahvistamisessa. Siksi kyseisten tahojen olisikin syytä pohtia yksinelävistä käyttämiään määritelmiä ja niiden sisältöjä, minkälaista kuvaa ne luovat yksinelävien ryhmästä verrattuna esimerkiksi perheiden ryhmään ja perheellisuuteen.

Yhteiskunnan muuttuminen näkyy yleensä termistössä ja tilastointikäytännöissä. Väestöllinen muutos tulisi tehdä näkyväksi ja yksinelävien ryhmälle tulisi mitä pikemmin ottaa käyttöön yhtenäinen yksinelävien itsensä hyväksymä määritelmä eikä sortua satunnaisiin perhelähtöisiin, mahdollisesti vain yhden tutkijan tai tilastoista vastaavan henkilön tekemiin, määritelmiin. Lisäksi yksinelävien ryhmä tulisi saattaa mitä pikemmin väestötieteelliseen termistöön sekä erilaisiin tilastoihin omaksi väestöryhmäkseen. Tällä uudistuksella yksinelävät nousisivat yhdenvertaiseksi väestöryhmäksi perheellisten rinnalle, mikä tarkoittaisi elämänmuodon tunnustamista elämänmuodoksi, eikä vain sen nykymuotoista tehtävää toimia perheellisuuden välitilana. Uudistus helpottaisi oleellisesti tilastotiedon saatavuutta yksinelävien ryhmästä. Ihmisten hyvinvointia ja elinoloja tulisi tarkastella yhä enemmän väestöryhmittäisinä eroina. Monimuotoisessa yhteiskunnassa on keskeisemmäksi noussut se, eläkö ihminen yksin vai yhdessä jonkun kanssa, eikä esimerkiksi henkilön status suhteessa avioliiton instituutioon ole enää niin merkittävä kuin aikaisemmin. Pelkästä siviilisäädystä ei esimerkiksi voi tehdä mitään johtopäätöksiä siitä, kuuluuko henkilö yksin asuviin vai perheellisiin.

Tiedotusvälineissä työskentelevien tulisi herätä, sillä tiedotusvälineet eivät ole kovinkaan hyvin suoriutuneet yksinelävien kohdalla keskeisestä tehtävästään tiedon levittäjinä ja epäkohtien esille tuojina. Yksinelävät pääsevät harvoin uutisotsikoihin tai keskusteluohjelmien sisällöksi. Julkisuus ei ole kaikille avointa, vaan se pohjaa instituutioihin. Julkisuutta tarkasteltaessa tulisi kysellä, mitkä asiat ovat esillä, mistä vaietaan, ketkä osallistuvat, ketkä on suljettu pois, tähdätäänkö yhteisymmärrykseen vai kärjistetäänkö ristiriitoja. (Reunanen 2008.) Tiedotusvälineet uutisoivat yhteiskunnallisista muutoksista lähes aina perheiden näkökulmasta ja jättävät kertomatta yksinelävien näkökulman. Tiedotusvälineissä työskentelevät henkilöt ovat yhtäläillä sisäisten normien ohjaamia ja sokaistuneet mieltämään yksin elämisen elämäntavan

lähinnä kurjuudeksi tai onnelliseksi vapaudeksi, jonka juuret johtavat ainakin osittain parisuhteen olemassa oloon tai sen puuttumiseen. Yksinelävien moninaisuutta ei nähdä samalla tavalla kuin perheellisten. Yksin elämistä pyritään kirjoituksissa normalisoimaan korostamalla erityisesti yksinelävien hyvinvointia ja tyytyväisyyttä itse valitsemaansa elämään (ks. Kärkkäinen 2010, 182), samalla vakiinnutetaan yksin elämisen elämänmuodon mustavalkoisuutta. Onko tyytyväisyys ja huoleton vapaus normaaliutta? Eikö elämän normaalius ole tyytyväisyyttä laajempi käsite? Jokaisella pitäisi olla oikeus olla sellainen kuin on, ilman negatiivisia leimoja ja ilman jatkuvaa todistelua normaaliudesta. Yksineläjät kokevat, että heidän tulee esittää pärjäämistä (onnellisuusmuuri) ja selittää elämäntapa omaksi harkituksi valinnaksi, ettei tulisi leimatuksi luuseriksi tai epäonnistuneeksi. (Ojala & Kontula 2002, 126, 132).

Tiedotusvälineiden olisi syytä kiinnittää huomiota myös perinteiseen sinkku-artikkeliin: miksi elät yksin, minkälaisia ihmissuhteita sinulla on aikaisemmin ollut, mitä huonoja ja hyviä puolia näet yksin elämisessä, oletko aikonut pariutua, koetko yksinäisyyttä? Tiedotusvälineet ruokkivat sinkku-artikkeleillaan yksin elämisen hahmottamista yksinomaan ihmissuhdeongelmana, josta mahdollisesti seuraa yksinäisyyttä. Edellä mainittu jättää keskustelun ulkopuolelle yksin elämiseen liittyvät materiaaliset ja yhteiskunnalliset kysymykset sekä yksin elämisen hahmottamisen (ilman vertailuja parisuhteeseen) omaleimaisena elämänmuotona.

Tiedotusvälineissä yksinäisyys on ollut, parisuhdehakuisuuden lisäksi, yksi harvoista tavoista tuoda esiin yksineläviä yhteiskunnassamme. Yksinäisyyden yhdistäminen erityisesti yksineläviin tulee tiedotusvälineissä ja monien tutkijoiden tutkimuksissa esiin jo siinä, että he käyttävät yksinelävien ryhmästä nimitystä yksinäiset. Asiantuntijoiden tulisi kiinnittää erityistä huomiota yksinäiset-sanan käytön sisältöön ja käyttää sitä vain, kun se on yhteydessä yksinäisyyden tunnekokemukseen, muuten koko yksinelävien ryhmä jatkaa yksinäisyyden leiman kantamista.

Yksineläjät kokevat olevansa yhteisössä vieraita, ei sen tervetulleita ja täysivaltaisia jäseniä. Yhteisön sosiaalisessa toiminnassa yksineläjät näyttävät ikään kuin olevan olemassa perheellisiä varten. Yksineläjien tarpeita ei huomioida, vaan heidän odotetaan täyttävän perheellisten toiveita. Lisäksi he kokivat, etteivät he ole arvostettuja yhteiskunnan jäseniä. (Ojala ja Kontula 2002, 133 – 134.) Tutkimusaineistoni perusteella yhteiskunnassamme tulisi käydä uudenlaista

keskustelua yksinelävien roolista yhteiskunnan jäsenenä ja ryhtyä toimiin, jotta yksineläviä syrjäyttävä käytäntö perheellisten etuoikeutetusta asemasta hyvinä kansalaisina poistuisi. Keskustelussa tulisi etsiä yksinelävien kansalaisuutta muunakin kuin perheitä tukevana väestöryhmänä (ks. Ojala & Kontula 2002, 133). Heidän panoksensa yleiseen yhteiskunnalliseen hyvään tulisi tunnistaa ja tunnustaa. Yksinelävät tukevat toisia yksineläviä, vanhempiaan, sisaruksiaan, tekevät työtä sekä moninaista vapaaehtoistyötä. Yksinelävät maksavat veroja, lisäävät palveluiden käyttöä ja asuntorakentamista. Heidät tulisi nostaa esiin kansalaisina, kuntalaisina ja kuluttajina ja tarjota heille sopivia palveluita. Ennen kaikkea heidät on saatava tasavertaiseksi lain edessä.

Yksin asuviin liittyvien kysymysten tiedostamiseen yhteiskunnassamme vaikuttaa osittain se, mitä yksinelävien tilanteesta opetetaan erilaisissa oppilaitoksissa. Koulutus on tärkeä lähtökohta yksilöllisten ja yhteiskunnallisten tilanteiden tiedostamiselle, ammattitaidolle, työn hahmottamiselle sekä yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle. Hyvinvointipalveluissa työskentelevät ammatti-ihmiset ovat vaikuttamassa mielipiteillään yhteiskunnan hyvinvointipalveluiden muotoutumiseen sekä eri väestöryhmien esiin tuloon palveluiden käyttäjinä.

Koulutus ja kasvatusinstituutioiden tavoitteena on johdattaa yksilö vallitsevan sosiaalisen rakenteen ja yhteiskunnallisten perusinstituutioiden muodostamaan maailmaan ja toisaalta legitimoida sitä (Aittola & Raiskila 1994, 224). Koulutus on sekundaarisosialisaatiota, jossa hankitaan tietoa sanattomista sopimuksista sekä omaksutaan niitä koskevia arvoja ja tunnelatautumia. Tiedon välittäminen edellyttää kontrolli- ja oikeuttamistoimenpiteitä, joista huolehtivat erityiset vastuhenkilöt. (Berger & Luckmann 1995, 165, 85.)

Sosiaalityön ja sosiaalityöntekijän ammatin tulisi olla yhteiskunnassamme se instituutio, joka seisoo heikkojen rinnalla ja joka tuo esille epäkohtia yhteiskunnassamme. Erityisesti sosiaalityön opetuksessa tulisi ottaa vakavasti sosiaalityön suuren asiakasryhmän tarpeet ja nähdä merkitykselliseksi edesauttaa yksinelävien elämään liittyvän tiedon ja kysymysten esiin tuloa. Perheillä näyttää olevan koulutuksessa vahva institutionaalinen suoja. Siksi olisikin tärkeä sosiaalityön opiskelussa peräänkuuluttaa hienompijakoisemman eriarvoisuuden tunnistamista, kriittistä ajattelua sosiaalityön kohderyhmistä ja yksin asuvista olevan tiedon lisäämistä

tiedostavan kriittisyyden materiaaliksi. Tulisikin miettiä, mitä seuraamuksia institutionaalisista asemista tuotetulla kielenkäytöllä on (Juhila & Suoninen 1999, 247). Koulutuksen keskittymisellä perhetyöhön on saattanut olla vaikutuksensa mm. aikuissosiaalityön vähäisempään asemaan sosiaalityössä. Aikuissosiaalityön vähempiarvoisuus todentuu esimerkiksi palkkauksessa. (ks. Mäntysaari 2006, 117.)

Yksinelävät eivät mahdu sosiaalipalveluiden normiin eivätkä siksi saa apua. (Ojala & Kontula 2002, 69.) Sosiaalityön käytäntöjen kehittämisessä olisi syytä paljastaa ja pohtia olemassa olevan perhenormin vaikutuksia sosiaalityön kohdentamisessa ja priorisoinnissa (ks. Ojala & Kontula 2002, 149; Forsberg & Kröger 2010, 2) sekä uskaltaa tuoda julki kuntien priorisointikäytäntöjä, joissa yksinelävillä on vaarana jäädä eriarvoiseen asemaan suhteessa muuhun väestöön. (ks. Ojala & Kontula 2002, 149.) Sosiaalityön tulisi tiedostaa perhenormin etuoikeutetun aseman vaarallisuus ja siihen sisältyvä eettinen ongelma suhteessa yleiseen ihmisarvoon, jossa jokaiselle ihmiselle kuuluu synnynnäinen ja yhtäläinen ihmisarvo. Etuoikeutetussa asemassa toisen arvo nousee toista korkeammaksi. Yleisen ja yhtäläisen ihmisarvon kunnioittamisen tulisi kuitenkin olla kaikkien toisiin kohdistuvien toimien moraaliperuste. ”Ihmisarvo on jakamaton ja pysyvä. Sitä ei voi osittaa, ei vähentää eikä lisätä. Ihmisarvo on aina ehjä ja kokonainen” (Pelkonen 2013, 106.)

Jos eriarvoistavan normin olemassa oloa ei tunnisteta, se vaikuttaa piilevästi. Se vaikuttaa periaatteisiin, toimintatapoihin ja päätöksiin ilman, että normia mitenkään kyseenalaistetaan. Normi ruokkii itse itseään. Ne, jotka eivät täytä normia, joutuvat marginaaliseen asemaan. Tarkasteltaessa yksinelävien syrjintää olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota sosiaalityön tarjoamien palveluiden sisältöön ja asiakkaiden elämäntilannetta ymmärtävään kohtaamiseen. Erityisen merkityksellistä on tiedostaa tiedostamaton perhenormi niissä palveluissa, joiden asiakaskunta on heikossa yhteiskunnallisessa asemassa, esimerkiksi ne asiakkaat, jotka joutuvat turvautumaan viimesijaiseen toimeentuloturvaan. Ymmärrys vaatisi paluuta jokaisen yksilön ihmisarvon korostamiseen, pois perhekeskeisestä palveluiden priorisoinnista ja yksinomaan lapsuuteen kuuluvista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä.

Kohdatakseen asiakkaansa ammattitaitoisesti työntekijä tarvitsee tietoa asiakkaansa elämäntilanteesta. Vaikka ammatillinen asema avaa ovia ja areenoita asiakkaan maailmaan, edellyttää kuulluksi tuleminen ja luottamuksen saavuttaminen ensisijaisesti asiantuntijuuden ja osaamisen osoittamista. Siihen liittyy tärkeänä osana kieli. Ilman kieltä, selkeitä ja ymmärretyksi tulevia käsitteitä, ei voi päästä vuorovaikutukseen asiakkaitten kanssa, ei löytää kehittämiskeinoja eikä vaikuttaa. (Petrelius & Auvinen 2003, 187.) Koulutuksessani huomasin, että tällä hetkellä ei koulutuksessa ole saatavilla yksinelävistä asiallista ja tutkimukseen perustuvaa tietoa, siksi sitä ei todennäköisesti ole riittävästi myöskään sosiaalityöntekijöillä, jotka kohtaavat yksineläviä palveluissa. Vähintä, mitä voitaisiin sosiaalityössä tehdä, olisi nostaa yksinelävät yhdenvertaiseen asemaan perheellisten kanssa ja sisällyttää opetusohjelmaan vähintäänkin yksi kurssi yksin elämisestä valmistuville sosiaalityöntekijöille. Vastuu tästä muutoksesta on erityisesti koulutuksesta vastaavilla henkilöillä. (ks. Berger & Luckmann 1995, 165, 85.) Koulutuksessa jaettu tieto lisäisi yksinelävien kokemuksia kuulluksi tulemisesta, kehittäisi yksinelävien elämänmuotoon liittyvää sanastoa, vähentäisi yksineläviä syrjäyttäviä sosiaalityön toimintakäytäntöjä, vahvistaisi yksin elämisen elämänmuodon tunnistamista palveluissa ja nostaisi esiin elämänmuotoon liittyviä kysymyksiä.

Mielestäni sosiaalityön jako perhetyöhön ja aikuissosiaalityöhön (sisältää yksinelävät, pariskunnat ja ilman lastensuojelutarvetta olevat perheet) vaikuttaa yksinelävien ryhmän ongelmien esille tuloon ja heidän saamiinsa palveluihin. Aikuissosiaalityössä yksin asuvien kysymykset peittyvät kuten muissakin yhteyksissä kaikkien väestöryhmien yhteisten tekijöiden tarkasteluun eikä yksin elämiseen liittyvä erityinen pääse esille. Tutkimukseni mukaan yksinelävät kokevat yhteiskunnassamme ulkopuolisuutta ja vähempiarvoisuutta (ks. Ojala & Kontula 2002, 133). Erityisesti sosiaalityössä tämä tulisi ottaa vakavasti ja pohtia, syrjiikö sosiaalityö. Juuri sosiaalityön olisi herättävä puolustamaan yksineläviä ja tarkastelemaan kysymystä uudesta näkökulmasta. Rakenteelliset ongelmat edellyttävät erilaisia työskentelytapoja, esimerkiksi tiedotus- ja vaikutustoimintaa, pureutumista asiakkaan eriarvoisuuteen kuin myös yhteisön arvoihin ja asenteisiin. Sosiaalityön kehittäminen kriittisen arvioinnin keinoin pyrkii purkamaan ongelmien yksilöllistämistä. Kriittisen arvioinnin avulla kootaan ja analysoidaan yksilöiden oikeudenmukaisuuteen ja valtaistumisen puutteisiin liittyviä

esteitä. Jotta kriittinen arviointi ja siihen perustuva sosiaalityön kehittäminen onnistuisi, tulisi sosiaalityöntekijöillä olla vahva teoreettinen tietämys sorron ja epäoikeudenmukaisuuden rakentumisesta, syistä ja ylläpidon mekanismeista. Sosiaalityöntekijän tulee olla tietoinen asiaan liittyvistä stereotyyppisistä odotuksista ja siitä, miten niitä tuotetaan, ylläpidetään ja puretaan. Sortoa ja epäoikeudenmukaisuutta vastustavan työn tavoitteena on yksilötyötä laajempi rakenteisiin kohdistuva muutostyö. (Kivipelto 2004, 249, 259, 266.) Sosiaalityö muutostyönä sisältää aina vahvasti vaikuttamisen tehtävän (Satka & Pohjola & Rajavaara 2003, 24).

Sosiaalityöntekijöiden tulisi asiakaskohtaamisissa pohtia, ovatko olosuhteet sittenkään kohdallaan, tai mihin yksin asuvan pärjääminen perustuu, jos vain makaroneja syövä ja kotisohvalla istuva asiakas kertoo pärjäävänsä hyvin. Ainakaan terveydellisten mittapuiden mukaan kyseinen toiminta ei ole hyväksi ihmiselle. Tuleeko sosiaalityössä ohittaa kyseenalaistamatta sellainen tyytyväisyys, joka pohjaa mahdollisesti alisteiseen asemaan tai yksilön keinoon sopeutua tilanteisiin, joihin hän ei koe pystyvänsä vaikuttamaan? Vai tuleeko sosiaalityön nousta barrikadeille yhdessä ryhmän kanssa?

Tutkimusaineistoni pohjalta voin todeta, että yksineläviä koskeva lisätutkimuksen alue on laaja. Yksin elämisestä on vähän tutkittua tietoa. Lisätutkimusta tarvittaisiin perusasioista siitä, mitä yksin eläminen on ja mitä se merkitsee arkipäivän elämässä. Minkälaiset erilaiset käytännön vaikeudet koskettavat yksineläviä? Minkälaisia vaikutuksia yksin elämisellä on yksilöön? Mitä taitoja yksin eläminen vaatii yksilöltä? Minkälainen kehitysprosessi yksin eläminen ylipäätään on, ja mitkä ovat sen kriisikohdat? Miten yksineläviin suhtaudutaan työpaikoilla ja miten yksinelävän tarpeita huomioidaan nykyisessä työelämässä? Miten köyhyys koskettaa yksinelävää, ja mitkä ovat sen seuraukset yksineläville?

Toisena lisätutkimuksen aiheena olisivat yksinelävien yhteiskunnalliseen asemaan liittyvät aiheet. Syrjiikö sosiaalityö, koulutus tai lainsäädäntö yksineläviä? Onko yksineläviä kohtaan syrjivää käyttäytymistä tai toimintatapoja? Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että yksinelävistä keskustellaan hyvin vähän, tai minkälaisissa yhteyksissä yksinelävien ryhmä nousee esille? Miten politiikka on suhtautunut yksineläviin vuosisatojen aikana? Miten sosiaalipolitiikan tai hallituksen köyhyyden poistotoimenpiteet tai ehdotukset ovat kohdistuneet yksineläviin? Miten

asuntopolitiikka on ottanut huomioon yksinelävien tarpeet? Lisäksi tulisi tutkia perhenormin valtaa ja sen vaikutuksia palveluihin, yksilöiden tasa-arvoiseen kohteluun ja tutkimuksen sisältöihin.

Kolmantena lisätutkimuksen aiheena olisivat palvelut ja tulonsiirrot. Minkälaisia yksineläville suunnattuja palveluja yhteiskunnassa on ja miten ne ottavat huomioon yksin elämisen? Miten tulonsiirrot tai etuudet jakautuvat väestöryhmien kesken? Minkälaisia työmenetelmiä mielenterveystyö tai päihdetyö on kehittänyt erityisesti yksineläville asiakkailleen?

Neljäntenä tutkimuksen aiheena olisivat yksineläviä koskevat määritelmät ja niiden sisällöt tutkimuksissa, tilastoissa ja virallisissa asiakirjoissa. Tärkeää olisi selvittää myös, miten yksinelävät määrittelevät itseään. Kuka heidän mielestään on yksinelävä ja millä perusteella? Lisätutkimusta tarvittaisiin tutkimusten käyttämistä väestön taustatiedoista ja siitä, tuovatko ne riittävästi esille yksinelävien ryhmää suhteessa perheellisiin. Tutkimuksissa voitaisiin tarkastella myös, miten tutkijoiden arvomaailmat ja heidän tekemänsä väestöön liittyvät luokitukset tutkimusaineistosta vaikuttavat tutkittujen ilmiöiden tarkasteluun, ja ovatko ne yhteiskunnallisia muutoksia huomioivia.

LÄHTEET

Aapola-Kari (2008) Nuorisotutkimuksellinen näkökulma diskurssianalyysiin. Intersektionaalinen diskurssianalyysi 26.11.2008. Turun Yliopisto.

Aittola, Tapio & Raiskila, Vesa (1995) Jälkisanat teoksessa Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1966, 1994) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus Kirja, 213 – 231.

Akimo, Minna (2011) Nämä kaikki ovat minun. Perhekeskeisessä yhteiskunnassa sinkku kohtaa ennakkoluuloja niin onnestaan kuin murheestaan. Kaleva 24.12.2011, Sunnuntai liite, 6 – 11.

Alternatives to Marriage Project (2012) www.unamarried.org Luettu 25.3.2012.

Antila-Peltonen, Katri (2010) Yhteisössä yksilönä, vapaudessa varttumassa. Ikääntyvä sinkku uutena yhteiskunnallisena ilmiönä. Hybris 2/2011. <http://hybrislehti.net/node/67> Luettu 13.10.2011.

Anttila, Anu-Hanna (2008) Luento Diskurssianalyysin eri tavat – johdatus tematiikkaan 25.11.2008. Turun Yliopisto.

Ara (2013) Asunnottomat 2012. Selvitys 1/2013. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Asumistukityöryhmän raportti 16.06.2009. Yleisen asumistuen uudistaminen 2009. Sosiaali- ja terveysministeriö.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-10830.pdf Luettu 13.10.2011.

Avioliittolaki 13.6.1929/234.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1994) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus Kirja.

Björklund, Lena (2010) Näkymätön miljoona. Vihreä Lanka 10.12.2010.

Burr, Vivien (1995) An Introduction to Social Constructionism. London: Routledge.

Cisa (2012) <http://www.cisaside.nl/engels.htm> Luettu 26.3.2012.

Dalrymple, Jane & Burke, Beverley (1999) *Anti-Oppressive Practice. Social Care and the Law*. Buckingham: Open University Press. Kivipelto, Minna (2004) Sosiaalityön kriittinen arviointi sukupuolistavien merkitysten ja käytäntöjen purkajana. Teoksessa Kuronen, Marjo & Granfelt, Riitta & Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (toim.) *Sukupuoli ja sosiaalityö. sosiaalityön tutkimuksen 3.vuosikirja 2004*. Juva: PS-kustannus, 249 – 272.

Dant, Tim (1991) *Knowledge, Ideology and Discourse. A Sociological Perspective*. London: Routledge.

DePaulo, Bella M. & Morris, Wendy L. (2006) The unrecognized Stereotyping and Discrimination Against Singers. Lehdessä Volume 15 – Number 5, *association for Psychological Science* 2006, 251 – 254.

Edwards, Derek (1997) *Discourse and Cognition*. London: Sage. Juhila, Kirsi (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin. 162 – 163. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Eero Suoninen (1999) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 160 – 198.

Euroopan unioni (2007) *Alueet talouden muutosten edistäjänä. Aluepolitiikan vastauksia demografisiin haasteisiin*. Thierry Daman (toim.) Euroopan komissio, aluepolitiikan pääosasto 2007.

Evertsson, Lars & Nyman, Charlott (2010) *Intimitet familj och vardagsliv i nya (sam)levnadsformer. Äldre kvinnor trivs som singlar*. Umeå yliopisto. Den svenska forskningsportalen 2010
<http://www.forskning.se/pressmeddelanden/pressmeddelandenarkiv2010/alldrekvinnortrivssom singlar.5.34a8543912bbe474e1f80005587.html> Luettu 26.3.2012.

Fairclough, Norman (1992) *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo (2010) *Introductoin*. Teoksessa Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo (toim.) *Social work and child welfare politics. Through Nordic lenses*. Bristol: The Policy Press 2010, 1 – 9.

Foucault, Michel (2010) Sanat ja asiat. Eräs ihmistieteiden arkeologia. Helsinki: Gaudeamus.

Freire, Paulo (2005) Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Google 2011a. Yksin asuvat. Luettu 13.10.2011.

Google 2011b. Sinkku. Luettu 13.10.2011.

Gottberg, Eva (2011) Perhesuhteet ja lainsäädäntö. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Yksityisoikeuden sarja A:129. 6. ajantasaistettu painos.

Haataja, Anita (2013) Toimeentulotuki yhden aikuisen talouksissa Helsingissä. Teoksessa Ahola, Elina & Hiilamo, Heikki (toim.) Köyhyyttä Helsingissä. Toimeentulotuen saajat ja käyttö 2008 – 2010. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 2013/127, Helsinki: Kela, 30 – 53.

Haataja, Anita (2014) Yksin asuvana EU:ssa – taloudellinen riski vai mahdollisuus? Teoksessa Niemelä, Mikko (toim.) Eurooppalaiset elinolot. Teemakirja 14, Helsinki: Kelan tutkimusosasto, 122 – 149.

HE 115/2012 Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta sekä asumistukilain 15 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

HE 69/2011 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:n muuttamisesta.

HE 57/2007 Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2008 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroperusteita koskeviksi muutoksiksi.

Helne, Tuula (2002) Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan laitos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tutkimuksia 123.

Helsingin kaupunki (2012) Monimuotoista asumista. Julkaistu 22.12.2011.

<http://www.uuttahelsinki.fi/osiot/asumaan/2402/2> Luettu 18.3.2012.

Helsingin Uutiset (2011) Tutkija: Raha ajaa edelleen onnellisuuden ohi. 19.3.2011.

<http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/44201-tutkija-raha-ajaa-edelleen-onnellisuuden-ohi>

Luettu 20.3.2012.

Hiila, Helena (2010) Jotakin siitä tietäisin olinhan siellä minäkin – ajatuksia Sata-komitean jälkeen. Teoksessa Syrjälä, Jaana (toim.) Hyvän arjen puolesta. Vuosikirja 2009. Väestöliitto, 12 – 17.

Hiilamo, Heikki (2011) Yksin asuvat slummiin. Kolumni. Motiivi 1/2011, 29.

Hiilamo, Heikki (2009) Yksineläjät. Kolumni. Motiivi 4/2009, 29.

Hiilamo, Heikki & Hiila, Helena (2009) Sata-komitean ei annettu auttaa huono-osaisia.

Vieraskynä. Helsingin Sanomat 4.12.2009 A 2.

Häyrynen, Yrjö-Paavo (1979) Peter L. Bergerin ja Thomas Luckmannin käsitys todellisuuden sosiaalisesta rakentumisesta. Joensuun kasvatustieteiden osaston opetusmonisteita. N:O 14.

Joensuun korkeakoulu: Kasvatustieteiden osasto.

Inkeroinen, Hanna & Rasinkangas, Jarkko & Kyheröinen, Hanna (2008) Miten hyvin Turku voi? – turkulaisten hyvinvoinnin muutossuuntia 1995 – 2008. Turun kaupungin sosiaalikeskuksen julkaisu nro 2A/2008.

Jokinen, Arja (2004) Poliitikkojen puheet puntarissa: kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 189 - 226.

Jokinen, Arja (1999) Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 37 – 53.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (2004) Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 75 - 108.

- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (1996) Merkitykset ja vuorovaikutus – Poimintoja asunnottomuuspuheiden kulttuurisesta virrasta. Acta Universitatis Tamperensis, ser A vol. 510. Tampere: Tampereen Yliopisto. Juhila, Kirsi (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin, 163. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 160 – 198.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi (1999) Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 54 – 97.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Johdanto. Tampere: Vastapaino, 9 – 4.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 17 – 47.
- Joutsenniemi, Kaisla (2007) Living arrangements and health. Department of Health and Functional Capacity, National Public Health Institute, Helsinki, Finland and Department of Public Health University of Helsinki, Finland. Publications of National Public Health Institute A 15/ 2007. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/27193/livingar.pdf?sequence=1> Luettu 17.3.2012.
- Juhola, Elisa (2008) Nettikansa ottaa kantaa - turhaan? Helsingin Sanomat 4.5.2008.
- Juhila, Kirsi (2004) Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheessa. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 151 - 188.
- Juhila, Kirsi (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 160 – 198.
- Juhila, Kirsi (1999) Tutkijan positiot. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 201 – 232.

Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 233 – 264.

Júlíusdóttir, Sigrún (2010) Family-focused social work: professional challenges of the 21 st century. Teoksessa Forsberg, Hannele & Kröger, Teppo (toim.) Social work and child welfare politics. Through Nordic lenses. Bristol: The Policy Press 2010, 83 – 97.

Juntto, Anneli (2010) Demografia ja yksilö: Asukas ja Tulevaisuuden asuminen maankäytön suunnittelun kannalta. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta: Itä-Suomen yliopisto 24.3.201. <http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=116575&lan=fi> Luettu 13.10.2011.

Kairinen, Martti (2012) Sosiaaliturvaoikeus. Luento 19.4.2012. Turun yliopisto: Oikeustieteellinen tiedekunta.

Kairinen, Martti (2009) Työoikeus perusteineen. Muutettu, uudistettu ja tarkistettu 2. painos. Raisio: Työelämän tietopalvelu oy.

Kangas, Olli (2008) 10.12.2008 Diaesitys, Miksi yksinelävät eivät nouse politiikan agendalle? Seminaarissa Kuuleko kukaan yksinelävää köyhää? Helsinki: Eduskuntatalon kansalaisinfo.

Kangas, Olli & Ritakallio, Veli-Matti (2003) Eri menetit, eri trendit – Köyhyys Suomessa 1990-luvulla. Turun yliopisto: Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja, Sarja A:13/2003.

Kanninen, Topi (2011) Näin sinkku häviää pelin. Taloussanommat 6.6.2011. <http://www.taloussanommat.fi/ihmiset/2011/06/06/nain-sinkku-haviaa-pelin/20117806/139> Luettu 2.9.2011.

Kari, Matti (2012) 10.2.2012 Luento Mikä sosiaalinen media? Sosiaalisen median starttikoulutuspäivä. Turku: Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä.

Karvonen Sakari & Lahelma, Eero & Winter, Torsten (2006) Työikäisten terveys ja hyvinvointi 2000-luvun alussa. Teoksessa Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2006. Helsinki: STAKES, 78 – 103.

Kauranen, Ralf (2008) Luento Foucaultlainen diskurssianalyysi 9.12.2008. Turun Yliopisto.

Kautto, Mikko (2006a) Suomalaisten hyvinvointi uuden kyselytutkimuksen valossa. Teoksessa Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2006. Helsinki: STAKES, 19 – 34.

Kautto, Mikko (2006b) Hyvinvointia ja politiikkaa koskevat päätelmät. Teoksessa Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2006. Helsinki: STAKES, 347 – 357.

Kautto, Mikko & Papro, Antti & Sallila, Seppo (2006) Huono-osaisuus eriarvoistuvan tulokehityksen Suomessa. Teoksessa Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2006. Helsinki: STAKES, 236 – 262.

Kautto, Mikko & Moisio, Pasi (2002) Suomalainen köyhyys vertailevasta näkökulmasta. Teoksessa Heikkilä, Matti & Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2002, Helsinki: STAKES, 312 – 333.

Kela (2010a) Elämässä. Kelan lehti joka kotiin 1. Helsinki: Kela.

Kela (2010b) Tilastokatsaus. Asumistukea maksetaan pitkiäkin jaksoja. Helsinki: Kela.
[http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/TK_2010_11_10/\\$File/TK_2010_11_10_Asumistukea_maksetaan_pitki%C3%A4kin_jaksoja.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/TK_2010_11_10/$File/TK_2010_11_10_Asumistukea_maksetaan_pitki%C3%A4kin_jaksoja.pdf?OpenElement) Luettu 18.3.2012.

Kela (2010c) Tilasto peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajista maaliskuussa 2010.

Kela (2009) Kelan tiedote 6.7.2009. Asumistuki vähentää tehokkaasti pienituloisten asumismenoja. Helsinki: Kela.

Kivipelto, Minna (2004) Sosiaalityön kriittinen arviointi sukupuolistavien merkitysten ja käytäntöjen purkajana. Teoksessa Kuronen, Marjo & Granfelt, Riitta & Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (toim.) Sukupuoli ja sosiaalityö. sosiaalityön tutkimuksen 3.vuosikirja 2004. Juva: PS-kustannus, 249 – 272.

Kokko, Outi (2010) 20 000 euroa – sinkku maksaa tuplasti. Taloussanomat 29.9.2010
<http://www.taloussanomat.fi/omatalous/2010/09/29/20-000-euroa--sinkku-maksaa-tuplasti/201013438/139>. Luettu 1.10.2010.

Koski, Terhi (2007) Yksin asuvat nuoret aikuiset pääkaupunkiseudulla 1985, 1990, 1995. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto: sosiologian laitos.

Koskinen, Seppo & Martelin, Tuija (2007) Kuolleisuus. Teoksessa Koskinen, Seppo & Martelin, Tuija & Notkola, Irma & Notkola, Veijo & Pitkänen, Kari & Jalovaara, Marika & Mäenpää, Elina & Ruokolainen, Anne & Ryytänen, Markku & Söderling, Ismo (toim.) (2007) Suomen väestö. Helsinki: Gaudeamus, 169 – 238.

Kotimaisten kielten keskus (2008) Perhepiirissä. Julkaistu Helsingin Sanomissa 7.5.1996.
<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=2795> Luettu 18.3.2012.

Kristillisdemokraatit (2012) Ohjelmat. Periaateohjelma. Perhe. Perhe – Yhteiskunnan peruskivi.
http://www.kd.fi/KD/www/fi/politiikka/Periaatteet/periaate/perhe_yhteiskunta.php Luettu 18.3.2012.

Kukko, Heikki (2006) Asuntokuntien koon kehitys Suomessa – suurperheistä yksinasujiksi. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 82.

Kurttila, Tuomas (2010) Yksineläviä ja perheitä on turha asettaa vastakkain. Mielipideosasto 3.3.2010, C8. Helsingin Sanomat.

Kärkkäinen, Sirkka-Liisa (2010) Yksin asuminen Suomessa. Teoksessa Hänninen, Sakari & Pohjola, Elina & Kaivonurmi, Maija (toim.) Mikä meitä jakaa? Sosiaalipolitiikkaa kilpailuvaltiossa. Teema 7. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos, 181 – 218.

Laaksonen, Armi (2002) Sinkkutoiminta – uusi diakoniatyön muoto. Pro gradu –tutkielma, Turun yliopisto: Sosiologian laitos, Julkaisematon.

Laki takuueläkkeestä 703/2010.

Laki tuloverolain muuttamisesta 1141/2007.

Lehtinen, Anna-Riitta & Varjonen, Johanna & Raijas, Anu & Aalto, Kristiina & Pakoma, Riepu (2010) Mitä eläminen maksaa? Kohtuullisen minimin viitebudjetit. Kuluttajatutkimuskeskus, Julkaisuja 4. 2010.

Lilja, Reija (2012) Leskeneläkkeet pitkittävät eläkeuria ja kannustavat työurien lyhentämiseen. Kansantaloudellinen aikakauskirja – 108. vsk. - 1/2012. Palkansaajien tutkimuslaitos, 81 – 91.

Lääkärilehti (2007) Potilasjärjestöt peräävät perhekohtaisia maksukattoja.

http://www.laakarilehti.fi/uutinen.html?opcode=show/news_id=4511/type=1 Luettu 17.3.2012

Martelin, Tuija & Karvonen, Sakari & Koskinen, Seppo (2002) Työikäisten hyvinvointi.

Teoksessa Heikkilä, Matti & Kautto, Mikko (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2002. Helsinki: STAKES, 84 – 119.

Moisio, Pasi (2008) Köyhyyden ja toimeentulo-ongelmien kehitys. Teoksessa Moisio, Pasi & Karvonen, Sakari & Simpura, Jussi & Heikkilä, Matti (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008, Helsinki: STAKES, 256 – 275.

Moisio, Pasi (2006) Suhteellinen köyhyys Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 71 2006 (6), 639 – 645.

Moisio, Pasi (2004) Köyhyyden pitkittäinen rakenne. Tilapäis-, toistuvais- ja pitkäaikaissäköyhyys Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 69 2004 (4), 341 – 359.

Morris, Wendy L. (2005) The effects of stigma awareness on the self-esteem of singles (Doctoral dissertation, University of Virginia, 2005) Dissertation Abstracts International, 66(03), 1785B.

Teoksessa Morris, Wendy L. & DePaulo Bella M. & Hertel, Janine & Taylor, Lindsay C. (2008) Singlism – Another problem that has no name: Prejudice, stereotypes, and discrimination against singles. In Morrison, T. G. & Morrison, M. A. (Eds.), The Psychology of Modern Prejudice. Hauppauge. New York: Nova Science Publishers, 165 – 194.

Morris, Wendy L. & DePaulo Bella M. & Hertel, Janine & Ritter, L (2006) Perception of people who are single: A developmental life tasks model. Manuscript submitted for publication.

Teoksessa Morris, Wendy L. & DePaulo Bella M. & Hertel, Janine & Taylor, Lindsay C. (2008) Singlism – Another problem that has no name: Prejudice, stereotypes, and discrimination against singles. In Morrison, T. G. & Morrison, M. A. (Eds.), The Psychology of Modern Prejudice. Hauppauge. New York: Nova Science Publishers, 165 – 194.

Morris, Wendy L. & DePaulo Bella M. & Hertel, Janine & Taylor, Lindsay C. (2008) Singlism – Another problem that has no name: Prejudice, stereotypes, and discrimination against singles. In

Morrison, T. G. & Morrison, M. A. (Eds.), The Psychology of Modern Prejudice. Hauppauge. New York: Nova Science Publishers, 165 – 194.

Morris, Wendy L. & Sinclair, Stacey & DePaulo, Bella M. (2007) No Shelter for Singles: The Perceived Legitimacy of Marital Status Discrimination. Group Processes & Intergroup Relations 2007. Vol 10(4). SAGE Publications, 457 – 470.

MTV3 uutiset (2012) Saksassa yritetään purkaa eläkepommia: Vero lapsettomille.

<http://www.mtv3.fi/uutiset/ulkomaat.shtml/2012/03/1508226/saksassa-yritetaan-purkaa-elakepommia-vero-lapsettomille>. Luettu 10.3.2012.

Mäkinen, Arja (2008) Oikeesti aikuiset. Puheenvuoroja yksineläjänaisen normaaliudesta, hyväksyttävyydestä ja aikuisuudesta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityönlaitos.

Mäntysaari, Mikko (2006) Syrjiikö sosiaalityö? Teoksessa Helne, Tuula & Laatu, Markku (toim.) Vääryyskirja. Helsinki: Kansaneläkelaitoksen tutkimusosasto, 115 – 132.

Nikander, Timo (2009) Nuoret muuttavat omilleen yhä nuorempina. Hyvinvointikatsaus 1/2009. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_004.html Luettu 14.10.2011.

Ojala, Eija Maarit & Kontula, Osmo (2002) Tarvitseeko minua kukaan? Keski-ikäiset yksineläjät perhekeskeisessä yhteisössä. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D40/2002. Helsinki: Väestötutkimuslaitos, Väestöliitto.

Ojala, Eija Maarit (2006) Keski-ikäinen yksineläjä – yhteiskunnan tasavertainen jäsen? Vierasyliö. Maaseudun Tulevaisuus 21.8.2006.

Parker, Ian (1992) Discourse Dynamics. Critical Analysis for Social and Individual Psychology 36(4), 479 – 495. Juhila, Kirsi (1999) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Tilanteisesta kulttuuriseen kontekstiin. 165. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Eero Suoninen (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 160 – 198.

Parkkila, Esko (2010) Unohdetut köyhät yksinelävät. Keskisuomalainen 18.5.2010.

Pelkonen, Risto (2013) Kuoleman arvokkuudesta Vanhan lääkärin näkökulma. Teoksessa Aalto, Kirsti (toim.) Saattohoito kuolevan tukena. Kirjapaja, 104 – 111.

Perustuslaki 11.6.1999/731.

Petrelus, Päivi & Auvinen, Anja (2003) sosiaalityöntekijän muistot sukupuolen jäsentäminä subjektivoitumistarinoina. Teoksessa Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylän Yliopisto: [SoPhil], 171 – 197.

Pitkänen, Kari (2007) Sanasto. Teoksessa Koskinen, Seppo & Martelin, Tuija & Notkola, Irma-Leena & Notkola, Veijo & Pitkänen, Kari & Jalovaara, Marika & Mäenpää, Elina & Ruokolainen, Anne & Rynänen, Markku & Söderling, Ismo (toim.) Suomen väestö. Helsinki: Gaudeamus, 338 – 350.

Pitkänen, Kari & Jalovaara, Marika (2007). Perheet ja perheenmuodostus. Teoksessa Koskinen, Seppo & Martelin, Tuija & Notkola, Irma-Leena & Notkola, Veijo & Pitkänen, Kari & Jalovaara, Marika & Mäenpää, Elina & Ruokolainen, Anne & Rynänen, Markku & Söderling, Ismo (toim.) Suomen väestö. Helsinki: Gaudeamus, 115 – 167.

Pälli, Pekka (2008) Luento Kriittinen diskurssianalyysi 2.12.2008. Turun Yliopisto.

Rekiaro, Ilkka & Robinson, Douglas (2005) Suomi/Englanti/Suomi Taskusanakirja 2005. Jyväskylä: Gummerus kustannus Oy.

Reunanen, Esa (2008) Luento Julkisuuden ironisuus ja sävy 3.12.2008. Turun Yliopisto.

Ritakallio Veli-Matti, (2007) Vauraudesta osattomaksi jääneet – köyhyys Suomessa 1995-2005. Teoksessa Taimio, Heikki (Toim.) Talouskasvun hedelmät – kuka sai ja kuka jäi ilman? Tammer-Paino, 122-140.

Ritakallio, Veli-Matti (1994) Köyhyys Suomessa 1981 – 1990. Tutkimus tulonsiirtojen vaikutuksista. Tutkimuksia 39. Helsinki: STAKES.

Ritakallio, Veli-Matti (1986) Kartoitus suomalaisesta köyhyystutkimuksesta ja arviot tutkimustarpeista. Sosiaalihuollon toimeentuloprojekti. Sosiaalihuollon julkaisuja 16/1986.

Ritamies, Marketta (1988) Yksin olevat. Ei naimisissa olevien ja yksin asuvien tarkastelua. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D, nro 23. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos.

Roelfs, David J. & Shor, Eran & Kalish, Rachel & Yoger, Tamar (2011) The Rising Relative Risk of Mortality for Singels: Meta-Analysis and Meta-regression. Department of Sociology, University of Louisville. American Journal of Epidemiology © The Author 2011. Published by Oxford University Press on behalf of the Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health. <http://aje.oxfordjournals.org/content/early/2011/06/29/aje.kwr111> Luettu 8.9.2013.

Saari Juho (2010) ohjelmassa Suomi 2009 Onni. (Toim.) Timo-Erkki Heino, Yleisradio TV1. 1.1.2010.

Sallinen, Seppo (2009) Hyvinvointivaltion optimaalisen köyhyyspolitiikan määrittelyä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Salovaara – Karstu, Christa & Muttilainen, Vesa (2004) Asuntohädät 2000 –luvun Suomessa – Ulosoton rekisteritietoja ja vuokrasuhteen osapuolten kokemuksia. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 213.

Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (2003) Vaikuttamisen vaihtuvat tulkinnot. Teoksessa Satka, Mirja & Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylän Yliopisto: [SoPhil], 7 – 29.

Sinkkuelämää Suomessa 2005 (2005) Nordea Pankki Suomi Oyj:n teettämä tutkimus. Julkaisematon.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2012a) Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012 – 2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:1.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2012b) Toimeentulotuki 1.1.2012 lukien. Kuntainfo/2011. <http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfo/kuntainfo/view/1572877#fi>

Sosiaali- ja terveysministeriö (2001) Komiteamietintö 1999:1. Vanhemmuuden tukeminen ja isyyteen valmentaminen. <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/isamiet/isaluku3.htm>
Luettu 18.3.2012.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) esitys sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista 2009.

SopS 85-86/1998 Euroopan ihmisoikeussopimus. Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi.

SopS 7/1976 Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnainen pöytäkirja yksilövalituksista (1966). (KP-sopimus)

SopS 6/1976 Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966). (TSS-sopimus)

Sulkunen, Pekka (1997) Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat. Teoksessa Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (toim.) Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys. Tampere: Gaudeamus, 13 – 53.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko (2010), Diakoniatyön tilastot vuosi 2008.
[www.EVL.fi/nsf/documents/A2E2F9A088B70711C225758C00318A3C/\\$file/2008%20A5%20Diakonia%20koko20kirk.xls](http://www.EVL.fi/nsf/documents/A2E2F9A088B70711C225758C00318A3C/$file/2008%20A5%20Diakonia%20koko20kirk.xls). Luettu 11.1.2010

Suomen Keskusta r.p. (2014) Keskustan 75. sääntömääräinen puoluekokous 13. – 15.6.2014
Turku. Puoluekokouksen asiakirja.

Suomen kielen perussanakirja (1994) Kolmas osa S – Ö. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Suomen virallinen tilasto (2014) Toimeentulotuki 2012. Tilastoraportti 1/2014. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/aikuisten_sosiaalipalvelut/toimeentulotuki/toimeentulotuki Luettu 5.5.2014.

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2013: Tulonjakotilasto [verkkojulkaisu].

ISSN=1795-8121. Pienituloisuus 2011, 5 Pienituloisuus kotitalouden elinvaiheen mukaan .

Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 15.10.2013].

Saantitapa: http://www.tilastokeskus.fi/til/tjt/2011/02/tjt_2011_02_2013-03-20_kat_005_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2012: Perheet [verkkojulkaisu].

ISSN=1798-3215. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 18.3.2012].

Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/perh/kas.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu].

ISSN=1799-6252. 2011, Eduskuntavaalit, laatuseloste. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu:

18.3.2012]. Saantitapa:

http://tilastokeskus.fi/til/evaa/2011/evaa_2011_2011-04-29_laa_001_fi.html

Suoninen, Eero (2008) Luento Analyttinen diskurssianalyysi 10.12.2008. Turun Yliopisto.

Suoninen, Eero (2004) Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Jokinen, Arja &

Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 48 – 74.

Suoninen, Eero (2004) Mistä on perheenäidit tehty? Haastattelupuheen analyysi. Teoksessa

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2004) Diskurssi analyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 111 – 150.

Suoninen, Eero (1999) Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Jokinen,

Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere:

Vastapaino, 17 – 36.

Svartström, Tarja (2005) Sinkkuelämää Suomessa. Nordea Pankki Suomi Oyj:n teettämä tutkimus. Julkaisematon.

Takala, Pentti (2005a) Johdanto. Teoksessa Takala, Pentti (toim.) Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin? Helsinki: Kela, 7 – 20.

Takala, Pentti (2005b) Perheen muutos ja pohjoismainen perhepolitiikan malli. Teoksessa Takala, Pentti (toim.) Onko meillä malttia sijoittaa lapsiin? Helsinki: Kela, 20 – 56.

Taloussanomat (2011) Profiilit yleissivu. Tutkimuksia.

<http://www.taloussanomat.fi/mediatiedot/tutkimukset/> Luettu 9.6.2011.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (2011) Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan hallitusohjelman tavoitteet 2011 – 2015.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2012) Yksinasuvilla on korkea köyhyysriski.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/hankkeet/stop_koyhyys/yksinasuvilla_on_korkea_koyhyysriski Luettu 1.8.2012

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2011) Suomen virallinen tilasto. Sosiaaliturva 2011.

Toimeentulotuki 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 43/2011.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Sosiaalipalvelut/Toimeentulotuki/vuositilastot.htm>
Luettu 15.2.2012.

Tilastokeskus (2013b) Taulukko: väestösukupuolen, iän ja perheaseman mukaan alueittain 2005 – 2012.

http://193.166.171.75/Dialog/varval.asp?ma=020_perh_tau_102&ti=V%E4est%F6+sukupuolen%2C+i%E4n+ja+perheaseman+mukaan+alueittain+2005+%2D+2012&path=../Database/StatFin/vrm/perh/&lang=3&multilang=fi Luettu 7.9.2013.

Tilastokeskus (2010 a) Suomen virallinen tilasto (SVT): Asunnot ja asuinolot [verkkojulkaisu].

ISSN=1798-6745. yleiskatsaus 2010, 2. Asuntokunnat ja asuinolot 2010. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 23.1.2012].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/asas/2010/01/asas_2010_01_2011-10-20_kat_002_fi.html

Tilastokeskus (2010) Tulonjakotilastojen aikasarja. Otostilasto: tiedot on kerätty haastattelemalla ja rekistereistä. Otoskoko on vuosittain 11 000 kotitaloutta. Helsinki: Tilastokeskus.

Tilastokeskus (2009a) Asuntokunnat. [online]. <http://www.tilastokeskus.fi/til/asas/index.html>.
[Luettu 12.10.2009](#).

Tilastokeskus (2009b) Perheet. [online]. <http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/index.html>. Luettu 12.10.2009.

Tilastokeskus (2009c) Siviilisäät. [online]. <http://www.tilastokeskus.fi/til/ssaaty/index.html> Luettu 12.10.2009.

Tilastokeskus (2008) Tulonjakotilastojen aikasarja. Otostilasto: tiedot on kerätty haastattelemalla ja rekistereistä. Otoskoko on vuosittain 11 000 kotitaloutta. Helsinki: Tilastokeskus.

Tilastokeskus (2006) Kotitaloudet vaurastuivat, varallisuuserot tasoittuivat vähän (2006). Varallisuustutkimuksen ennakkotietoja. Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/til/vtutk/2004/vtutk_2004_2006-05-09_tie_001.html

Tomperi, Tuukka (2005) Johdantoteksti teoksessa Freire, Paulo Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 9 - 31.

Tompuri, Tuukka & Suoranta, Juha (2005) Sorrettujen jälkeen. Freiren kritiikistä, suomalaisesta vastaanotosta ja sovelluksista. Teoksessa Freire, Paulo Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 211 – 237.

Turun kaupunki (2010) Peruspalvelulautakunta 6792-2010 (009). Vastaus aloitteeseen työikäisten yksin asuvien turkulaisten palveluiden parantamiseksi. Pykälä 397, kokouspäivämäärä 15.12.2010, asia 24.

Turun Sanomat (2008) Mieli-pidekirjoitus 29.10.2008. Kirjoittajana nimimerkki ”perheellinen”. Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290.

Uusi Suomi (2011a) Suomalaisperheet eivät pärjää – avuksi ”perheministeri”?
<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/89602-suomalaisperheet-eivat-parjaa-avuksi-%E2%80%9Dperheministeri%E2%80%9D> Luettu 12.4.2011.

Uusi Suomi (2011b) Näin tuet nousevat. Julkaistu 5.10.2011.
<http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/116487-44426-%E2%82%ACkk-%E2%80%93nain-tuet-nousevat> Luettu 10.10.2011.

Valtiovarainministeriö (2007) Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/2007 vp. VaVM 15/2007 vp – HE 57/2007vp. Hallituksen esitys vuoden 2008 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroperusteita koskeviksi muutoksiksi.

Verohallinto (2010) Työasuntovähennys

http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Tyoasuntovahennys_verotuksessa%2812940%29 Luettu 23.1.2012.

Verohallinto (2012) Työmatkavähennys

http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Matkakustannukset_verotuksessa__ohje_pal%2812418%29 Luettu 23.1.2012.

Yhdenhengentaloudet (2012) Keskustelun palasia – paneelipöytäkirjoja yksinasumisen politiikasta 1.3.2012.

<http://yhdenhengentaloudet.wordpress.com/2012/03/05/keskustelun-palasia-paneelipoytakirjoja-yksinasumisen-politiikasta-1-3-2012/> Luettu 18.3.2012.

Yle (2014) Ylen uutiset 6.8.2014. Valtiovarainministerin esitykset vuoden 2015 valtion budjettiin.

Yle (2011a) Kiviniemi: Suomeen tarvitaan perheministeri.

http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2011/01/kiviniemi_suomeen_tarvitaan_perheministeri_2307070.html Luettu 23.1.2011.

Yle (2011b) Hyvätuloiset täyttivät eduskunnan. Julkaistu 13.5.2011. Ylen aluetoimitus. Turku.

http://yle.fi/alueet/turku/2011/05/hyvatuloiset_tayttivat_eduskunnan_2586510.html Luettu 19.3.2012.

Yle (2011c) Näin Yle-vero määräytyy.

http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/2011/12/nain_yle-vero_maaraytyy_3109456.html Luettu 18.3.2012.

Yle (2010) Uutiset 23.3.2010. YLEn rahoituskiista seuraavalle vaalikaudelle – YLE-maksu haudattiin.

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/03/ysten_rahoytuskiista_seuraavalle_vaalikaudelle_-_yle-maksu_haudattiin_1552685.html Luettu 20.3.2012.

Yli-Parkas, Hanne (2011) Yksinelävät edelleen vailla työasuntovähennystä. Turun Sanomat
5.4.2011, 9.